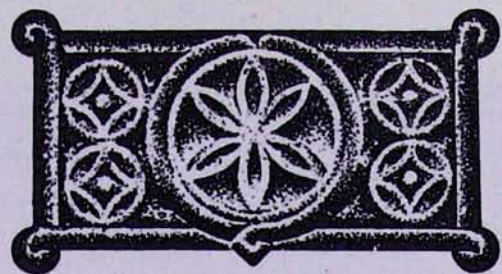

ԶԱՌԱԾԻՆ

1984

Է-Թ

ԽԱ
ՏԱՐԻ

ԷԶՄԻԱԾԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ
ԱՄՍԱԳԻՐ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ԱԹՈՌՈՒՅ
Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ

Յուլիս – Օգոստոս – Սեպտեմբեր

1984

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆԻ ԱՌԱՋՆՈՅ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԵՒ ՍՐԲԱՋՆԱԳՈՅՆ ԿԱԶՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀՈՎՎԱՊԵՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՎ ՖՐԱՆՍԻԱ

Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետը, ընդառաջելով Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոս Բուխարյանի և Բուենոս Այրեսի Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչության հրավերին, հովվապետական այցելություն տվեց Հարավային Ամերիկայի հայաշատ գաղթօջախներին՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից տանելով Իր հայրապետական օրհնությունը այդ հեռավոր ավերում գտնվող հայ ժողովրդի տարագիր վավակներին:

Այս առթիվ Հայոց Հայրապետին ողեկցում էին Մայր Աթոռի դիվանապետ Տ. Ներսես եպս. Պոպապայանը և Մայր Աթոռի միաբան Տ. Ասողիկ արքեպս Արիստակեսյանը՝ որպես գավապանակիր:

Հայոց Հայրապետի սույն ուղևորության ծրագրում նախատեսված էին հովվապետական այցելություններ Արգենտինայի, Բրազիլիայի, Ուրուգվայի, ինչպես նաև Ֆրանսիայի հայ եկեղեցական համայնքներին:

ՄԵԿՆՈՒՄ ԷԶՄԻԱԾՆԻՑ

1984 թվականի ապրիլի 25-ին, չորեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 8.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը եկեղեցական թափոռով առջանորդվում է Միաձնաէջ Մայր տաճար:

Քաղցրահնչյուն դողանջում են Մայր տաճարի վանգերը: Ողջ միաբանությունն աղոթում է Նորին Սրբության բարեհաջող և խաղաղ ուղևորության համար: Աղոթում է նաև Վեհափառ Հայրապետը:

Աղոթքից հետո Մայր Աթոռի միաբանների անունից Վեհափառ Հայրապետին բարի ճանապարհ է մաղթում Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի ատենապետ Տ. Սիրոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանը:

Այնուհետև մեքենաների շարասյունը ուղևորվում է դեպի Երևանի «Զվարթնոց» օդանավակայան:

Օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին բարի ճանապարհ են մաղթում Մայր Աթոռի միաբանությունը՝ գլխավորությամբ Տ. Սիրոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանի, ինչպես նաև Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամները և Մարավանքի պաշտոնեությունը:

Օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին բարի ճանապարհ են մաղթում նաև ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Ռուբեն Պարսամյանը և տեղակալներ՝ Անդրանիկ Հասրաթյանը և Ռաֆիկ Զարգարյանը:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ՄՈՍԿՎԱ

«Զվարթնոց» օդանավակայանից ինքնաթիռը ուղղություն է վերցնում դեպի Մոսկվա: Երկու և կես ժամ տևող թռիչքից հետո օդանավը վայրէջք է կատարում Մոսկվայի «Դոմոդեովո» օդանավակայանում, որտեղ Նորին Սրբությանը դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում Նոր Նախիջևանի և Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդական տեղապահ Ս. Տիրան վարդապետ Կյուրեղյանը:

Հայոց Հայրապետին դիմավորելու համար օդանավակայան էր եկել նաև ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական պաշտամունքների խորհրդի աջխատակից տիար Էդվարդ Գալստյանը:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է Մոսկվայի «Ռոսիա» հյուրանոց:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Ռուս Պրավոսլավ Եկեղեցու արտաքին հարաբերությունների բաժնի վարիչ, Բելոռուսիայի միտրոպոլիտ Ֆիլարետը: Նորին Սրբապնությունը ջնորհավորում է Վեհափառ Հայրապետին Փրկչի հրաշափառ Սուրբ Հարության տոնի առթիվ, բարի ձանապարհ է մաղթում նրան՝ ցանկանալով ամենայն հաջողություն և բարի վերադարձ:

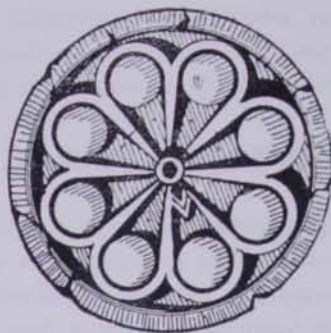
Հաջորդ օրը, ապրիլի 26-ին, ժամը 10.00-ին, Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Մոսկվայի պատրիարքարանի պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագիր միտրոպոլիտ Պիտիրիմը և Նորին Սրբություն Պիմեն պատրիարքի անունից Նրան հրավիրում պատկական ճաշի՝ Մոսկվայի պատրիարքարանում: Այս առթիվ Վեհափառ Հայրապետին ողեկցում էին Ս. Ներսես եպս. Պոպապայանը և Ս. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 19.00-ին, Վեհափառ Հայրապետին Մոսկվայում Արգենտինայի դեսպանատանը ընդունում է ՍՍՀՄ-ում Արգենտինայի Հանրա-

պետության արտակարգ և լիազոր դեսպան էռնեստո դել Պուարդիան: Ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի՝ մեծարգո դեսպանը այս առթիվ հրավիրել էր նաև միտրոպոլիտ Ֆիլարետին և ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական պաշտամունքների խորհրդի անդամ տիար Վիկտոր Վոլոդինին:

Ընդունելությանը ներկա էին նաև Մոսկվայում գտնվող քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչներ:

Մեծարգո դեսպանը սրաի անկեղծ խոսքերով բարի ճանապարհ է մաղթում Վեհափառ Հայրապետին Իր հովվապետական այցելության կապակցությամբ: Վերջում, ի պատիվ Նորին Սրբության, տրվում է ճաշկերույթ:

ՄԵԿՆՈՒՄ ՓԱՐԻԶ

Ապրիլի 29-ին, կիրակի օրը, առավոտյան ժամը 8.00-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով Մոսկվայի «Շերեմետև-2» միջազգային օդանավակայանից ուղևորվում է Ֆրանսիա:

Փարիզի «Շառլ դը Գոլ» օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ են մաղթում Փարիզի հայոց առաջնորդական փոխանորդ Տ. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, Փարիզի հայոց Կրոնական Ընկերակցության վարչական խորհրդի ատենապետ տիար Արմեն Բարսեղյանը, ինչպես նաև եկեղեցական վարչության և հոգաբարձության անդամները:

Այս առթիվ Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու և բարի գալուստ մաղթելու էին եկել նաև Ֆրանսիայի ներքին ապահովության մինիստրի ներկայացուցիչ Լամբերը և Ֆրանսիայում Սովետական Միության դեսպանության քարտուղար Տիմոֆենը:

ԱՊՐԻԼՅԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ԶՈՒՆԵՐԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ԽԱՉՔԱՐ-ՀՈՒՇԱՐԶԱՆԻ ԲԱՅՈՒՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻՆՈՒՄ

Ապրիլի 29-ը, հիրավի, հիշատակելի և անմոռաց օր պիտի մնա Ալֆորվիլի հայկական գաղութի տարեգրության մեջ: Այդ օրը տեղի ունեցավ Ապրիլյան Եղեռնի զոհերի հիշատակին կանգնեցված խաչքար-հուշարձանի պաշտոնական բացումը՝ նախագահությամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Վազգեն Ա-ի և Ֆրանսիայի հանրային ապահովության մինիստր և Ալֆորվիլի քաղաքագլուխ Ժոզեֆ Ֆրանչեսկիի:

Օդանավակայանից Վեհափառ Հայրապետը մեքենաների ջարայունով ուղևորվում է Ալֆորվիլի հայոց Ս. Պողոս-Պետրոս եկեղեցի, որտեղ սուրբ պատարագ է մատուցում և քարոզում տեղի հայոց հոգևոր հովիվ Տ. Ներսես Ժ. վրդ. Բապուճյանը: Պատարագի սրբապան արարողությանը ներկա էին Ֆրանսիայի հայ հարանվանությանց, Ալֆորվիլի, Իսի լե Մուլինոյի, Կլամարի թաղապետական խորհուրդների, Վալ դը Մառնի նահանգապետի ներկայացուցիչները, ինչպես նաև հավատացյալների մի հոծ բազմություն:

Մեծ Եղեռնի զոհերի հիշատակին նվիրված խաչքար-հուշարձանի բացումը Ալֆրվիլում

Վեհափառ Հայրապետը և Ալֆորվիլի քաղաքագլուխ Ժուլեֆ Ֆրանչեսկին

Հավարտ եկեղեցական արարողության, ժամը 13-ին, շուրջ երկու հազար հայեր, թափոր կազմած, իրենց մեջ ունենալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, Ֆրանսիայի ապահովության մինիստրին և այլ պաշտոնական անձնավորություններ, կտրելով «Կուփտա» փողոցը, ուղևորվում են տեղի «Կառնո» հրապարակը, որտեղ տեղի էր ունենալու խաչքաղ-հուշարձանի բացման հանդիսավոր արարողությունը: Թափորն առաջնորդում են Ալֆորվիլի հայոց Ս. Մեսրոպ վարժարանի և հայ մշակույթի տան սաները: Հանդիսությունը վարում է Ալֆորվիլի քաղաքագլխի օգնական Արման Նշանյանը, որն իր բացման խոսքից հետո ձայնը տալիս է Ֆրանսիայի հանրային ապահովության մինիստր, Ալֆորվիլի քաղաքագլուխ Ժոզեֆ Ֆրանչեսկին, որը հետևյալ ոգեշունչ ձառն է արտասանում:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՔԱՂԱՔԱԳԼՈՒԽ ԺՈԶԵՖ ՖՐԱՆՉԵՍԿԻ ԶԱՌԸ

Չերդ Սրբություն,

Ալֆորվիլ քաղաքն այսօր կատարում է իր պնիվ պարտականությունը, այս է՝ քարի մեջ հավերժացնել հիշատակը մեր մեկ ու կես միլիոն եղբայրների, որոնք խժոժորեն կոտորվեցին 1915 թվականի գարնանը Թալեաթ փաշայի հողդանների կողմից:

Ինչո՞ւ է տեղի ունենում այս արարողությունը Ալֆորվիլում: Որովհետև այստեղ՝ Սենա և Մառն գետերի երկու ձյուղերի միջև է, որ եկան ապաստան գտնել և մինչև օրս էլ ապրում են Մեծ Եղեռնից ճողապրած հայերն ու նրանց հետնորդները: Որովհետև այստեղ ապրող շատ կենսունակ հայկական համայնքը իր դրոշմը դրեց մեր քաղաքի վրա, և նա այսօր հանդիսանում է ֆրանսահայության կենդանի խորհրդանիշը: Ալֆորվիլը բաց արեց նրանց իր թևերը, հայերը բաց արեցին նրանց իրենց սիրտը: Ես հաճույքով եմ հաստատում այս բանը. մեզ մոտ համերաշխությունը կատարյալ է, բարեկամությունը՝ անվերապահ, իսկ Հայաստանի զավակների նկատմամբ հավակցողությունը՝ ընդհանուր, սկսած ամբողջ բնակչությունից մինչև այն անձը, որը կոչված է վարելու այս քաղաքի ձակատագիրը:

Ահա թե ինչու Ալֆորվիլի հայկական համայնքը կարողացավ մեծ հաջողությամբ բարգավաճել այստեղ, մերվել հասարակական և ազգային կյանքին՝ սլահպանելով հանդերձ իր հազարամյա մշակութային արժեքներն ու այն հրաշալի ավանդույթները, որոնք ձևավորված են իր ժողովրդի հանձարով: Արդարև, ես միշտ նկատել եմ, որ հայկական համայնքը իր ոգուն հավատարիմ մնալով է, որ կկարողանա միանգամայն լիովին իրագործել ինքն իրեն, ճառագայթել և իր լավագույն բաժինը բերել այս քաղաքի ծաղկումին՝ իր թանկուզին հարստություններով նպաստավորելով ինչպես մեր քաղաքը, այնպես էլ Ֆրանսիան: Դրա համար է, որ ես ոչինչ չեմ խնայել՝ Ալֆորվիլի հայերին տալու համար բոլոր այն միջոցները, որոնք անհրաժեշտ են նրանց ազգային ինքնորոշության վերգացման համար: Բարեկամությունը, անկեղծ սերը, որ ես տածում եմ նրանց նկատմամբ, եղել է միշտ իմ նախաձեռնությունների հզոր լծակը:

...Այդ բոլորի վրա ավելանում է անձնական այն սլաքարը, որ ես մղում եմ Ալֆորվիլի հայերի հետ արդեն երկար ժամանակից ի վեր՝ գիտակցել տալու համար աշխարհին 1915 թվականի ջարդերի աշխավիրքը և համամարդկային խղճից ձեռք բերելու օրինական հասուցում:

Մենք ամենուրեք պաշտպանել ենք այդ ուղղությամբ կազմակերպված տեղական թե ազգային բոլոր ցույցերը՝ հաճախ նաև մեր մասնակցությունը բերելով դրանց: Ես անձնապես առաջ եմ քաջել ցեղասպանության հարցը ֆրանսիական պառլամենտում և իր պատմության մեջ առաջին անգամ լինելով հընչեցրել եմ Հայաստան բառը Բուրբոնների պալատի սրահում:

Այսօրվա նախաձեռնությունն արձանագրվում է այդ բոլոր գործերի շարքում: Ողջ հայկական համայնքը և ես ինքս ցանկացանք, որ անմահանա այստեղ Օսմանյան կայսրության կողմից հալածված և սպանված երեխաների, կանանց և տղամարդկանց գողգոթան, որ սրբագործվի հիշատակը մեռելների ու նաև վերապրողների, որոնցից մի քանիսը դեռ մեր մեջ են գտնվում այսօր: Մենք ցանկացանք, որ մեր քաղաքի հենց այս թաղամասում, ուր հյուրընկալվեցին ջարդերից ճողուպրած առաջին հայերը, վերհիշեցվի բոլորին այն քստմունքի արարքը, որ սկսվեցին հանդիսացավ ժամանակակից հավաքական բոլոր ոճիրների: Մենք ցանկացանք, որ միասնական ջանքերի արդյունքը եղող մի հուշարձան կանգնեցնելով, հայկական համայնքը և մեր քաղաքը արտահայտեն իրենց ուժեղ կամքը անցյալի հիշողությունը միախառնելու ապագայի կառուցմանը:

...Քաջ գիտակցելով, թե ինչ է ներկայացնում այս հուշակոթողը, մենք միաձայնությամբ որոշեցինք, որ այն իր մեջ ներառնի մի խաչքար: Խաչքարերը, կրելով իրենց մեջ գաղափարական և թեմատիկ բոլոր հարցերը, հանդիսանում են հայ կյանքի վարձագման և միաժամանակ նրա շարունակականության, նրա ավանդությունների և հայրենասիրության ամենակատարյալ արտահայտությունը: Նրանք սերտորեն կապված են երկրի պատմության հետ: Ուստի և մենք կատարեցինք ամենախելացի ընտրությունը, առավել ևս որ մեր այս խաչքարը, ուր արմատավորված է ձեր քաղաքակրթությունը, տաշված է ձեր երկրի քարի մեջ: Գերագույն ուրախություն է մեզ համար, որ այն մեզ նվիրել է Նորին Սրբություն Վազգեն Առաջինը, որն իր այս ժեստով ուզում է հիշեցնել մեզ այն բարյացակամ ուշադրությունը, որ նա մշտապես ցուցաբերում է մեր քաղաքի հանդեպ: Մենք երբեք պիտի չկարողանանք ըստ ամենայնի արտահայտել Նրան մեր խորապզգաց երախտագիտությունը:

Մենք կամենում ենք նաև մեր շնորհակալությունը հայտնել այն բանվորներին, որոնք ձեռնամուխ եղան հուշարձանի տեղադրման աշխատանքներին: Բոլորն էլ աշխատեցին անշահախնդրորեն և սիրով, այն գիտակցությամբ, որ դրանով մասնակցում են մեր դարի առաջին մեծ եղեռնագործության զոհերի հիշատակը վերապրեցնելու և հարգելու աստվածահաճո գործին: Քանզի դեպի այդ մարդիկ, դեպի ծրագրված անխիղճ մի բնաջնջման զոհերն է, որ գնում են իմ մտածումները այսօր, ծրագիր, որ գործադրվեց ամենադաժան վայրագություններով, որոնք անպատվեցին մարդկությունը և ընդմիշտ մնացին մարդկային ցեղի ամենամեծ ամոթը: Կլեմանսոն, Ժան Ժորեսը, Անատոլ Ֆրանսը, Շառլ Պեգին, Ռոմեն Ռոլանը և շատ ուրիշներ հրապարակավ պարսավեցին այդ ոճիրը և բերեցին իրենց վկայությունը, փաստեր, որ ոչ ոք իրավունք չունի ուրանալու: Մշակութային փոքրամասնությունների իրավունքը, նրանց ինքնության, նրանց տարբերության իրավունքը պայմանավորված է նրանց պատմության տարբերությամբ: Իսկ այսօր հայ ժողովուրդը սրկված է այդ պատմությունից հենց նրա համար, որ թուրքական կառավարությունը, մերժելով ընդունել 1915 թվականի ցեղասպանությունը, ջնջում է Հայաստանի պատմական իրականությունը:

Ահա թե ինչու ֆրանսիական կառավարությունը, հարգելով իր պարտավորությունները, ջանք չի խնայել, որպեսզի առաջ ընթանա այն դատը, որ այնքան մոտ է ձեր սրտին և մեր սրտին. դա միջազգային հասարակության կողմից ճանաչումն է 1915 թվականի ցեղասպանության:

Ֆրանսուա Միտերանը, առանց որևէ ներկայություն, հաստատել էր, որ հայ ժողովուրդը չպետք է մոռացության մատնվեր պատմության կողմից. «Որպես ֆրանսիական Հանրապետության պրեզիդենտ,—հայտարարել էր նա 1981 թվականի ապրիլի 23-ին,—ես պիտի հրահանգեմ ՄԱԿ-ի մեր ներկայացուցիչներին, որպեսզի հայերի ցեղասպանության մասին պատմական ճշմարտությունն աշխարհը ճանաչի»:

Այդ օրվանից հայտնի է բոլորիդ այն կարևոր դերը, որ կատարեցին Ֆրանսիայի ներկայացուցիչները Միավորված Ազգերի Կազմակերպությունում, որպեսզի վերջապես իր վախճանին հասնի ցեղասպանության մասին պատրաստվող գեկուցագիրը: Ճնշումների տակ ի գործ դրված ինտրիգներ, իրավաբանական սնամեջ փաստարկումներ ու ճամարտակություններ տևապես ձգձգեցին այդ գեկուցագրի ընդունումը ահա գրեթե 14 տարուց ի վեր: Ներկայումս, շնորհիվ մասամբ ֆրանսիական կառավարության ջանքերի, նշանակվել է մի նոր գեկուցագրող:

Մենք գիտենք, թե ինչպիսի հույսեր է կապել հայ համայնքը ցեղասպանության հարցի առնչությամբ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության աշխատանքների այս նոր առաջընթացի հետ: Ուստի, հետևողական ուշադրությամբ է, որ (վստահ եղեք դրանում) Ֆրանսիան, համաձայն Հանրապետության պրեզիդենտի ստանձնած պարտավորությունների, գորավիզ պիտի կանգնի այդ նախաձեռնությանը: Հարկավոր է, որ միջազգային իրավադատ մարմինները դադարեն իրենց անշարժության և քաջության պակասի ապացույցը տալուց: Ինչ վերաբերում է Ֆրանսիային, նա չի կարող մեղսակից լինել մի նոր ձախողանքի: Լուրջան դավադրությունը չի կարող արդարացվել: Բոլոր նրանց, ովքեր համառոտ են յուրյամբ քողարկել 1915 թվականի ջարդերը, մենք ասում ենք համոզմով. «Չափե՛լ եք արդյոք ձեր սխալի ծանրությունը, ձեր բռնած դիրքը ոչ միայն չի խաղաղեցնում կրքերը, այլ, ընդհակառակն, բորբոքում է դրանք»:

Ֆրանսիական կառավարության համար հարց է: Ինչպես Ազգային Ժողովում նա հայտարարեց՝ «ֆրանսիական կառավարությունը ավստանք է հաշվում ներկա թուրքական իշխանությունների դիրքորոշման համար, որոնք համառոտ են 1915 թվականի իրադարձությունները նկատել ոչ թե որպես մի ցեղասպանություն, որ նախատեսված էր բնաջնջելու Արևելյան Անատոլիայի հայ ազգաբնակչությունը, այլ որպես ռուսական բանակի հարձակողականին տեղընթաց հայերի կողմից բարձրացված մի ապստամբության ճնշում»:

«Օսմանյան կայսրության մեջ ապրող հայերը դարձան ցեղասպանության զոհեր: Փաստերը փաստեր են, և ոչ ոք ի կորու չէ դրանք այլափոխելու կամ մոռացնել տալու»:

Շեղանչանության աշխարհագրական ճանաչումը վերահաստատվեց մեր երկրի պետական բարձրագույն իշխանությունների կողմից: Յուրաքանչյուր ոք հիշում է դա: Այս տարվա հունվարի 6-ին, հայերի Ծննդյան տոնի առթիվ, այցելություն առավ Բզերի նախագի հայկական համայնքին, ֆրանսիական Հանրապետության պրեզիդենտը հանդիսավորապես հայտարարեց. «Նախավոր չէ ջնջել ձեզ հարվածած ցեղասպանության հետքը: Պետք է դա արձանագրվի մարդկանց հիշողության մեջ: Պետք է, որ այդ եղենակագրությունը կարողա-

նա երիտասարդների և փոքրերի համար ծառայել որպես դաս և միաժամանակ որպես վերապրելու կամեցողություն, որպեսզի ժամանակի հոլովոյթի մեջ մարդիկ չզեն, որ ոգեկան արժեքներով հարուստ այս ժողովուրդը անցյալին չի պատկանում, նա ավելի պատկանում է ներկային և ունի ապագա»:

Այսպես, առաջին անգամ լինելով, մի պետության ղեկավար արդարություն էր անում հայ ժողովրդին ու նրա պատմությանը: Դրանում ես տեսնում եմ մի հրավեր՝ ուղղված մյուս պետությունների ղեկավարներին, որպեսզի վերջապես դադարի լռության անհանդուրժելի դավադրությունը:

Ինչպես ազգային, այնպես էլ միջազգային մակարդակի վրա հայկական դատին ի նպաստ Ֆրանսիայի գործադրած տևական ջանքերը հանդիսանում են վկայությունը այն խոր բարեկամության, որը մեզ միացնում է իրար: Հալոն այդ բարեկամության է նաև, որ մենք մերժում ենք ամեն արարք, որ դիմազեղծում է ձեր դատը: Եվ հենց նրա համար, որ ձեր բարեկամներն ենք, առանց երկդիմության դատապարտում ենք բոլոր նրանց, ովքեր, կույր կանխամտածման ուղին բռնելով, չեն վարանում սառնասրտորեն պատճառ դառնալ անմեղ զոհերի մահվան՝ սերմանելով ցավ ու վիշտ և ապա նաև ատելություն, համատարած մի ատելություն, որ իր սաղմի մեջ կրում է—հարկավոր է զգուշանալ դրանից—ճակատագրական մի չարիք՝ հակահայության չարիքը:

Ահա թե ինչու մենք մերժում ենք բռնությունը որպես արդարության միջոց, որովհետև չկա և չի կարող լինել լավ բռնություն, օրինավոր բռնություն: Բռնությունը դատապարտելի է ամենուրեք, իր բոլոր ձևերի մեջ. նա չի կարող վկայակոչվել որևէ դատի համար, ինչքան էլ ավնիվ լինի այդ դատը: Ոչ ոք չի կարող այն պահանջել, որովհետև բռնությունը օրինականացնել իր համար՝ նշանակում է այն թույլատրել նաև ուրիշների համար, և կամ նշանակում է ասել, որ մենք ենք միայն, որ իրավացի ենք: ...Այո՛, կատարել ինքդ նույն բանը՝ մտքորագործելու համար ուրիշի վատ արարքը, միանգամայն անընդունելի է և անհամատեղելի. քանի որ դրանով իսկ դա արդարացնում է ուրիշի արարքը. նույն՝ գալիք վրեժխնդրությունը:

Միրելի հայ բարեկամներ, խնդրում եմ ոչ ոքի խաբեություններին չոհ չդառնաք: Ձեր դատը սրբապան է, այն չպետք է եղծվի ու ծառայի այս կամ այն խմբակցությանը կամ ազգին, որոնք բարի առաքյալների դեմքով մոտենում են ձեզ և փորձում ձեզ մղել ինքնասպանության արարքների, բայց որոնց գլխավոր մտահոգությունն է գործիք ծառայեցնել ձեզ՝ պաշտպանելու համար՝ սուրենից առաջ և բացառապես իրենց շահերը:

Ես գիտեմ, որ հայերը պատասխանատու և շրջահայաց մարդիկ են և հալոն իրենց ավնիվ պայքարի՝ որևէ արկածախնդրության մեջ նետվելու փորձության չեն ենթարկվի: Ձեր դատը արդար է, մենք հասկանում ենք ձեր պայքարը, որը կոչ է անում համայն մարդկության խղճին: Ձեր նահատակները արժանի են հատուցման, հատուցում, որ դուք անպայման ձեռք պիտի բերեք մի օր, ես համոզված եմ դրանում, որովհետև չի պատահել բնավ, որ արդար մի դատ չհաղթանակի վաղ թե ուշ:

Իմացեք, որ դուք մենակ չեք: Ձեր դատին համակրում են բազմաթիվ մարդիկ: Նրանցից մեկն էլ ես եմ, որի համակրանքը ամբողջական է: Անդուլ պայքարի, ձեր ցեղի արժեքների նկատմամբ հարգանքի, այլև մարդկային ու ոգեկան օրենքների նկատմամբ հարգանքի միջոցով է, որ դուք պիտի կարողանաք հաղթանակել:

Մի ապգ, ինչպիսին ձեր ապգն է, մի մշակույթ, ինչպիսին ձեր մշակույթն

է, դեռ շատ բան ունեն տալու աշխարհին: Մենք բոլորս դեռ երկար ժամանակ կարիք ունենք սնվելու մեր կյանքի ակունքներից:

Հայաստանում է, որ վերակառուցվեց կործանված աշխարհը: «Ես տեսնում եմ ցամաքը», բացականչեց Նոյը:

Այո, աժմ տեսնենք այդ աշխարհի լույսը:

Ապա բեմ է հրավիրվում Վեհափառ Հայրապետը:

ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ

Զերը Գերագանցություն տիար նախարար,

Գերաշնորհ եկեղեցական հայրեր և սիրեցյալ հոգևոր զավակներ Մեր,

Գոհություն եմ տալիս բարին Աստծուն, որ ինձ շնորհեց այս պահը, գտնելու ձեր մեջ այս հուշարձանի հանդիսավոր բացման արարողության:

Այս հուշարձանը, որի գլխավոր մասը Սուրբ Էջմիածնից մեր ուղարկված խաչքարն է, այսօր մեզ բոլորիս համար ներկայացնում է երեք խորհուրդ:

Նախ և առաջ նա խորհրդանշում է քրիստոնեական հավատքը հայ ազգի, որ առաքելական դարից սկսյալ առաջիններից եղավ, որ իր սիրտը բացեց Քրիստոսի լույսին: Մեր ժողովուրդը այդ լույսով պայծառակերպեց իր կյանքն ու իմաստավորեց իր պատմությունը դարեր, դարեր շարունակ, և անսասան հավատքով, հաճախ իր կյանքի իսկ գնով պաշտպանեց ու անշեղ պահեց այդ լույսի շահը Արևելքի դռների առաջ, ընդդեմ հեռու տափաստաններից խուժող ցեղերի, որոնք այլք առ այլք գալիս էին հանգցնելու լույսը Քրիստոսի և ազատության:

Քանի՜-քանի անգամներ, մանավանդ վերջին ինը դարերի ընթացքում, խավարեց արևի լույսը Հայոց աշխարհի, սակայն մեր ժողովուրդը իր հոգու լույսով, Քրիստոսի լույսով շարունակեց գոյատևել, միշտ կենդանի ու բարձր բռնած սուրբ շահը քրիստոնեական քաղաքակրթության և ազատ ապրելու տենչանքի:

Այդ շահը լուսավորում է նաև այսօր հայ ժողովրդի կյանքի ճանապարհը թե՛ մեր մայր հայրենիքում, թե՛ ի սփյուռս աշխարհի, ուր ապրում են մեր զավակները համախումբ, մեր առաքելական մայր Եկեղեցու կամարների տակ, Սուրբ Էջմիածնի տիրավանդ օրհնությամբ:

Այս հուշարձանը զետեղված է այստեղ ի հիշատակ հայ ազգի մոտ երկու միլիոն նահատակների, որոնք զոհ գնացին առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում Արևմտյան Հայաստանում, նահատակություն, որ պատմության հորիզոնի վրա հանդիսանում է առաջին ցեղասպանությունը քսաներորդ դարի: Մի ամբողջ ժողովուրդ, 1915 թվականին, տեղահան արվեց իր պատմական հայրենի բնակավայրերից և բնաջնջվեց մահվան ճանապարհների վրա: Ավերակների վերածվեցին նրանց աղոթքի սրբատեղիները, հալարավոր վանքեր ու եկեղեցիներ, պատմական հուշարձաններ հայ դասական ճարտարապետության, կառուցված 5-րդ դարից սկսյալ մինչև 19-րդ դարը:

Այսօր Հայաստանում թե արտասահմանում գրեթե չկա հայ ընտանիք, որ զոհված մի հարազատ չունենա 1915-ի ցեղասպանության օրերին: Մեր եկեղեցին, մեր ժողովուրդը ինչպե՞ս կարող են մոռանալ իրենց անթաղ մեռելներին: Ինչպե՞ս կարող են չաղոթել նրանց անմեղ հոգիների համար: Ինչպե՞ս կարող են դեպի երկինք չբարձրացնել իրենց խղճի աղերսը ի խնդիր արդարության:

Ահա խորհուրդը այս հուշարձանի, ահա պատգամը մեր նահատակների:

Այս հուշարձանը, կանգնեցված հյուրընկալ Ֆրանսիական հողի վրա, այսօր, Ալֆորվիլ քաղաքի հրապարակում, մեծահոգի հրամանավոր քաղաքագլուխ և նախարար տիար Ժոզեֆ Ֆրանչեսկիի, խորհրդանշում է նաև ասպետական Ֆրանսիայի և նրա կառավարության մարդասիրական և հայապաշտպան զգացումները, որ դեռևս խաչակրաց դարաշրջանից դրսևորվել են բազում անգամներ պատմության ընթացքում:

Հայերը, և ոչ միայն Ֆրանսիայի քաղաքացիները, այլև բոլոր հայերը աշխարհում, մասնավոր համակրանք են տածում Ֆրանսիայի հանդեպ, մասնավոր սեր դեպի ֆրանսական բյուրեղյա լեզուն ու գրականությունը և հիացմունք՝ պատմականորեն նվիրագործված Ֆրանսիայի մարդասիրական ոգու նկատմամբ, որ մեր օրերին էլ ճառագայթում է՝ խաղաղության, արդարության և ապատության իդեալների հռչակումով:

Հանուն Հայ Առաքելական Եկեղեցու, ես շնորհակալություն եմ հայտնում ֆրանսիական Հանրապետությանն ու նրա կառավարությանը, հույժ ուշադիր և բարյացակամ վերաբերմունքի համար հանդեպ Ֆրանսիայի հայ եկեղեցական համայնքների և նրանց կրթական ու մշակութային հաստատությունների:

Ինձ համար հոգեկան մեծ մխիթարություն է, որ այստեղ մեր Եկեղեցու բոլոր զավակները, իրենց բնական այս սքանչելի երկրի նկատմամբ տոգորված են խոր երախտագիտությամբ, մնալով միշտ հավատարիմ ու շինարար քաղաքացիները ֆրանսիական հայրենիքի:

Այս խաչքար-հուշարձանը՝ ահա մի վկայություն ևս այս ճշմարտությունների:

Եվ մի վկայություն ևս հայ ժողովրդի արդար դատի ճանաչման:

Այս զգացումներով և խոհերով ողջունում եմ կառուցումը այս հուշարձանի և իմ հարգանքի շնորհակալությունն եմ հայտնում տիար նախարար Ժոզեֆ Ֆրանչեսկիին, քաղաքագլուխ հայրը Ալֆորվիլի և մեծ բարեկամը Հայ Եկեղեցու ու ժողովրդի:

Միշտ լույս և օրհնություն փառքերի երկիր Ֆրանսիային:

«Ձխաղաղութեան պիտո երթայք ընդ ամենեսին և պսրբութեան» և «եղբայրսիրութիւն հաստատեսցի առ ձեզ» (Եբր. ԺԲ 14, ԺԳ 1): Ամեն:

Հավարտ Իր խոսքի Վեհափառ Հայրապետը տիար Ժոզեֆ Ֆրանչեսկիի հետ միասին կատարում է խաչքար-հուշարձանի հանդիսավոր բացումը:

Հապարավոր ներկաների հուպախառն հայացքների տակ և որոտընդոստ ծափահարությունների ներքո իջեցվում է հուշարձանը ծածկող շուշանաթույր շղարշը և իր ամբողջ վեհությամբ վեր է հանում Ալբրիլյան Եղեռնի զոհերին նվիրված փառահեղ խաչքար-հուշարձանը: Հուշարձանի խաչքարը պատրաստվել է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում և գործն է քանդակող վարպետ Մաքսիմ Ղապարյանի: Հուշարձանի պատվանդանին հայերեն և ֆրանսերեն լեզուներով գրված է հետևյալ արձանագրությունը.

«Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԷԿՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՅԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՔ ԶՈ՛Հ ԵՂԱՆ ԹՈՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ 1915-ԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳԱԾ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ»:

Հուշարձանի հանդիսավոր բացումից հետո տեղի է ունենում Մեծ Եղեռնի հայ նահատակներին նվիրված հոգեհանգստյան արարողություն՝ բարձր նախագահությամբ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի: Այնուհետև նորաբաց հուշարձանի առջև պետեղվում են բազմաթիվ ծաղկեպսակներ՝ որպես հայ հա-

վառացյալ հոգիների հարգանքի անմնացորդ սուրբ Եղեռնի զոհերի անթա-
ռամ հիշատակին:

Վեհափառ Հայրապետի «Հոգուց»-ից հետո Ալֆորվիլի հայ վարժարանի
սաները խրոխտ շեշտով երգում են «Չարի՛ր, Լաո՛» երգը:

Հանդիսությունն ավարտված է:

Ինչպես հետևյալ օրը նշել էր Ֆրանսիայի հայկական թերթերից մեկի թղ-
թակիցը՝ «Հուշարձան մը ևս կկանգնե՛ր օտար ամերիկոն, հիշեցնելու համար
աշխարհին, որ 1915-ին ահալոր բան մը կատարված է հոն՝ Արևմտյան Հա-
յաստան, իր հողերուն վրա խաղաղ ու շինարար աշխատանքով ապրող ժողո-
վորդի մը դեմ»:

*
*
*

Նույն օրը, երեկոյան, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով առաջնորդ-
վում է Պեր-Լա Շեպի գերեզմանատուն՝ աղոթելու Արևմտյան Եվրոպայի հայ-
րապետական պատվիրակ և Փարիզի հայոց առաջնորդ նորոգ հանգուցյալ Տ.
Սերովբե արքեպիսկոպոս Մանուկյանի հոգու խաղաղության համար:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ
ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ

Վեհափառ Հայրապետի այցելությունը Հարավային Ամերիկա՝ Արգենտինա, Բրազիլիա և Ուրուգվայ, ունեցավ բացառիկ կարևոր նշանակություն: Վերոհիշյալ երկրների հայ եկեղեցական համայնքներում ստեղծվեց մեծ խանդավառություն ու երջանկություն, որովհետև Ս. Գրիգոր Լուսավորչի Աթոռի Գահակալը Հայ Առաքելական Եկեղեցու կենտրոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից եկել էր իր օրհնությունները բաշխելու Լա Պլատայի ափերին ապրող հայ պանդուխտներին: Հայոց Հայրապետը, հովվապետական ցուպը ձեռքին, Ս. Արարատի պատկերը աչքերի մեջ, Լուսավորչի կանթեղի անմար ճաճանչները հոգում անթեղած, եկել էր այս հեռավոր ափերը՝ նոր շունչ ու նոր ոգի հաղորդելու իր հոգևոր զավակներին, իր ներկայությամբ և իր կենդանի խոսքով ամրացնելու նրանց քրիստոնեական հավատքը և տոգորելու նրանց սրտերը եկեղեցասիրության ու հայրենասիրության զգացումներով:

Նորին Սրբության ելրորդ այցելությունն էր այս դեպի Հարավային Ամերիկա: Տասնվեց տարի է, որ Վեհափառ Հայրապետը չէր այցելել այս երկրներում ապրող իր տարագիր զավակներին: Ահա թե ինչու Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը, թարգմանը հանդիսանալով գաղութի համայն հայության իղձերի, Վեհափառ Հայրապետին ուղղված իր 3 ապրիլ 1984 թվակիր նամակով տեղեկացնում էր.

«Վեհափառ Տեր,

Ավելի քան երեք ամիս է, ինչ ամենայն խանդավառությամբ աշխատանքներ են տարվում Ձերդ Վեհափառության հանդիսաշուք ընդունելության համար: Արդեն իսկ վստահորեն կարող եմ ասել, թե այդ ընդունելությունը պիտի լինի բարձր մակարդակով և շատ հաջող: Գաղութի բոլոր կողմերի միասնական աշխատանքով ջանքեր են տարվում մասնավոր փայլ հաղորդելու դրան»:

Եվ իրոք, Վեհափառ Հայրապետի այցելությունը Արգենտինա անցավ բացառիկ հանդիսավորությամբ: Նորին Սրբությունը իր այցելության հենց առաջին օրը Բունեսու Այրեսի քաղաքագլխից ստացավ քաղաքի բանալին և հրոչակվեց քաղաքի պատվավոր հյուրը: Վեհափառ Հայրապետը Արգենտինայի պրեզիդենտի մասնավոր հրովարտակով հռչակվեց նաև երկրի պատվավոր հյուրը և բարձր մակարդակի հանդիպումներ ունեցավ Արգենտինայի պրեզի-

2007 9

ՀԱՅԿԻ

դենտի, արտաքին և ներքին գործերի մինիստրների, կարդինալի, պապական նվիրակի և պետական ու եկեղեցական այլ բարձրաստիճան անձնավորությունների հետ:

Արգենտինյան Բրազիլիայից հետո Հարավային Ամերիկայի երկրորդ մեծ երկիրն է իր տարածքով և բնակչության քանակով: Այն դաշնակցային մի հանրապետություն է՝ բաժանված 22 նահանգների:

Երկիրն ունի 2,766,889 քառակուսի կիլոմետր տարածություն և շուրջ 28 միլիոն բնակչություն: Մայրաքաղաքը Բուենոս Այրեսն է: Ժողովրդի ճնշող մեծամասնությունը պատկանում է Հռոմեական Կաթոլիկ եկեղեցուն: Բնակչության 80 տոկոսը արգենտինացի է: Երկրում կան նաև իտալացիներ, ուկրաինացիներ, իսպանացիներ, հայեր, լեհեր և այլ փոքրամասնություններ: Ընդհանուր բնակչությունն իսպանախոս է:

1810 թ. մայիսի 25-ին Բուենոս Այրեսում բռնկվեց ապստամբական ապստամբություն իսպանացի գաղութարարների դեմ: Ապստամբության գլխավոր ղեկավարն էր Խոսե դե Սան Մարտինը (1778—1850), որը հանդիսացավ Հարավային Ամերիկայի ապստարարը: Նրա հիշատակը մինչև այսօր սրբությամբ է հարգվում Արգենտինայում, որպես ազգային մեծագույն հերոսի:

Հայերն Արգենտինա են սկսել գաղթել 1880-ական թվականներին: 1895—96 թթ. համիդյան կոտորածներից հետո որոշ թվով հայ բնտանիքներ բնակություն հաստատեցին այստեղ: Սակայն արգենտինահայ գաղութն աճեց և կազմավորվեց համաշխարհային առաջին և երկրորդ պատերազմներից հետո: Եկվորների մեծ մասը կիլիկեցիներ են՝ նախկին այնթապցիներ, հաճընցիներ, մարաշցիներ, ինչպես նաև Արևմտյան Հայաստանի զանազան այլ բնակավայրերից արտագաղթածներ: Այժմ Արգենտինայում բնակվող հայերի քանակը հասնում է շուրջ ութսուն հազարի: Նրանք ապրում և գործում են առավելապես Բուենոս Այրեսում, Կորդոբայում, Ռոզարիոյում և մի շարք այլ երկրորդական քաղաքներում (Մար դել Պլատա, Մենդոսա և այլն):

Արգենտինայում հայերը հիմնականում զբաղվում են արհեստներով և առևտրով, կան նաև մտավորականներ, բժիշկներ, ուսանողներ, ինչպես նաև որոշ թվով մեծ ու փոքր ձեռնարկատերեր: Արգենտինահայերն ունեն իրենց եկեղեցիները, ազգային դպրոցները, մշակութային հաստատությունները, մարզականները, թերթերը, երգչախմբերը, կանանց կազմակերպությունները, երիտասարդական, բարեսիրական և հայրենակցական միությունները, որոնք աշխույժ կանք են ստեղծում լայնատարած Արգենտինայի զանազան հայկական համայնքներում՝ ջանալով միշտ վառ պահել ազգային պաշտոնն ու մեր դարավոր մշակույթը նոր սերունդների գիտակցության մեջ:

Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցին, կրթական և մշակութային հաստատություններն ու բարեգործական և հայրենակցական զանազան միություններ մեծ դեր են կատարում հայապահպանության գործում:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍ

Բուենոս Այրեսը աշխարհի տասը մեծագույն քաղաքներից մեկն է: Այստեղ ապրում է Արգենտինայի բնակչության շուրջ մեկ երրորդը: Քաղաքի կենտրոնական մասն ունի մոտ երեք միլիոն բնակիչ, իսկ արվարձաններով հաշված՝ հասնում է ավելի քան տասը միլիոնի:

Բուենոս Այրեսը Հարավային Ամերիկայի մեծագույն նավահանգիստն է

Ատլանտյան օվկիանոսի վրա բացվող և գտնվում է Լա Պլատայի գետաբերանում:

Հայերի քանակն այստեղ ավելացել է հատկապես համաշխարհային առաջին պատերազմից հետո: Այժմ մայրաքաղաքում ապրում են շուրջ 75 հազար հայեր: Այստեղ են գտնվում արգենտինահայության գրեթե բոլոր եկեղեցական, բարեգործական, մշակութային, կրթական հաստատություններն ու հայրենակցական և երիտասարդական միությունները: Քաղաքում կան հայկական եկեղեցիներ, վեց դպրոց, երգչախմբեր, պարախումբ և նվագախումբ: Բուենոս Այրեսում լույս են տեսնում հայկական թերթեր՝ Վանապան հոսանքների պատկանող:

Բուենոս Այրեսի «Էսեյաս» օդանավակայանի ընդունելությունների սրահում

Ապրիլի 30-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 8.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը, շուրջ 18 ժամ տևող թռիչքից հետո, Իր շքախմբով ժամանում է Բուենոս Այրես: «Էսեյաս» միջազգային օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու էին եկել գաղութի ողջ հոգևոր դասը՝ գլխավորությամբ Արգենտինայի հայոց թեմի նորընտիր առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանի, Բուենոս Այրեսի Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչության անդամները, ընդունելության Պատվո Հանձնախմբի անդամները և հարյուրավոր հայ հավատացյալներ:

Նորին Սրբությանը դիմավորելու էին եկել նաև Կենտրոնական և Հարավային Ամերիկայի եպիսկոպոս, Կ. Պոլսի Տիեզերական Պատրիարքության Էկվարիս գերհարգելի խենատիոսը, Բուենոս Այրեսի Հունական Կենտրոնական Եկեղեցու ներկայացուցիչ Պոլիկարպոս ծայրագույն վարդապետ Աթանասիոն, Նյու

Յորքի Տիեզերական Պատրիարքության ներկայացուցիչ Էռմենիո ծայրագույն վարդապետ Ֆելենտաբիսը, Օրթոդոքս Երիտասարդական Հանձնախմբի ատենապետ Ֆելոթենն, Բուենոս Այրեսի Հույն Օրթոդոքս համայնքի պետ Խարալամու Փանանթոբիսը, Ռուս Պապոսյավ Եկեղեցու նվիրակ Լապար Եպիսկոպոսը, Անտիոքի Օրթոդոքս Եկեղեցու ներկայացուցիչ Կիրիլոս Եպիսկոպոսը, Հռոմեական Կաթոլիկ Եկեղեցու ներկայացուցիչ Սեռա Եպիսկոպոսը, ինչպես նաև Արգենտինայի արտաքին գործերի մինիստրության կրոնից գործերի տնօրեն դոկտ. Ռամոն Բրավոն և բազմաթիվ այլ կապակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Արգենտինյան հյուրընկալ հողի վրա երկու հայ աշակերտներ Վեհափառ Հայրապետին մատուցում են ավանդական աղն ու հացը: Հավաքված խումբում բազմությունը որդիական իր սերը և խանդավառությունը արտահայտում է ուրուրնդուստ ծափող ձայններով և ցնծագին բացականչություններով: Վեհափառ Հայրապետի ոտքերի առջև շաղ են տրվում ծաղիկներ:

ԲԱՐԻԳԱՍՏՅԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆԻ «VIP»-Ի ՍՐԱՀՈՒՄ

Օդանավակայանի «VIP»-ի սրահում Արգենտինայի արտաքին գործերի մինիստրության ներկայացուցիչ դոկտ. Ռամոն Բրավոն Արգենտինյան կառավարության անունից բարի գալուստ է մաղթում Հայոց Հայրապետին՝ ասելով.

«Արգենտինայի կառավարության անունից պատիվն ունեմ Ձեզ երրորդ և չորսրորդ դիմավորելու Արգենտինյան հողի վրա և «Պատվո հյուր» կոչելու՝ մաղթելով Ձերոց Սրբության բարի կեցություն հայ գաղութի մեջ»:

Իր պատասխան խոսքում Վեհափառ Հայրապետը շնորհակալություն է հայտնում հարգալից ընդունելության համար և իր ողջունները հղում արգենտինյան ազնիվ ժողովրդին և կառավարությանը:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետին բարի գալուստ են մաղթում ընդունելության հանձնախմբի անդամները և արգենտինահայ գաղութի կապակերպությունների ներկայացուցիչները:

Օդանավակայանում ողջույնի և բարիգալստյան այս ջերմ և հուպիչ խոսքի փոխանակումից հետո Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միության արիներն ու արենուշները, թափոր կապմած, Վեհափառ Հայրապետին առաջնորդում են դեպի ինքնաշարժ: Չինվորական պատվո ջոկատի առաջնորդությամբ Դարին Սրբությունը ողևորվում է Բուենոս Այրեսի հայոց առաջնորդանիստ Մարք Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՀԱՅՈՅ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Նորին Սրբությանը Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր Եկեղեցու մուտքի առաջ դիմավորում է հայ հավատացյալների բազմաճակար բազմություն:

Այստեղ Հայոց Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում Բուենոս Այրեսի քաղաքագլուխ Խուլիո Սեպար Սալիերիի ներկայացուցիչը, որը Նորին Սրբությանը հոչակում է քաղաքի պատվո հյուր և հանդիսավորությամբ Նեան հանձնում քաղաքի բանալին:

Ղողանջում են Մայր տաճարի զանգակները: Հուլիս մթնոլորտում եկեղեցու երգչախմբի և դպրաց դասի կողմից կատարվող «Հրաշափառ»-ի երգակցությամբ Վեհափառ Հայրապետը թափորով հանդիսավորությամբ մուտք է գործում տաճար: Տաճարում խմբված հավատացյալների հուպումն ու երանությունը, դեպի Հայոց Հայրապետը նրանց խանդակաթ սերն ու նվիրումը արտահայտվում է մեկ ամբողջական խոսքով.

— Բարի՛ եկաք, Վեհափառ:

Հանուն Արգենտինայի թեմի բովանդակ հայության, ալգային եկեղեցական մարմինների, հոգաբարձության, որդիական անկեղծ զգացումներով զեղուն ողջույնի ջերմ խոսք է ասում Արգենտինայի նորընտիր առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը: Սրբազան հայրը, ջնորհավորելով Վեհափառ Հայրապետի օրհնաբեր գալուստը, ասում է.

«Վեհափառ Տեր,

Բունոս Այրեսի մեջ բնակվող ողջ հայությունը, գրեթե ոլթսուն հազար և ավելի ժողովուրդ, կիաջվեին ժամերը, թե ե՞րբ պիտի ժամանեիք, որպեսպի տալիք իրենց Ձեր օրհնությունները հայրապետական՝ բերած Սուրբ Էջմիածնեն, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի գահեն, մայր հայրենիքեն, սրբացած մեր մեծ Լեռնեն և մեզի հետ անցնեիք գեղեցիկ պահեր և վայրկյաններ, որոնք հոգեկան մեծ ուժ պիտի դառնան, երբ վերադառնաք դեպի մեր բոլորի տունը՝ մայր հայրենիք և Ս. Էջմիածին:

Թող բարի ըլլա Ձեր գալուստը, Վեհափառ Տեր, օրհնեցեք մեզ և մեր ժողովուրդը»:

Այնուհետև Արգենտինայի հայ հավատացյալներին Իր օրհնության խոսքն է հղում Վեհափառ Հայրապետը.

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Յանուն Հոր և Որդույ և Հոգույն Սրբոյ. ամեն»:

Տեր Աստված, ինչքան ուրախություն, ինչքան սեր և ինչքան կարոտ այսօր, այս պահուն, այս սուրբ տաճարի կամարներուն ներքև: Ես գոհություն կուտամ բարին Աստուծույն, որ պարզեց ինձ և ձեզի, բոլորիս, այս սքանչելի պահը: Բառերը տկար են արտահայտելու համար իմ սրտի և ձեր սրտերու զգացումները: Մեր հայացքները իրարու հանդիպելով, թե՛ օղակայան, թե՛ այստեղ, գուցե ավելի խոսեցան մեր սրտերը, քան թե մեր շրթունքները: Հրաշք մըն է այս ալ, հայկական հրաշք, մեր անցյալի բազում ողբերգություններեն հետո: Արդեն քանի մը օր առաջ, ապրիլ 24-ին, մեր պատմության մեծագույն ողբերգությունը ոգեկոչեցինք, դուք՝ այստեղ, մենք՝ Հայաստան, ուր ապրիլ 24-ին, ինչպես ամեն տարի, հարյուր հազարավոր հայեր բարձրացան Ծիծեռնակաբերդ, Երևան: Նաև Մայր Աթոռի միաբանությունը ժամը 11-ին հոգեհանգիստի արարողություն կատարեց այնտեղ, և աղոթեցինք, ինչպես այստեղ դուք բոլորը, մեր նահատակներու հոգիներու խաղաղության համար: Բայց անցյալի ողբերգություններեն հետո, փառք կուտանք Աստուծո, մեր երեսը դարձնելով դեպի Հայաստան, մեր վերածնած ու ծաղկած մայր հայրենիքը, նաև մեր դեմքը դարձնելով դեպի ձեզ, դեպի ամբողջ գաղթաշխարհը, իր ամբողջ տարածքին վրա, ուր գրեթե այնքան հայ կապրի, ինչքան Հայաստանի մեջ:

Ինքնաբերիչ շարժում մը կա, մանավանդ վերջին տարիներուն, ոգևորություն մը, ոգեշնչում մը համայն հայության բոլոր զանգվածներուն մեջ: Ահա-

Բունտս Արեւի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում

Քուենտա Այրեսի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցին

վաճակն է, որ այս պահուն ալ կարտահայտվի իմ այցելության առիթով, Երևան, Բուենոս Այրես, և այս է, որ ես կուզեմ բնորոշել «հրաշք» բառով, հայկական հրաշք: Ես վստահ եմ, որ այս հրաշքը ժամանակավոր չէ, անցողական չէ, բնդիակառուկն, մնայուն է և տևական՝ մեր ժողովուրդի սրտին, հոգիին մեջ, թե՛ հայաստանցի ժողովուրդին մեջ և թե՛ այստեղ: Մանավանդ ապրիլ 24-ի առիթով, բոլոր հայերը իրենց բոլոր այնպիսի տարակարծությունները կմոռնան և պետք է մոռնան, որովհետև այդ բոլորը երկրորդական են, և ամբողջ հայությունը Հայաստանի և արտասահմանի տարածքին վրա կվերածվի մեկ կամքի, մեկ վճռականության, մեկ բռնցքի: Ահա այս ապրումները կունենան ես այս պահուն, երբ դուք վիս կշռապատեք այսքան խանդավառությամբ, այսքան կարոտով և այսքան անսահման սիրով ոչ թե դեպի համեստ իմ անձը, այլ դեպի այն գաղափարը, այն իրողությունը, որ իմ անձի միջոցով կարտահայտվի այստեղ. Հայաստանյայց Առաքելական Մայր Եկեղեցին է այդ, մեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և մեր մայր երկիրը և մայր ժողովուրդը: Ես երջանիկ եմ անսահմանորեն, որ Աստված ինձի կպարգևե երանությունը՝ ներկայացնելու այս բոլոր սրբությունները ձեր առջև:

Ջերմ շնորհակալություն կհայտնեմ բոլորիդ, սիրելի սրբապան, ձեպի, Կեդրոնական Վարչության անդամներուդ, Ընդունելության Հանձնաժողովի անդամներուդ, այս քաղաքի հայ համայնքի տարբեր միություններուդ, կազմակերպություններուդ, բարեգործական, կրթական, մշակութային միություններու ներկայացուցիչներուդ, որ այստեղ կգտնվիք իմ շուրջս հավաքված: Բոլորին, բոլորին կուզեմ հայտնել իմ շնորհակալությունը:

Անշուշտ ես շատ պզգզված եմ և շնորհակալ, օղակայանեն սկսյալ, որ վիս ողջունելու եկած են պետական և քաղաքային իշխանությանց ներկայացուցիչները: Այստեղ քաղաքի բանալիի հանձնումը, որ տեղի ունեցավ Մայր Եկեղեցվո աստիճաններուն վրա, սքանչելի պահ մը ևս ավելցուց իմ ապրումներուս վրա: Շնորհակալություն նաև իմ հոգևոր եղբայրներուն՝ մեր քույր Եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն, որոնք վիս ողջունեցին:

Անշուշտ Ընդունելության Հանձնաժողովը ծրագիր մը կազմած է, որ պիտի գործադրվի: Ես բավական պիտի մնամ այստեղ, ավելի քան տասնհինգ օր, և առիթ պիտի ունենանք հանդիպելու և այս սուրբ տաճարին մեջ միասին աղոթելու՝ միասին հոգեպես մխիթարվելու համար: Ես պիտի աշխատիմ հասնիլ ուր որ հնարավոր է, որպեսզի կարողանամ բոլորիդ հասցնել Ս. Էջմիածնի օրհնությունները և մայր հայրենիքի սիրո ողջունները:

Թող Աստված իր ամենաառատ գթությամբ միշտ օգնական ու պահապան ըլլա անցյալի մեջ տանջված մեր ժողովուրդին: Թող Աստված միշտ անսասան և ծաղկյալ պահե մեր ժողովուրդի Մայր Եկեղեցին, Հայաստանյայց Առաքելական Մայր Եկեղեցին: Թող Աստված բոլորիդ ուժ, եռանդ, անսահման եռանդ պարգևե, որպեսզի համերաշխ մթնոլորտի մեջ, ձեռք-ձեռքի տված, բարձր պահեք այս սքանչելի քրիստոսասեր և հայասեր երկրին մեջ անունը հայ ազգին և փառքը Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցիին:

«Ողջ լերուք, զօրացեալ Սուրբ Հոգով և յաւէտ օրհնեալ ի Տեառնէ և ի Մէնջ»: Ամեն:

Վեհափառ Հայրապետի ողջույնի և բարիգալստյան խոսքից հետո հավատացյալ ժողովուրդը աջահամբույրով իր սերն ու երախտագիտությունն է հայտնում Նորին Սրբությանը և ստանում նրա օրհնությունը:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆԻ» ՍՐԱՀՈՒՄ

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է եկեղեցուն կից «Հայ Կեդրոնի» սրահը, որտեղ Հայ Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչությունը կազմակերպել էր ընդունելություն ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի: Ընդունելությանը ներկա էին Ընդունելության Հանձնաժողովի անդամները, եկեղեցասեր տիկնանց, օրհորդաց կազմակերպությունների, ինչպես նաև հայրենակցական միությունների անդամները և հայ մամուլի բազմաթիվ ներկայացուցիչներ:

«Հայ Կեդրոնի» սրահի պատերի վրա ուշադրություն էին գրավում ծաղիկներով վարդարված վերտառությունները՝ «Բարի գալուստ, Վեհափառ», «Բարի կեցություն Նորին Սուրբ Օծություն S. S. Վապգեն Ա-ին»:

Ընդունելության ժամանակ առաջնորդ սրբազանը, հանուն Արգենտինայի հայության, մեկ անգամ ևս բարի գալուստ է մաղթում Վեհափառ Հայրապետին:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչության անուկից հանդես է գալիս վարչության քարտուղար պրն. Հովհաննես Ռազուայանը:

«Բարի գալուստ կմաղթենք Ձեզ, Վեհափառ Տեր: ԼՄեր գաղութը ամիսներ և տարիներ է վեր կապասեր Ձեր ժամանումին: Եվ այսօր մեր սրտերը կլեցվին հրճվանքով՝ մեր մեջ ունենալով մեր Վեհափառ Հայրապետը, որ մեզի կբերե Իր հայրական օրհնությունները Ս. Էջմիածնեն:

Մեր ջրջանի բոլոր կազմակերպությունները և հաստատությունները տարիներ է վեր լծված են հայապահպանումի աշխատանքի, կջանան կենդանի պահել մեր լեզուն, պայծառ պահել մեր հավատքը և հայ սրտերը կապված պահել մայր հայրենիքին և Ս. Էջմիածնին:

«Հայ Կեդրոնի» վարչությունը հավատարիմ կմնա իր ստանձնած պարտականություններուն և արթուն կերպով կհսկե հայ ժողովուրդի ամենեն սրբազան արժեքներուն՝ մեր Եկեղեցիին և դպրոցին, որպեսզի անոնց միջոցով վառ մնան մեր դարավոր հավատքն ու հայրենասիրությունը:

Կհավատանք, որ Ձեր այցելությունը օրհնաբեր պիտի ըլլա մեր ջրջանին համար: Դուք Ձեր խոսքով, Ձեր իմաստուն խորհուրդներով պիտի վերանորոգեք մեր երազը և եկեղեցասիրությունը, հայ մնալու մեր կամքը, հայ ժողովուրդին ու Հայաստանին ծառայելու մեր ուխտը: Դուք նորոգված կյանք պիտի տաք մեզի:

Բարի եկաք, Վեհափառ Հայրապետ»:

Այնուհետև օրհնության հետևյալ խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
«ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆԻ» ՍՐԱՀՈՒՄ

Սիրով և անկեղծ գնահատանքով լսեցի պարոն Ռազուայանի համեմատաբար կարճ, բայց բովանդակալից և լավ շարադրված խոսքը, խոսք, որ ինք արտասանեց ձեր բոլորի անունով, Եկեղեցիի, հայ կազմակերպություններու և համայն արգենտինահայ ժողովուրդի անունով:

Իմ երրորդ այցելության հիմնական նպատակն է օգնել ձեզի, որպեսզի

Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի կենտրոնական վարչության անդամները թեմակալ առաջնորդի հետ

իրագործեք այն ծրագիրը, այն նպատակները, որ արտահայտվեցան պրն. Ռագուայանի խոսքով:

Եթե հաջողվի ինձ որոշ չափով գոնե օգտակար ըլլալ և ավելի արժարժեղ ձեր մեջ պորոթյունը սուրբ հավատքի և շունչը հայկականության, ես երջանիկ պիտի վերադառնամ:

Մեր հիմնական նպատակն է, որ այս շրջանի համայն հայությունը համախմբված մնա մեր մայր Եկեղեցիի շուրջ, որովհետև այս Եկեղեցիի սուրբ սեղաններեն է, որ Աստուծո շնորհները կբաշխվին մեր հավատացյալ զավակներուն: Եվ մեր Եկեղեցիեն է, որ կփոխանցվի մեր ազգի զավակներուն բարոյական նկարագիր, ինչ որ մեր օրերուն այնքան անհրաժեշտ է մարդոց կյանքի համար: Եվ ես կմաղթեմ և կկամենամ, որ դուք՝ արգենտինաիցներդ, այս բարի, հյուրընկալ հողին վրա մնաք լավ քրիստոնյաներ, բարոյական նկարագիր ունեցող մարդիկ և հավատարիմ քաղաքացիները Արգենտինայի:

Ահավասիկ մեր հիմնական նպատակները: Որովհետև ես կհավատամ, որ հայ ազգը ունի առաքելություն մը այս աշխարհի մեջ՝ քրիստոնեական իմաստով, բարոյական իմաստով և հայկական, ազգային-հայրենասիրական իմաստով:

Հուլումնախառն ուրախության պահ մը ապրեցա ճանապարհի վրա՝ Փարիզի մեջ: Կարծեմ չեմ սխալիր, եթե վկայեմ, որ Ալֆորվիլ քաղաքի հայոց եկեղեցիին մեջ և շուրջ, փողոցներու վրա գրեթե այնքան հայեր հավաքված էին, ինչքան այսօր ձեր եկեղեցիին շուրջ: Եկեղեցվո դռներն սկսյալ մեծ թափով կազմվեցավ՝ հոգևորականներու, հյուրերու և ժողովուրդի, և միասին ուղղվեցանք դեպի հուշարձանի վայրը: Հուշարձանը սպիտակ սավառնով ծածկելված էր: Փարիզի առաջնորդարանը իմանալով, որ ես քանի մը ժամ այնտեղ մնալու ժամանակ պիտի ունենամ, հրավիրեց զիս, որ իմ ներկայությամբ կատարվի բացումը հուշարձանի: Բացվեցավ հուշարձանը, և երևաց հսկա հայկական խաչքարը: Այդ խաչքարը Էջմիածնեն նվեր ուղարկած էինք այնտեղ՝ քանդակված գեղեցիկ, միջնադարյան խաչքարի ոճով: Խաչքարի ներքևը, պատվանդանի վրա խոշոր տառերով արձանագրություն կար ֆրանսերեն և հայերեն լեզուներով, որ այդ հուշարձանը կնվիրվի 1915-ի ցեղասպանության հայ նահատակներուն:

Կպատկերացնեք հոգեկան մխիթարությունը, հուլումը, զոր ապրեցա այդ պահուն այնտեղ բազմահավաք ֆրանսահայ ժողովուրդի մեջ:

Ալֆորվիլի քաղաքագլուխը՝ Ժոզեֆ Ֆրանչեսկին, նշանավոր ճառ մը խոսեցավ: Պատասխանատու հայտարարություններ ըրավ հանուն ֆրանսական կառավարության, ի նպաստ հայ ժողովուրդի դատին: Եվ ավելցուց, թե ֆրանսական կառավարությունը ավելի առաջ պիտի երթա և պիտի հետապնդե մեր դատը՝ հասնելու համար այն արդյունքին, որ աշխարհի քաղաքակիրթ պետությունները նույն դիրքը, նույն վերաբերմունքը ճշտեն և պարտադրեն հայոց ցեղասպանությունը ճանչնալ միջազգային մակարդակի վրա:

Ահա այս ապրումներով եկա Բուենոս Այրես, հանդիպեցա ձեզի: Գիտեմ, կզգամ, որ ձեր սրտերը նույն ապրումներով, նույն իդեալներով ոգեշնչված են:

Երբեմն գոցե մտածողներ ըլլան, որ մենք՝ հայ հոգևորականներս, կաթուղիկոսեն սկսյալ, ցեղասպանության, մեր նահատակներու մասին հաճախ խոսելով քաղաքական հարցեր կարծարծենք: Ո՛չ, արդար չէ այդ դատողությունը: Ցեղասպանության ողբերգությունը քաղաքական հարց չէ, այլ, ամեն բանե առաջ, քրիստոնեական խղճի հարց է, բարոյական հարց է և արդարության հարց է:

Կեցցե՛ հայտեր Արգենտինան:

Կեցցե՛ հավիտենական հայ ժողովուրդը:

Վեհափառ Հայրապետի խոսքից հետո տեղի է ունենում ձոխ հյուրասիրություն: Հետ հյուրասիրության Նորին Սրբությունը Իր շքախմբի անդամներով առաջնորդվում է քաղաքի «Պլացա» հյուրանոցը:

Նույն օրը, Երեկոյան, Վեհափառ Հայրապետը հյուրանոցի իր հարկաբաժնում ընդունում է Բուենոս Այրեսի Ընդունելության Հանձնախմբի անդամներին, որոնք Նորին Սրբության հավանությանն են ներկայացնում նրա հետագա այցելությունների ծրագիրը:

Անուհետև հյուրանոցի ճաշասրահում տեղը է ունենում ընթրիք:

Ժամը 21-ին Վեհափառ Հայրապետին են ներկայանում Մոնտեվիդեոյի Ընդունելության Հանձնախմբի անդամները՝ գլխավորությամբ Ռիուգվայի հոգևոր հովիվ Տ. Հակոբ վարդապետ Գլընձյանի: Նրանք ևս իրենց ներկայացրած ծրագրի հավանությունն ստանալուց հետո հրաժեշտ են առնում Վեհափառ Հայրապետից:

Վեհափառ Հայրապետի Բուենոս Այրես այցելության նույն օրը և հաջորդող օրերին նրա այցելությանը լայնորեն արձագանքում են տեղի հեռուստատեսությունը, ռադիոն, ինչպես նաև հայ և օտար մամուլը:

ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Մայիսի 1-ին, երեքշաբթի օրը, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը, իբրև պատվո հյուր, ներկա է լինում Արգենտինայի Հանրապետության Խորհրդարանի միացյալ նիստին:

Առավոտյան ժամը 10-ին Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Գրիգորյա եպս. Բունիաթյանի և Կենտրոնական Վարչության ընդհանուր քարտուղար պրն. Հովհաննես Ռազուպյանի, ոստիկանների պատվո ջոխատի ուղեկցությամբ ուղևորվում է Խորհրդարան:

Նախագահության սեղանի մոտ, պատվո հյուրերի առաջին շարքում տեղ է գրավում Հայոց Հայրապետը՝ Իր կողքին ունենալով պապական նվիրակին: Նախագահության սեղանի մյուս կողմում տեղ էին վաղեմեղեղ մինիստրներն ու Արգենտինայի կաթոլիկ Եկեղեցու կարդինալ Խուան Կառլոս Արամբուրոն: Խորհրդարանի նախագահ դոկտ. Պոկլիեսեն, մոտենալով, բարի գալուստ է մաղթում Հայոց Հայրապետին: Այդ պահը հետագայում բազմիցս ցուցադրվում էր Արգենտինայի հեռուստատեսությամբ:

Նիստի քննադատ ճառով հանդես է գալիս Արգենտինայի Հանրապետության պրեզիդենտ դոկտ. Ռաուլ Ալֆոնսինը՝ բացված հայտարարելով Խորհրդարանի տարեկան նստաշրջանը:

Նիստը փակվում է ժամը 12-ին:

Հայոց Հայրապետը ներկա է Արգենտինայի խորհրդարանի բացման նիստին որպես պատվո հյուր

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՏՎՈ ՀՅՈՒՐ**

Նույն օրը, ժամը 13-ին, Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդարանի սյահում տեղի է ունենում ձաշկերույթ, որին ներկա էին Կենտրոնական Վարչության և Ընդունելության Հանձնախմբի անդամները: Զաշկերույթի ընթացքում իսպաներեն լեզվով կարդացվում է Արգենտինայի Հանրապետության արեպիդենտ ղոկտ. Ռաուլ Ալֆոնսինի ղեկրետը, որով Վեհափառ Հայրապետը հռչակվել էր Հանրապետության պատվո հյուր:

*
*
*

Ավելի ուշ, երեկոյան ժամը 17-ին, «Պրացա» հյուրանոցի իր հարկաբաժնում Վեհափառ Հայրապետը ընդունում է այցելությունը «Լա Նասիոն» թերթի թղթակցի, որը հարցապրույց է ունենում Նորին Սրբության հետ Հայ Եկեղեցու դերի և նշանակության մասին ի Հայաստան և ի սփյուռք աշխարհի:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՖԼՈՐԵՍԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՐԱԳԱ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայիսի 2-ին, չորեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով, ուղեկցությամբ Տ. Գրիգորիս եպս. Բուխարյանի և Արգենտինայի հայոց թեմի հոգևոր դասի, «Հրաշափառ»-ով մուտք է գործում Ֆլորեսի հայոց Վարագա Ս. Խաչ եկեղեցի: Հարյուրավոր հավատացյալներ հույսումով սպասում են Նորին Սրբությանը: Եկեղեցում բարիգալստյան հետևյալ խոսքն է ասում Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսը:

«Վեհափառ Տեր,

Արդեն երկու օր եղավ, որ Դուք հանդիսավորությամբ մղտք գործեցիք մեզ Մայր եկեղեցին, ուր բավաճապար ժողովուրդ սիրակարոտ Ձեզ կապտաներ եկեղեցիի հարակից փողոցներուն մեջ խոնված: Դուք Ձեր հայրապետական օրհնությունը արդեն տվիք այնտեղ, երբ բոլորը թաց ւաքերով և բաբախուն սրտերով կունկնդրեին Ձեր խոսքերը:

Այսօր Ձեր առաջին այցելությունն է մեր թաղական եկեղեցիներեն մեկուն՝ Ֆլորեսի Ս. Խաչ եկեղեցիին և անոր շուրջը բնակող հայ հավատացյալներուն, որոնք բազում պոհողություններով կառուցած են այս եկեղեցին և կանգուն կպահեն «Արծրունի» ազգային վարժարանի հետ միասին:

Այս եկեղեցին, Վեհափառ Տեր, աղոթքի տաքուկ տուն մըն է հայ հավատացյալի և ընդհանրապես ամեն հայու համար: Աղոթքի այս տունը զանազան առիթներով, բայց մանավանդ ամեն կիրակի, իր դռները լայն բացած, սուրբ պատարագի կիրավիրե և սուրբ հաղորդության կարժանացնե Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո զավակները: Ամեն կիրակի այստեղեն է, որ մեր հավատացյալ ժողովուրդը կառնե իր հոգեկան սնունդը:

Վստահ կրնաք ըլլալ, Վեհափառ Տեր, որ յուրաքանչյուր հայ, որ այս թաղին մեջ կապրի, լավ կճանչնա և շատ կսիրե Ձեզ իբրև իր հայրը և իր եկեղեցիին պետը: Արդեն ամիսներե ի վեր բոլորը անհամբեր կսպասեին Ձեր գալուտյան և Ձեր օրհնություններուն:

Օրհնեցեք փրենք, ինչպես նաև եկեղեցական և սպասարկող դասը ասո եկեղեցիին և վարչական բոլոր անդամները, որոնք արժանի են ամենայն գնահատանքի, Վեհափառ Տեր»:

Ֆլորենսի հայոց Վարազա Ս. Խաչ եկեղեցին և Արծրունի վարժարանը

Գրիգորին սրբազանի բարեգալստյան խոսքից հետո, Եկեղեցում հավաքված հայ հավատացյալների ողջ բազմությունը, մեկ սիրտ և մեկ հոգի դարձած, ունկնդրում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնության հետևյալ խոսքերը.

**ՎԵՎՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
ՎԱՐԸԳԱ Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ**

«Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

Սիրելի ժողովուրդ, «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Թեև Ս. Չատկի տունը երկու շաբաթ ստաջ տոնեցինք, դուք, մենք, մաքող աշխարհը այս տարի, սակայն, ինչպես գիտեք հարկավ, մեր Եկեղեցւոյ եւ Արևելքի Եկեղեցիներու հնագոյն ավանդոյթամբ Չատիկէն տակավին բառուսուն օր հետո քրիստոնյաները, երբ կհանդիպին իրարու, պիտաւ կողջունեն նոյն ավետիսով՝ «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Որովհետև Քրիստոսի Հարության հիշատակը մեկ օրվա համար չէ: Ճիշտ է, այդ մեկ օրը, այսինքն՝ Չատկի օրը, կեդրոնն է Հարության գաղափարին, սակայն իրականության մեջ Քրիստոսի Հարության յուրը, շնորհները կտարածվին այդ օրվն սկսյալ մյուս բոլոր հաջորդող օրերուն վրա: Իսկական քրիստոնյան Քրիստոսի խաչելոյթան եւ հրաշալի Հարության ապրումը, զգացումը միշտ կապեն իր հոգիին մեջ: Վստահ եմ, որ դուք եւս, իբրև հարազատ զավակները մեր Ս. Եկեղեցիի, նոյն ապրումներով, նոյն զգացումներով դիմավորած եք Քրիստոսի Հարության ավետիսը եւ կապրիք անոր խորհուրդը տակավին մինչև այսօր եւ տակավին օրեր, օրեր շարունակ: Սուրբ Էջմիածնէն զարով՝ այս ավետիսը անգամ մը եւս ուղեցի ձեզի բերել: Սուրբ Էջմիածին, որուն հիմնադրութիւնը, ինչպես գիտեք, պատմականորեն կապված է Քրիստոսի անձին, Քրիստոսի յուսին, Քրիստոսի Հարության գաղափարին հետ: Մեր երանելի հոգևոր հայրը՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ, Հայաստանի քրիստոնեության դարձն հետո, նշանավոր տեսիլքն ունեցավ 301 թվականին, որով հարուցյալ Քրիստոս հաղթական իջավ լուսեղեն կերպարանքի տակ Արարատյան աշխարհ եւ ոսկի մուրճով ցույց տվավ այն տեղը, ուր պետք է կառուցվեր առաջին հայկական աղոթքի Տունը, առաջին Եկեղեցին: Եվ այդ պատճառով այդ տաճարը կոչվեցավ «Էջմիածին», այսինքն՝ այն տեղը, այն վայրը, ուր Միածին Որդին Աստուծո իջավ: Այս ավանդութիւնը, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի այս տեսիլքը բացառիկ նշանակություն ունի ոչ միայն մեր Եկեղեցիին համար, այլև համայն քրիստոնեության համար, որովհետև ոչ մեկ քրիստոնյա Եկեղեցի նման ավանդություն չունի: Տեսիլքը Ս. Գրիգոր Լուսավորչի, եւ մեր ժողովուրդին հավատքը այս տեսիլքին նկատմամբ, ցույց կուտան, թե ինչքան խոր կերպով հայ ժողովուրդը բացած է իր սիրտը Քրիստոսի յուսին: Գիտական ճշմարտություն մը չէ այս ավանդությունը, սակայն հոգեկան ճշմարտություն մըն է, որ ավելի հզոր իրողություն է մեր ժողովուրդի կյանքի պատմության ճանապարհին վրա:

Մենք՝ այսօրվաններս, ուր որ ապրինք, Հայաստանի մեջ թե Հայաստանէն դուրս՝ ցրված աշխարհի ճամփաներուն վրա, հավատարիմ կմնանք մեր ավանդություններուն եւ հավատարիմ կմնանք Ս. Գրիգոր Լուսավորչի հրաշալի տեսիլքին: Եթե չչափազանցեմ, պիտի ըսեի, որ հայ ազգի համար կարճես Քրիստոս վերստին հարություն առավ:

Ահավասիկ այս ապրումներով եւ ձեզի կբերեմ Քրիստոսի Հարության ավետիսը եւ պատգամը նաև Հայաստանէն, Ս. Էջմիածնէն, իմ սրտէն, որպէս-

Վեհափառ Հայրապետը Բուենոս Այրեսի Վարագա Ս. իսպ. եկեղեցու վարչության անդամների և բարերարների հետ

զի դուք եւ մնաք հարապատ զավակները մեր առաքելական Մայր Եկեղեցին, մնաք հավատարիմ զավակները Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին եւ շարունակեք ապրիլ այս հյուրընկալ եւ հարսեր երկրին մեջ իբրեւ հավատարիմ քաղաքացիները այս երկրին. բայց նաև ամուր կերպով, անաղարտ կերպով, պայծառ կերպով պահպանեք յույսը մեր նախնեաց հավատքին, յույսը մեր Ս. Եկեղեցին եւ կենդանի պահեք հոգին մեր ժողովուրդին, մեր ազգային նկարագրին, մեր ազգային պատմության՝ ապրելով եւ՝ մեր անցյալի ողբերգություններու դառնությունը, բայց նաև ապրելով մեր այսօրվա հայկական կյանքի վերածնունդի գիտակցությունը, վերածնունդ՝ փառավոր կերպով արտահայտված մեր մայր հայրենիքի հոգին վրա, Հայաստանի մեջ, վերածնունդ՝ արտահայտված նաև ախյոռքի տարածքի վրա, ուր դուք եւ կգտնվիք:

Թող Աստված օրհնե Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին:

Թող Աստված օրհնե մեր համայն ժողովուրդը հայկական:

Եվ Աստված օրհնե ձեզ՝ Ֆրսեւի Ս. Խաչ Եկեղեցվո հավատացյալներ:

«Ողջ լերուք, գորացեալ Սուրբ Հոգով եւ յաւեա օրհնեալ ի Տեառնէ եւ ի Մէնջ». ամեն:

Եկեղեցում միասնական աղոթքից հետո, նրան կից սրահում տեղի է ունենում ճաշկերույթ, որը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, կազմակերպել էր Վարազա Ս. Խաչ Եկեղեցու հոգաբարձությունը:

Ճաշկերույթի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին ուղղված բարիգալլքտյան հետևյալ խոսքով հանդես է գալիս հոգաբարձությունը՝ քարտուղար պրն. Թազվոր Սարաճյանը.

«Վեհափառ Տեր,

Ձեր օրհնաբեր այգեությունը հյուրընկալ Արժանքին, գեղեցիկ առիթ մըն է հուլուսի եւ ցնծության, բայց մանավանդ առիթ մը՝ խորհրդածելու մեր կյանքին վրա:

Կըսվի, թե ժողովուրդներու պատմության մեջ ոչ իսկ հարյուր տարիները արժեք մը կներկայացնեն:

Այս խոսքը ճիշտ ըլլալով հանդերձ, մեր՝ հայերու պարագան պետք է նկատել արտակարգ երևույթ, մանավանդ երբ նկատի ունենանք Ձեր գահակալության օրհնաբեր տարիները, որպես նախաձեռնություններով խտացած ժամանակաշրջան մը:

Ձեր գահակալության 28 տարիները անպայման պատմական անկյունաքար մը պետք է նկատել մեր ազգային եկեղեցական կյանքէն ներս:

Ձեր հոգածությունը ազգային նշանակություն ունեցող հարցերու նկատմամբ ունեցաւ դաստիարակիչ այն շունչը, որուն ջերմության պետք ունեին թե՛ Հայրենիքի մեջ հասակ առնող սերունդները եւ թե՛ արտասահմանի մեր գաղութները, որոնք հաճախ ականատես կըլլային մեր նորագույն պատմության խեղությունման եւ չարափոխության:

Շնորհիվ Ձեր վճռական կամքին, վերականգնեցան մայր հայրենիքի ամբողջ տարածքին վրա գտնվող ավերված մեր տաճարները, վանքերը եւ աղոթատեղիները, որոնց մեջ հայ մարդը եւ հայ մամիկը դարեր շարունակ աղոթած էին:

Մեզի համար անհնարին պիտի ըլլա Ձեր գահակալության արդյունավետ տարիները խտացնել այս պոնակներուն մեջ:

Այսօր Ձեր աչքերուն մեջ մենք կտեսնենք Ձեր հոգիին տառապանքը, երբ

ամեն օր Ձեր նայվածքը կողոզվի դեպի վեհապանձ մեր Արարատը, տակավին գերի՝ մեր դարավոր թշնամին...

Բայց այս տառապանքն անդին Ձեր աչքերուն մեջ կտեսնենք նաև Ձեր հոգեկան հրճվանքը և գոհունակությունը, ելլե Դուք ամեն օր ականատես կլլաք հայրենիքի մեր եղբայրներուն և քույրերուն կամքին, որուն առջև կպարտվին բնության, կյանքի և ժամանակի ստեղծած ամեն ձևի դժվարությունները:

Վեհափառ Տեր,

Ձեր օրհնաբեր ներկայությունը մեր մեջ կթարմացնե մեր հույսերը, կզորացնե մեր հավատքը և կկրկնապատկե մեր վճռականությունը այն անհավասար պայքարին մեջ, որ կկոչվի ազգապահպանում:

Անմոռանալի են Ձեր ստորագրած սրբատառ կոնդակները, որոնք հայրենասիրության ջերմ պատգամներ են:

Բայց նաև Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճարի խորանեն Ձեր տված քարոզները և խորհրդածությունները մեր ազգային արժեքներուն և թվականներուն շուրջ, սրբական վկայություններ են, որպես իրապաշտ և պարկեշտ մոտեցում մեր մոտավոր անցյալի կարևորագույն դրվագներուն, որոնք տակավին խարխափումի մեջ կպահեն հայրենիքն հեռու ապրող հայ մարդոց մտքերը:

Արտասահմանի մեջ կա վանգված մը, որ տակավին ինքզինքը հայ զգալով հանդերձ զուրկ է զոհաբերության ոգիեն, ոչինչով կխանդավառվի, ո՛չ հայ եկեղեցին կխանդավառե փնք, ո՛չ հայ դպրոցը, ո՛չ գաղութը, ո՛չ իսկ ազգային-քաղաքական բնույթ ունեցող մեր հաղցերը և մեր արդար պահանջները կհետաքրքրեն փնք:

Տխրություն պատճառող այս իրողության կողքին, կան սակայն հուսադրիչ, ուրախություն և հպարտություն պատճառող երևույթներ: Մեր խոսքը կվերաբերի այն գիտակից վանգվածներուն, որոնք անվերապահ նվիրումով փարած են իրենց ազգային ինքնության և հանձն առնելով նյութական հսկայական զոհաբերություն, միաժամանակ կպայքարին ի խնդիր հայ դատին:

Այսօր մենք ականատես կըլլանք մեր հայրենիքի եղբայրներուն ձեռք բերած հսկայական հառաջդիմություններուն, որպես արդյունք իրենց կատարած գերմարդկային ճիգին և համբերատար ոգիին, նկատելով այդ բոլորը որպես եղկաթյա օղակները Մայիսյան ճակատամարտերով ձեռք բերված ազգային ազատ և անկախ պետականության, որ անպայման վաղվան լուսաշող իրականությունը պիտի ըլլա:

Վեհափառ Տեր,

Հայ ժողովուրդը իր պատմության ընթացքին սիրած և երախտագիտությամբ հիշած է իր այն զավակները, որոնք, որպես քաջ հովիվներ, գիտցած են անսայթաք քալել պատմության գծած ճանապարհեն:

Ինչ որ ալ եղած ըլլան կյանքի ստիպողական պարտադրանքները, հայ ժողովուրդը իր ամբողջության մեջ սիրով և հավատարմությամբ կըրջապատե Ձեզ, կնայի Ձեր գործերուն և անպայման Ձեզ ևս կդասե մեր պատմության անմահ և երջանկահիշատակ հայրապետներու շարքին»:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետին իր երախտագիտության սրտագին խոսքն է ուղղում եկեղեցու հոգևոր հովիվ Ս. Ջարեհ քին. Սահակյանը, որն այն վերջացնում է հետևյալ բարեմաղթություններով.

«Վեհափառ Տեր,

Դուք մեր մեջ եք այսօր, Դուք, որ երկար տարիներն ի վեր կանգնած եք մեր նախնիներու արյունով սրբագործված հայրենի հողին վրա, Դուք, որ կբերեք մեզի սրբություն սրբոց աստվածախորհուրդ Ս. Էջմիածնի բույրը, Դուք,

որ մայր հայրենիքի մեջ ապրող մեր եղբայրներուն և քույրերուն հայկական մաքուր շունչը կերեր, դո՛ւք միայն կրնաք երևակայել այս իսկ պատճառով, թե ինչ նշանակություն ունի այսօր Ձեր ներկայությունը այստեղ:

Վեհափառ Տեր, Ձեր այցելությունը մեր գաղութին համար թող օրհնաբեր ըլլա: Թող Տերը արևշատություն պարզեն Ձերո՞վ Վեհափառության և երկարե Ձեր թանկագին կյանքի տարիները, որպեսզի տակավին երկար ժամանակ շենդենք ու պայծառացենք Հայաստանայց Մոսկվայի Եկեղեցին, թող Տերը անսասան պահե մեր Ս. Եկեղեցին, մեր հավատքի վեմ Ս. Էջմիածինն ու մեր ծաղկող հայրենիքը: Եվ վերջապես՝ երախտապարտ մնալու համար Ձերո՞վ Սրբության կողմն մեզ շնորհված պատվին, կուզենք անգամ մը ևս Ձեր առաջ նորոգել մեր հավատարմության ուխտը հայրենիքի և Սուրբ Էջմիածնի նկատմամբ:

Որդիական խոնարհությամբ Ձեզի բարի գալուստ կնադրենք, սիրելի Վեհափառ, ու Ձեր օրհնությունը կինդրենք մեր բոլորի վրա»:

Վերջում օրհնության հետևյալ խոսքով հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը.

ՎԵՀԱՓԱՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Առաջին օրը մուտք գործելով Բուենոս Այրես՝ իմ առաջին հանդիպումը հայության հետ տեղի ունեցավ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցվո և շրջակայի մեջ: Երևի ձեզմե շատերը այնտեղ էին, և տեսաք, թե ինչքան խանդավառությամբ դիմավորեցին զիս բազմահազար հայեր:

Այստեղ դուք, ավելի փոքրաթիվ եք, բայց իմ գիտակցության մեջ թիվը այս պարագային այնքան նշանակություն չունի, որովհետև դուք ես, իբրև համայնք Ս. Խաչ Եկեղեցիի շուրջ համախմբված, անբաժան մասը կկազմեք Բուենոս Այրեսի հայության: Ես շատ գոհ եմ, որ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցիեն հետո առաջին այցելությունը այստեղ տվի, ձեր գեղեցիկ, մաքուր, սիրուն և պայծառ այս Եկեղեցիին և բերի իմ օրհնությունը ձեզի: Իսկ հիմա այս սեղանի շուրջ միասին քանի մը հաճելի պահեր կապրինք: Խորապես զգացված եմ այն շատ հուզիչ խոսքերուն համար, որոնք տրտատանվեցան այստեղ հոգաբարձության և տեր հոր կողմն: Այս բոլորը իմ հոգին կզվարթացնեն, ես կդառնամ ավելի լավատես ձեր ազագույն նկատմամբ և խորապես կգնահատեմ ձեր հերոսական աշխատանքը: Հերոսական բառը կօգտագործեմ ոչ պատահաբար, այլ մտածված ձևով, շեշտված և ընդգծված, որովհետև իսկապես հերոսականին հավասար աշխատանք է, գոր կկատարեք ձեռք-ձեռքի տված, և որուն հիմնական նպատակն է պայծառ պահել ձեր աղոթքի Տունը, շեն պահել ձեր կրթական հաստատությունը, ուր ձեր երեխաները մեր մայրենի լեզուն կսորվին խոսիլ և կարդալ:

Երևի աշխարհի վրա քիչ ժողովուրդներ կան, որոնք իրենց հայրենիքեն դուրս գաղութներ, համայնքներ ունին և որոնք, սակայն, կրնան երկարատև պահպանել իրենց ինքնությունը: Քիչերն են, որ այդ կկարողանան իրագործել, շատերը շուտ կձուլվին: Մեր ապզը, հայ ժողովուրդը բացառիկ այն ազգերն է, որ ներքին հոգեկան տոկունությունը ունի պահպանելու իր ինքնությունը, իր հավատքը, իր մայրենի լեզուն, իր ազգային ավանդությունները, իր մշակույթի արժեքները և իր հայրենաբաղձ հոգին: Այս նույնպես հրաշալի իրողություն մըն է: Կշնորհավորեմ ձեզ բոլորդ և իմ քաջալերանքի ու գնահատանքի խոսքը կողղեմ բոլորիդ:

Թող Աստված միշտ շարունակե ձեզի օգնական և պահապան մնալ, որպեսզի կարողանաք այս ճանապարհով առաջ ընթանալ և հոգեկան մխիթարություններ ապրիք:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՖԼՈՐԵՍԻ «ԱՐԾՐՈՒՆԻ» ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԱՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 12-ին, հավարտ ճաշկերույթի՝ Վեհափառ Հայրապետը իր ջբախմբով, ուղեկցությամբ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսի, տեղի հոգևոր հովվի և Վարագա Ս. Խաչ եկեղեցու հոգաբարձության անդամների, այցելում է «Արծրունի» ազգային վարժարան՝ ներկա լինելու իր պատվին կազմակերպված հանդիսությանը:

«Արծրունի» ազգային վարժարանի նոր շենքի հիմնարկեքի արարողությունը կատարվել է 1969 թ. դեկտեմբեր ամսին՝ ձեռամբ Հարավային Ամերիկայի հայրապետական պատվիրակ, երջանկահիշատակ Տ. Բաբկեն արքեպ. Ապատյանի և կնքամայրությամբ տիկին Ալեկրա Տիարաբեքիրյան-Պետրոսյանի:

Կամքն ու կորովը հաղթահարում են բոլոր դժվարությունները, և կարճ ժամականում ցանկությունը վերածվում է իրականության: Կառուցվում է դպրոցի նոր շենքը իր բոլոր հարմարություններով:

«Արծրունի» ազգային վարժարանը արգենտինահայ գաղութի համար դառնում է կրթական մի պատվաբեր հաստատություն, որ ներկայիս էլ շարունակում է հայ մատաղ սերնդի հայեցի դաստիարակության իր սրբազան գործը: Վարժարանում սովորում են ոչ միայն հայ, այլև արգենտինացի աշակերտներ: Աշակերտության թիվը հասնում է 185-ի: Պետականորեն հաստատված պարտադիր ընդհանուր ծրագրով նախատեսված առարկաները դասավանդվում են մինչև ժամը 12-ը, որից հետո օտար աշակերտները արձակվում են տուն, և վարժարանում մնում են միայն հայ աշակերտները: Կեսօրվա ճաշից և հանգըստից հետո սկսվում են հայերեն բաժնի դասավանդությունները:

Վարժարանում ստեղծված են բոլոր պայմանները աշակերտների ուսման, հսկեցի դաստիարակության, ինչպես նաև սննդի ու հանգստի պահանջներն ապահովելու համար: Վարժարանն ունի նաև հատուկ ավտոբուսներ, որոնք քաղաքի հեռավոր շրջաններից հայ աշակերտներին հավաքում և բերում են վարժարան:

Վերջին տասնամյակում վարժարանի տնօրենությունը ձեռնհասորեն վարում է պրն. Միսաք Սվաճյանը, որը ուսուցչական կազմի հետ անմնացորդ կերպով լծված է հայ մատաղ սերնդի ուսման և հայեցի դաստիարակության սրբազան գործին:

Վարժարանի մուտքի առաջ Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում վարժարանի տնօրեն՝ պրն. Միսաք Սվաճյանը: Ապա Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է դպրոցի հանդիսությունների ընդարձակ դահլիճը, որտեղ վարժարանի հայ աշակերտները, ժպտադեմ ու խանդավառ, ծափողջույններով դիմավորում են Նորին Սրբության գալուստը:

Հանդիսության ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը օրհնում է վարժարանի սաներին, Իր հայրական հորդորներն է տալիս նրանց և բոլորին բաշխում Ս. Էջմիածնի կրծքանշաններ: Նորին Սրբությունը դպրոցի տնօրենությանն է հանձնում նաև Արարատ լեռան և Ս. Էջմիածնի գունավոր պատկերները:

Այնուհետև գործադրվում է գեղարվեստական մի փոքր ծրագիր՝ մասնակցությամբ վարժարանի մի խումբ ջնորհալի սաների:

Հանդիսությունն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնության խոսքով և «Պահպանիչ»-ով:

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17-ին, «Պլացա» հյուրանոցի մեծ սրահում տեղի է ունենում մամուլի ընդլայնված ասուլիս Նորին Սրբության հետ: Ասուլիսին մասնակցում էին Բուենոս Այրեսի «Լա Նասիոն», «Լա Պրենսա», «Տեմպո Արգենտին» կարևորագույն թերթերի և շաբաթաթերթերի թղթակիցներ, ինչպես նաև ռադիոյի և հեռուստատեսության բազմաթիվ աշխատակիցներ:

Ասուլիսի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը պատասխանում է Հայ Եկեղեցուն, Սովետական Հայաստանի ներկա կյանքին, Էկումենիկ շարժմանը, եկեղեցական և դավանաբանական խնդիրներին վերաբերող բազմաթիվ հարցերի:

ՀԱՎԱՔՈՒՅԹ «ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆՈՒՄ»

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Բուենոս Այրեսի Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչությունը «Հայ Կեդրոնի» սրահում կազմակերպում է հավաքույթ, որին հրավիրվում է Վեհափառ Հայրապետը: Հավաքույթին ներկա էին վարչության նախագահ պրն. Էդվարդո Սեֆերյանը, վարչության ընդհանուր քարտուղար պրն. Հովհաննես Ռազուսյանը և վարչության մյուս անդամները:

Հավաքույթի ընթացքում վարչության գործունեության շուրջ հաշվետու զեկուցումով հանդես է գալիս վարչության անդամ պրն. Մնդրանիկ Ասլանյանը: Այնուհետև տեղի է ունենում մտքերի աշխույժ փոխանակում: Վերջում հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը և տալիս Իր հայրապետական պատգամներն ու խորհուրդները:

Հավաքույթի ավարտին «Հայ Կեդրոնի» ճաշկերույթի սրահում վարչության անդամների տիկինները մատուցում են ընթերիք Վեհափառ Հայրապետի պատվին:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՎԻՍԵՆԹԵ ԼՈՔԵՍԻ ՀԱՅՈՅ

Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայիսի 3-ին, հինգշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքանշանով այցելում է Վիսենթե Լոքեսի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցի՝ ուղեկցությամբ թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի:

Եկեղեցու շենին Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում Ս. Գևորգ եկեղեցու հոգևոր հովիվ Ս. Արշամ քահանա Պոպոյանը: Այնուհետև եկեղեցում հավաքված հավատացյալների բազմության առաջ Նորին Սրբությանը ուղղված բարիգալստյան ջերմ խոսք է ասում Ս. Գրիգորիս Եպիսկոպոսը՝ նշելով.

«Երեք օրերե ի վեր կգտնվիք մեր այս գեղեցիկ գաղութին մեջ: Չեր անձնական իսկ վկայությամբ, կարոտաբաղձ սրտերով է, որ կապասեին Ձեզի հեռավոր այս ափերուն վրա ապրող Ձեր զավակները: Նախորդ օր՝ Մայր տաճարին մեջ, երեկ՝ Ֆլորեսի Ս. Խաչ եկեղեցիին մեջ, այսօր՝ Վիսենթե Լոքեսի շրջանին մեջ ապրող հայկական այս փոքրիկ համայնքը արդեն կարող եք Ձեր առաջին իսկ շփումով նկատել, թե ինչպիսի գեղեցիկ գործ կկատարե իր դպրո-

Վիսենթե Լոբեսի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցին

ցով և եկեղեցիով: Ամենօրյա աշխատանք է այդ՝ ժրաշան, հավատավոր, եռանդուն հոգիներու աշխատանք: Այդ աշխատանքը կհատկանշվի մանավանդ անով, որ յուրաքանչյուր օրը, յուրաքանչյուր ժամը պուգորդված է հայրենիքի, Ս. Էջմիածնի և Հայ Եկեղեցվո սիրով ու գիտակցությամբ: Ահավասիկ Ձեր ժողովուրդը, Վեհափառ Տեր, օրհնեցեք զիրենք և մեզ բոլորս»:

Իր խոսքի վերջում սրբական հայրը ընտ է հրավիրում Վեհափառ Հայրապետին՝ հայցելով Նորին Սրբության օրհնությունը եկեղեցում հավաքված հայ հավատացյալների վրա:

**ՎԵՀՍՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՎԻՍԵՆԹԵ
ԼՈՐԵՍԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ**

«Յանուն Հօր և Որդու և Հոգույն Սրբոյ. ամեն»:

«Քրիստոս յարեալ ի մեերց»:

Սիրելի ժողովուրդ,

Ես Ս. Էջմիածնեն կուգամ և մեր հավատքի կեդրոնեն, Փրկչի Իջման տեղեն անգամ մը ես կբերեմ ձեզի Ս. Հարության ավետիսը:

Քրիստոնեական Եկեղեցին հիմնված է Քրիստոսի խաչելության և Քրիստոսի Հարության խորհուրդի վրա: Վստահ եմ, որ դուք, իբրև բարի հավատացյալներ սուրբ Եկեղեցվո, լավ կհասկնաք այս խորհուրդին իմաստը, արժեքը: Եվ արդեն ձեր հավատքի գորությունը, ձեր հավատքի բաղցրությունը կերևա ձեր այս եկեղեցիին և ձեր համայնքի կյանքին մեջ: Նման բարի վկայություններ տվավ ձեր սրբական առաջնորդը, բայց ես այդ գիտեմ նաև իմ նախորդ այցելություններեն: Շատ լավ կհիշեմ, տասնվեց տարի առաջ էր, երբ այցելեցի այս եկեղեցին և կողքի դպրոցի շենքը: Հետևաբար կճանչնամ ձեզ, ձեր հոգին, ձեր եկեղեցասեր հոգին: Ահավասիկ այս վկայություններով, այս համոզումով անգամ մը ես կուզեմ ավետել Քրիստոսի Հարության մեծ ավետիսը:

Ես կուզեմ այս առիթով նաև իմ գնահատանքը բերել ձեր հոգևոր հովվին ուղղալ, մեր սիրելի հայր Պողոսանին, որ այնքան պայծառ ու անխախտ հավատքով, ժրաշանությամբ և իմաստությամբ իր հովվական սրբական պաշտոնը կկատարե ձեր համայնքին ներս: Վստահ եմ, որ դուք ես զինք կգնահատեք: Այսօր այս փոքրիկ երեխաները, որ այնքան հստակ ու այնքան ճշգրիտ կերպով մեզի երգեցին, այդ ալ, անշուշտ, շնորհներեն մեկն է հայր Պողոսանին: Իմ օրհնությունը իրեն, հոգևոր դատուն, սարկավագներուն և բոլոր անոնց, որոնք կմասնակցին եկեղեցական արարողություններուն:

Իմ գնահատանքի և օրհնության խոսքը կբերեմ նաև այս եկեղեցվո հոգաբարձության անդամներուն և այլ հանձնաժողովներուն, որոնք ձեռք-ձեռքի տված՝ շեն և պայծառ կպահեն այս աղոթքի Տունը: Կխորհիմ թե դուք, սիրելի հավատացյալներ, մանավանդ կիրակի օրերը կլեցնեք այս սուրբ եկեղեցին և պետք է լեցնեք և ավելիով տակավին: Շաբթվա ընթացքին այնքան օրեր և ժամեր ունիք ձեր անձնական պաշտամունքուն, ձեր ընտանեկան կյանքին, ձեր աշխատանքներուն նվիրված, բայց շաբթվա մեջ մեկ-երկու ժամ անպայման պետք է նվիրեք Աստուծո Տունին, այս սուրբ եկեղեցիին, որպեսզի աստվածային շնորհները բաշխվին ձեզի, ձեր սրտերուն, ձեր տուններուն: Այդ պահանջը, այդ հոգեկան ծարավը տիեզերական է: Ամեն մարդ, ամեն մարդկային էակ այդ ներքին պահանջը կունենա՝ մոտենալով աստվածային խորհուրդներուն, շնորհներուն, որպեսզի մասունք մը առնե, վերցնե անոնցմե իր հոգի-

ին մեջ, իր հոգվով խաղաղության համար: Քրիստոս կնկատվի նաև խաղաղության իշխան: Քրիստոս խաղաղության պատգամով աշխարհ եկավ: Եվ խաչափայտին վրա իր շունչը փչելեն առաջ իր վերջին խոսքերեն մեկը եղավ՝ «Ձխաղաղությունն Կիմ տամ ձեզ»—իմ խաղաղությունը կուտամ ձեզի: Ահա այդ խաղաղությունն է, որ ամեն հավատացյալ կատանա ամեն անգամ, երբ սուրբ պատարագի արարողության ներկա կըլլա ուշադիր և հավատքով: Իրոք, հոգիի խաղաղությունը, մարդկային կյանքի ամբողջ ընթացքին ամենաարժանավոր, ամենակարևոր ներքին ապրումն է: Երանի այն մարդոց, որ խաղաղ հոգի ունին և խաղաղություն կտարածեն իրենց շուրջ, իրենց ընտանեկան հարկի տակ, աշխատանքի վայրի մեջ. համայնքային, ընկերային կյանքի մեջ: Մեծագույն հոգեկան երանություն է այդ խաղաղության ապրումը, Կոր մենք կարող ենք ունենալ, եթե իսկապես հավատքով մոտենանք սուրբ սեղաններուն, սուրբ պատարագներու ընթացքին: Այն ատեն կզգանք, թե ինչպիսի մեծ պատգամ, մխիթարող պատգամ կթողու մեր Տերը Հիսուս Քրիստոս՝ ըսելով. «Իմ խաղաղությունը կուտամ ձեզի»:

Ահավասիկ, սիրելի հավատացյալներ, այս ներշնչումը ունեցա ես այս պահուն՝ այցելելով ձեր այս աղոթքի Տունը: Իմ այցելությունը, նաև այս անգամ, կփափագիմ, որ բանով մը արժեվորվի և չմոռցվի այստեղեն իմ երթալեն ետք, և այդ թող ըլլա, նորեն կկրկնեմ, մեր Փրկչի՝ Հիսուսի Քրիստոսի խաղաղության շունչը, Կոր ես ալ, իմ տկար ձեռքերով, խոնարհ սրտով կուզեմ ձեզի այս պահուն բաշխել: Քիչ առաջ արտահայտվեցա ըսելով, թե եկեղեցի գալու և աստվածային շնորհներեն հաղորդվելու ծարավը տիեզերական են, համամարդկային են: Ճիշտ է, ժամանակներու ընթացքին հավատքը երբեմն կրնա տկարանալ. մարդկային պայմանի հետ կապված երևույթ է այդ ամբողջ պատմության ընթացքին: Այդպես եղած է գրեթե բոլոր ժողովուրդներու կյանքեն ներս: Մեր օրերուն ալ, գրեթե ամեն տեղ, հավատքը կարծեք կտկարանա: Կարծեք թե: Այդ տպավորությունը ոմանք ունին, և նույնիսկ ըսողներ կըլլան, թե այլևս հավատքի ժամանակը անցավ, հիմա կծաղկին նոր կյանքը և գիտությունը, հառաջդիմությունը, տեխնիկական հրաշալի գյուտերը, ճոխ ապրուստը, հարստությունը և այլն, և այլն: Այդ բոլորը լավ, այդ բոլորը ճիշտ, բայց, սիրելի հավատացյալներ, այնուամենայնիվ հավիտենական ճշմարտություններու ծարավը կա և կմնա տևապես: Եթե տատանումի ջրջանը անցնի, կուգա հաջորդ ալիքը, երբ մարդիկ կդառնան դեպի հավատքի ճամփան:

Այս փորձությունը մենք ունինք նաև այստեղ՝ Հայաստանի մեջ: Մեր աչքերով կտեսնենք, մեր ձեռքերով կշռափենք, թե ինչպես այս վերջին տասնամյակներուն հետպիսեռ կաճի, կպարգանա և ուժգին կերպով կարտահայտվի այդ հոգեկան ծարավը: Մեր եկեղեցիները լեցուն են, լեփ-լեցուն, շրջափակներն ալ կլեցվին տոնական օրերուն:

Ահա թե ինչու, ես կխորհիմ, թե ճիշտ է իմ մտածումը, որ մարդիկ միշտ ծարավի կմնան աստվածային, գերագույն ճշմարտություններուն: Եվ այդ ճշմարտություններով, այդ ապրումներով կխաղաղին իրենց հոգիները:

Թող Աստված օգնական ու պահապան մնա ձեզի այժմ և հավիտյանս. ամեն:

**ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՐՄ Ա. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ ԿԻՑ ԱԶԳԱՅԻՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍԱՆԵՐԻ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ**

Հավարտ Վեհափառ Հայրապետի օրհնության խոսքի և եկեղեցում խմբավին արտասանված Տերունական աղոթքի, Նորին Սրբությունը այցելում է եկեղեցուն կից ազգային վարժարանը և հանդիպում ունենում վարժարանի սաների և ուսուցիչների հետ:

Ա. Գևորգ եկեղեցուն կից գտնվող ազգային վարժարանը հիմնվել է 1954 թ. անգլիախալ Պոլաճյան ընտանիքի տրամադրած նյութական միջոցներով: Այժմ վարժարանն ունի 147 աշակերտ՝ մանկապարտեզի և նախակրթարանի բաժիններով: Վարժարանում մինչև կեսօր գործադրվում է պետական կրթական ծրագիրը խապաներեն լեզվով, իսկ կեսօրից հետո, ժամը 12-ից մինչև 16-ը՝ հայկական ծրագիրը: Դպրոցում հայերեն լեզվով դասավանդվում են հետևյալ առարկաները՝ հայոց լեզու (իր բոլոր բաժիններով), հայոց պատմություն, կրոնագիտություն և հայ եկեղեցական գիտելիքներ, Հայաստանի աշխարհագրություն, երգեցողություն, ինչպես նաև ցածր դասարաններում՝ թվաբանություն: Իր կրթական մակարդակով դպրոցը զաղություն ձեռք է բերել մեծ համբավ: Այժմ վարժարանի տնօրենությունը ձեռնհասորեն վարում է Ա. Գևորգ եկեղեցու հոգևոր հովիվ Տ. Արշամ քահանա Դոգոյանը:

Վեհափառ Հայրապետի մոտքը վարժարան առաջ է բերում մեծ խանդավառություն: Գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի սաները՝ կատարելով ազգային-հայրենասիրական երգեր, արտասանելով քերթվածներ հայ բանաստեղծների սանդղագործություններից: Մի շարք աշակերտներ, խրդխտ է արտահայտիչ շեշտով, արտասանում են Վեհափառ Հայրապետի կրոնական, ազգային և հայրենասիրական բովանդակությամբ հետևյալ խրատական ասույթները.

«Ամեն բանն վեր, ձեր բոլոր ուժերով պահեցեք, պահպանեցեք Հայ եկեղեցին ու հայ ազգի միությունն ու անբաժանելիությունը սրբազնասուրբ Էջմիածնով»:

«Ձայն մը կա, հարազատ՝ ինչպես հայրական ձայնը. վճիտ՝ ինչպես լեռնային աղբյուրներու երգը. առինքնող՝ ինչպես Կոմիտասյան մեղեդին. իսաստուն՝ ինչպես առբեգրական Արքան: Քաջ և բարի հովիվին ձայնն է այդ: Ան կճանչնա մեզ, և մենք կճանչնանք զինք: Կսիրե մեզ, ու կսիրենք զինք: Կառաջնորդե մեզ դեպի դալար վայրեր, դեպի խաղաղություն, դեպի սեր, դեպի ճշմարտություն: Անոր հովվական ցուպը կմխիթարե մեզ ու կպորացնե: Անոր տոհմին տված ենք մեր ականջներուն ինչու նաև մեր հոգիները: 29 տարիներու հովվական այդ համանվագեն ահա քանի մը մեղեդիներ...»:

«Կա մե՛կ հայ ժողովուրդ, կա մե՛կ հայրենիք, կա մե՛կ ճակատագիր. հետևաբար կա մե՛կ կամեցողություն:

Ժամանակ է, որ բոլոր հայերը անխտիր, վերջնականապես մոռնան իրենց հիմեն մնացած քեներն ու անհասկացողությունները, և եղբայրացած սրտերով, ձեռք ձեռքի տված, նվիրվին հայրենասիրական վսեմ գործին»:

«Աստված մի արասցե, որ օր մը ձեր մասին ըսվի, թե «ծագումով հայ էր»: Ո՛հ, դո՛ք ամբողջական և լիարժեք հայ պետք է ըլլաք, ոչ միայն ձեր ծագումով: Նվարագիր և արժանապատվություն ունեցող մարդը, ազնիվ հպարտություն ունեցող մարդը չի հրաժարիր իր ազգությունեն: Աշխատեցեք կատարյալ հայեր մնալ, կյանքի մեջ ունենալ գերագույն նպատակ՝ բանով մը օգտակար

ըլլալու ձեր ազգին, հայ ժողովուրդին և ամենայն հայոց հավիտենական Հայաստանին»:

«Եկեք, սիրելիք, մոտեցե՛ք Լուսավորչի անմար կանթեղին, լո՛ւյս առեք անկե և տարե՛ք ձեզի հետ ձեր եկեղեցիներուն, ձեր սիրելիներուն, ձեր հայ եղբայրներուն և քույրերուն, մեր բոլոր պանդուխտ զավակներուն անխտիր, ուրպեսզի հավետ վառ մնան կանթեղները հայ հավատացյալ հոգիներուն...: Ըսե՛ք, պատմեցե՛ք, ավետեցե՛ք բոլորին, թե կենդանի է և կանգուն հայ ժողովուրդը իր մայր հողին վրա, շինարար վերելքի ճանապարհի վրա, թե կանգուն ու կենդանի է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը իր պատմական առաքելության ճամփուն վրա»:

«Ժողովուրդներու կյանքին մեջ կան սրբություններ, ժողովուրդներու հոգիին մեջ կան խարխիս զգացումներ, որոնք կապրին, ինչքան որ այդ ժողովուրդները ապրին: Մեր ժողովուրդի այդ խարխիս զգացումներեն է Սուրբ Էջմիածինը: Ս. Էջմիածինը հայ ժողովուրդի հավատքի վեմն է, հայ ժողովուրդի հոգևոր կյանքի աղբյուրը, հայ ժողովուրդի հոգևոր կյանքի վերածնության ավազանը»:

«Հարգա՛նք և հավերժական լո՛ւյս մեր բյուրավոր նահատակներու հիշատակին: Հարգա՛նք և փա՛ռք մեր քաջերուն և հերոսներուն, որոնք ինկան հայ ազատագրական պայքարի արյունոտ ճանապարհի վրա: Հարգա՛նք և փա՛ռք մեր հարապատ ժողովուրդին և մայր երկրին, հատկապես մեր հայաստանցի զավակներուն, որոնք Սարդարապատը կերտեցին, որոնք վերականգնեցին հապար տարի առաջ կործանած հայոց պետությունը և որոնք, իբրև քաղաքացիները հայոց վերածնած պետության, իրենց չարքաշ աշխատանքով ու ստեղծարար ձիգերով վերաշինեցին Մայր Հայաստանը ամենայն հայոց»:

«Մեր ժողովուրդի արդար խիղճը վկա, մեր մշակույթը, մեր պատմությունը և մեր նոր կյանքը վկա, մենք՝ բոլոր հայերս մեկ ազգ ենք և մեկ եկեղեցի՝ անխախտ, անբաժան, այժմ և հավիտյան, ամենայն հայոց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնով և Մայր Հայրենիքով»:

«Մեր ազգային ամբողջ մշակույթը իր բոլոր վավերական արժեքներով՝ գրականության, ճարտարապետության, գիտության և արվեստներու մեջ՝ սկիզբ կառնե Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի և Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի տեսիլքներեն: Այդ ոգեկան աղբյուրներեն է, որ բուն հայ ժողովուրդը ծնավ՝ իր հոգիով, իր իմացականությամբ, իր զգայնությամբ, իր պատմությամբ, իր մշակույթով: Այդ ինքնաճանաչման և ինքնակերտման ճանապարհին վրա կազմվեցավ և դարբնվեցավ նաև հայուն ազատ ապրելու կամքը: Սուրբ Մեսրոպն է, որ միջոտ զորացուց բազուկը հայրենյաց պաշտպան հայ հերոսներուն՝ Ավարայրեն մինչև Սարդարապատ»:

«Աղոթքը հոգիներու դեղ ու դարման, քաղցր բալասան է: Աղոթքը հուսո կյանքեղն է: Հայ ժողովուրդը աղոթել գիտցող ժողովուրդ եղած է: Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ աղոթքով բացավ երկնքի դռները, ու Միածինը իջավ Հայաստան աշխարհը: Սուրբ Մեսրոպ աղոթքով հորինեց հայոց լեզվի նշանագրերը: Աղոթքով սկսավ Ավարայրի ճակատամարտը: Աղոթքով հյուսված են մեր լեզուն, մեր գրականությունն ու երգը: Աղոթքով շարված են քարերը մեր սուրբ տաճարներուն: Աղոթքով մխիթարված է ու փրկության հույսը պահած հայ ժողովուրդը իր դժբախտությանց սև օրերուն:

Եվ այսօր ալ հայ ազգը նույն աղոթող ժողովուրդն է ամեն տեղ»:

«Մասիս սարը ինչքան դիտես, Հայաստանի ճամփաներեն ինչքան քա-

լես, Երևանի պաղ աղբյուրներեն ինչքան խմես, չես հագնար: Քաղցր է սերը հայրենիքի»:

Հանդիսության ավարտին Վեհափառ Հայրապետը վարժարանի սաներին է ուղղում հետևյալ հուպիչ խոսքը.

**ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ ԿԻՅ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐժԱՐԱՆՈՒՄ**

Ես ձեզ պիտի կարոտանամ: Բայց նորեն կուգամ օր մը, չեմ գիտեր: Ես կուգեմ, որ դուք այս դպրոցին մեջ լավ սորվիք, ջանասեր աշակերտներ ըլլաք, շորվիք բոլոր այն դասերը, որոնք ձեզի կավանդվին: Դուք շատ դասեր ունիք, սպաններեն կսորվիք, պատմություն, թվաբանություն կսորվիք և ուրիշ շատ գիտություններ: Կսորվիք նաև հայերեն գրել, կարդալ և գեղեցիկ խոսիլ, արտասանել: Քիչ առաջ բոլորդ ալ շատ ազվոր արտասանեցիք: Այդ կնշանակե, որ դուք աշխատասեր աշակերտներ եք: Ձեր արտասանություններուն մեջ շատ անգամ հիշատակեցա՞մ Էջմիածին բառը, Ս. Էջմիածինը: Ես թանկեղեն կուգամ: Ես ամեն օր այդ եկեղեցին կտեսնեմ մոտեն. քարե շինված, հսկա եկեղեցի մըն է, շատ հին: Հին է, բայց կանգուն է, գորավոր է և գեղեցիկ է: Մեր Մայր եկեղեցին է: Մեր բոլոր հայ եկեղեցիներու մայրն է: Այնտեղեն ճառագայթեց մեր քրիստոնեական հավատը: Եվ տեսնասի՞կ ես այդ Ս. Էջմիածնեն կուգամ ձեզի բերելու Աստուծո օրհնությունը և իմ աղոթքը, որ դուք մեծնաք, գորանաք, աճիք, ծաղկիք և օգտակար, ազնիվ, առաքինի աղջիկներ և տղաներ ըլլաք, բարի կավակները ձեր ծնողներուն, հարապատ կավակները մեր եկեղեցիին և օգտակար քաղաքացիները բոլոր երկրին, որ դուք կապրիք՝ Արգենտինա: Եթե ես քանի մը տարի հետո նորեն գամ, ձեզ պիտի տեսնեմ ավելի մեծցած: Եվ այն տան նորեն ձեզի պիտի բերեմ Աստուծո օրհնությունը: Թեև աշխարհագրականորեն հեռու ենք, շատ հեռու, բայց վնաս չունի, նորեն կուգանք: Բայց լավ կըլլայ, որ եթե դուք ալ քիչ մը մեծնաք, դուք ալ Էջմիածին այցելեք: Օղանավը քանի մը ժամեն կբերե ձեզի, մեկ օր ալ չի տներ: Ես ձեզի սիրով կսպասեմ: Իմ հյուրերը կըլլաք բոլորդ ալ՝ տեր հոր ղեկավարությամբ: Եվ որպեսզի դուք Էջմիածինը բնավ չմոռնաք, ձեզի հիմա պիտի բաժնեմ Էջմիածնեն բերված կրծքանշաններ, որոնց վրա Էջմիածնի եկեղեցիին պատկերը կա:

Վերջում Վեհափառ Հայրապետը օրհնում է վարժարանի սաներին:

Հանդիսությունն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով:

**ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԵԻԹԱՐՅԱՆ ՎԱՐժԱՐԱՆԻ ԱՇԿԵՐՏՈՒԹՅԱՆ,
ՈՒՍՈՒՅՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԵՎ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ**

Սույն օրը, ժամը 15-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով, ընկերակցությամբ առաջնորդ սրբապան հոր, այցելում է Բուենոս Այրեսի Մխիթարյան հայրերի միջնակարգ վարժարանը՝ ներկա լինելու Իր պատվին կապմակերպված հանդիսությանը:

Սույն դպրոցը իր առաջին հունձը տվել է 1959 թվականին, նախակրթարանի 12 շրջանավարտներով: 1983 թվին շրջանավարտների ընդհանուր թիվը հասել է 500-ի:

Դպրոցի հիմնադիրը և առաջին տեսուչը եղել է հայր Ստեփան վրդ. Ֆե-

րահյանը: 1983 թվից տեսչի պաշտոնը կբաղեցնում է Գևորգ վրդ. Պալյանը, որ 1966—1976 թթ. եղել էր վարժարանի ուսումնապետը:

Դպրոցի մոտքի մոտ Վեհափառ Հայրապետը դիմավորվում է դպրոցի տեսչության, ուսուցչական կազմի, աշակերտության և ծնողների կողմից, որոտընդոստ ծափահարություններով և սկառսական պատիվներով:

Այնուհետև վարժարանի տեսուչ Գևորգ վրդ. Պալյանի և հոգաբարձության անդամների առաջնորդությամբ Նորին Սրբությունը այցելում է դպրոցի դասարանները և ապա նախագահում Իր պատվին կազմակերպված հանդիսությունը:

Դպրոցի աշակերտությունը գեղեցիկ ուղերձներով, երգերով ու արտասանություններով բարի գալուստ է մաղթում Հայոց Հայրապետին: Ուսուցչական կազմի և ծնողական խորհրդի անունից Վեհափառ Հայրապետի օրհնաբեր ներկայությունը առաջինը ողջունում է դպրոցի տեսուչ Գևորգ վրդ. Պալյանը՝ ասելով.

«Անսահման պատիվը ունինք Մխիթարյան հաստատության սեմեն ներս Նորին Ս. Օծությունը ողջունելու և մինևույն ժամանակ ցույց տալու մեր ջերմ սիրո և հարգանքի ջինջ պգացումները:

Հիրավի, չունինք բառեր կարենալ արտահայտելու համար մեր հոգեկան հրձվանքն ու ցնծությունը այս հոգեպարար պահուն, զի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը այցի կուգա Մխիթար Աբբահոր այս փոքրիկ տունը:

Դուք քաջածանոթ եք, Վեհափառ Տեր, թե Մխիթարյան միաբանությունը ինչքան հարգանք ու համակրանք կտածե հանդեպ Ձերդ Ս. Օծության, այն օրեն, երբ բարձրացաք Ս. Գրիգորի Գահը որպես Հովվապետը համայն հայության:

Մեծն Մխիթար, սնած ու աճած հոգեպես Ս. Էջմիածնի, Ս. Նշանի և Ս. Աստվածածնի տաճարներու կամարներուն տակ, ավանդած է յորաքանչյուր միաբանի իր այս գերբնական սերն ու պաշտամունքը:

Մենք վստահ ենք, թե մեր սրտերուն բաբախումը միշտ կհասնի Ձեր հայրական սրտին ու կտոնե ահա իր արձագանքը Ձեր այցելությամբ:

Ու այժմ եկած եք այցելելու Բուենոս Այրեսի Մխիթարյան դպրոցը, ուր հարյուրավոր մանուկներու և պատանիներու կջամբվի ապգային դառն կրող ամեն գիտություն, ուր անոնք կապրին ու կդաստիարակվին Աստուծո շնորհքին մեջ, ուր կկազմվի անոնց խիղճն ու դատողությունը և կկերտվի անոնց հսկում պայքարող նկարագիրը:

Անոնք, տարագիր այս հեռավոր ափերուն վրա, կարոտն ունին մայր հայրենիքին, արդար ցանկությունն ու իրավունքը ունին վայելելու հավերժական Արարատը:

Եվ Դուք, Վեհափառ Տեր, որպես հայրենի ավետաբեր կռունկ, եկած եք մեր մոտ լավատես՝ մայր հայրենիքի հառաջդիմություններով, խանդավառ՝ անոր կենսունակությամբ, ծանոթ՝ անոր ստեղծագործ հոգիին:

Դուք չեք եկած պարզապես որպես այցելու մը լոկ, այլ՝ որպես պատգամաբեր, որպես Տեր: Եվ բերած չք Ձեզի հետ հայրենասիրության հրաշեկ կայծը՝ հրդեհելու մեր սիրտերը:

Անձկանոք կտպասենք Ձեր սրբաբույր խոսքերուն, որոնք, որպես կենսունակ ու առողջ սերմեր, պիտի իյնան այս մանուկներու բերրի սիրտերուն մեջ ու պիտի ծին, աճին և առատ պտուղներ պիտի տան:

Կմաղթենք ի սրտե վարժարանիս տեսչության, ուսուցչական կազմին, ծնողական խորհուրդին և աշակերտության անունով, որ Ձեր գալուստը ըլլա բա-

րեքատիկ, շնորհաբեր, և կաղթենք առ բարձրյալն Աստված, որ պարգևե Ձերոց Սրբության ատոջություն և արեջատություն, որ տակավին ընդ երկար հրձվիք ի տես Ձեր աշխարհացրիվ զավակներու հարաճուն հառաջդիմության:

Բարի եկաք, Վեհափառ Հայր»:

Ռսուցչական կազմի անունից բարիգալստյան հետևյալ խոսքով հանդես է գալիս ռսուցչուհի Մանուշակ Մեսրոպյանը (Վեհափառ Հայրապետի նախկին աշակերտ՝ Բուխարեստից):

«Ն. Ս. Ռ. Տ. Տ. Վապգեն Ա Վեհափառ Հայրապետ, Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց,

«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Արժանթինի Մխիթարյան միաբանության վարժարանի աշակերտները, տեսչական և ռսուցչական կազմը խոնարհությամբ և անհուն ուրախությամբ բարի գալուստ կմաղթեն Ձերոց Սրբության հայրական և մխիթարական այս այցելության առթիվ:

Վեհափառ Հայր, այս մանուկները և երիտասարդները, առաջին անգամ ըլլալով, ուրախությունը և պատիվը ունին տեսնելու և վայելելու հայ ազգի Հովվապետը, որ կուգա զիրենք ողջունելու:

Տասնվեց տարիներ առաջ, երբ Ձերոց Ս. Օծությունը այցելեց Արժանթին, այս փոքրիկները դեռ ծնած չէին, իսկ այս պատանիները, այն ժամանակ հազիվ թե մեկ կամ երկու տարեկան, այսօր բոլորիս հետ կվայելեն Ձեր երրորդ օրհնաբեր այցելության ուրախ առիթը:

Վստահ եղեք, Վեհափառ Տեր, որ այս աշակերտները անհամբեր կսպասեն ունկնդրելու Ձերոց Սրբության խոսքերը և ընդունելու օրհնությունները, զոր բերած եք մեր հայրենիքեն և Ս. Էջմիածնեն: Այս մանուկներուն սրտերուն մեջ հիմա այլապան զգացումներ կան, զոր հավանաբար անոնք չհասկնան այս վայրկյանիս, բայց ես Ձեզ կվստահեցնեմ, թե այդ զգացումները պիտի մնան իրենց մեջ, ինչպես մնացած են մեր մատաղ հոգիներդուն մեջ ալ, այն օրվրնե, երբ եղած ենք Ձերոց Սրբության աշակերտները Պոփրեշի ազգային վարժարանին մեջ:

Ձեր վերջին օրհնաբեր այցելութենեն հետո, Արժանթինի բոլոր հայ պատասխանատու անձինք ջանացած են միշտ վաղ պահել ջանը հայության այս օտար ափերուն վրա շատ մեծ գոհողություններով, մանավանդ կրթական ասպարեզի մեջ:

Ամենուս փափագն է, որ մեր մանուկները այս օտար ափերուն վրա սորվին կարդալ, գրել և խոսիլ մեր անուշ, մեր մեծասքանչ լեզուն: Սուրբ Մեսրոպի տառերը պետք է տպավորվին իրենց հայրենասեր հոգիներուն մեջ, որպեսզի զոհը չըլլան ճերմակ ջարդին:

Վեհափառ Տեր, այս վայրկյանիս հիշեցի երջանկահիշատակ հայր Մկրտիչ Պոտուրյանը: Ամեն անգամ, երբ կհանդիպեք ինձի Պոփրեշի մեր դպրոցի միջանցքներուն մեջ, միշտ կըսեք՝ «Լավ սորվե օտար լեզուներ, բայց հայերենիդ ալ ուժ տուր, չմոռնաս ըսածս»: Եվ ես ջանացի չմոռնալ:

Այսօր, իմ կարգիս, նույնը կկրկնեմ աշակերտներուս, որ միշտ հայերեն խոսին իրարու հետ, ուր որ ալ ըլլան:

Խնդրանք մը ունինք, Վեհափառ Տեր: Տարեք Ձեզի հետ բոլորիս սերը հայրենիքի աշակերտներուն, մեր ստեղծագործող հայ ժողովուրդին և Սուրբ Էջմիածնի միաբանության:

Բարի եկաք, Վեհափառ Հայր»:

Աջակերտության անունից Հայոց Հայրապետին իր հուզիչ խոսքով բարի գալուստ է մատուցում դպրոցի սանուհի Մարիաննա Ավետիսյանը.

«Մեծապես բախտավոր կնկատեմ ինքսինքս, Վեհափառ Տեր, իմ ընկերներուս անունով Ձեզի բարի գալուստի խոսքեր ուղղելու:

Շնորհակալություն կհայտնենք Ձեզի, որ հազարավոր կիլոմետրեր կտրելով և ճամփորդության նեղությունները հանձն առնելով, այցելության եկաք մեր գաղութին: Վստահ ենք, թե գտնվելով հանդերձ հայրենիքեն հեռու, Արարատեն հեռու, չեք զգար ինքսինքսիդ օտար աշխարհի մը մեջ, քանի կնկատեք, թե այս հեռավոր ափերուն վրա ևս նույնքան հարազատ և նույնքան անկեղծ հայորդիներ Ձեզ կըրջապատեն մեծ խանդավառությամբ:

Այս օրը պատմական ու անջնջելի պիտի մնա մեր հոգիներուն մեջ, զի ցնծությամբ և օրհնություններով լեցուցիք մեզ:

Մխիթարյան վարժարանի աջակերտության կողմե բարի կեցություն կմաղթենք Ձեզի: Եվ պիտի խնդրենք, որ բարեհաճիք Ձեր վերադարձին, որպես կառնկ հայրենադարձ, Ձեր թևերով տանիք մեր եղբայրական ջերմ սերն ու կարոտը մեր հայրենիքի բոլոր հայկականներուն»:

Վեհափառ Հայրապետին ուղղված ուղջունի և բարիգալստյան սրտագին խոսք է ասում նաև Մխիթարյան վարժարանի հոգաբարձության ատենապետ Ռուբեն Հորիկյանը՝ վարժարանի ծնողական խորհրդի և խնամակալության անունից շնորհակալություն հայտնելով Նորին Սրբությանը Իր օրհնաբեր այցելության համար:

Հանդիսության վերջում Իր օրհնության խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆՈՒՄ

Աստուծո ողորմությամբ Հայաստանեն, Ս. Էջմիածնեն ճամփա ելանք՝ բերելու համար նաև ձեզի ավետիսը Քրիստոսի Հարության, կրկին անգամ իլլալով, որովհետև, ինչպես գիտեք, Չատիկեն հետո քառասուն օրեր շարունակ, քրիստոնյաներ հանդիպելով վիրար կողջունեն «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց» ավետիսով: Ուրեմն անգամ մը ևս Ս. Էջմիածնեն կբերեմ ձեզի այս ավետիսը, նաև մայր հայրենիքի ողջույնը և Աստուծո օրհնությունը: Շատ, շատ գոհ եմ և հոգեպես մխիթարված, որ կգտնվիմ ձեր մեջ: Երեք օր է արդեն Բռնեսոս Այրես կգտնվիմ և ամեն օր, գրեթե ամեն Շամ նոր հանդիպում մը և նոր ուրախություն մը կունենամ: Այս անգամ ալ նոր այցելություն մը, նոր հանդիպում մը, նոր ուրախություն մը ձեզի հետ:

Ուշադիր կերպով և անկեղծ գնահատանքով լսեցի այն խոսքերը, որ ուղղվեցան ինձի: Բարի գալուստի ձեր խոսքերուն մեջ զգացի, որ կգտնվիմ հարազատներու մեջ: Կարծես հաճախ եղած եմ ձեր մեջ: Նույնիսկ պահ մը մոռցա, որ շատ հեռուներեն եկած եմ: Կարծեք դրացի տունն մը եկա այստեղ:

Ինչպես ուրիշ անգամ ալ արտահայտված եմ, աշխարհագրական հեռավորությունները մեր հայոց ուզգային գիտակցության մեջ շնչված են: Եվ մենք՝ հայերս, հայաստանցի կա՛մ սփյուռքի այս կամ այն տարածքեն, երբ իրարու հանդիպինք, չենք զգար աշխարհագրական հեռավորությունները: Կարծես թե մեկտեղ կապրինք, մեկտեղ կմտածենք և միասին կգործենք, ուր ալ ըլլանք աշխարհի վրա: Ասիկա լա ես կնկատեմ հայկական հրաշք: Իմ կարծիքով, այս կպարտինք նախ մեր կրոնական հավատքին իբրև հայ քրիստոնյաներ,

որոնք միշտ վերար կնկատեն հարազատ եղբայրներ և բույրեր: Բայց հայերու պարագային այս իրողության վրա կավելնա նաև մեր լեզուն, որ մեզ իրարու կկապե շատ պոռավոր կերպով, մեր կարծածն ավելի: Բայց կա նաև մեր կենդանի, ապրող, աճող ու ծաղկող մայր երկիրը՝ Հայաստանը ամենայն հայոց, որ բոլոր հայերուն հավիտենական հայրենիքն է հազարավոր տարիներէ ի վեր: Եվ այսօր ալ այդ ժողովուրդը համախմբված կապրի ավելի քան երեք միլիոն, և ամեն ինչ որ կա ու կ'ընչե այնտեղ, կկազմե կենդանի իրականությունը, խորիխը, հիմնաքարը համայն հայ ազգության ալսօր: Արդի մեր հայրենիքն է նաև ազագա մեր բոլոր երազանքներու իրականացման իրական, ճշմարիտ գրավականը:

Չեր խոսքերուն մեջ հաճախ, դուք՝ հայր Պապան և օրիորդ Մեսրոպան, դիմեցիք ինձ, որպէսզի մայր հայրենիքէն ողջունենք բերեմ: Ես կուզեմ ընդառաջել ձեր այդ փափագին: Անշուշտ այսօրվա Հայաստանի մասին կարելի է շատ երկար խոսիլ: Այսօր կուզեմ մեկ ճշմարտություն ընդգծել, որ կվերաբերի մեր վերածնած Մայր Հայաստանին: Խոսքը կվերաբերի մեր ազգային մշակույթին: Սփյուռքի տարածքի վրա շատ կխոսվի ազգային մասին: Այդ բնական է և լավ է, բայց Հայաստանի մեջ խոսքէն ավելի կենդանի գործերով կարտահայտվի ազգային ոգին: Եվ ասիկա հիմնական նշանակություն ունի: Վերջին վաթսուն տարիներու ընթացքին, առաջին շրջանէն տակավին, հայաստանցիները մտահոգությունը և խախտանախնդրությունը ունեցած են, որ ինչ որ կկառուցվի, կկերտվի վերածնած Հայաստանի հողին վրա, ունենա հայկական, ազգային դրոշմ: Պատմաբան մը ըսած է ժամանակին, որ աշխարհի վրա ժողովուրդներ չկան, ալ կան մշակույթներ: Գուցէ քիչ մը չափազանցված արտահայտություն է ասիկա, բայց խորունկ ճշմարտություն կա այս դատողության մեջ, այն իմաստով, որ ամեն ժողովուրդ իր մշակույթով մասնավոր կընորոշվի աշխարհի վրա և կճանչցվի իբրև ազգություն այս արևին տակ: Այն ժողովուրդը, որ սեփական մշակույթ և մշակույթ ստեղծելու ոգի չունի, այդ ժողովուրդը զրկված է ազգություն կոչվելու հանգամանքէն: Բարեբախտաբար մեր ժողովուրդը այս տեսակետէն իսկարտ կրնա զգալ ինքզինքը, որվոհեալ սկիզբէն ի վեր տակավին, մասնավոր Գ դարէն այս կողմ, ստեղծած է և շարունակ պահպանած իր ազգային մշակույթը, իր սեփական ոճը, իր ստեղծագործ յորահատուկ ոգին: Հայաստանի մեջ՝ նախ առնենք Երևանը: Երևանը հայկական քաղաք է, աշխարհի մեջ ոչ մեկ ուրիշ քաղաքի չի նմանիր: Ան ունի իր սեփական ազգային ոճը: Միայն Հայաստանի մայրաքաղաքը կրնա ըլլայ ան: Հարտարապետ Թամանյանը, որ 60 տարի առաջ եկավ նախագծեց նոր կառուցվելիք Երևանի նախագիծը, այդ մտածումով առաջնորդվեցաւ: Կուզեմ ձեզի ըսել, որ Հարտարապետ Թամանյանը մեր ազգի վերջին այս դարաշրջանի մեծագույն հայերէն մեկն է: Անունը շատ չի հիշվիր, բայց ամբողջ Երևանը արտահայտություն է իր ազգային հանձարին: Այս մեծ հայը, երնի իր հոգիին մեջ ծրարած էր ամբողջ տառապանքը մեր անցյալի և գիտակցությունը ուներ այն կործանումներուն, այն բնաշնչումներուն, այն ավերումներուն, որոնց ենթակա եղած էր նաև Արեւելան Հայաստանը: Չկարծեք որ Արեւելեան Հայաստանը այնպէս էր, ինչպէս հիմա: Կան բազմաթիւ գրքեր օտար ճամփորդներու, որոնք ճամփորդած են Արեւելան Հայաստան անցած դարուն կամ առկէ ալ առաջ և նկարագրություններ թողած են, թէ ինչպիսի թշվառ, ավերակ վիճակի մեջ էր Հայաստանը այդ ժամանակներուն:

Մեր օրերու Հայաստանը իր Երևանով, իր բոլոր կառուցումներով, վերջին տասնամյակներու արդյունքն է, և այդ ամբողջը ստեղծագործված է հայկական

ճարտարապետության և քանդակագործության ազգային վավերական ոճով: Օտարները, երբ կուգան, կհիանան ոչ որովհետև Երևանը ավելի գեղեցիկ քաղաք է, քան, ըսենք, Բուենոս Այրեսը, Լոնդոնը կամ Փարիզը: Անշուշտ որ այդ պես չէ: Բայց որովհետև յուրահատուկ է, չի նմանիր ուրիշ քաղաքի, հայկական է և ազգային ստեղծագործ հանճարի կնիքը կկրե:

Հայաստանի մեջ հայկական ոճի նախանձախնդրություն կա նաև գրականության մեջ, բանաստեղծության մեջ: Այս վերջին 60 տարիներու բոլոր բանաստեղծներու, գրողներու ստեղծագործությունները լիապես հայկականությամբ կշնչեն՝ ազգային, հարապատ, ուժեղ զգացողությամբ: Անուններ չեմ հիշեր, բայց անոնցմե վերջինը կուգեմ հիշել միայն՝ Հովհաննես Երիզան, որուն մարմինը քանի մը օրեր առաջ հայաստանցիները հողին հանձնեցին բացառիկ համազգային, պետական պատիվներով:

Հայկականության դրոշմը ունի նույնիսկ գիտությունը Հայաստանի մեջ: Հատկապես յեզվաբանության, պատմագիտության և գրականագիտության մեջ: Առատորեն կթարգմանվին մեր մեծ մատենագիրներու դասական գործերը 5-րդ դարեն սկսյալ: Մեծ մասամբ անշուշտ մեր կրոնական հայրերու գործերը: Բոլորը կթարգմանվին նոր աշխարհաբար լեզվով, որպեսզի ժողովուրդը կարողանա հասկնալ: Վերջերս նույնիսկ Ագաթանգեղոս թարգմանվեցավ, որ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի կյանքի պատմությունն է: Գրեթե ամիս չանցներ Երևանի մեջ, որ նման դասական գործեր չթարգմանվին և լույս չտեսնեն մեծ տպաքանակով, գոնե տասը հազար տպաքանակով: Եվ պետք է ըսել, որ այդ գիրքերը կայծակի արագությամբ կսպառին. ժողովուրդը կհափշտակե: Ի միջի այլոց ըսեմ, այս մանավանդ երիտասարդները թող լսեն, որ հայաստանցիները, նաև երիտասարդները, շատ ընթերցասեր են:

Նույնիսկ ճշգրիտ գիտություններու մեջ ազգային, հայկական դրոշմ կա, ինչպես՝ ֆիզիկայի, քիմիայի, մաթեմատիկայի մեջ: Ճշգրիտ գիտություններու մեջ ամենեն հայկականը խոսողագիտությունն է: Վիկտոր Համբարձումյանի աստղագիտական կեդրոնը հատուկ իր մեթոդներով և ձևեր բերած արդյունքներով իր ուրույն տեղը ունի տիեզերքի գալակտիկաներու ուսումնասիրության ասպարեզի մեջ:

Հայաստանի ազգային նվաճումներու շարքին իրենց փառավոր տեղը ունին երաժշտությունը և նկարչությունը, որոնք ամբողջապես հայկականություն կշնչեն: Մեր ժողովուրդը բախտը ունեցավ այս վերջին հարյուրամյակին մեծատաղանդ երաժիշտներ ստեղծելու, որոնք նույնպես ազգային դրոշմ դրին հայ երաժշտության վրա և համաշխարհային ճանաչում գտան, ինչպես, օրինակ, Խաչատուրյանի երաժշտությունն է: Խաչատուրյանը մեր ժողովուրդին մեծագույն ծառայություններ մատուցողներն են և, որովհետև իր գործով, հայկական գույն և շունչ ունեցող երաժշտությամբ, ամբողջ մարդկության ծանոթացուց հայ ժողովուրդի ազգային երգի աշխարհը: Այս փոքր գործ չէ: Նույնը կարելի է ըսել Ալեքսանդր Հարությունյանի, Առնո Բաբաջանյանի, Էդվարդ Միրզոյանի, Էդգար Հովհաննիսյանի, Ղազարոս Սարյանի և տակավին ուրիշներու մասին:

Սիմվասիկ ինչքան նախանձախնդրություն կա Հայաստանի մեջ ազգայինը շեշտելու, դրոշմելու բոլոր ստեղծագործություններու մեջ: Ազգայինը միայն ճառով չիրագործվիր, ստեղծագործ աշխատանք պետք է, որով կհորինվին, կկերտվին ազգային մնայուն արժեքներ:

Եվ թույլ տվեք անհամեստ հավելում մըն ալ կատարել: Ես ալ վարակված նույն զգացումներեն, ես ալ մեր եկեղեցական կյանքին մեջ աշխատեցա հայ-

կական ոճի դրոշմը ավելի շեշտել՝ սկսելով Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարին: Չեմ գիտեր ո՞ր շրջաններեն, համենայնդեպս 100—200 տարի է ի վեր իտալական հայտնի սրբապատկերներու պատճեններ կային մեր Մայր տաճարին մեջ: Ավագ Սեդանի վրա պետեղված էր մեկ պատճենը Ռաֆայելի ծանոթ Աստվածամոր: Բայց ես մտածեցի, թե Էջմիածնի Մայր տաճարի մեջ, 4-րդ դարու տաճար, ի՞նչ գործ ունի իտալական մադոննայի մը պատճենը: Ահա այսպիսի վիճակ կար մեր եկեղեցիներն: Մեր սրբանկարները, լանջախաչերը, ձեռաց խաչերը, մեր պանակները հայկական ոճ չունեն: Երբ ես տակավին վարդապետ, առաջին անգամ այցելեցի Ս. Էջմիածին և տեսա Մայր տաճարի սրբանկարները, քիչ մը կարմացա: Տեղացի եպիսկոպոսի մը հարցուցի, թե այս Աստվածամոր նկարները հայկական չեն: «Է՛»,—պատասխանեց,—դա ի՞նչ նշանակություն ունի, Աստվածամայրը Աստվածամայր է, հայկական լինի, ռուսական թե իտալական, նույն բանն է»: Ես այդպես չեմ ըմբռներ: Մեր քույր եկեղեցիներն ալ այդպես չեն մտածեր: Օրինակ՝ հունական եկեղեցիի մը մեջ անկարելի է, որ գտնես սրբապատկեր մը, որ բուզանդական ոճով նկարված չըլլա: Ռուսերը նույնպես իրենց եկեղեցիներուն մեջ միայն իրենց ազգային ոճով սրբապատկերներ կ'դնեն: Եվ ուրախությունն ունիմ հաստատելու, որ իմ գահակալութենեն հետո անհրաժեշտ փոփոխությունները կատարեցի: Հիմա մեր բոլոր եկեղեցիներուն մեջ սրբապատկերները հայկական ազգային ոճով են: Այս տեսակետեն մեզի շատ օգտակար եղան շարք մը հայաստանցի նկարիչներ, որոնք կարողացան սրբապատկերներ հորինել հայկական մանրանկարչության ազգային ոճով: Եթե այցելած եք Օշականի Ս. Մեսրոպ եկեղեցին և տեսած նոր որմնանկարները, պիտի կարողանաք հասկնալ իմ նախանձախնդրությունը:

Արտասահմանի մեջ կառուցվող հայկական եկեղեցիներու ճարտարապետական ոճը ևս իմ մտահոգության առարկան եղած է: Իմ հաստատ համոզումն է, որ որևէ հայկական եկեղեցի պետք է ունենա դրոշմը հայ դասական ազգային ճարտարապետական ոճի: Մեր ճիգերու հետևանքով Յայդպես կառուցմեցավ Նյու Յորքի Ս. Վարդան եկեղեցին, Միլանոյի, Վիեննայի, Ժնևի և այլ հայկական եկեղեցիները:

Մեր ազոթքի Տուները պետք է ունենան հայ հոգիեն բխած ճարտարապետական ոճ, հարապատ հայ մշակույթի պատգոթության: Հայ մշակույթի պատգոթությունը, ոճը հայ ոգիի արտացոլումն է, և մենք պետք է պահպանենք այդ ոգեկան լույսը, որ մեր նախնիներեն կուգա, և մեր օրերուն ալ վերարտադրենք, վերստեղծենք նույն շունչով, նույն հայկական ազգային ապրումներով, առանց հինը ամբողջապես կրկնելու, այլ՝ ստեղծագործորեն վերակերտելու:

ԲԱՐԻԳԱԼՍՏՅԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ «ՔԼԱՐԻՋ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՑԻ ՃԱՇԱՍՐԱՀՈՒՄ Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Բուենոս Այրեսի «Քլարիջ» հյուրանոցի ճաշարանում Ընդունելության Հանձնախումբը բարիգալտության ճաշկերույթ է տալիս ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթին ներկա էին Ընդունելության և Պատվո Հանձնախմբերի անդամները, տեղի հայկական պանական կապակերպություններից պաշտոնական հրավիրյալներ՝ ընդամենը շուրջ 200 հոգի: Պատվո սեղանի շուրջ Վեհափառ Հայրապետի կողքին տեղ են գրավում Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսը, Մայր Աթոռի դիվանապետ Տ. Ներսես

եպս. Պոպապայանը և «Հայ Կեդրոնի» վարչության նախագահ պրն. Էդվարդո Սեֆերյանը:

Ճաշկերույթի ընթացքում բացման հակիրճ խոսքով հանդես է գալիս «Շարժում» թերթի խմբագիր Սամո Սարգսյանը: Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետին բարի գալուստ է մաղթում վարչության նախագահ պրն. Էդվարդո Սեֆերյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր, արժանախանի գաղութը կապրի ցնծության և հուզումի պահեր՝ իր մեջ ունենալով Ձերդ Սրբությունը:

Մեր անսահման գոհունակությունը կհայտնենք Ձերդ Սրբության, որ ընդունեցիք Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո Կեդրոնական Վարչության հրավերը և հանձն առիք կատարել այս երկար ճամփորդությունը:

Վստահ ենք սակայն, որ Դուք հոգեպես մխիթարվեցաք՝ մոտեն տեսնելով ձեր ժողովուրդը, որ այս հեռավոր ափերուն վրա կշարունակե ապրիլ իր հավատքով ու կայքարի իր սրբական արժեքներուն պահպանման համար և կշարունակե արձանագրել նորանոր հաջողություններ ազգային, եկեղեցական, բարեսիրական, մարզական և կրթական հաստատություններն ներս, որոնցմե յուրքանչյուրը իր ճամփով և իր կարելիության սահմանին մեջ կծառայե հիմնական ու մնայուն նպատակի մը՝ որն է հայապահպանումը և հայ դատը:

Վեհափառ Տեր, Ձեր այցելության ծրագիրը լավագույնս իրականացնելու համար վարչությունս, թեմիս բարեջան առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Գրիգորիս սրբազանի գլխավորությամբ, կազմեց Ընդունելության Հանձնաժողով մը, որուն մաս կազմեցին գաղութիս բոլոր կազմակերպությունները: Եվ այսօր արժանախանի գաղութը Ձերդ Սրբությունը կդիմավորե ինչպես իր հայրը կարոտով սպասող ընտանիքը:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո Կեդրոնական Վարչության անունով անգամ մը ևս բարի գալուստ կմաղթենք Ձերդ Վեհափառության:

Բարի գալուստ կմաղթենք արժանախանի գաղութին անունով և նաև բոլոր այն կազմակերպություններուն անունով, որոնք գործակցեցան համագաղութային ջուրով ու փալով ընդունելու համար Ձերդ Վեհափառությանը:

Ձեր այցելությունը նոր եռանդ պիտի ներշնչե մեզի, որպեսզի մենք շարունակենք նոր ու նորոգված կամքով ծառայել մեր ժողովուրդին:

Վերջացնելե առաջ պարտք կզգամ մեր շնորհակալությունները հայտնել Ձերդ Սրբության, որ արժանավոր Առաջնորդով մը օժտեցիք մեր թեմը, հանձին գերաշնորհ Ս. Գրիգորիս սրբազանին, որ կհովանավորե և կքաջալերե մեր նախաձեռնությունները:

Բոլորին անունով և ամբողջ հոգիով Ձեզի կմաղթեմ երկար կյանք, Վեհափառ Տեր, որպեսզի Ձեր հաստատուն կամքով առաջնորդեք մեր Եկեղեցին և հայ ժողովուրդը՝ իրականացնելու համար իր դարավոր երազները»:

Այնուհետև ներկաները լարված ուշադրությամբ ունկնդրում են Նորին Սրբության գավազանակիր Ս. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանին, որը ներշնչումով արտասանում է իր հեղինակած «Աղոթք Արարատին» քերթվածը:

Ճաշկերույթի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին ուղղյալ ողջույնի և բարիգալստյան իր սրտաբուխ խոսքն է ասում Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսը, որը գաղութի անունից շնորհակալություն է հայտնում Նորին Սրբությանը՝ Հարավային Ամերիկայի հայ գաղութը իր օրհնաբեր այցելությամբ պատվելու համար:

Ճաշկերույթի ավարտին Վեհափառ Հայրապետը ներկաներին տալիս է իր հայրական օրհնությունն ու պատգամները: Այս առթիվ Նորին Սրբությունը, որպես գնահատանքի արտահայտություն, թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպիս-

կուպոսի կործքը վարդարում է Ս. Էջմիածնում պատրաստված հայկական գեղեցիկ պանակեով:

*
*
*

Մայիսի 4-ին, չորեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 9-ին, «Պլացա» հյուրանոցի Իր հարկաբաժնում Վեհափառ Հայրապետը ընդունում է այցելությունը ոչ կաթոլիկ եկեղեցիների կրոնից գործերի քարտուղարուհի տիկին Մորինիի: Վեհափառ Հայրապետի և տիկին Մորինիի միջև էկումենիկ ոգով տեղի է ունենում պրոպո՝ կրոնական և եկեղեցական մի շարք հարցերի շուրջ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԽՈՒՄՆ ԿԱՌԼՈՍ ԱՐԱՄԲՈՒՐՈՒԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բուենոս Այրեսի արքեպիսկոպոս կարդինալ Խուան Կառլոս Արամբուրոյին: Նորին Արքեպիսկոպոսը ուղեկցում էին Ս. Ներսես, Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Ս. Ասողիկ աբեղան և պրն. Հովհաննես Ռազուպյանը:

Արքեպիսկոպոսարանի ընդունելության սրահում եղբայրական սիրով ողջագրվում են Նորին Արքեպիսկոպոսն ու կարդինալ Արամբուրոն: Երկու բարձրաստիճան հոգևորականների միջև տեղի է ունենում ջերմ պրոպո՝ էկումենիկ ոգով:

Հայոց Հայրապետը հույս է հայտնում, որ ինտագրացիոն է՝ ավելի կամրապրնդվեն հայ առաքելական և հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցիների միջև բարեկամական հարաբերությունները, որոնք սկիզբ են առել Հովհաննես ԻԳ Պապի օրով և շարունակվում են առ այսօր միևնույն էկումենիկ ոգով: Հայոց Հայրապետը հաճույքով է հիշատակում պատմական այն մեծ եղելությունը, երբ 1970 թ. Հայ Եկեղեցու Գահակալը պաշտոնական հյուրը եղավ Հռոմի սրբազան Քահանայապետ երջանկահիշատակ Պողոս Զ Պապի, և այդ առթիվ մեծ ուրախություն ապրեցին երկու քույր եկեղեցիները:

Կարդինալ Արամբուրոն արտահայտում է իր խորին հարգանքը Հայ Եկեղեցու և նրա առաջին սպասավորի հանդեպ, մասնավոր ջերմությամբ խոսելով նաև Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսի մասին, որի հետ, ըստ իր վկայության, կապված են եղբայրական ջերմ սիրով: Այնուհետև կարդինալ Արամբուրոն նշում է Հայոց Հայրապետի հովվապետական այցելության կարևորությունը ոչ միայն հայ գաղութի համար, այլև այդ այցելությունը նա համարում է կարևոր իրադարձություն միջեկեղեցական հարաբերությունների վարզացման ճանապարհին:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻԶ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բուենոս Այրեսի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ կրթական հաստատություն՝ ներկա լինելու Իր պատվին կապակերպված հանդիսությանը:

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ կրթական հաստատությունը հիմնադրվել է 1932 թ.: Նախապես այն կոչվել է «Արալանյան» վարժարան իր հիմնադրի՝ Իսրայել Արալանյանի անվամբ: Հենց առաջին ուսումնական տարում դպրոցն ունեցել

Նորին Սրբությունը Բունոս Այրեսի Ա. Գրիգոր Լուսավորիչ կրթական հաստատության աշակերտության հետ

Վեհափառ Հայրապետը Բունոս Այրեսի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ ազգային կրթական հաստատության աշակերտների հետ

է 179 աշակերտներ: Դպրոցի առաջին տնօրենը եղել է Հրանդ Գլոճյանը: Այնուհետև այդ պաշտոնը վարել են պրն. Վարդան Գևորգյանը և Տ. Հարություն Ժ. վրդ. Մուշյանը: 1970 թվականից ի վեր տնօրենի պաշտոնը վարում է պրն. Պետրոս Հաճյանը:

Ներկա ուսումնական տարեշրջանում դպրոցն ունի 536 աշակերտներ, որոնք սովորում են մանկապարտեզի, նախակրթարանի և երկրորդականի բաժիններում:

Դպրոցի մուտքի մոտ Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում դպրոցի տնօրեն պրն. Պետրոս Հաճյանը: Այնուհետև Նորին Սրբությունը, ընկերակցությամբ դպրոցի տնօրենի, մուտք է գործում դպրոց և այցելում մի շարք դասարաններ՝ ուղղակի շփում հաստատելով աշակերտության հետ: Ապա առաջնորդվում է «Հայ Կեդրոնի» սրահ՝ ներկա գտնվելու Իր պատվին կազմակերպված հանդիսությանը:

Հանդիսությունը բաց է անում դպրոցի փոխ-տնօրեն Տ. Գիսակ վրդ. Մուրադյանը:

Նախակրթարանի երգչախումբը, ղեկավարությամբ տիկին Ռոսալյա Օնիկյան-Կարսիայի, կատարում է երկու շարական և մեկ երգ: Այնուհետև երկրորդական բաժնի աշակերտները արտասանում են «Երգ կոռնկի մասին», «Նի մը մոխիր» քերթվածները և երգում «Նուբար-Նուբար», «Երևան» և «Հայ ապրիլ» երգերը:

Հավարտ հանդիսության Վեհափառ Հայրապետը դպրոցի տնօրենության և հանձնում Արարատ լեռան, Ս. Էջմիածնի և հայկական մի խաչքարի մեծածավալ գունավոր պատկերները, ապա աշակերտությանը տալիս է Իր հայրական հորդորներն ու օրհնությունը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻՆ

Շատ սիրելի աշակերտներ, Աստուծո ռդորմությամբ ես ճամփա ելա Հայաստան, Սբ. Էջմիածնեն՝ դեպի Հարավային Ամերիկա, դեպի ձեր այս սքանչելի երկիրը և մայրաքաղաքը՝ Բուենոս Այրես: Եկա մանավանդ՝ տեսնելու համար ձեզ, հանդիպելու համար ձեզի: Եկա տեսնելու ձեր հայկական աչքերը, լսելու ձեր շրթունքներեն մեր մայրենի քաղցր լեզուն: Եկա ձեզի հետ խոսքի նստելու, զգալու համար ձեր սրտին մեջ հայու զգացումը, և ահա այսօր հանդիպելով ձեզի, այցելելով կարգ մը ձեր դասարանները և խոսակցելով ձեզի հետ, հաստատեցի, որ դուք իսկապես բարի քրիստոնյա զավակներ եք, իսկապես հայերեն լեզուն գիտեք խոսիլ և իսկապես հայու սիրտ ունիք: Այդ մանավանդ զգացի քիչ առաջ, գեղարվեստական հանդեսին, երբ դուք երգեցիք և արտասանեցիք այնքան սրտառույզ հայկական երգեր և բանաստեղծություններ: Կգնահատեմ այսօրվան այս հանդիսության կազմակերպիչները: Հայր սուրբ, որ ներկայացուց բոլոր կատարողները, և մանավանդ կույզն գնահատանքի խոսք ուղղել պրն. Ալմուլայանին, որ հեղինակն է վերջին «Հայ ապրիլ» երգին, սքանչելի կերպով դաշնավորված:

Սիրելի տղաներ և աղջիկներ, ես ձեզի եկա նաև բերելու ողջույնը մայր հայրենիքեն և մեր սուրբ գրական Արարատեն, բերելու ձեզի Աստուծո օրհնությունը Սուրբ Էջմիածնեն: Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ իր մեծ տեսիլքն ունեցավ և այնտեղ հիմնեց առաջին հայկական եկեղեցին: Այնտեղ ամեն օր կոեսնեմ իմ աչքիս առջև այդ հոյակապ, այդ հինավուրց, բայց միշտ կենդանի տաճարը,

իր ծանր, սուրբ քարերով: Ես ու մեր միաբանները տեսաքան կաղոթենք մեր ժողովուրդին համար, մեր հայրենիքին համար, աշխարհի խաղաղության համար: Կաղոթենք նաև ի սփյուռս աշխարհի ցրված մեր բոլոր պանդուխտ փախկներուն և հատկապես ձեզի համար, որ այս հյուրընկալ ավերուն մեջ ծնած ենք, կաճիք, կմեծնաք, կպարգանաք, հասակ կառնեք, այս հայկական դպրոցներուն մեջ կտրվիք բազմաթիվ գիտելիքներ, բայց նաև հայերեն լեզուն, և կպատրաստվիք կյանքի հունին մեջ մտնել ապագային իբրև պարկեշտ և օրինապատկառ քաղաքացիները այս ձեր երկրորդ հայրենիքին՝ Արգենտինային: Ես կմաղթեմ, որ կյանքի հունի մեջ մտնեք՝ գործելու համար ազնվությամբ, իբրև բարի քրիստոնյաներ, հայկական ավանդական, բարոյական առաքնությունները ձեր սրտերուն մեջ ծրարած: Կատարաստվիք նաև կյանքի մեջ մտնել իբրև հայ ժողովուրդի և Հայ Եկեղեցվո հարապատ զավակներ, որ ոչ միայն հայ լեզուն գիտեք, այլ նաև գիտեք մեր պատմությունը, մեր ազգի փառավոր սխրագործությունները: Կյսեք նաև մեր ազգի ողբերգություններու մասին, կյսեք ցեղասպանության մասին, այդ ալ մեր պատմության, մեր ճակատագրի անբաժան մասը կկազմե: Մեր հայտնի բանաստեղծներեն Ավետիս Ահարոնյան ղօթախտ պատմական պահու մը կարտահայտվի. «Կանգնած ենք վերստին մեր ժանիքավոր ճակատագրի առջև ճակատ առ ճակատ»: Ավետիս Ահարոնյանի այս խոսքը կարտահայտե մեր ամբողջ պատմության ողբերգությունը: Բայց գտնվելով ճակատ առ ճակատ այդ ժանիքավոր, դաժան ճակատագրի առջև, մեր ազգը, թեև հաճախ նահատակված, բայց գիտցած է իր՝ բաշ որդվոց սուրբ արյունով հաղթահարել ամեն դժվարություն, քաջաբար տոկալ և վերջիվերջո հաղթող ըլլալ:

Այդպես պատահեցավ նաև վերջին մեր մեծ ղօթախտերեն հետո, առաջին համաշխարհային պատերազմեն ետք, և պատմական իրադարձություններու բարենպաստ հեղաշրջումով, նոր ստեղծված պայմաններով, հայ ժողովուրդը դիմեց դեպի նոր վերածնունդ՝ մայիսյան առավոտով՝ Սարգսրապատի հաղթանակով, և այդ առավոտը մինչև այսօր կշարունակե իր ընթացքը նորանոր շինարարական իրագործումներով, գիտական ու կրթական նվաճումներով և մանավանդ ազգային մշակույթի ծաղկումով մեր մայր հայրենիքի մեջ: Այդ վերածնունդի լույսը կտարածվի նաև համայն հայ սփյուռքի տարածքի վրա:

Արդի հայրենի պատվանդանի վրա ամուր կանգնած մեր ազգը, մենք բոլորս տակավին երազանքներ ունինք, տակավին ընելիքներ ունինք, տակավին նոր հաղթանակներու կապտեն մեր սրտերը:

Քանի մը տարիներ առաջ էր, Էջմիածնի մեջ արտասահմանեն հյուրեր ունեինք: Ճաշկերպի ընթացքին ողջույնի խոսքեր արտասանվեցան: Իմ խոսքի մեջ հին ավանդություն մը հիշեցի և պատմեցի: Հիմա կուզեմ պատմել ձեզի այ: Այդ ավանդության համաձայն՝ Աստված աշխարհը ստեղծելեն հետո մտածեց բաժնել երկրագնդի մակերեսը տարբեր ազգերու: Կոչ ուղղեց բոլորին, որ գան հերթով, և ամեն մեկը առնե իր բաժինը: Եվ անոնք սկսան գալ: Եկան եգիպտացիք, եկան հույները, լատինները, գերմանացիները, ռուսները, անգլիացիները և այլն: Աշխարհի բոլոր ժողովուրդները եկան ու ստացան իրենց բաժին հողամասերը: Հետո, երբ Աստված արդեն կպատրաստվեր հանգստանալու, հեռվեն աղմուկ մը լսեց, նոր ժողովուրդ մը կուգար: Աստված հարցուց՝ ո՞վ էք դուք: Պատասխանեցին՝ «Մենք հայերն ենք, որ քիչ մը ուշացանք»: Աստված խորհեցավ՝ հիմա ի՞նչ ընե. բաժնեկիք հող չէր մնանցեր այլևս: Բայց սրովհետև Աստված շատ բարի է, «Է՛հ, ի՞նչ ընեմ,—ըսավ,—մեղք են, այս հա-

յերուն ալ ինձի վերապահած պարտեզը տամ»։ Ու Արարիչը իր հանգստության համար վերապահած հողամասը կշնորհե հայերուն։ Եվ այդպես հայերը կբավարարվին և գոհ կմեկնին։

Այս ավանդությունը պատմել է վերջ, քովս նստած մեր հյուրերեն մին կողմնակի ըսավ ինձի. «Վեհափառ, ներեցեք, Աստված կա՛մ աշխարհագրություն չի գիտեր եղեր, կա՛մ ալ շատ համեստ է եղեր»։ Սրամտությունը հաջող էր։ Բայց ես չշտասխանեցի. «Բարեկամս, Աստուծո պարգևած պարտեզը մեր այս փոքրիկ Հայաստանը չէր, այլ ամբողջ պատմական Հայաստանն էր»։

Միտելի երիտասարդներ, դուք որ այս հայկական ազգային վարժարանը կուսանիք և այսօր լսեցիք այս պատմությունը, ձեզի պատգամ կուտամ. մի՛ մոռնաք, որ Աստված ձեզի փառավոր հայրենիք մը պարգևած էր, որուն միայն մեկ մասը մեր ձեռքը կգտնվի։ Ձեր կյանքի նպատակը դարձուցեք, ձեր կյանքի իղեալը դարձուցեք ամբողջացնել «Աստուծո պարտեզը»։ Ապրեցեք, վարճացեք, պորացեք և մնացեք իրավ հայեր, քաջարի հայեր՝ միշտ պատրաստ հայ հայրենիքին ծառայելու, ձեր սրտով, ձեր խոսքով, ձեր աշխատանքով և եթե պետք ըլլա՝ ձեր բազուկներով։ Ձեզի ամենուր իմ սերը և օրհնությունը։

Հանդիսությունից հետո Վեհափառ Հայրապետը, հրավերովը հաստատության ծնողաց հանձնախմբի, ներկա է գտնվում «Հայ Կեդրոնի» սրահում իր պատվին կազմակերպված ճաշկերույթին։

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՀՈՒՇ-ԵՐԵԿՈ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎՅԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Բուենոս Այրեսի «Պավեն» հյուրանոցի ճաշարահում Թեքեյան Մշակութային Միության Վարչության կողմից տրվում է ընթրիք՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի։

Հավարտ ընթրիքի, բարձր հովանավորությամբ Ամենայն Հայոց Հայրապետի և նախագահությամբ Հայաստանի գրողների միության նախագահ Վարդգես Պետրոսյանի, Թեքեյան Մշակութային Միությունը կազմակերպում է գրական-գեղարվեստական հուշ-երեկո՝ նվիրված սփյուռքահայ գրող Վահրամ Մավյանի մահվան տարելիցին։

Հանդիսությանը ներկա էին գաղութի մշակութային և հասարակական պալատական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, մասնավոր հրավիրյալներ և ժողովրդի մեծ բազմություն։

Երեկոյի ընթացքում հանգամանալից ղեկուցումով հանդես է գալիս օրվա գլխավոր բանախոս, Հայաստանի գրողների միության նախագահ Վարդգես Պետրոսյանը՝ վեր հանելով Վահրամ Մավյան մարդու և գրողի արժանիքները և գրական-հասարակական եռանդուն գործունեությունը ողջ սփյուռքի տարածքում։

Այնուհետև գործադրության է դրվում գեղարվեստական ճոխ հայտագիր։ Մի խումբ հայ երիտասարդներ ներշնչանքով և խոր ապրումով արտասանում են հատվածներ Վահրամ Մավյանի արձակ և չափածո ստեղծագործություններից։

Երեկոյի վերջում հանդես է գալիս Վեհափառ հայրապետը իր բովանդակալից փակման խոսքով։

**ՎԵՀՍՓՈԱ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՓԱԿՄԱՆ ԽՈՍՔԸ ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎՅԱՆԻ
ՀՐՀՍՏԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ԵՐԵԿՈՅԻՆ**

Վահրամ Մավան բանաստեղծ, լրագրող, կրթական մշակ և հասարակական գործիչ, ծանոթ է բոլորիս Հայաստանի ու գաղթաշխարհի մեջ: Ինչի համար հոգեկան մխիթարություն նշավ վերհիշել այսօր ձեզի հետ միասին իր սրանչեյի անձնավորությունը, որ եթե մեկ բառով կարողանայի բնորոշել, պիտի լսեի՝ քաղցր անձնավորությունը:

Ես բազմաթիվ անգամներ առիթը ունեցած եմ զինքը ողջունելու Հայաստան, Ս. Էջմիածին, Երբեմն արտասահման իմ ճամփորդություններու ընթացքին: Իսկապես չափազանց ջերմ, քաղցր հոգի ունեցող անձնավորություն մըն է իր աչքերով, իր հայացքով, իր գրականությամբ: Նաև հարազատ զավակն էր մեր Եկեղեցիին և մեծ հոգատարությամբ կվերաբերվեր Մայր Աթոռի կարիքներու նկատմամբ տարիներ շարունակ, իբրև Գալուստ Կոլպենկյան Հիմնարկության պատասխանատու ղեկավարներեն մին:

Շատ ցավեցանք, որ այդքան վաղաժամ կերպով իր աչքերը փակեց և հեռացավ այս կյանքեն՝ թողելով մաքուր, պայծառ հիշատակ մը: Մենք Մայր Աթոռի մեջ հանդիսավոր հոգեհանգիստ կատարեցինք իր մահվան առիթով: Այսօր վերստին կապրիմ ես այդ հուզումը և կրկին կաղոթեմ անոր հոգվույն խաղաղության համար:

Խոր գոհունակությամբ ներկա կգտնվիմ այս հանդիսության, որ լսեցի ձեզի հետ մեկտեղ, Հայաստանեն հյուրաբար ձեր հրավերով եկած՝ Գրողներու Միության նախագահ Վարդգես Պետրոսյանի սրանչեյի խոսքը՝ նվիրված Վահրամ Մավանի հիշատակին, խոսք, արիքան գեղեցկահյուս, բովանդակալից և հազեցած ճշմարիտ հայրենասիրական զգացումներով: Կշնորհավորեմ Թեքեյան Մշակութային Միությունը, որ մտածումը ունեցեր է հրավիրելու մեր հայրենի փայլուն մտավորականներեն Վարդգես Պետրոսյանը, Վահրամ Մավանի ոգեկոչումի առիթով:

Ես Վարդգես Պետրոսյանին բավական կճանչնամ, գիտեմ, թե ով է, ինչ պաշտոն ունի, ինչ արժեք կներկայացնե Հայաստանի մեջ իբրև մտավորական, իբրև գրականագետ, իբրև գրող, իբրև Գրողներու Միության նախագահ: Բայց կարծես այստեղ ես օրիշ Վարդգես Պետրոսյան մըն ալ հայտնաբերեցի, որով իմ մտքին ունեցած իմ գաղափարը, իմ պատկերացումը ավելի ամբողջացավ և ավելի պայծառացավ:

Շատ օգտակար մտածում է և ձեռնարկ, որ արտասահմանի մեր մշակութային կազմակերպությունները հաճախ նման հրավերներ ուղղեն Հայաստանի մտավորականներուն, վայելեն անոնց ներկայությունը և լսեն անոնց ոգեղունչ խոսքը, որպեսզի ավելի լավ ճանչնան արդի Հայաստանը և ավելի ուղիղ հասկընան հարազատ Հայաստանը: Գիտեք, Երբեմն Հայաստան այցելողներ կուգան, Հայաստանի տեսարժան վայրերը կգիտեն, Էջմիածինը կտեսնեն, պատարագներու ներկա կըլլան, Երևանի օդը կշնչեն, բայց քիչ առիթներ կունենան շփման մեջ մտնելու հայաստանյան մեր այսօրվա հարազատ, վավերական ազգային արժեքներուն հետ:

Սեռավախկ սակայն, երբ դուք՝ արտասահմանի կազմակերպությունները, նման հրավերներ կուղիքեք և կընդունիք ձեր մեջ հայ մշակույթի գործիչներ, ես կկարծեմ կարևոր չափով մը, վճռական նշանակություն ունեցող չափով մը կճանչնաք հարազատ հոգին մեր հայրենիքին, կզգաք սրտի բաբախումը մեր գրողներուն և բանաստեղծներուն: Որովհետև համոզված պետք է ըլլանք, որ

ժողովուրդ մը, երկիր մը կընորոշվի մանավանդ իր մշակույթով, իր մշակութային գործիչներու շունչով, իր մշակութային նորաստեղծ արժեքներով:

Մենք մշակույթ ստեղծող ժողովուրդ ենք տակավին առնվազն 5-րդ դարեն սկսյալ, և մեր հին մշակույթը բացառիկ արժեք կներկայացնէ, մեր հիմնաքարն է իբրև մշակույթ կրող ազգություն:

Մենք՝ հայերս, վավերական մշակույթ ստեղծող ժողովուրդ ենք, որովհետև ինքնուրույն արժեքներ ստեղծած ենք տակավին 5-րդ դարեն: Սակայն չի բավեր միայն անցյալով սնվիլ և ապրիլ. պետք է նաև մեր օրերուն հայ մշակույթը աճի ու ծաղկի նոր խոսքով, նոր ձևերով, նոր գույնով, նոր գաղափարներով: Ահավասիկ այդ է, որ կիրազործվի Հայաստանի մեջ, որով մենք ալ այսօր կըրնանք ճակատաբաց աշխարհին ներկայանալ իբրև մշակույթ ստեղծող ժողովուրդ:

Ներկա Հայաստանի մեջ աճող, զարգացող մեր մշակույթը, իր բոլոր մակարդակներով, բոլոր ճյուղավորումով կընորոշվի շեշտված կերպով ազգային նկարագրով, ազգային ոճով: Արդի Հայաստանի ճարտարապետությունը, օրինակ, որ Թամանյանով սկսավ, նոր խոսքով արտացոլումն է հին մեր դասական ճարտարապետության: Եվ այդ է կարևորը:

Ինչպես ճարտարապետության մեջ, այդպես ալ մեր բանաստեղծության, գրականության, երաժշտության, նկարչության մեջ, ամեն տեղ մեր վավերական հեղինակներու գործերուն մեջ կտեսնենք զորավոր ազգային շունչը, ոգին, ինքնուրույն ոճը: Նույնիսկ գիտության մեջ, Վիկտոր Համբարձումյանի աստղադիտարանը տիեզերքի ամբողջ, անծայրածիր տարածքին վրա իր տեղը ունի. գալակտիկաներու ուսումնասիրության կվերաբերի ըսածս: Եվ աշխարհիս բոլոր աստղադիտարանները գիտեն, որ Բյուրականի աստղադիտարանը հատուկ իր տեղը ունի ուսումնասիրելու տիեզերքի այս կամ այն երևույթները, այս կամ այն տարածքը: Այս ալ տեսակ մը ազգային ներկայություն է տիեզերքի մեջ:

Արտասահմանի մեջ հաճախ կխոսվի ազգայինի մասին, և երբեմն ոմանք կկարծեն, թե ճառերով ազգայինը կստեղծվի, ազգայինը կամրապնդվի: Այդպես չէ, սիրելիներ: Հիմնականին մեջ ազգայինը՝ ազգային վավերական արժեքներով կիրազործվի, կծաղկի ու կդառնա ժողովուրդի մը մտքի հոգևոր հարապատ արտահայտությունը: Հայ մտքի ու հոգիի այդ ստեղծագործ թափն է, որ այս վերջին վաթսուն տարիներու ընթացքին նոր ոսկեդար մը ստեղծեց մեր վերածնած հայրենիքին մեջ: Այս վաթսուն տարիներու ընթացքին իսկապես բախտը ունեցանք բազմաշաղկապ մեծանուն ստեղծագործներ ունենալու: Թամանյանեն սկսյալ՝ ճարտարապետության մեջ, Եղիշե Չարենցեն սկսյալ՝ բանաստեղծության մեջ, Մարտիրոս Սարյանեն սկսյալ՝ նկարչության մեջ, Արամ Խաչատրյանեն սկսյալ՝ երաժշտության մեջ, Վիկտոր Համբարձումյանեն սկսյալ՝ գիտության մեջ: Ահավասիկ թե ինչու համար կուզեմ շեշտել այս ճշմարտությունը Հայաստանի մշակութային վերելքին ու նորաստեղծ փառավոր նվաճումներուն մասին: Եվ կուզեմ այս առթիվ ավելցնել իմ քաջալերանքի խոսքը, իմ կոչը՝ ողջալի բոլոր սփյուռքահայ մշակութային միություններու, որ առավել չափով օգտվիք մեր հայրենի ստեղծագործ մշակներեն, հրավիրեք զանոնք, լսեք զիրենք, լսեք անոնց խոսքը, ծանոթանաք անոնց գործերուն և զգաք անոնց խոսքին ընդմեջեն այսօրվան ապրող ու շնչող Հայաստանի հարապատ հոգին, հաղորդվիք մեր վերածնած մայր հայրենիքի մշակույթի նոր արժեքներով:

Ես իմ խոսքը վերջացուցի: Իմ օրինությունը Թեքեյան Մշակութային Միության՝ նորանոր հաշտություններու սրտագին մաղթանքներով Լա Փարայի ամերոն վրա:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Հ. Օ. Մ.-Ի ՀԱՆԳԱՏՅԱՆ ՏՈՒՂ

Մայիսի 5-ին, շաբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Հ. Օ. Մ.-ի (Հայ Օգնության Միություն) հանգստյան տուն և հանդիպում ունենում այգտեղ հանգստյան կոչված հայ ծերերի հետ: Ծերունիներին մխիթարական սրտառույզ խոսք է ասում Նորին Սրբությունը: Այնուհետև հուպիչ խոսքով հանդես է գալիս Հ. Օ. Մ.-ի հանգստյան տան անդամ Հովհաննես-Խաչատրյանը՝ հանգստյան տան բոլոր ծերունիների անունից երախտագիտություն հայտնելով Հայոց Հայրապետին նրա ուշադիր վերաբերմունքի և ջերմ խոսքերի համար:

Այնուհետև Հ. Օ. Մ.-ի շրջանային վարչության «Արմենիա» շենքի մեջ Հ. Օ. Մ.-ի շրջանային վարչության Տիկնանց Միության կողմից կազմակերպվում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս Տիկնանց Միության վարչության անդամ տիկին: Պայծառ Ասանյանը:

Ճաշկերույթն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնության խոսքով և «Պահպանիչ»-ով:

ԿԻՐԱԿԱՄՏԻ ԺԱՄԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17.30-ին, Բուենոս Այրեսի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում տեղի է ունենում կիրակսմով հանդիսավոր ժամերգություն: Սրբազան արարողությանը ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

Հետ կիրակսմով արարողության, եկեղեցում տեղի է ունենում Բուենոս Այրեսի հայկական «Կոմիտաս» երգչախմբի գեղարվեստական ելույթը ասանքով ու խմբերգերով՝ նվիրված Ապրիլյան մեծ Եղեռնին նահատակված հայ մտավորականներին:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Մայիսի 6-ին, կիրակի, Աշխարհամատրան (Կանաչ կիրակի):

Այսօր, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Բուենոս Այրեսի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցում մատուցում է հանդիսավոր սուրբ պատարագ:

Պատարագին ներկա էին քույր Եկեղեցիների բարձրաստիճան հոգևորականներ՝ համայն Արգենտինայի Հույն Եկեղեցու եպիսկոպոս Գենադիոսը, Անտիոքի Եկեղեցու ներկայացուցիչ Կիրիլիոս եպիսկոպոսը, Ռուս Պրավոսլավ Եկեղեցու ներկայացուցիչ Լավար եպիսկոպոսը և ուրիշներ: Պատարագի սրբազան արարողությանը ներկա էին նաև պետական և քաղաքային իշխանությանը ներկայացուցիչներ, Պատվո Հանձնախմբի անդամներ և բազմահազար հայ հավատացյալներ:

Հատերը, չկարողանալով եկեղեցի մտնել, սրբազան արարողությանը հե-

Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է Բուենոս Այրեսի հայոց Մայր եկեղեցի՝
պատարագելու

տևում էին դրսից, հակառակ հորդ անձրևին, որը շարունակվեց մինչև արարողության ավարտը:

«Հայր մեր»-ից առաջ հուլումնալից մթնոլորտի մեջ Վեհափառ Հայրապետը արտասանում է հետևյալ ոգեշունչ քարոյը.

ՎԵՐԱՓՈՒՆՈՒՄ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈՉԸ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՐՍԵՎԱՆՐԻԶ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ
 (16 մայիսի, 1984 թ.)

«Յանտն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն».

«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Սիրելի հավատացյալ գավախներ Մեր,

Հայ Առաքելական մեր Մայր Եկեղեցին այս տարի համարն քրիստոնէութեան աշխարհի հետ միասին տոնախմբեց, երկու շաբաթ առաջ, մեր Փրկչի՝ Հիստոսի Քրիստոսի սուրբ Հարության ավետիսը, և հետևաբար տակավին կգտնվին այդ ավետիսի աստվածային շնորհներուն ներքև: Քրիստոսի խաչելության և Հարության մեծ խորհուրդը կեդրոնն է մեր քրիստոնեական կյանքին, լուսավոր կեդրոնը մեր կրոնական ապրումներուն, որուն ճառագայթումը կտարածվի ամբողջ տարվա օրերուն վրա, մեր կյանքի ամբողջ տևողության ընթացքին: Քրիստոսի Հարության լույսով է, որ կգտնենք մեր մարդկային ինքնությունը և իմաստը մեր գոյության, այդ լույսով է, որ կգտնենք ճանապարհը մեղքերն ազատ կյանքի մը, ճանապարհը գերագույն ճշմարտություններու և մեր հոգիներու խաղաղության ու փրկության: Բացեք ձեր սրտերը և հաղորդվեցեք Աստուծո Որդվոյն հրաշալի Հարության շնորհներով և հոգով ու մարմնով վերանորոգված՝ ոչնիստ կատարեցեք անսպասելի ընթանալու ավետարանական պատգամներու ուղիով, հետո պահելով ձեզ անմաքուր փորձություններն, ըլլալու համար ավելի և ավելի կատարյալ, ավելի խաղաղարար, առաքինի ձեր ընտանեկան հարկի տակ, ձեր աշխատանքի և ձեր համայնական կյանքի մեջ, ըլլալու համար ավելի կարգապահ ու շինարար քաղաքացիները ձեր բնակած այս սրահչեղի երկրին, որ քրիստոսասեր և մեծահոգի արժանքինյան հայրենիքն է:

Այսօր, սուրբ Չառակին հաջորդող երրորդ կիրակին մեր Մայր Եկեղեցին նվիրած է քրիստոնեական տիեզերական Եկեղեցվո հիմնադրման հիշատակին: Այդ իմաստով այս կիրակին մենք կկոչենք Աշխարհամատրան կիրակի: Ինչպես ծանոթ է ձեզի, քրիստոնեական Եկեղեցին ծնունդ առավ ու զարգացավ Հռոմեական կայսրության տաքածքի վրա՝ Պաղեստինեն մինչև Դամասկոս և Փոքր Ասիա, Աթենքեն մինչև Հռոմ, մինչև այսօրվան արևմտյան երկրները: Այդ դարաշրջանին հերանոս Հռոմը կապրեր իր քաղաքակրթության մայրամուտը, իբրև հետևանք մանավանդ իր ներքին կյանքի բարքերու անկման, բարոյական առաքինությանց քայքայման ու բազում ընկերային անարդարությանց: Մարդկային խոնարհի զանգվածները փրկության ճանապարհ կփնտրեին՝ ազատելու մեղքերու և չարիքներու կապանքներեն: Եվ ինչպես նվկայե երկրորդ դարու քրիստոնյա հեղինակ մը, Աստված Իր Որդին աշխարհ առաքեց այն ժամանակ, երբ երկրի մարդիկ սկսան իրենց մեղքերը գիտակցիլ և փնտրել ճանապարհը այդ մեղքերեն ազատագրվելու:

Որդին Աստուծո եղավ մարդ՝ ապրելու համար ողբերգությունը մարդկային ճակատագրին և ցույց տալու համար ճանապարհը փրկության, խաչափայտին վրա իր ուներուն վրա վերցնելով տառապող մարդկության մեղքերու ծանրությունը:

Հայաստանը եւս հետո չմնաց հերանոսության դեմ մղվող պայքարեն: Ան առաջիններեն եղավ, որ իր հոգվո դռները լայն բացավ Քրիստոսի լույսին, առաքելական դարեն իսկ սկսյալ, և առաջին երեք դարերու ընթացքին բազմաթիվ նախատակներ տալե հետո, 301 թվականին քրիստոնեական հավատը

հռչակեց պետական կրոնք: Այսպիսով, հիմնվեցավ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչի ջանքերով Հայ Առաքելական Եկեղեցին, կեդրոն ունենալով Սուրբ Էջմիածինը իբրև հայրապետական Աթոռ, սուրբգրական Արարատ լեռան ստորոտին: Այսպիսով, հայ ազգը Քրիստոսի լույսով պայծառակերպեց իր հոգին ու իր կյանքը, ստեղծեց իր ազգային մշակույթը, մարմին տվավ ազատ ապրելու իր կամքին, իմաստավորեց իր պատմությունը և դարեր շարունակ, հաճախ իր կյանքին խնդիր դրեց, պաշտպանեց ու բարձր պահեց այդ լույսի շահը Արևելքի դուռներուն առջև, ընդդեմ հեռու տավառատաններեն արշավող հեթանոս ցեղերու, որոնք ալիք-ալիք կխուժեին Հայաստան՝ մարելու համար շահը Քրիստոսի լույսին ու ազատության:

Հայոց պատմությունը մոտ երկու հազար տարիներն է վեր հերոսական դյուցազներգություն մըն է հանուն Քրիստոսի և հանուն ազատության: Հայ ազգը միշտ հավատաց Քրիստոսի պատգամին, թե՛ «Ես եմ լույսն աշխարհի, որ գալիս է զվարճել իմ՝ ընդ խառն մի գնացե, ալ ընկալցի զլույսն կենաց» (Հովհ. Ը, 12):

Սիրելի հոգևոր զավակներ Մեր, Քրիստոսի լույսը այսօր ալ կառաջնորդե մեզ, այսօր ալ կուսավորե ան մեր ազգի ճամփան այնտեղ, մեր մայր հայրենիքին մեջ և հայ սփյուռքի տարածքին վրա: Մենք կհավատանք այդ լույսի զորության, այդ լույսի կենարար ու փրկարար զորության: Մենք կհավատանք, որ սուրբ Ավետարանի հոգևոր սնունդով մեր ազգի զավակները պիտի կարողանան պահպանել իրենց բարոյական նկարագիրը, պիտի կարողանան պահպանել իրենց ընտանեկան սրբությունը, իրենց ընկերային առաքինությունները և իրենց նախնիքներեն ժառանգած դարավոր ազգային մշակույթի արժեքները: Ապրիլ ու գործել իբրև քրիստոնյա ժողովուրդ, հավիտենական կյանքի տեսիլքով, ահա առաքելությունը Հայոց Մայր Եկեղեցիին:

Եվ այս փրկարար ճանապարհի վրա Հայ Եկեղեցին առանձին չէ: Ան անբաժանելիորեն կապված է համայն քրիստոնյա աշխարհի հետ, տիեզերական Եկեղեցվո հետ: Կապրինք դարաշրջան մը, որ քրիստոնեական տեսակետե կենտրոնվի իբրև շրջան մը տիեզերական Եկեղեցվո հոգևոր միության ամրապնդման, շրջան, որ կենտրոնվի էկումենիկ շարժումով: Այս ոգիով է, որ նաև մեր ազգային Եկեղեցին կառաջնորդվի այսօր՝ գործոն կերպով մասնակցելով Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի շարժումին, որուն կեդրոնը կզբաղվի Ժնևի մեջ: Մեր Եկեղեցին սիրո և գործակցության ուղղակի հարաբերություններ կմշակե նաև քրիստոնյա իր քույր Եկեղեցիներու հետ, ի մասնավորի Հռոմեական Կաթոլիկ, Անգլիկան և Օրթոդոքս Եկեղեցիներու հետ: Վերջին քսան տարիներու ընթացքին բազմաթիվ փոխադարձ այցելություններ և աստվածաբանական դիալոգներ ունեցանք քույր Եկեղեցիներու հետ՝ աստվածահաճո արդյունքներով: Մեր էկումենիկ հարաբերություններու ճանապարհին, լուսավոր բացառիկ պահ մը հանդիսացավ 1970-ի Մեր այցելությունը Հռոմ Նորին Սրբություն Պողոս Զ Պապի հրավերով, երբ չորս օրեր շարունակ Ս. Պետրոսի Աթոռեն ներս ապրեցանք հոգեկան մխիթարության անմոռանալի պահեր: Մեզ հմայեց հոգևոր մեծ անձնավորությունը սրբազան Պապին, որ իր սրտին մեջ կապրեր տառապանքը ապօրվան ալեկոծյալ մարդկության:

Մենք կհավատանք, որ հետպիտե կորսւցումովը և տարածումովը էկումենիկ շարժումին, այսինքն՝ քրիստոնեական համաշխարհային եղբայրության, Քրիստոսի Եկեղեցին իր փրկարար նպատակը պիտի կարողանա բերել ի խնդիր մեր օրերու մարդկության բարոյական, ընկերային և նույնիսկ քաղաքական տագնապալի կացությանց վերացման և աշխարհի խաղաղության պահպան:

ման, որպեսզի կատարվի Աստուծո կամքը՝ «յերկիր խաղաղություն և ի մարդիկ հաճություն»։ «Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեցին» (Մատթ. 9, 9)։

Հայ Եկեղեցին ու իր ժողովուրդը առանձնապես ծանրորեն մտահոգ են այս օրերուն և իրենց ձեռքերը երկինք կարկառած՝ Աստուծո օգնականությունը կհայցեն վասն խաղաղության աշխարհի, վասնզի մենք՝ հայերս, ողբերգական փորձառությունը ունինք տնցյալի ողբերգությանց և մանավանդ 1915 սև թվականին, երբ առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքին ամբողջ Արևմտահայաստանը բնաջնջվեցավ, զոհվեցան մոտ երկու միլիոն անմեղ ու անպաշտպան հայ քրիստոնյաներ, երկիվեցան ու քանդվեցան բազմահարյուր հայկական պատմական վանքեր ու եկեղեցիներ, բոլորը հայ դասական ճարտարապետության հուշարձաններ՝ կառուցված հինգերորդէն մինչև տասնիններորդ դարերու ընթացքին։

Մշտապես աղոթելով մեր նահատակներու հոգիներուն համար, ես կաղոթեմ նաև, որ աշխարհի վրա ոչ մեկ տեղ, ոչ մեկ ժողովուրդ չտեսնեն նման ողբերգություններ։ Ամեն պատերազմ համագումարն է մարդկային բոլոր մեղքերու։ Հետևաբար ընդդիմանալ պատերազմին՝ կնշանակե հնազանդիլ Աստուծո կամքին։ Կուզենք հավատալ, որ մեր օրերուն ոչ մեկ պետություն պիտի չկամենա դառնալ ավերակներու ճարտարապետ։

Այս խոհերով կվերջացնեմ իմ խոսքը և վերստին կրերեմ ձեզի ամենուղ Աստուծո օրհնությունը Սուրբ Էջմիածնի հոգևոր բարձունքեն և կարոտալի ու սիրո ողջույնները հայաստանցի ձեր հավատացալ քույրերուն և եղբայրներուն։

Ապրեցեք, աճեցեք և գործեցեք միշտ իբրև բարի քրիստոնյաներ, իբրև հավատարիմ զավակները Հայ Առաքելական ձեր Մայր Եկեղեցւոյ և իբրև օրինապահ ու շինարար քաղաքացիները քրիստոսասեր ու հայապաշտպան արժանիքնյոսն փառավոր այս երկրին։

Եվ արդ՝ «Աստուած յուսոյ լի արասցէ զձեզ ամենայն խնդութեամբ եւ խաղաղութեամբ, առաւելոյ ձեզ յուսով զօրութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ» (Հովմ. ԺԵ, 13)։ Ամեն։

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ «ՀԱՅ ԿԵԳՐՈՒՄ» ՄՐԱՀՈՒՄ

Նույն օրը, կեսօրից հետո, ժամը 14.30-ին, Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու վարչությունը եկեղեցուն կից «Հայ Կեդրոնի» սրահում կազմակերպում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի։

Ճաշկերույթին ներկա էին Հույն Եկեղեցու ներկայացուցիչ Գենադիոս Եպիսկոպոսը, Անտիոքի Եկեղեցու ներկայացուցիչ Կիրիլիոս Եպիսկոպոսը, Ռուս Պրավոսլավ Եկեղեցու ներկայացուցիչ Լավար Եպիսկոպոսը, Ընդունելության և Պատվոյ Հանձնախմբերի անդամները, տեղի հայ եկեղեցականաց դասը՝ զխավորությամբ թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս Եպիսկոպոսի, ինչպես նաև հայկական պանապան կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ։

Ճաշկերույթի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին ուղղյալ բարիգալըստյան խոսք ասացին Ս. Գենադիոս և Ս. Լավար Եպիսկոպոսները։ Այնուհետև իրենց ելույթներով Ս. Գրիգորիս և Ս. Ներսես Եպիսկոպոսները իրենց որդիական ջերմ զգացումներն արտահայտեցին Հայոց Հայրապետի նկատմամբ։

Վերջում օրհնության խոսքով հանդես եկավ Նորին Սրբությունը՝ շեշտելով այն եղբայրական սիրալիր հարաբերությունները, որոնք օրավոր վարձանում են քույր եկեղեցիների միջև։

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Ս. ՀԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՎ ԽՐԻՄՅԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մայիսի 7-ին, երկուշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բուենոս Այրեսի հայոց Ս. Հակոբ եկեղեցի: Եկեղեցում բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս առաջնորդ սրբապանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր, այս համեստ եկեղեցում հավաքված հավատացյալները մեկ մասն են այս շրջանի մեջ հոծ թվով ապրող Ձեր հայ վավակների: Երկար ամիսներ ահավասիկ նրանք կարոտով սպասում էին Ձերդ Սրբության շնորհաբեր այցելությանը: Այսօր կատարված է նրանց իղձը, և Դուք իրենց առջև կանգնած այժմ պիտի օրհնեք նրանց և այս եկեղեցին: Նրանք հոգեպես պիտի մխիթարվեն և երկար ու երկար տարիներ այդ մխիթարությունը պիտի կարողանան պահել իրենց հոգիների մեջ: Շատ հավատացյալ ժողովուրդ ունեցող մի շրջան է այս, Վեհափառ Տեր: Ոմանք մի քիչ հայերենի մեջ տկար են, բայց իրենց պապենական հավատքը պահել են ամուր և այս եկեղեցին շատ լավ տեսքով դեկավարում են գլխավորությամբ իրենց հոգևոր հովվի:

Խնդրում եմ, որ օրհնեք իրենց, Վեհափառ Տեր»:

Առաջնորդ սրբապան հայրը իր խոսքից հետո բեմ է հրավիրում Վեհափառ Հայրապետին՝ օրհնելու եկեղեցում հավաքված հայ բազմամբոխ հավատացյալներին:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
Ս. ՀԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Սիրելի հավատացյալներ, ձեպի կբերեմ Ս. Էջմիածնէն օրհնություններ և ողջույններ մայր հայրենիքէն, ձեր քույրերէն և եղբայրներէն:

Շատ ուրախացաւ տեսնելով ձեր աղոթքի այս Տունը՝ լուսառատ, սիրուն սաքուր, մոնավանդ այս սրբանկարները, որ ինձի այնքան հարազատ են: Ամբողջ մեր Եկեղեցւոյ և ազգի պատմությունը այստեղ է: Եվ լավ է, որ այսպիսի նկարազարդում կա ձեր աղոթքի Տունին մեջ: Իմ ուշադրությունը կգրավեմ մանավանդ Վարդանանց հիշատակը պատկերող այս նկարը: Երկրորդ եկեղեցին է, ուր ես կտեսնեմ Վարդան Մամիկոնյանը՝ նկարված իբրև սուրբ: Առաջին եկեղեցին, զոր տեսած եմ Վարդան Մամիկոնյանով՝ Ռումանիո Բագրու քաղաքի հայոց եկեղեցին էր: Ինչպես հայտնի է մեր պատմութենէն, 14-րդ դարէն սկսյալ հայկական մեծ գաղութներ կազմավորված են Ռումանիո որոշ շրջաններուն մեջ, հատկապես Մոլդավիո շրջանի Սուչավա քաղաքին մեջ, ուր առաջին անգամ հայոց եպիսկոպոսական Աթոռ հաստատված է 1401 թվականին: Երևակայեցեք ինչքան ժողովուրդ ունեին, ինչքան եկեղեցիներ տարբեր քաղաքներու մեջ, ուր արդէն եպիսկոպոսական Աթոռ ալ հաստատված էր այն ժամանակվա ռումանացի իշխանի հատուկ հրովարտակով: Այդ հրովարտակը 1937-ին գտնվեցավ ռումանացի պատմաբանի մը շնորհիվ:

Ես կզնահատեմ ձեր այս նախաձեռնությունը, որովհետև Վարդան Մամիկոնյանը թէև զորավար էր, բայց մեր Եկեղեցին զինք սուրբ հռչակած է: Հետևաբար ոչ մեկ արգելք, որ անիկա պատկերվի նաև եկեղեցւոյ պատերու վրա, սուրբերու կողքին: Հայ ժողովուրդը մասնավոր պաշտամունք ունի դեպի զորավար սուրբերը: Երևանի մեջ ալ եկեղեցիներէն մեկը Ս. Ջորավոր կկոչվի և Վարդան Մամիկոնյանի հիշատակին կառնչվի:

Վալենտին Ալսինայի հայրց Ս. Հակոբ եկեղեցին

Ես շատ գոհ մնացի սրբազան ձեր առաջնորդի վկայութենեն, որ այստեղ հավատացյալ ժողովուրդ կա, և թեև ումանք հայերեն լեզուն չեն հասկնար, բայց հոգիով մեր Եկեղեցվո հարապատ զավակներն են և կպահեն իրենց բոլոր պապենական ավանդությունները: Իմ բարի մաղթանքները կուղղեմ այս եկեղեցվո հոգևոր հովիվին, հոգաբարձության անդամներուն և բոլոր անոնց, որոնք հոգատար վերաբերում ունին դեպի այս աղոթքի Տունը: Բոլորին իմ գնահատանքի խոսքը, իմ շնորհակալությունը և մանավանդ իմ մաղթանքը, որ միշտ շեն մնա այս եկեղեցին, միշտ լեցուն իր հավատավոր ժողովուրդով:

Ամեն հայ հավատացյալ շաբթվան մեջ գոնե մեկ-երկու ժամ պետք է տրամադրե, որպեսզի ներկա գտնվի սրբազան արարողություններուն և ստանա իր հոգեկան մխիթարությունը, իր հոգվո խաղաղությունը, Աստուծո շնորհները և վերանորոգված ու պայծառացած սրտով վերադառնա իր տունը: Եվ ասիկա մեծ բարիք մըն է ամեն մարդու համար: Ուրեմն, եթե այդպես է, ես իմ գնահատանքը կուլեմ հղել ձեր ժողովուրդին և մաղթել, որ այդպես ալ նոր սերունդները դաստիարակվին: Ուշադիր եղեք երեխաներու նկատմամբ, որպեսզի անոնք ալ ձեր հոգիով խմորվին, եկեղեցի հաճախեն, եկեղեցական երաժշտություն լսեն, իրենք ալ քիչ մը սորվին գուցե, որովհետև եկեղեցական երաժշտությունը, մանավանդ մեր հայկական անուշ եկեղեցական երգերը հոգին կհարստացնեն և կյուսավորեն:

Ես շուտով կվերադառնամ Ս. Էջմիածին և ինձի հետ բազում բարի հիշատակներ պիտի տանիմ Լապյատայի ափերեն, որոնց մեջ իրենց հատուկ տեղը պիտի ունենան նաև այս Ս. Հակոբի անվան եկեղեցին և ժողովուրդը:

Մնացեք խաղաղությամբ և Տեր Հիսուս Քրիստոս եղիցի ձեզ միշտ օգնական և պահապան այժմ և միշտ. ամեն:

ԱՅՑ ԽՐԻՄՅԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

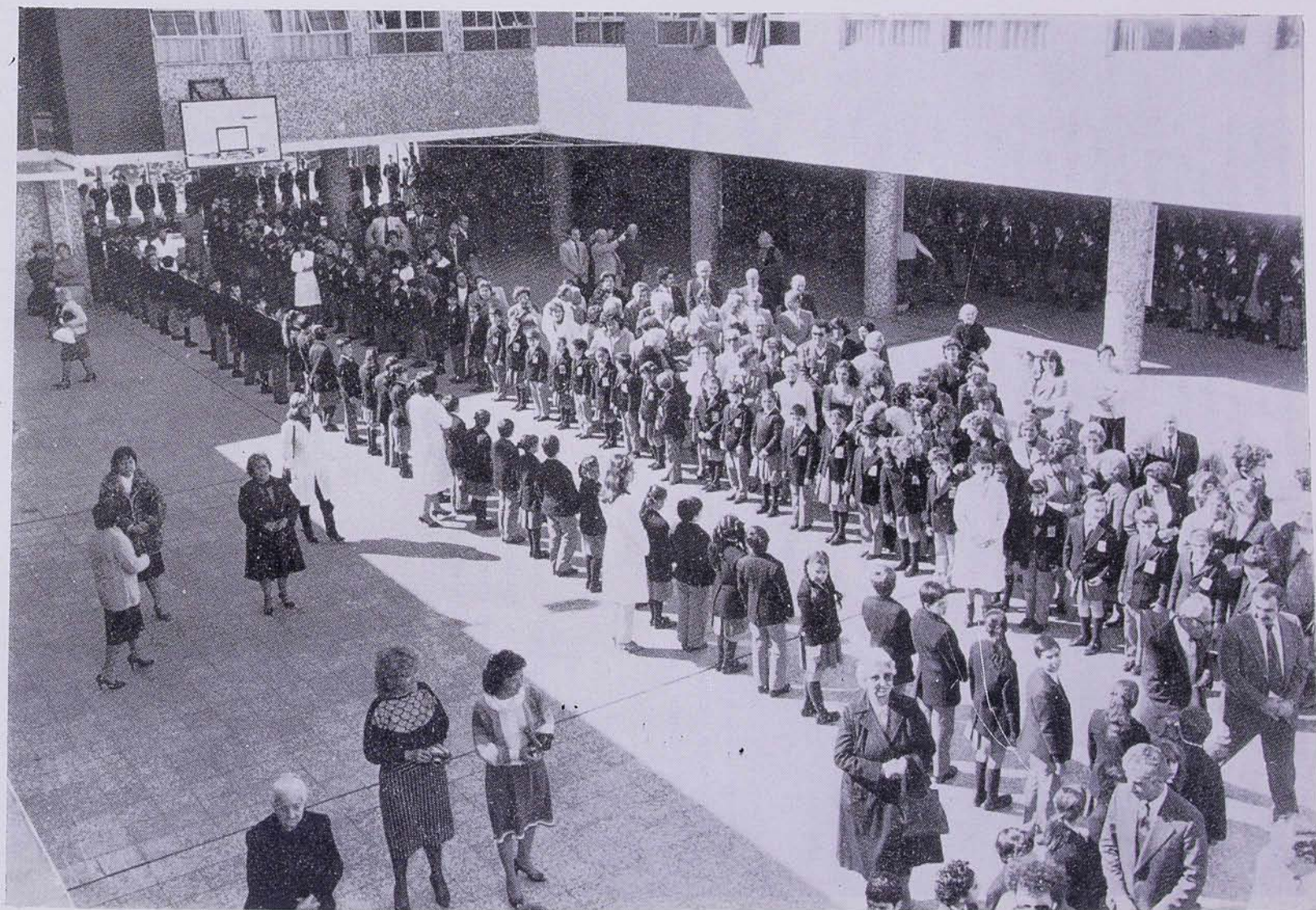
Հավարտ եկեղեցում կատարված միասնական սրտահույզ աղոթքի, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով այցելում է Խրիմյան վարժարան:

Վարժարանի մուտքի մոտ Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում դպրոցի տնօրեն պրն. Ռուբեն Պալյանը: Նա մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում դպրոցի հիմնադրման, աշակերտության թվի, նրա բաժանմունքների և այնտեղ տարվող ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների մասին:

Խրիմյան կրթական հաստատությունը հանդիսանում է սփյուռքահայ կրթական հաստատությունների մեծագույններից մեկը: Այստեղ հաճախում են շուրջ 500 հայ աշակերտներ:

Վարժարանը հիմնվել է 1930 թ.: Այդ թվականից մինչև 1963 թ. եղել է հայկական ամենօրյա նախակրթարան՝ մանկապարտեզով, առանց իսպաներեն բաժնի: 1963 թ. «Արմենիա» մշակութային ընկերակցության նախաձեռնությամբ այն վերածվում է երկրորդական վարժարանի՝ հայկական և իսպանական բաժիններով:

Վարժարանն ունի երկու բաժանմունքներ՝ առևտրական և հանրակրթական: Ուսման տևողությունը 15 տարի է: Վարժարանում ստեղծված են բոլոր պայմանները աշակերտների լիարժեք ուսման համար: Վարժարանում գործում են նաև 70 հոգուց բաղկացած երկսեռ քառաձայն երգչախումբ և 40 հոգուց բաղկացած հայկական պարախումբ:

Քուենտո Այրեսի իրիմյան վարժարանի աշակերտությունը դպրոցի ներքին բակում

Վեհափառ Հայրապետը դպրոցի տնօրենի ընկերակցությամբ նախ ծանոթանում է վարժարանի շենքին, ապա հանդիպում ունենում աշակերտության հետ:

Այնուհետև վարժարանի ճաշարահում Տիկնանաց Հանձնախմբի կողմից տրվում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի: Ճաշկերույթին բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս վարժարանի ուսուցչուհի տիկին Վարթի Մանուկյանը:

«Ուրախությամբ կընդունինք Ձեր Սրբությունը այս կրթական հարկին տակ որպես արժանավոր ներկայացուցիչը մեր Եկեղեցիին և մեր ժողովուրդին: Սուրբ Էջմիածինը պատմական կեդրոնն է մեր ազգային Եկեղեցիին և խորհրդանիշը մեր ժողովուրդի իդեալներուն: Ան դարերու ընթացքին մեծ դեր կատարած է մեր ժողովուրդի կյանքին մեջ մեր ավանդությունները, մեր մշակույթը, մեր ազգային արժեքները պահպանելու իմաստով:

Մեր պարտականությունն է վառ պահել Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցիի և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության հարապատ ըմբռնումը ու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հանդեպ սերն ու գուրգուրանքը:

Լսեցինք այս օրերուն Ձեր խոսքն ու պատգամը: Գիտեինք արդեն: Այս հանդիպումներեն ետք, սակայն, ավելի ևս համոզված ենք, որ Սուրբ Էջմիածինը, որ մեր հավատքի կեդրոնն է, կդառնա նաև ոչ միայն հայոց ազգային գոյության պորավոր խարխուլը, այլ նաև մեր ժողովուրդի արդար իղձերուն և երապանքներուն իրականացման հուսալի կռիվները:

Ձեր նախորդ այցելության Ձեզ ճանչցանք, երբ դեռ այս հաստատության աշակերտ էինք: Հիմա մեծ պատիվով կընդունինք Ձեզ որպես վարչական:

Մենք սնած ենք այս դպրոցին մեջ Խրիմյան Հայրիկի շունչով: Ան մեզի համար դարձած է պատության խորհրդանիշ: Մեր պատմության տխուր շրջանին, երբ ամեն տեղ կտիրեր ստրկության լռությունը, ըմբոստացման առաջին աղաղակը, բողոքի և պայքարի խոսքը բարձրացավ Վարսագի տպարանեն և շուտով ընդգրկվեց ամբողջ հայոց աշխարհը՝ մոռցնել տալով պահ մը պատմական Հայաստանի բռնաբարված ժողովուրդի ցավերը և հայ սրտերն ներս բորբոքելով հեղափոխության խանդավառությունը:

Այսօր, Հայ Եկեղեցին այն պորավոր ուժն է, որ տարագիր հայ ժողովուրդին կհասցնե վերածնած հայրենիքի ժողովուրդի շունչն ու ոգին, մեր պատմության խորքերեն եկող անպարտելի գաղափարը: Դուք, Վեհափառ Տեր, կոչված եք մեր համազգային ապրումներու թարգմանն ու մեկնաբանողը ըլլալու:

Հաջողություն կմաղթենք Ձեր առաքելության»:

Ճաշկերույթից հետո Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է վարժարանի հանդիսարահ՝ ներկա լինելու Իր պատվին կապմակերպված հանդիսությանը: Գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի սաները: Հանդիսության ավարտին վարժարանի սաներին Իր հուզիչ պատգամն է տալիս Հայոց Հայրապետը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՊԱՏԳԱՄԸ ԽՐԻՄՅԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆՈՒՄ

Շատ հուզված եմ առաջին վայրկյանեն, երբ ներս մտա Խրիմյան կրթական այս հաստատությունն, ուր ինձ ծաղիկներով դիմավորեցին ձեր փոքրիկները: Հետո այցելեցի քանի մը դասարաններ և բավականին ծանոթացա շենքին: Անցյալ անգամ, երբ այցելեցի, շենքը այսքան մեծ չէր: Հիմա կտեսնեմ,

Խրիմյան վարժարանի երգչախումբը

որ կրկնապատկվեր է, եռապատկվեր, ինչ որ ցույց կուտա, թե այս հարկի տակ լուրջ, հետևողական, կազմակերպված աշխատանք կտարվի նոր սերունդներու հայեցի դաստիարակության համար: Եվ ինչպես լսեցի, ավելի քան հինգ հարյուր աշակերտ ունի այս հաստատությունը: Քիչ է պարզապես, գնահատել, պետք է շնորհակալություն հայտնել ձեզի բոլորիդ: Եվ ինչպես տարիներ առաջ, երբ Կալիֆոռնիո հայկական վարժարանները այցելեցի, այստեղ ալ կույժ կրկնել իմ մտածումները, թե արտասահմանի հայ վարժարանները լավագույն է մեծագույն ընծան են՝ պարզևված մայր հայրենիքին: Ձգուցի նաև այն շունչը է ոգին, որով կդաստիարակվին այստեղ նոր սերունդները: Այս փոքրիկ հանդիսությունը՝ իր արտասանություններով և երգերով, արդեն պերճախոս եղավ: Կշնորհավորեմ մեր սաները, որոնք արտասանեցին, երգեցին ու պարեցին: Հիմա կույժ քանի մը խոսք ըսել ձեզի, սիրելի աշակերտներ:

Գիտե՞ք ինչու եկա ձեր տունը՝ այստեղ. եկա, որ ձեզ հավաքեմ ու տանիմ Հայաստան: Բայց որովհետև առայժմ գոնե հնարավոր չէ այս, կույժ ձևով մը Հայաստանը ձեզի բերել, ոչ միայն իմ անձով, այլ Արարատի նոր այս պատկերով (այստեղ Վեհափառ Հայրապետը, ներկաների ծափահարությունների ներքո, նվիրում է Արարատի մեծադիր լուսանկարը):

Արարատ լեռը ինքն իրեն չի նմանիր տևապես: Ես որ ամեն օր կտեսնեմ հեռվեն՝ Էջմիածինեն, ամեն անգամ տարբեր կտեսնեմ վայն. տարբեր գույներով, տարբեր լույսերով, տարբեր տրամադրություններով, ամպերու տարբեր լուսավորումներու ներքո, օրվան տարբեր ժամերուն, տարվա տարբեր եղանակներուն: Ամառը ձյունները կհալին և միայն մեծ Արարատի գագաթը ճերմակ կմնա հալիստան, իսկ ձմեռը ամբողջ լեռը ճերմակ կհագնի: Չտեսնված տեսարան է, մանավանդ ձմռան Արարատը դիտել պայծառ եղանակին և հատկապես Խոր-Վիրապի վանքեն: Արդեն այս նկարին մեջ տեսաք, եկեղեցի մը պատկերված է, այդ եկեղեցին Խոր-Վիրապի պատմական վանքն է, ուր Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ իր տառապանքները անցուցած է երկար տարիներ: Եվ այդ եկեղեցին կառուցված է ժայռի մը վրա, ճիշտ Արարատի դիմացը: Չմեռը, հռևմար-փետրվար ամիսներուն, հոյակապ տեսարան է: Արարատը մինչև երկինք բարձրացող ահագնածավալ աղամանդյա հսկա զանգված մըն է, որ կփայլի արևի ճառագայթներուն տակ:

Իսկապես վեհաշուք պատկեր մը կներկայացնե Արարատը մշտապես. երբեմն պայծառ է ու հստակ, երբեմն հեռու է, երբեմն մոտիկ, երբեմն տխուր է, երբեմն արևոտ, երբեմն փոթորկված է, երբեմն խաղաղ, երբեմն իր դեմքը կծածկե, երբեմն ամպերու մեջեն կծալի, երբեմն վշտացած է կարծեք, բայց և միշտ ներկա, միշտ ոգեշնչող, միշտ հզոր ու անպարտելի և միշտ հաղթական: Կխորհիմ, թե հայ ժողովուրդի հոգին Արարատի դրոշմը կկրե: Մենք ալ իբրև ժողովուրդ, երբեմն կտկարանանք, երբեմն կհուսահատինք, երբեմն կտխրինք, բայց միշտ մեր ներքին ուժերով հաղթական կդառնանք և կշարունակենք ապրիլ, պայքարիլ իբրև հայ ժողովուրդի զավակներ լավատեսությամբ ու վճռականությամբ: Ահա, իմ կարծիքով, Արարատի խորհուրդը, որ մեզ կներշնչե նաև այս ձևով: Եվ տակավին Արարատը ուրիշ խորհուրդ ալ կներկայացնե ձեզի համար, որովհետև գերության մեջ կգտնվի: Թեև ան ձեզի շատ մոտիկ է, բայց իրեն չենք կրնար մոտենալ: Փշալարեր կան առջևը: Մեր չար բախտի բերումով՝ այդ փշալարերը կբաժնեն մեզ մեր սուրբ Արարատեն: Հեռուեն կտեսնենք, կերպենք: Բայց գուցե այդ հեռուեն տեսնելը ավելի զորավոր ներշնչում կպարգևե Հայաստանի ժողովուրդին, որովհետև Արարատը ոչ միայն նյութեղեն զանգված մըն է, բնության հրաշալիքներեն մին, այլ նաև հայ ժո-

դոլորդի համար կխորհրդանշե չիրականացած իդեալի մը կանչը, մեծ ու արդար իդեալ մը իրականացնելու կոչը: Ահա այսպիսով, Արարատը մեր կյանքի անբաժան մասն է, մեր երազանքն է և պայքարի հրավերը տարվան բոլոր օրերուն:

Հետո կուզեի նաև ձեզի Հայաստան տանի՝ ցույց տալու Ս. Էջմիածինը, մեր քրիստոնեական հավատքի բազմադարյան կեդրոնը, ուր մենք տիվ և գիշեր կադորենք մեր Եկեղեցվո անասանության, մեր ժողովուրդի բարօրության և մեր ազգի բոլոր ազնիվ իղձերու իրականացման համար: Քիչ առաջ սեղանի շուրջ, երիտասարդ մեկ ներկայացուցիչը այս հաստատության, Էջմիածնի մասին խոսելով՝ ինձի ըսավ, որ Էջմիածինը կներկայացնե նաև հայ ժողովուրդի քաղաքական իդեալներու իրականացման խորհուրդը: Մենք թեև քաղաքական բառը չենք օգտագործեր, բայց խորքին մեջ այդ գործը կփորձենք կատարել հայրենասիրական առումով: Ես այդ գիտակցությամբ է, որ բարձրացա Ս. Լուսավորիչ գահի վրա Խրիմյան Հայրիկի շունչով: Առանց կեղծ համեստության կվկայեմ, թե ինչ-որ չափով կարողացա հավատարիմ մնալ այդ շունչին: Երկու պարագա կուզեմ հատկապես այստեղ շեշտել. որ Խորհրդային Հայաստանի հողի վրա Ապրիլյան Եղեռնի հուշարձանը առաջին անգամ կառուցվեցավ Ս. Էջմիածնի մեր բակի մեջ իմ օրհնությամբ: Եվ նույնպես, առաջին անգամ ըլլալով, Ս. Էջմիածնի բարձունքեն հնչեց ոգեկոչումը Սարգարտապատի հերոսամորտի իմ հայրապետական կոնդակով: Իմ խիղճը մխիթարված կզգամ այս երկու իրագործումներով և կխորհիմ, թե Աստված ինձ պիտի օգնե և տակավին ժամանակ տա, որպեսզի շարունակեմ իմ առաքելությունը նույն ոգեշնչումով և այլ նման իրագործումներով:

Ահավասիկ քանի մը վկայություններ ձեզի մայր հայրենիքեն:

Հայաստանը, սիրելի աշակերտներ, իսկապես վերածնած երկիր մըն է, և վերաշինությունը կկատարվի հզոր թափով: Նոր Երևանը արդեն հսկա ու շեն քաղաք մըն է՝ մեկ միլիոն բնակչությամբ, հավիտական ոճով կերտված իր ճարտարապետությամբ, կեդրոնը հայ ժողովուրդի պետականության և ազգային մշակույթի:

Կխորհիմ, որ դուք պիտի կամենաք ձեր կապը պահպանել հայրենի նոր ծաղկող մշակութային արժեքներու հետ, որպեսզի Հայաստանի երիտասարդությունը և դուք մեկ շունչով ապրիք և ծաղկիք, որովհետև մենք հույս ունինք, որ պիտի գա օրը, երբ հայրենիք և սփյուռք միասին, պիտի միաձուլվին ու միատեղ պիտի կերտեն առավել պայծառ սպազա:

Ես կուզեմ իմ խոսքս վերջացնել՝ կարդալով ձեզի քանի մը տող, զոր ես գրած եմ Ռումանիա, քառասունհինգ տարիներ առաջ: Գրություն մը, որու մասին ես մոռցած էի: Անցյալ տարի ռումանահայ բարեկամ մը Էջմիածին այցելելով՝ բերավ ինձի այն թերթը, ուր այդ գրությունը հրատարակված էր ժամանակին: Կխորհիմ, թե հատկանշական պիտի ըլլա ձեզի համար, որովհետև, ինչպես դուք այսօր հայ երիտասարդներ եք, ես ալ տրտառահաման ծնած, մեծցած հայ մը եղած եմ. և երբ տակավին երիտասարդ տարիքի մեջ էի ու թեև որևէ քաղաքական կուսակցության հարած չէի, սակայն մոտիկեն կուսումնասիրեի և կապրեի հայկական կյանքը իր մոտիկ անցյալով, իր ներկայով և ապագայի երասանքներով: Պատերազմի սկիզբին էր, երբ ես ու իմ ընկերները, համալսարանավարտ երիտասարդներ, ծանրորեն մտախոզված էինք մեր հայրենիքի ճակատագրով, որ մահացու վտանգի տակ կրնար գտնվիլ: Ահա այդ հոգեկան ապրումներու մեջ է, որ ես գրած եմ այս տողերը. «Հոն, հեռուն տուն մը ունինք մենք, մեզի համար ամեն ինչ է ան, ամբողջ աշխարհ մըն է

կենդանի, ան քար է, լույս է, արյուն և տեսիլքը Մեսրոպի: Քանի՜-քանի անգամներ ուզեցին այդ լույսը մարել, ամեն անգամ սակայն Մեսրոպի տեսիլքը հաղթանակեց: Ան եղավ և՛ քար, և՛ լույս, և՛ արյուն, ու մեր տունը մնաց կանգուն, լուսավոր ու կենդանի: Մեր նոր սերունդի հոգիին մեջ ալ ճառագայթ մը ցաթեցնենք հայոց աշխարհի տեսիլքն և հայ ոգիի իդեալներն, միայն այսպիսով պիտի կարենանք կենդանի և կորովի մնալ իբրև հայեր: Եվ պետք է մնանք, մինչև որ մեր փակ բախտին դռները բացվին, որովհետև հոն, հեռուն տուն մը ունինք, որ անձկալի մեզի կապասե: Հե՛յ դուն, հայո՛ց աշխարհ, մեր այս կորսված անկյունն մեր ողջույնը ընդունե՛:

Ահա այս խոսքերով է, որ ես կրցա ոգեկոչել հայրենիքի կենդանի իրականությունը այդ թվականին՝ 1940-ին: Հետո դեպքերը ծանոթ են ձեզի. պատերազմը վերջացավ հաղթանակով, և մեր առջև բացվեցան դռները մինչ այդ մեզի անծանոթ Հայաստանին:

Եվ ապա Աստուծո կամքով ես այս պաշտոնին կոչվեցա իբրև առաջին սպասավորը Հայ Եկեղեցվո: Իմ հոգին բոլորովին կերպարանափոխվեցավ ի սեն կենդանի հայության և կենդանի շոշափելի Հայաստանի:

Այնև Հայաստանը դադրեցավ ինչի համար մշտնապատ, հեռավոր երազանք մը ըլլալե, այլ՝ կենդանի, ապրող ու շնչող ու անդադար կառուցվող երկիր մը: Այս է ճշմարիտ մեր արդի հայրենիքը:

Ես կփափագիմ, որ խրիմյան հաստատության նոր սերունդները այս հայրենատենչ ճանապարհով երթան հաղորդվի կենդանի իրականութեն և ոգեշնչվին ազգալին մշակութային գծով մեր այսօրվա հայրենիքի մեջ ստեղծված արժեքներով: Այսպես է, որ օր մը հայաստանցի և արտասահմանցի հայ երիտասարդները վիրար պիտի ճանչնան ու վիրար հասկնան:

Ահավասիկ իմ քանի մը խորհուրդները, սիրելի աշակերտներ: Մնացեք բարով, խաղաղությամբ, ես սիրով պիտի բաժնվիմ ձեզմե, չպիտի մոռնամ ձեզ և միշտ պիտի աղոթեմ այս հաստատության անառանության և բարգավաճման համար:

Իր խոսքի ավարտին Նորին Սրբությունը վարժարանի տնօրենությանն է հանձնում Արարատ լեռան, Ս. Էջմիածնի և հայկական մի խաչքարի գունավոր մեծադիր լուսանկարները, ինչպես նաև «Արմենիա» մակագրությամբ և Արարատի պատկերով ձեռքի մի ժամացույց, որը պետք է հատկացվի տարվա շրջանավարտների մեջ հայոց լեզվից լավագույն գնահատականի արժանացած աշակերտին իբրև նվեր:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ «Ս. ՍԱՀԱԿ-ՊԱՆՉԵՃՅԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է «Ս. Սահակ-Պախչեճյան» վարժարան՝ ներկա գտնվելու իր պատվին կազմակերպված հանդիսությանը:

«Ս. Սահակ-Պախչեճյան» վարժարանը հիմնվել է 1961 թ.: Վարժարանը բաղկացած է իսպանական և հայկական բաժիններից: Հայկական բաժնում սովորում են շուրջ 90 հայ աշակերտներ, իսկ իսպանական բաժնում՝ 300 աշակերտներ, որոնցից 200-ը՝ հայեր:

Տնօրենի բարիգալստյան խոսքից հետո Վեհափառ Հայրապետը մուտք է գործում վարժարան և հանդիպում ունենում աշակերտության հետ: Գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի և վարժարանին կից

մանկապարտեզի սաները՝ հայկական երգերով ու արտասանություններով:

Վերջում Իր օրինության հետևյալ խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը.

**ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ «Ս. ՍԱՀԱԿ-ՊԱՆՉԵՃՅԱՆ»
ՎԱՐԺԱՐԱՆՈՒՄ**

Աստուծո ողորմությամբ, երրորդ տնգամ ըլլալով կուգամ դեպի Արգենտինա, Բուենոս Այրես, այս գեղեցիկ ու շեն մայրաքաղաքը, ուր այնքան մեծ լիակով հայեր կապրին բավական երկար տարիներն ի վեր և ուր մեր ժողովուրդի զավակները հիմնած են իրենց եկեղեցիները, իրենց կրթական, մշակութային, բարեգործական և ազգային հաստատությունները: Ամեն տեղ փառավոր ջարդոցներ և յեցուն հայ երեխաներ, որոնք կտրվին նաև հայերեն լեզուն ու հայոց պատմությունը:

Այս վարժարանը ես այցելեցի նաև 1968-ին և ուրախ եմ, որ նորեն կհանդիպեմ ձեզի՝ բերելու համար ողջույնը մայր հայրենիքի, բերելու համար Աստուծո օրհնությունը Ս. Էջմիածնեն: Որքան հուպիչ էր, որ այս փոքրիկները սորվեք էին, թե ինչ է հայրենիքը, Հայաստանը, Ս. Էջմիածինը:

Կրթական գործը մեծապես գնահատելի աշխատանք է, որ կկատարվի ձեր կողմե հերոսական ճիգերով, որպեսզի ձեր երեխաները նմանին ձեզի ոչ միայն ստորմտով այլ նաև իրենց հայկական հոգիով: Վստահ եղեք, որ մայր հայրենիքի մեջ բոլորը կգնահատեն ձեր գործը:

Ես կաղոթեմ սու Աստված, որ «Ս. Սահակ-Պախյեճյան» վարժարանը միշտ մնա անշարժ, անսասան, ծաղկյալ վիճակի մեջ և շարունակե իր առաքելությունը մյուս վարժարաններու կողքին, որովհետև այս մայրաքաղաքի բոլոր կրթական հաստատությունները նույն նպատակին կձառայեն, նույն երազանքներով կոգեշնչվին: Ասկե ավելի մեծ մխիթարություն չկա՞ ձեզի համար:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Մայիսի 8-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը քաղաքավարական այցելություն է տալիս Արգենտինայում Սովետական Միության արտակարգ և լիազոր դեսպան Օլեգ Կլասովին:

Նորին Սրբության և մեծարգո դեսպանի միջև տեղի է ունենում ջերմ կրույց:

Այս առթիվ Հայոց Հայրապետին ուղեկցում էին Ս. Ներսես, Ս. Գրիգորիոս եպիսկոպոսները և Ս. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանը՝ իբրև զավազանակիր:

**ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ «ՄԱՐԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ» ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՆԵՐԻ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ**

Նույն օրը, ժամը 13-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատություն՝ ներկա լինելու Իր պատվին կազմակերպված հանդիսությանը:

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատությունը հիմնվել է 1974 թ. երկրորդական բաժնի 17 աշակերտներով: Շուտով, գրավելով ողջ գաղութի վստահությունը և ձեռք բերելով հեղինակություն, վարժարանն ընդլայնվում է և աշակերտության թիվը մեծանում: Այժմ դպրոցն ունի 321 աշակերտ:

Ամեն օր ինը ինքնաշարժեր սպասարկում են աշակերտությանը՝ քաղաքի հեռավոր շրջաններից նրանց դպրոց փոխադրելու համար: Հաստատության տնօրենությունն ու ուսուցչական կազմը դպրոցից ներս ստեղծել են հայրենասիրական ջերմ մթնոլորտ: Հաստատության շրջանավարտները ամեն տարի իրենց ավարտական շրջապատույտը կատարում են դեպի մայր հայրենիք և Ս. Էջմիածին:

Հաստատությունը ցարդ տվել է 102 շրջանավարտ, որոնցից 64-ը այցելել են հայրենիք և 13-ը նվիրվել ուսուցչական ասպարեզին:

Վարժարանի հանդիսությունների սրահում Վեհափառ Հայրապետին բարիգալստյան խոսք է ասում վարժարանի տնօրեն Գևորգ Մարաջյանը:

«Այսօր, ութ օրերն ի վեր գաղութն ընդհանրապես և մասնավորապես մեր շրջանակը կապրի անմոռաց, հոգեպարար պահեր, որովհետև մեզի կայցելե Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետը: Սիրելի սաներ և սանուհիներ, դուք գիտակից եք, թե զավակներն եք Հայոց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցվո, որուն միակ կեդրոնն է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և որուն նախագահն է մեր սիրելի Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որ այսօր այցելության եկած է մեզի: Մեր հաստատության հիմնադրությունեն ի վեր, հակառակ անոր որ Վեհափառ Հայրապետը մարմնով 16 հազար կմ. հեռու կապրի մեզմե, բայց, հոգիով մեզի հետ եղած է ամեն օր և ամեն վայրկյան: Ան երբեք չէ վազած իր խորհուրդներն ու օրհնությունները տալու ամեն պատեհ առիթով, որ ընծայված է ձեզի:

Վեհափառ Տեր, Ձեր առաջ կգտնվին մեր հաստատության նախակրթարանի և երկրորդական բաժնի սաներն ու սանուհիները: Անոնք ամեն օր քաղաքի հեռավոր ծայրամասերեն կուգան այս կեդրոնը, կհետևին սպանական և հայկական բաժիններու դասընթացներուն և կպարգանան հայկական և հայրենասիրական ոգիով: Վարժարանիս հունձքը Դուք կտեսնեք ամեն տարի, երբ մեր հաստատության շրջանավարտները այցի կերթան մայր հայրենիք և ուխտի՝ Ս. Էջմիածին, ուր կարծանանան Ձեր տեսության և Ձեր օրհնության: Անոնք այսօր ուրախ են, որ իրենց կայցելե իրենց սիրելի Հայրապետը: Աշակերտության, ուսուցչական կազմի և կրթական հաստատության կողմե բարի գալուստ կմաղթեմ Ձեզի և կհայցեմ Ձեր օրհնությունները»:

Այնուհետև գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս դպրոցի աշակերտներն ու աշակերտուհիները՝ կատարելով ազգային հայրենասիրական երգեր, արտասանելով հայ բանաստեղծների քերթվածներ:

Գեղարվեստական ծրագրին իր մասնակցությունն է բերում դպրոցի «Ս. Ներսես Շնորհալի» երգչախումբը: Ներկաները հետաքրքրությամբ ունկնդրում են դպրոցի սանուհի Գարինա Պասմաճյանին, որն արտասանում է Տ. Ասողիկ արքեպ Արիստակեսյանի բանաստեղծությունը՝ նվիրված Վեհափառ Հայրապետին: Դափնաճում մեծ ոգևորություն է առաջացնում Լիլիանա Սարաֆյանը, որը խոր ապրումով արտասանում է Նաիրի Չարյանի «Հայոց լեզու» բանաստեղծությունը:

Ապա հանդիսավոր իրադրության մեջ Վեհափառ Հայրապետը կատարում է հայոց այբուբենը պատկերող մարմարյա տախտակի բացումը:

Հանդիսության վերջում Հայոց Հայրապետը Իր օրհնության խոսքն է ուղղում ներկաներին:

Վեհափառ Հայրապետը Բունեսու Այրեսի Հ. Բ. Ը. Միության «Մարի Մանուկյան վարժարանի» աշակերտության հետ

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
«ՄԱՐԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ» ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Մեծ ուրախությամբ եկա այցելության այս շենքին, այս տունին, Հ. Բ. Ը. Միության այս կեդրոնին, ուր կգտնվի նաև «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատությունը, մանկապարտեզը և Էմիրյան նախակրթարանը: Ահավասիկ ամբողջ համալիր մը հայկական վարժարաններու: Ես սիրով կբերեմ բոլորիդ, մանավանդ ձեզի, սիրելի աշակերտներ, Աստուծո օրհնությունը Սուրբ Էջմիածնեն և ամենաջերմ բարի մաղթանքներ իմ սրտեն ու նաև ջերմ ողջույնները Հայաստանի ձեր ընկերներուն և ընկերուհիներուն, բազմահազար հայաստանցի աշակերտներուն և աշակերտուհիներուն, որոնք, ինչպես դուք այստեղ, բոլորը կսորվին հայկական բազմաթիվ դպրոցներու մեջ: Վստահ եղեք, սիրելի աշակերտներ, որ հայաստանցի տղաներն ու աղջիկները ձեր մասին գիտեն, գիտեն, որ Բուենոս Այրեսի մեջ հայկական դպրոցներ կգործեն: Գիտեն և կուրախանան անոնք՝ լսելով, որ սփյուռքի տարածքի վրա հայ երեխաները հայերեն գրել, կարդալ, խոսիլ կսորվին, հայերեն երգեր կերգեն, հայկական պարեր կպարեն: Անոնք բոլորը, հայաստանցի ձեր եղբայրներն ու քույրերը, կփափագին, որ դուք ձեր տեղական լեզուն լավ սորվիք, բայց չմոռնաք նաև ձեր մայրենի լեզուն:

Քիչ առաջ ես մեծ ուրախությամբ բացումը կատարեցի փոքրիկ այս հուշարձանին, այս մարմարյա տախտակին, որուն վրա արձանագրված են հայոց լեզվի տառերը՝ մեր այբուբենը, այբ, բեն, գիմ, դա և մյուս Մեսրոպյան տառերը, որոնք կխորհրդանշեն կենդանությունը մեր լեզվի այս կրթական հաստատության մեջ: Ես պիտի ուզեի հիմա ձեզմե ամեն մեկուն հետ հայերեն խոսիլ, հայերեն հարցումներ ընել և ձեզմե հայերեն պատասխաններ ստանալ: Բայց ատիկա անկարելի է: Ես հիմա բոլորիդ պիտի խոսիմ: Եվ վստահ եմ, թե ձեր մտքին մեջ կարթննան նաև ձեր պատասխանները, ձեր մտածումները իմ մասին, Ս. Էջմիածնի մասին և մեր մայր հայրենիքի մասին: Դուք բոլորդ այստեղ ծնած և մեծցած երեխաներ ու պատանիներ եք և տակավին պիտի մեծնաք: Վստահ եմ, որ բարի և օգտակար քաղաքացիները պիտի մնաք արգենտինյան հայրենիքին, ուր դուք կապրիք և կվայելեք բոլոր բարիքները այս երկրին: Կմաղթեմ, որ այս բարենպաստ պայմաններու մեջ, միշտ երախտապարտ սրտով մնաք դեպի արգենտինյան հայրենիքը և շարունակեք մնալ նաև հուրապատ զավակները մեր առաքելական Մայր Եկեղեցիին, մեր ազգին ու միշտ բարձր պահեք հայու անունը և ճակատնիդ բաց խոստովանիք, հայտարարեք՝ ես հայ եմ, հայ ժողովուրդի զավակ եմ, հայերեն խոսիլ գիտեմ և միշտ պատրաստ եմ օգտակար ըլլալու նաև մեր մայր հայրենիքին՝ Հայաստանին:

Դուք գիտեք, որ մեր ազգը շատ դժբախտ եղած է անցյալի մեջ, դարեր շարունակ: Լավ սորվեցեք հայոց պատմությունը: Դուք մեր պատմութենեն տեղյակ պիտի դառնաք այն բոլոր ողբերգություններուն, զորս մեր ազգը ապրած է դարեր ու դարեր: Ստրկության պայմաններու մեջ շղթայակապ ապրած է առանց գրեթե որևէ ազատություն վայելելու: Եվ հաճախ նահատակված է, ինչպես այդ պատահեցավ 1915-ին: Բայց հայ ժողովուրդը նաև հաղթանակներ ունեցավ և հերոսական ճիգերով իր ազգային պետությունը ստեղծեց, որ կգոյատևե մինչև այսօր: Հայկական նոր պետությունը ստեղծվեցավ Սարդարապատի մեծ հաղթանակով, արյան գնով: Նույն հայաստանցի ժողովուրդը հաճախ դժվար պայմաններու մեջ տքնեցավ, մաքառեցավ ու կերտեց իր վե-

րածնունդը: Այսօր մեր հայրենիքը իսկապես է աննախընթաց զարգացումի, վերելքի ու ծաղկումի, ապահովության և խաղաղության պայմաններում մեջ:

Արտասահմանի հայերը ևս որոշ չափով իրենց նպատակը բերած են Հայաստանի վերածնունդին և վերաշինության: Հիշենք մանավանդ Հ. Բ. Ը. Միության օժանդակությունները Հայաստանի Հանրապետության, մանավանդ ըսկրպեսական տարիներուն, մինչև 1930 ու նաև հետո: Այո՛, նաև արտասահմանի հայերը կրնան մասնակցիլ Հայաստանի վերաշինության և վերելքին:

Դուք, սիրելի աշակերտներ, պիտի մեծնաք, բայց հայ պիտի մնաք: Մտածեցե՛ք այս մասին, որպեսզի լիարժեք հաշեր դառնաք, սիրեցեք ձեր մայր հայրենիքը, սիրեցեք ձեր հայաստանցի եղբայրներն ու բույրերը: Բոլորիս պարտքն է, ամեն մեկս մեր տեղեն, մեր ռժմերու չափով, մեր հնարավորություններով, մեր մասնակցությունը բերել մայր հայրենիքի ծաղկումին:

Հավատարիմ մնացեք նաև հայերեն մայրենի ձեր լեզվին, հայոց պատմության ոգիին և հավիտենական Մայր Հայաստանին:

Եվ Աստված թող օրհնե ձեզ այժմ և միշտ. ամեն:

Հավարտ օրհնության խոսքի, դպրոցի ճաշարահում, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, Հ. Բ. Ը. Միության Բուննու Արեսի մասնաճյուղի կողմից տրվում է ճաշկերույթ, որին ներկա էին Հ. Բ. Ը. Միության Բուննու Արեսի մասնաճյուղի անդամները՝ գլխավորությամբ մասնաճյուղի ատենապետ պրն. Յուսուֆյանի, ինչպես նաև «Մարի Մանուկյան» վարժարանի ուսուցչական կազմը և այլ հրավիրյալներ:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈՒՆ-ՆԱԽԱԳԱՀ ԴՈԿՏ. ՎԻԿՏՈՐ ՄԱՐՏԻՆԵՍԸ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ իր շքախմբի անդամների և առաջնորդ սրբապան հոր, ինչպես նաև եկեղեցու վարչության անդամներ պրն. Հովհաննես Ռազուպյանի և Անդրանիկ Արսլանյանի, այցելում է Արգենտինայի Հանրապետության փոխ-նախագահի դոկտ. Վիկտոր Մարտինեսին:

Պրն. Անդրանիկ Արսլանյանը, հարգարժան փոխ-նախագահին ներկայացնելով Վեհափառ Հայրապետին, նշում է, որ սույն այցելության նպատակն է Արգենտինայի Հանրապետությանը հայտնել արգենտինահայ համայնքի շնորհակալությունն ու երախտագիտությունը Հայ Եկեղեցու պետի նկատմամբ ցուցաբերված բարձր ուշադրության և հարգանքի, ինչպես նաև այն բարենպաստ պայմանների համար, որոնք արգենտինյան պետության կողմից ընձայված են հայ համայնքին:

Տեսակցությունը տևում է շուրջ կես ժամ և ընթանում բարեկամական սիրալիր մթնոլորտում:

Բարիգալության խոսքով հանդես է գալիս Հանրապետության փոխ-նախագահը՝ նշելով.

«Արգենտինյան ծերակույտի անդամների անունից և երկրի փոխ-նախագահի իմ հանգամանքով շնորհակալություն եմ հայտնում Ձեր այցելության համար, որը մեծ գոհունակություն է պատճառում մեզ բազմաթիվ սլառճանրերով: Նախ՛ նրա համար, որ Ձերդ Սրբությունը գտնվում է մեր երկրում, ապա նաև այն նշանակության համար, որ Ձեր այցելությունը ունի մեր երկրում հաստատված հայկական համայնքի, ինչպես նաև ամբողջ ծերակույտի

համար, որը ներկայացնում է արգենտինյան բոլոր նահանգները: Ես ինքս ներքին նահանգներից եմ: Խոսելով մասնավորաբար իմ նահանգի մասին՝ հպարտությամբ կարող եմ ասել, որ այնտեղ երկար տարիներից ի վեր հատա-տառված են հայեր, որոնք մեծ կոհողություններ և ճիգեր են ի գործ դնում Արգենտինայի վարգացման համար: Նրանք խաղաղ և աշխատասեր մարդիկ են, որոնք երբեք դժվարություն չեն տվել մեր երկրին: Շատ անգամ ենք հրավիրված եղել նրանց կողմից՝ ներկա լինելու իրենց ձեռնարկներին, կա՛մ դասախոսելու և կա՛մ մաքեր փոխանակելու համար հայ ժողովրդի վիճակի և դատի շուրջ»:

Ի պատասխան մեծարգո փոխ-նախագահի այս սիրալիր խոսքերի, հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը հետևյալ ուղերձով.

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ՝ ՈՒՂՂՎԱԾ ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀ ԴՈԿՏ. ՎԻԿՏՈՐ ՄԱՐՏԻՆԵՍԻՆ**

Մենք, իբրև առաջին սպասավորը Հայ Առաքելական Եկեղեցվո, երրորդ անգամն է, որ կայցելենք այս երկիրը՝ Արժանքին: Առաջին անգամ 1960-ին, ապա 1968-ին և հիմա՝ երրորդ անգամն է: Մեր պաշտոնի բերումով մենք շատ երկիրներ այցելած ենք, Եվրոպա և Ամերիկա, ուր կապրին մեր հոգևոր զավակները՝ ավելի քան երկու միլիոն հայեր: Միշտ հոգեկան մխիթարություն ունինք մեր Եկեղեցվո զավակներուն բերելու Աստուծո օրհնությունը Սուրբ Էջմիածնեն:

Սուրբ Էջմիածինը Հայ Եկեղեցվո պատմական հոգևոր կեդրոնն է՝ հիմնը-ված 301 թվականին: Հայ ժողովուրդը աշխարհի առաջին քրիստոնյա ժողովուրդներեն մեկն է, որ հակառակ իր աշխարհագրական դիրքին, շատ անգամ ջրջապատված ըլլալով ոչ քրիստոնյա ժողովուրդներով, միշտ հավատարիմ մնացած է Քրիստոսի Ավետարանին և շատ անգամ իր կյանքի գնով պաշտպանած է անոր լույսը: Եվ եթե չենք սխալիր, աշխարհի առաջին ժողովուրդն է, որ պատերազմած է քրիստոնեական հավատքի պաշտպանության համար ընդդեմ պարսիկներուն: Այդ պատերազմը տեղի ունեցած է 451 թվականին: Մեր Շողովուրդի հպարտություններեն մեկն է այն, որովհետև այդ ճակատա-մարար տեղի ունեցած է հանուն Քրիստոսի և հանուն խղճի ազատության:

Ահա այդպես ապրած ենք մենք դարեր շարունակ, և կաշխատինք հիմա ալ արժանի ըլլալ մեր նախնիքներուն: Եվ այն երկիրները, ուր հայերը կապրին, քրիստոնյա երկիրներ ընդհանրապես՝ ինչպես Արժանքինը, մեր հոգևոր զավակներուն, մեր եկեղեցիին նեցուկ են, պաշտպան են, որպեսզի անոնք կարողանան ապրիլ Աստուծո օրհնության ներքև, իրենց ազգային ավանդու-թյուններով:

Արժանքինի մեջ բնակող հայերը խորապես երախտապարտ են այն բոլոր ազատություններուն համար, զորս կվայելեն իրենց եկեղեցական կյանքով, իրենց կրթական հաստատություններով, մշակութային միություններով, բնա-կանոն պայմաններու մեջ, նույնիսկ քաջալերված պետության կողմն:

Այսպիսի պայմաններու մեջ կերևակայեք Մեր ուրախությունը և Մեր սըր-տեն բխած աղոթքը, որ Աստված միշտ խաղաղության և բարգավաճման մեջ պահպանե արժանքինյան այս սքանչելի երկիրը, ճրպեսզի այս քրիստոնյա բարի ժողովուրդը հետզհետե իր փառավոր կյանքը աճեցնե այս արևի տակ, քաղաքակիրթ աշխարհի մեջ:

Մեր պարտքը կհամարենք անգամ մը ևս շնորհակալություն հայտնել այս բոլորին համար: Թող լավեր նաև Մեր բարի մաղթանքները հղել Ձեզի, Ձեր լաշառողջության համար, Ձեր հայրենակներ գործի հաջողության և Ձեր ընտանեկան երջանկության համար:

Թող Աստված օրհնե Ձեզ:

**ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԿԱԹՈՒԿ ԵԿԵՂԵՑՈՒ
ԷԿՈՒՄԵՆԻԿ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՍԵՌԱ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ**

Մախի 9-ին, չորեքշաբթի օրը, առափոյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետին է այցելում կաթողիկ Եկեղեցու Էկումենիկ հարաբերությունների ընդհանուր քարտուղար Սեռա Եպիսկոպոսը: Նորին Սրբության և հարգարժան հյուրի միջև տեղի է ունենում ջերմ կրույց՝ Էկումենիկ ոգով:

**ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՄԻ
ԽՈՒՄԲ ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ**

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 19-ին, Վեհափառ Հայրապետը Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի առաջնորդարանում ընդունում է Բուենոս Այրեսի մի խումբ հայ համալսարանականների և հաճելի կրույց ունենում նրանց հետ: Զրույցի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը հատկապես շեշտում է այն կարևոր ներդրումը, որ հայ մշակույթն ունեցել է համաշխարհային մշակույթի զարգացման:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՃՐՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ

Ավելի ուշ, երեկոյան ժամը 20-ին, Հաճրնի Հայրենակցական Միության Կենտրոնական Վարչությունը փառավոր ընթրիքով պատվում է Վեհափառ Հայրապետին: «Հաճրն» տան մյուտքի առաջ Վեհափառ Հայրապետին մեծ խանդավառությամբ դիմավորում են վարչության ղեկավար անդամները: Ապա սեղանների շուրջ բոլորված ներկայիքը հռաճակալս և սլուսագին ծափողջույններով են ընդունում Հայոց Հայրապետի մուտքը սրահից ներս:

Վեհափառ Հայրապետը օրհնում է սեղանը՝ իր շուրջ ունենալով առաջնորդ սրբապանը, Տ. Ներսես Եպիսկոպոսը և Տ. Ասողիկ աբեղան:

Ընթրիքն անցնում է ջերմ և խանդավառ մթնոլորտում:

Ընդունելության ընթացքում գործադրվում է գեղարվեստական ամփոփ մի ծրագիր: Հայրենասիրական երգերով ու արտասանություններով հանդես են գալիս Հաճրնի Հայրենակցական Միության անդամ մի խումբ հայ երիտասարդներ:

Ընդունելությունն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ և «Պահպանիչ»-ով:

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱՅՑԸ «ԱՐՄԵՆԻՈ-ԱՐԽԵՆՏԻՆԱ»
ՎԱՐԺԱՐԱՆ**

Մախի 10-ին, հինգշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով, ընկերակցությամբ Ընդունելության Հանձանխմբի մի քանի անդամների, այցելություն է տալիս Բուենոս Այրեսի «Արմենիո-Արխենտինա» վարժարան:

Բուենոս Այրեսի «Արմենիո-Արխենտինա» վարժարանը կառուցվել է բարերարությամբ հայապգի Արմեն Մեծատուրյանի և նվիրվել տեղի պետական իշխանությանը: Վարժարանը միջնակարգ կրթական հաստատություն է, որտեղ սովորում են միայն տեղացի աշակերտներ: Վարժարանի ուսումնական ծրագրի մեջ ընդգրկված են որոշ առարկաներ, որոնց շնորհիվ աշակերտությունը ծանոթանում է հայ ժողովրդի պատմությանը և աշխարհագրությանը: Աշակերտները սովորում են նաև հայկական երգեր և սյուրեր: Այդ պատճառով էլ վարժարանը կոչվում է «Արմենիո-Արխենտինա» անվամբ:

Վարժարանի մուտքի առաջ Նորին Սրբությանը դիմավորում և բարի գալուստ են մաղթում դպրոցի տնօրեն պրն. Գուալթավինոն և բարերարներ Տեր և Տիկին Արմեն և Սիրանուշ Մեծատուրյանները:

Հայոց Հայրապետին մեծ խանդավառությամբ և ջերմությամբ են ընդունում վարժարանի սաները, որոնք, ի պատիվ Նորին Սրբության, հայերեն լեզվով երգում են «Հայրապետական մաղթանք»-ը:

Վեհափառ Հայրապետը սրտի խոր գոհունակությամբ օրհնում է վարժարանի սաներին և տնօրենությանը:

ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՅՑԵԼՈՒՄ Է ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊՐԵԶԻԴԵՆՏ ԴՈԿՏ. ՌԱՌԵԼ ԱԼՖՈՆՍԻՆԻՆ

Նույն օրը, ժամը 12-ին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Իր ջքախմբով, ընկերակցությամբ արգենտինահայ գաղութի մի խումբ երևելի ազգայինների, հանդիպում ունեցավ Հանրապետության պրեզիդենտ դոկտ. Ռաուլ Ալֆոնսինի հետ կառավարության «Վարդագույն Տան» մեջ:

Նորին Սրբությանը «Վարդագույն Տան» մուտքի մոտ ընդունում և բարի գալուստ են մաղթում նախագահության պրոտոկոլի հարցերի գծով պետ դոկտ. Ռիգատտո Փուելյրերոնը և փնվորական սենեկապետ Ջեֆե Գասա Միլիթարը:

Վեհափառ Հայրապետին ընդառաջ գալով՝ բարի գալուստ է մաղթում նաև Հանրապետության պրեզիդենտ դոկտ. Ռաուլ Ալֆոնսինը և հրավիրում նրան ընդունելության դահլիճ, որտեղ նրանց միջև տեղի է ունենում ջերմ վրույց: Հայոց Հայրապետը հարգարժան նախագահին շնորհակալություն է հայտնում այն բոլոր լայն հնարավորությունների և բարենպաստ պայմանների համար, որոնց մեջ ապրում է Արգենտինայի հայկական համայնքը:

Այս առթիվ Նորին Սրբությանը, որպես հուշանվեր, պրեզիդենտին է հանձնում գեղարվեստական ձևավորումով հախճապակյա մի ծաղկաման, որի վրա պատկերված էր Սուրբ Էջմիածնի տաճարը:

Այնուհետև Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսը, որպես շնորհակալության և հարգանքի նշան, տեղի հայության կողմից երկրի պրեզիդենտին է ընծայում բրոնզյի վրա փորագրված մի խաչքալ:

Դոկտ. Ռաուլ Ալֆոնսինը խոսք առնելով՝ արտահայտում է իր գնահատանքը Արգենտինայի հայ գաղութի նկատմամբ և մասնավոր շնորհակալություններ հայտնում Նորին Սրբությանը՝ արգենտինյան ժողովրդի և երկրի բարգավաճման ուղղությամբ կատարված մաղթանքների համար:

Հանդիպում Արգենտինայի Հանրապետության նախագահ Ռաուլ Ալֆոնսինի հետ

**ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ՝ ՈՒՂՂՎԱԾ ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊՐԵԶԻԴԵՆՏ ԴՈԿՏ. ՌԱՌԻԼ ԱՆՈՆՍԻՆԻՆ**

Կուգանք այստեղ օրհնության խոսքով, կուգանք այստեղ երախտագիտության խոսքով: Երրորդ անգամն է, որ Աստուծո ողորմությամբ կայցեցենք ձեր սքանչելի երկիրը, և Դուք Հանրապետության երրորդ նախագահն եք, որ Մեզ կընդունիք:

Մեզի համար և Արժանքիի հայ համայնքին համար մեծ պատիվ է, որ այս երկրի Հանրապետության նախագահը իր բարձունքին կբարեհաճի Մեզի հանդիպի: Կբերենք Ձեզի Աստուծո օրհնությունը Հայաստանյայց Եկեղեցվո անունով և աղոթքով, որ Աստված միշտ խաղաղ, բարգավաճ և ծաղկյալ պահպանե այս ազատ երկիրը, նաև խորին երախտագիտությունը իմ և Բունոս Արեսի համայնքի ժողովուրդին, այն բոլոր ազատություններուն և բարենպաստ պայմաններուն համար, զորս կվայելե մեր Եկեղեցական համայնքը այստեղ: Նույնիսկ պետության քաջաբերանքը կվայելեն մեր Եկեղեցին և մեր դպրոցները, մեր կրթական հաստատությունները և մշակութային միությունները:

Արժանքիսը այն առաջին երկիրներն են և, ուր մեր հոգևոր զավակները կապրին առավելագույն երջանիկ պայմաններու մեջ: Այս ցույց կուտա անգամ մը ևս արժանքիսյան պետության, կառավարության ու ժողովուրդին բարյացակամ ու հոգատար վերաբերմունքը և սերը դեպի մեր հայ քրիստոնեական Եկեղեցին և հավատացյալները: Եվ անշուշտ Մեզի համար մխիթարություն էր, ինչպես հաստատած ենք նախորդ անգամներուն ալ, որ հայ հավատացյալները, մեր Եկեղեցվո զավակները այստեղ անսահման նվիրվածությամբ և անպայմանավոր հավատարմությամբ կծառայեն արժանքիսյան հայրենիքին: Այս բոլորին համար, կրկին ընդունեցեք, մեծափառ նախագահ, Մեր շնորհակալությունը:

Եվ թույլ տվեք ավելցնել նաև Մեր մաղթանքը, որ Աստված Ձեզի ուժ, եռանդ և բարի ներշնչանքներ պարգևե, որպեսզի փայլուն իրագործումներով կարողանաք իրենց լուսմին հասցնել բոլոր Ձեր հայրենանվեր նպատակները ու ծրագիրները:

Մենք մեծ ուրախությամբ ներկա եղանք Կոնգրեսի ձեր հանդիսավոր բացումին: Մեզի համար մեծ պատիվ մըն էր այդ: Լսեցինք Ձեր ճառը և առաջին անգամ ըլլալով տեսանք նաև Ձեր դեմքը և զգացինք այն, ինչ որ Դուք կապրիք, զգացինք Ձեր ժողովրդանվեր առաքելության բարձր գիտակցությունը այս երկիրը առավել ծաղկումի հասցնելու համար: Ձեր ճառը կարդալու ժամանակ Մենք Ձեր դեմքի վրա տեսանք նաև խաղաղություն և բարի վճռականություն՝ իրագործելու համար հառաջդիմական, համաժողովրդական Ձեր ծրագիրները: Այն հոգեկան խաղաղությունը, զոր Մենք տեսանք Ձեր մեջ, կմաղթենք, որ տարածվի համայն արժանքիսյան ժողովուրդի սրտին մեջ, որովհետև այդ ներքին խաղաղության, ներդաշնակության և փոխադարձ եղբայրական սիրո զգացումն է, որ, կկարծենք, առավելագույն չափով կապահովե երկրի մը հառաջդիմությունը, կարգապահությունը և ծաղկումը:

Կմաղթենք Ձեզի լիակատար հաջողություններ, որպեսզի հին փառքերու վրա նոր փառք ավելցնեք Դուք արժանքիսյան հայրենիքի ճակատին: Խորին շնորհակալություն այս ջերմ ընդունելության համար:

Կուզեինք փոքրիկ հիշատակ մը ներկայացնել Ձեզի մեր Եկեղեցիի անունով: Այս ծաղկամանի վրա մեր Ս. Էջմիածնի վանքի նկարն է քանդակված:

**ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊՐԵԶԻԴԵՆՏ ԴՈԿՏ. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՆՈՍԲԸ՝
ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ**

Ես շատ մեծ պատիվ եմ համարում Հայոց Հայրապետի այս այցելությունը: Դա մի առանձնաշնորհում է, որ մենք բարձր ենք գնահատում, ինչպես և այն օրհնություններն ու աղոթքները, որոնց պետք ունեն արգենտինյան կառավարության մարդիկ՝ ավելի ուժ պզալու համար մեր երկրի ապրած ղեկավարին կացության մեջ: Ես կարծում եմ, որ աստվածային մի շնորհ է գրեթե, որ մեր ապրած ծանր ժամանակներից հետո մենք թավալվոր չենք եղել, որ մի այլ ծանրագույն վիճակ, այլ կարողացել ենք խարսխել մեր քաղաքականությունը բազմակի ժողովրդավարության վրա: Որով մենք Չեկից խնդրում ենք, որ շարունակեք Ձեր աղոթքները, որովհետև բոլոր արգենտինացիներս պետք ունենք Աստուծո օգնության:

Կցանկանայի ասել Ձեզ, որ կարող եք հպարտ պզալ Արգենտինայի ձեզ հավատացյալների համար: Բացառիկ է այստեղ հայ համայնքը իր աշխատանքի ոգով, իր ջանասիրությամբ և թափած հարատև ճիգերով, որոնց շնորհիվ նրանցից յուրաքանչյուրը կերտել է իր ապագան մեր հայրենիքում: Նրանք արգենտինացիներ են, որոնք չեն մոռանում նաև իրենց մայր հայրենիքը և անշուշտ, գիտեն վարվել իրենց հավատքի համաձայն:

Մենք համոզված ենք, որ ընդունակ ենք ստեղծելու մեզ արժանի մի երկիր հենց այն պատճառով, որ ունենք մի ժողովուրդ, ուր միացած են տղամարդիկ և կանայք՝ եկած աշխարհի տարբեր կողմերից՝ կառուցելու համար այս երկիրը, ուր կրոնական կամ ցեղային խնդիրներ չկան և ուր բոլորս հարգում ենք յուրաքանչյուր անհատի էական արժանապատվությունը և, անշուշտ, էական այդ արժանապատվության հետ՝ նրա կրոնական խոր համոզումները:

Անձնապես ցանկանում եմ իմ խորին շնորհակալությունը հայտնել Ձեզ խոսքերի համար, Ձեր ուղերձով մեզ հաղորդած բարոյական կորովի համար: Չգիտեմ եթե այդպես է, բայց կարող եմ վստահեցնել Ձեզ, որ աշխատում ենք մեծ համեստությամբ կարևոր մի գործ կատարել՝ հունավորելու համար մեր երկիրը անհատական ապատությանց հարգանքի ուղու վրա և, վերջին հաշվով, ինչպես ասացի նախապես, պայքարելու մարդկանց բարության համար: Այս նպատակները մեր կառավարության հիմնական նպատակներն են, և կարծում եմ նաև, որ դրանք ամբողջ արգենտինյան հասարակության փափագն են: Ձեր ներկայությունը մեզ հաղորդում է մեծ ներշնչում ու թափ, որ անտարակույս պիտի գիտենանք օգտագործել, որովհետև Ձեր ներկայության միջոցով մենք մեզ պզում ենք վերանորոգված, որոշ իմաստով գնահատված, ավելի եղբայրացած: Գիտենք, որ աշխարհի տարբեր վայրերում կան կարևոր անձնավորություններ, որոնք իրենց ժամանակից մի քիչ տրամադրում են մեր մասին մտածելու և խրախուսելու մեզ մեր պայքարի մեջ, որը ձգտում է երջանկություն ապահովելու մեր ամբողջ ժողովրդի համար:

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՆԵՐԿԱ Է ԼԻՆՈՒՄ
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԺՈՂՈՎԻՆ**

Նույն օրը, ժամը 17-ին, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով ժամանում է Բուենոս Այրեսի Քաղաքապետական Խորհրդի շենք, որտեղ դիմավորվում է:

Խորհրդի նախագահ պրն. Ջականդո Սուարեսի և չորս բլոկների նախագահների կողմից և առաջնորդվում նախագահի գրասենյակը:

Այստեղ պրն. Ջականդո Սուարեսը բարի գալուստ է մաղթում Հայոց Հայրապետին և համակրալից արտահայտություններ ունենում արգենտինահայ գաղութի հանդեպ:

Իր պատասխան խոսքում Նորին Սրբությունը Իր շնորհակալությունն է հայտնում Արգենտինայի ազնիվ ժողովրդին և պետությանը թե՛ Իր և թե՛ հայ համայնքի նկատմամբ ցույց տրված հարգանքի համար: Այս առթիվ նա հայկական խաչքարերի մանրակերտներ է հանձնում Խորհրդի նախագահին և չորս բլոկների նախագահներին:

Այնուհետև Նորին Սրբությունը առաջնորդվում է Քաղաքապետական Խորհրդի ժողովատեղի, որտեղ ընդունվում է հոտնկայս ծափահարություններով:

Ժողովի ընթացքում Քաղաքապետական Խորհուրդը, բոլոր բլոկների միաձայնությամբ, քվեարկում է մի կարևոր որոշում, որով «Ասեվեդո» փողոցի մեկ մասը վերանվանվում է «Արմենիա»:

Նշենք, որ «Արմենիա» անունը կրող փողոցի վրա են գտնվում Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին և համանուն կրթական հաստատությունը, Մարաշի Հարենակցական Միության ակումբը, Հ. Բ. Ը. Մ.-ի «Մարի Մանուկյան» վարժարանը և «Արմենիա» մշակութային միության շենքը: Այդ փողոցի վրա են ապրում նաև բազմաթիվ հայ ընտանիքներ:

Քաղաքապետական Խորհրդի սույն որոշումը քվեարկվում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ի ներկայությամբ և ընդունվում երկարատև ծափահարություններով:

Վեց կետերից բաղկացած հատուկ բանաձևի մեջ նշված է. «Արդար է քաղաքի փողոցներից մեկին տալ այն երկրի անունը, որը առաջին անգամ ընդունեց քրիստոնեությունը և այն պետական կրոն դարձրեց 301 թվականին»:

«ՄԱՐԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ» ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԻ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Վեհափառ Հայրապետը ներկա է գտնվում «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության հիմնադրման տասնամյակի հանդիսությանը:

Բացման խոսքով հանդես է գալիս կրթական հաստատության տնօրեն պրն. Գևորգ Մարաշյանը՝ նշելով.

«Վեհափառ Տեր,

Որդիական խորունկ պագումներով այս պահուն կվերանորոգենք մեր ուխտը հանդեպ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինին, արժանանալով Ձերդ Սրբության սրբատառ կոնդակին՝ «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության և հիմնադրման տասնամյակին առթիվ:

1974 թվականի մարտի 17-ին, խումբ մը երիտասարդ վարչականներ, հանդուգն ու վճռական նախաքայլը առին հիմնելով այս կրթական օջախը, որ իր դռները բացավ երկրորդական բաժնի 17 աշակերտներով միմիայն: Այսօր, տասը տարիներ ետք, այդ թիվը քսան անգամ մեծցած է, շնորհիվ պատկան մարմիններու լրջախոհության, ուսուցչական կազմի նախանձախնդրության և գաղութին կողմե շահված վստահության: Անցնող շրջանին, գոնե մեր փորձառության ութ տարիները լարված և հարատև աջխատանքի, բազմաթիվ դժվար

րություններու, երբեմն նույնիսկ դառնություններու, բայց և այնպէս հառաջդիմության և հաջողության տարիներ հանդիսացան:

Մեսրոպաշունչ մեր լեզվի դասավանդման հետ միասին, հաստատության սաներուն փոխանցվեցան մեր մշակույթի գանձերը, հոգևոր արժեքները, աւգային շունչն ու հայրենասեր ոգին: Անոնցմէ երկուքը, դեռ չվայելած կյանքը, դժբախտաբար առհավետ հեռացան մեզմէ: Մասցյալներէն 76 երիտասարդներ կշարունակեն իրենց ուսումը համալսարաններու մէջ: 13 սանուհիներ արդեն գաղութի տարբեր վարժարաններուն մէջ հայերենի ուսուցիչներ եղած են: 64 շրջանավարտներ այցելած են հայրենիք և ուխտի գացած Սուրբ Էջմիածին: Այս թիվերը, եթէ բազմապատկվին, «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության հստակ և պայծառ առաքելությունը ցցուն կերպով կ'ապտկերացվի, երբ նշվի անոր հիմնամյակը:

Գիտակից ենք, թէ սփյուռքահայության ինքնության պահպանման հիմքը Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին է, որ մեր ազգի ոգեկանության մարմնացումը հանդիսացած է դարերով, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի գերագուծության և Ամենայն Հայոց Ընդհանրական Հայրապետի հովանիին տակ: Խախտել այս աստվածահաճո կանոնը՝ կնշանակէ բաժնել հայ ժողովուրդը: Այս ոգիով ալ դաստիարակված են մեր աշակերտները և պիտի շարունակեն դաստիարակվիլ ապագային:

Հանդիսավոր այս պահուն, աշակերտության, ուսուցչական կազմին, տնօրէնության և Կրթական Հանձնախումբին կողմէ երախտագիտական զգացումներս կ'հայտնեմ վարժարանի հիմնադիրներուն, ինչպէս նաև նախկին տնօրէններ՝ Տեր Արշամ ավագ քահանա Պողոսյանին, Փաքուալ Օհանյանին, Աննա Քրիստինա Պալասանյանին և բոլոր անոնց, որոնք տքնաշան աշխատանքներով այս փառավոր վիճակին հասցուցին դպրոցը:

Կողոնենք այստեղ ներկայությունը Հայաստանի գրողներու միության նախագահ Վարդգէս Պետրոսյանի, որ հանձն առավ խոսք առնել այս հանդիսության:

Վեհափառ Տեր, որդիական երկյուղածությամբ մեր սրտի խորքերէն թույլ տվեք Ձերոյ Սրբության փոխանցել ամբողջ աշակերտության երախտագիտական զգացումները: Ձեր աստվածաշնորհ ներկայությունը այս հանդիսության ոչ միայն օրհնություն մը պիտի ըլլա բոլորիս համար, այլև խթան՝ հայորճն ապրելու: Ձերոյ Սրբության մաղթելով ուժ և անհուն արեւատություն՝ կ'համբուրեմ Ձեր սուրբ Աջը»:

Հավարտ բացման խոսքի, հաստատության տնօրէնը ընթերցում է Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգեն Ա Կաթողիկոսի սրբատառ կոնդակը «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության հիմնադրման տասնամյակի առթիվ:

Հանդիսության ընթացքում բովանդակալից խոսքով հանդես է գալիս Հ. Բ. Ը. Միության Կենտրոնական Վարչական Ժողովի անդամ և Միության Բուենոս Այրեսի մասնաճյուղի ատենապետ պրն. Հովսէփ Յուսուֆյանը:

«Անհուն գոհունակությամբ և մեծ հրճվանքով հավաքված ենք այստեղ՝ Նորին Սրբության բարձր հովանավորությամբ նշելու «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության հիմնադրման առաջին տասնամյակը:

Հովկական Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը փոխվող ժամանակներու հետ փոխեց նաև իր աշխատանքի ձևը: Ներկա հանգրվանին, Բարեգործականը նվիրվեցավ կրթական աշխատանքի և որբեր խնամելու տեղ այսօր ուսումնասեր միտքերուն լույս կբաշխէ և ապագա հայ սերունդներ

կատարաստեն: Ասոր ապացույցը ամեն գաղութի մեջ Բարեգործականի դրույթի մը գոյությունն է:

Հարավային Ամերիկան ալ բացառություն մը չէր կրնար ըլլալ: Ուրեմն, հաջորդաբար Մոնտեվիդեոյի և Բուենոս Այրեսի մեջ վեր խոյացան երկու կրթական հաստատություններ, և շուտով երրորդը իր դռները պիտի բանա Սան Պաուլոյի մեջ:

Բուենոս Այրեսի «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատության հիմնադրությունը եկավ պարգացնելու և ճոխացնելու գաղութի կրթական աշխատանքը:

Նախ պարզ թվաբանությամբ՝ 820 հայ աշակերտներ առիթը ունին հայեցի դաստիարակության հետևելու ամեն օր: Երկրորդ՝ գաղութի մշակութային և կրթական պարգացման նպատեց Բարեգործականի ընդարձակ ծրագրի գործադրումը, որ լիովին որդեգրված է մեր վարժարանին կողմէ: Եվ երրորդ՝ գաղութը օժտվեցավ ութհարկանի նոր մշակութային կեդրոնով մը, հատկապես ամբողջ հայության անխտիր, որուն օգտակարությունը հայապահպանման աշխատանքներուն՝ անսահման է:

Կրթական համընդհանուր ծրագրի գործադրումն բացի, մեր հիմնական նպատակներն է պատրաստել ղեկավար տարրեր, որոնք կարենան մեր թողած աշխատանքները շարունակել ապագային: Միայն հայկական կրթություն ունեցող և հայկական մթնոլորտի մեջ մեծցած երիտասարդն է, որ պիտի հետապնդէ մեր, ինչպես Վեհափառ Տերը կըսէ, **արդար դատը:**

Նախ և առաջ մենք պետք է մեր ազգային մշակութի հոգեկան սնունդը տանք երիտասարդ սերունդին, որպեսզի անիկա դիմանա ու տոկա: Ուրեմն, ալ ավելի պետք է պարգացնենք այդ մշակութի, որպեսզի բարձրացնենք անոր մակարդակը և դարձնենք զայն համահավասար այն մշակութային երուն, որոնց մեջ կյանք հաստատած ենք՝ զոհը չդառնալու համար նույն ինքն այդ մշակութային երուն, և հետևաբար՝ ձուլվելու անոնց մեջ:

Մեր գիրքերու գլուտն ու ոսկեդարը եթէ չունենայինք, դժվար թէ հասած ըլլայինք մեր ազգի այս պատվավոր մշակութային մակարդակին: Արդի Հայաստանի մեջ ստեղծվող մշակութի ու կրթական աշխատանքը կարելի է նկատել ոսկեդարի շարունակությունը: Մեր հայրենիքի մշակութային նվաճումները բոլոր հայերու ներշնչման աղբյուրը պետք է ըլլան՝ զորանալու և ավելի կատարյալ թափով լծվելու համար հայապահպանման սուրբ աշխատանքին: Եվ սփյուռքի մեջ հայ մշակութի պահպանման և պրոպագանդայի միակ միջավայրը հայ դպրոցն է, հայկական առաջնորդ ոգիով և մթնոլորտով շրջապատված դպրոցն է: Ուրախ եմ հայտարարելու, որ այս տասը տարիներու ժամանակաշրջանը և արդյունքները ցույց տվին, թե «Մարի Մանուկյան» կրթական հաստատությունը ճիշտ ճանապարհի մեջ կգտնվի:

Իմ մտածումներս կբաժնեն Միության Կեդրոնական Վարչական ժողովի անդամները և մանավանդ ցկյանս Էախագահ Տիար Ալեք Մանուկյանը, որ եղած է հիմնական մղիչ ուժն ու աջակիցը այս հաստատության կազմավորման և տարվե տարի ավելի պրոպագանդան:

Հասած ենք ուրախալի հանգրվանի մը մեր կրթական պատմության մեջ, որ կրկնապես ուրախալի դարձավ այսօր բարձր ներկայությամբ Նորին Սըրբության՝ մեր իմաստուն Հայրապետ Վազգեն Առաջին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որ կրթական հաստատությանս հիմնադրման առաջին օրն է վե՛ր քաջալերանքի և սփոփանքի աղբյուր մը եղած է մեզի, և իր աստվածադրոշմ օրհնությունները հեռու պահած են զայն ամեն վտանգներից: Հաստատությանս

բոլոր շրջանավարտները, որոնք ուխտի գացած են Սուրբ Էջմիածին, անխտիր արժանացած են Վեհափառ Տիրոջ տեսության, օրհնության և քաջալերական խոսքին: Իսկ իր սրբատառ կոնդակը ալ ավելի վորացուց և քաջալերեց մեւ:

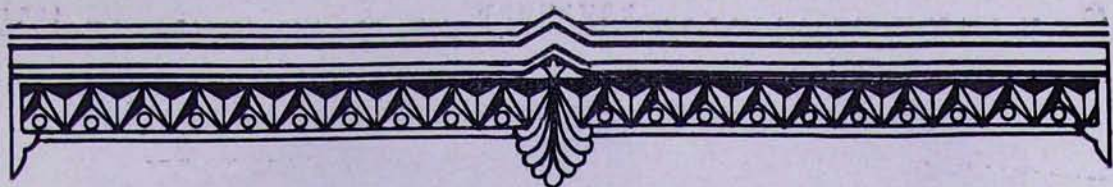
Վեհափառ Հայրապետ, Դուք միշտ ունեցած եք հատուկ գուրգուրանք Բարեգործականի հանդեպ և մեր ականջներուն թարմ են տակավին Ձեր հետևյալ խոսքերը, զորս արտասանեցիք մայիսի 9, 1981-ին Փարիզի մեջ, Միության ադամանդյա տարեդարձին առթիվ. «Բարեգործականը հատվածական չէ, սահմանափակ չէ, այլ ճշմարտապես հայկական է, իրականորեն բարեգործական է, հավատարմորեն կժառայե հայ ազգին անխտիր, ան համահայկական է»:

Այս առթիվ կմաղթեմ, որ մեր շինարար Վեհափառը ունենա երկար կյանք, որպեսզի իր աստվածաշունչ օրհնությունները անպակաս ըլլան հայ ժողովուրդեն, և որպեսզի մեր ազգը, սփյուռքի թե հայրենիքի մեջ, իր առաջնորդությամբ քալե դեպի լուսավոր ապագան»:

Ընդունելության ժամանակ գործադրվում է գեղարվեստական մի ճոխ հայտագիր, որի ընթացքում հաստատության սաները հանդես են գալիս հայրենասիրական երգերով ու արտասանություններով:

Վերջում Վեհափառ Հայրապետը ներկաներին տալիս է Իր օրհնությունը, և հանդիսությունը փակվում է «Հայր մեր»-ով և «Պսոփանիչ»-ով:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՈՒՐՈՒԳՎԱՅՈՒՄ

Ուրուգվայը Հարավային Ամերիկայի ամենափոքր պետություններից մեկն է, որը գտնվում է Բրազիլիայի, Ատլանտյան օվկիանոսի և Արգենտինայի միջև: Երկիրը հայտնագործվեց 1516 թվականին հայտնի ճանապարհորդ Խուան Դիազ Սոլիսի կողմից, և ապա իսպանացի գաղութարարները նվաճեցին այն: Հետագայում եվրոպացի ներգաղթողները տեղի ջրարբի և արգավանդ դաջտավայրերը դարձրին ոչխար և արջառ արտադրող վայրեր:

Ուրուգվայն ունի 176.215 քառակուսի կիլոմետր տարածություն և շուրջ երեք միլիոն բնակչություն: Մայրաքաղաքը Մոնտեվիդեոն է: Ժողովուրդը պատկանում է Հռոմեական Կաթոլիկ եկեղեցուն: Բնակչությունը իսպանախոս է:

Մի քանի տասնամյակ շարունակվող սպառնալից պայքարներից հետո, 19-րդ դարի սկզբներին՝ 1814 թվականին, Ուրուգվայը ձեռք բերեց իր անկախությունը, որի շնորհիվ երկրում վարգաճան գյուղատնտեսությունն ու արդյունաբերությունը:

Ներկայումս Ուրուգվայում ապրում և գործում են շուրջ 15 հազար հայեր, որոնց մեծ մասը բնակություն է հաստատել մայրաքաղաքում:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ՄՈՆՏԵՎԻԴԵՈ

Մոնտեվիդեոն, որը գտնվում է Ատլանտյան օվկիանոսի Լա Պլատա ծոցի ափին, վարչական կենտրոնն է համանուն նահանգի: Քաղաքը հիմնադրված է 1726 թվականին իսպանացիների կողմից, և այժմ ունի շուրջ մեկ միլիոն երեք հարյուր հազար բնակիչ: Մոնտեվիդեոն հայտնի է իր համալսարանով, որը հիմնադրված է 1849 թ. և գործում է առ այսօր:

Հայերը գալթել են այստեղ համաշխարհային առաջին պատերազմից հետո՝ գալով Կիլիկիայից, Կեսարիայից, Յուզկաթից և այլ վայրերից: Մոնտեվիդեոյի հայ համայնքը ներկայումս ունի մեկ եկեղեցի, երկու դպրոց, մշակութային, բարեգործական, ուսանողական և հայրենակցական միություններ, ինչպես նաև պարախումբ և նվագախումբ:

Ուրուգվայի հայությունը գրեթե ամբողջապես կենտրոնացված է այստեղ և չբաղված է գլխավորաբար առևտրով և արհեստներով: Կան նաև որոշ թվով մտավորականներ և հասարակական գործիչներ:

Հուշարձան Մոնտեվիդեոյի «Արմենիա» հրապարակում նվիրված Հայաստանի վերածննդին

Մայիսի 11-ին, ուրբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Տ. Ներսես և Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսների, Տ. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանի, ինչպես նաև Բուենոս Այրեսի Հայ Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչության մի քանի անդամների, Բուենոս Այրեսից մեկնում է Մոնտեվիդեո:

Կես ժամ տևող թռիչքից հետո Վեհափառ Հայրապետին փոխադրող օդանավը վայրէջք է կատարում Մոնտեվիդեոյի օդանավակայան, որտեղ Նորին Սրբությանը դիմավորելու էին եկել Մոնտեվիդեոյի հայոց հոգևոր հովիվ Տ.

Հակոբ վրդ. Գլենճյանը, Մոնտեվիդեոյի եկեղեցական վարչության և Ընդունելության Հանձնախմբի անդամները, բավաթիվ հայ հավատացյալներ, ինչպես նաև Մոնտեվիդեոյի պապական նվիրակը, դիվանագիտական մարմինների մի շարք ներկայացուցիչներ և քույր Եկեղեցիների հոգևոր հայրեր:

Նորին Սրբությունը, ըստ հայկական սրտառուչ ավանդության, օրհնում է ասպնջական Ուրուգվայի աղն ու հացը Իր հոգևոր զավակների խանդավառ արտահայտությունների ներքո, որոնք փութացել էին ողջունելու իրենց սիրելի Վայրապետի ժամանումը:

Օղանավակայանի ընդունելության սրահում բարիգալստյան խոսքով հաղթես է գալիս տեղի հոգևոր հովիվ Ս. Հակոբ վրդ. Գլենճյանը՝ հրավիրելով Նորին Սրբությանը տալու Իր օրհնության խոսքը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՕՂԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՈՒՄ

Անգամ մը ևս կուգեմ ձեզ ողջունել, սիրելի ժողովուրդ հայոց: Ս. Ձատիկը նոր տոնեցինք և տակավին Քրիստոսի Հարության շնորհներու ներքև կզտնըվինք: Ես կուգամ սուրբ Հարության ավետիսը Ձեզի բերել նաև Սուրբ Էջմիածնեն՝ Հայ Եկեղեցվո պատմական կեդրոնեն, որ հիմնված է 4-րդ դարու սկիզբներուն և որ մինչև այսօր կանգուն է ու իր հոգևոր առաքելությունը կկատարե մեր ժողովուրդի կյանքին մեջ թե՛ ի Հայաստան և թե՛ սփյուռքի տարածքի վրա:

Երրորդ անգամ կուգամ Մոնտեվիդեո, այս գեղեցիկ քաղաքը՝ բերելու իմ օրհնությունը մեր Եկեղեցվո զավակներուն և մոտիկեն ճանչնալու անոնց հոգևոր կյանքը: Իմ ցանկությունն է և մաղթանքը, որ աշխարհի վրա ապրող բոլոր հայերը, բոլոր երկիրներու մեջ, պահեն պահպանեն իրենց քրիստոնեական հավատքը, ապրին սուրբ Ավետարանի պատգամներով, հավատարիմ մնան մեր ավանդություններուն և մեր մայրենի լեզվին, զոր ես կնկատեմ սուրբգրական լեզու, որովհետև հայ լեզուն կազմավորվեցավ վերջնականապես Ս. Գրքի թարգմանությամբ 5-րդ դարու սկիզբին:

Այս առիթով ինձ համար հոգեկան մխիթարություն կնկատեմ իմ օրհնությունը բերել այս հյուրընկալ հայասեր երկրին՝ Ուրուգվային, որ, ինչպես Արգենտինան, առաջին համաշխարհային պատերազմեն հետո իր դռները բացավ հայ գաղթականներուն, որոնք փրկված էին 1915 թվականի ցեղասպանության դժոխքեն: Մենք երախտապարտ ենք Ուրուգվայի պետության և ժողովուրդին և վստահ ենք անշուշտ, որ մեր հավատացյալները այստեղ հավատարիմ կմնան այս հայրենիքին, իբրև շինարար, կարգապահ քաղաքացիներ: Ասոված միշտ խաղաղ, բարգավաճ, ծաղկյալ պահե այս գեղեցիկ երկիրը:

Երջանիկ եմ նաև, որ այս առիթով կհանդիպիմ այստեղ, օղակայանին մեջ, ոչ միայն մեր հավատացյալներուն և մեր Եկեղեցվո ներկայացուցիչներուն, այլ նաև մեր քույր Եկեղեցիներու բարձրաստիճան ներկայացուցիչներուն՝ գլխավորությամբ Նորին Գերազանցություն պապական նվիրակին: Ես բարձր կգնահատեմ այս ուշադրությունը և եղբայրական վերաբերմունքը: Թող Ասոված աճեցնե մեր քրիստոնեական եղբայրության ուրախությունը: Եվ միասին աղոթենք մեր Եկեղեցիներու, Քրիստոսի Եկեղեցու անսասանության և աշխարհի խաղաղության համար:

**ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՈՒՐՈՒԳՎԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐ
ԴՈԿՏ. ԿԱՌԼՈՍ ՄԱՅԵՍՈՅԻ ՀԵՏ**

Օղանավակայանից Նորին Սրբությունը Իր շքախմբով, ընկերակցությամբ Մոնտեվիդեոյի հայոց եկեղեցական վարչության անդամների և հոգևոր հովիվ Տ. Հակոբ վարդապետի, առաջնորդվում է Ուրուգվայի Արտաքին գործերի մինիստրություն, որտեղ հանդիպում է ունենում արտաքին գործերի մինիստր դոկտ. Կառլոս Մայեսոյի հետ:

Մեծարգո մինիստրը ողջույնի և բարիգալստյան խոսք է ուղղում Վեհափառ Հայրապետին և Նորին Սրբությանը հոչակում Երկրի պաշտոնական Խուր: Նորին Սրբությունը դոկտ. Մայեսոյին հայտնում է Իր շնորհակալությունները հարգալից ընդունելության համար՝ բարգավաճում մաղթելով նաև Ուրուգվայի պետությանն ու ժողովրդին:

**ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՆՏԵՎԻԴԵՈՅԻ ՀԱՅՈՑ
Ս. ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ**

Այնուհետև Նորին Սրբությունը առաջնորդվում է Ս. Ներսես Շնորհալի եկեղեցի, որտեղ հազարավոր հայեր սպասում էին իրենց սիրելի Հայրապետին: Շքեղորեն գորգապարույծ, գույնզգույն ծաղիկներով կամարակապ վարդարված մուտքով և «Հրաշափառ»-ի երգակցությամբ Հայոց Հայրապետը մտնում է եկեղեցի: Ընդունելության ամենահույզ պահին այն էր, երբ բազմաթիվ աղավախներ թոփք առան եկեղեցու առջև՝ ի նշան խաղաղության և սիրո:

Գոհաբանական աղոթքից հետո Վեհափառ Հայրապետը տալիս է Իր առաջին օրհնությունն ու պատգամը ներկա հավատացյալ բազմությանը:

Աջահամբույրից հետո Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբի անդամների հետ առաջնորդվում է քաղաքապետարանի կողմից տրամադրված ծովափնայ «Պարկե» հյուրանոցը, որտեղ Երեկոյան ժամը 20-ին տեղի է ունենում առաջին ընթրիքը՝ ուրուգվահայ եկեղեցական վարչության, հոգևոր հովիվի և Ընդունելության Հանձնախմբի անդամների ընկերակցությամբ: Ընթրիքի ընթացքում Ընդունելության Հանձնախմբի անունից ողջույնի և բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս պրն. Թադեոս Պուտախյանը՝ նշելով.

«Վեհափառ Տեր,

Ընդունելության Հանձնախումբը ինձի պատիվ շնորհեց արտահայտելու մեր որդիական երախտագիտությունը և ողջունելու ազգիս Ընդհանրական Հայրապետ, Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Առաջին Կաթողիկոսը, որ այսօր Իր շքախմբով մեր մեջ կգտնվի Իր հավատացյալ վավակներուն տված այս երրորդ շնորհաբեր այցելությամբ:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո պատմության մեջ առաջին անգամն է, որ Ամենայն Հայոց Հայրապետ մը այսպես հաճախակի կ'այցելե Իր աշխարհացրիվ վավակներուն՝ բաշխելով հավատք, սեր և օրհնություն Սուրբ Էջմիածնեն:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին արտասահմանի մեջ կմնա հայ ժողովուրդի հոգևոր և մշակութային կյանքի սրբազան խորհրդանիշը՝ տեսնելի և ընդունելի բոլորիս համար: Այս իսկ պատճառով, մեր Եկեղեցին, մեր հավատքի տաճարը ըլլալե բացի, կներկայացնե նաև մեր հայրենիքը սփյուռքի մեջ: Անկե է, որ կհաղորդվինք թե՛ հավատքով և թե՛ հայրենասիրությամբ:

Որքան երջանիկ կզգանք մենք զմեզ բոլորս, երբ այսօր մեր մեջ ունինք մեր շինարար Հայրապետը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքով և Մկրտիչ Խրիսյան Հայրիկի գործվագութե սիրով: Նորին Սուրբ Օծույթուն Վազգեն Ա-ի անունը արժանավորապես պիտի անցնի պատմության ի շարս հայ ժողովուրդի մեծագործ հայրապետներուն:

Մոնտեվիդեոյի հայոց Ս. Ներսես Շնորհալի եկեղեցին

Վստահ եմ, թե բոլորին զգացումները արտահայտած պիտի ըլլամ, երբ ըսեմ. «Բարով եկաք, Վեհափառ Տեր, հազար բարով»: Երկար կյանք և երջանիկ օրեր մեր սիրելի Ամենայն Հայոց Հայրապետին»:

Արտասանվում են բարիգալստյան և երախտագիտական այլ խոսքեր ևս, որոնց բոլորին պատասխանում է Վեհափառ Հայրապետը՝ ջերմ սիրով և հալրական քաղցրությամբ:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԱՅՑԵԼՈՒՄ Է ՄՈՆՏԵՎԻԴԵՈՅԻ ՀԱՅԱՎԱՐ ՇԵՐԱՆՈՅԸ

Մայիսի 12-ին, շաբաթ օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Մոնտեվիդեոյի հայկական ծերանոցը և հաղնիպում ունենում այնտեղ հանգստյան կոչված ծերունիների հետ:

Հանդիպմանը ներկա էին ծերանոցի խնամակալ Մարմնի և Տիկնանց Միության անդամները: Հանուն Տիկնանց Միության խոսք է առնում տիկին Մարի Արեճյանը.

«Նորին Սուրբ Օծույթուն, Վեհափառ Տեր,

Ամեն հայու համար սրտագրավ, հանդիսավոր, միաժամանակ հուզիչ այս պահուն, որդիական սիրով կմոտենանք Ձերդ Սրբության՝ Ձեր բարձր

ուշադրությունը հրավիրելու ավելի քան 50 տարիներ առաջ հիմնված Հայուս-
յաց միության բարեսիրական գործունեության վրա: Հայուսյացը եղավ կա-
նանց առաջին կազմակերպությունը գաղութիս մեջ՝ հիմնված 1931-ին և ծնունդ
առավ ուրուգվահայության պահանջներն:

Ուրուգվահայ թեմի Անտրոնական Վարչության անդամները տեղի հոգևոր հովվի հետ

Իր հիմնադրութենեն 40 տարի ետք, իր կարգին ան ծնունդ տվավ ըն-
կերային անհրաժեշտության մը՝ հայ տարեցներու այս հանգստյան տան: Ինը
տարիներե ի վեր մեզ հետ են իրենց ալտույը ապրող մեր տարեց քույրերն ու
եղբայրները, հայ հարկի մը ներքև, վայելելով անխտիր բոլորիս գուրգուրանք՝
ու սերը: Չենք ուզեր ըսել, որ հաբարտ ենք կատարվածով, բայց և երջանիկ
ենք մեր խոնարհ նվիրումով:

Տարագիր հայու գավակներ, հայ կինն ու մարդը ջանացած են գաղա-
փարականն ու մարդկայինը նույնացնել՝ օգտակար ըլլալու համար մեր ազ-
գային Եկեղեցիին, մեր վարժարաններուն, հայ մշակութիին, արվեստին ու
բեմին: Ավելի քան 50 տարիներու Հայուսյացի տարեգրությունները հարուստ
են այդպիսի ծառայության վկայություններով:

Իր օրինության խոսքով Վեհափառ Հայրապետը մխիթարում է ծերանոցի
հայ ծերունիներին և հրաժեշտ առնում նրանցից:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՌԻՐՈՒԳՎԱՅԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելություն է տալիս
Հ. Բ. Ը. Միության Ուրուգվայի մասնաճյուղին և նախագահում Հ. Բ. Ը. Միու-
թյան հիմնադիր Պողոս Նուպարի կիսանդրու բացման արարողությանը:

Այնտեղ, ընկերակցությամբ Մոստեվիդեյի քաղաքագլուխ դոկտ. Նուան
Կառլոս Պաեսի, Վեհափառ Հայրապետը կատարում է տիկին Արփինե Գոյ-

յուճականի բարերարությամբ կառուցված մարզարանի, գրադարանի և լողավազանի բացումը:

**ԸՆԹՐԻՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎՈ
ՀԱՆՁՆԱՆՄԱԲԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ**

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Վեհափառ Հայրապետը մասնակցում է Ընդունելության Պատվո Հանձնախմբի անդամների կողմից Իր պատվին կազմակերպված ընթրիքին, որի ընթացքում բարի գալստյան խոսքով հանդես է գալիս Հանձնախմբի ատենապետ Արամ ավագ սրկ. Հոճաճանյանը:

Ընթրիքն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ և «Պահպանիչ»-ով:

**ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՉ ՄՈՆՏԵՎԻԴԵՈՅԻ
ՀԱՅՈՑ Ս. ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ**

Մայիսի 13-ին, կիրակի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Մոնտեվիդեոյի հայոց Ս. Ներսես Շնորհալի եկեղեցում սուրբ պատարագ է մատուցում Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

Եկեղեցին լեփ-լեցուն էր հապարավոր հայ հավատացյալներով:

«Հայր մեր»-ից առաջ, հուպումնալից մթնոլորտի մեջ, Նորին Սրբությունը արտասանում է հետևյալ ոգեշունչ քարոզը՝ վերջում եկեղեցուն նվիրելով մի սրբագործված սկիհ:

**ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈՉԸ Ս. ՆԵՐՍԵՍ
ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ**

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

«Արիւն մարտիրոսաց սերմն քրիստոնէից»:

Այս խոսքերը Արևմուտքի եկեղեցական հայրերեն մին բանաձևած է 3-րդ դարուն՝ հաստատելու համար մեծ իրողություն մը, որ քրիստոնեական Եկեղեցւոյ ամբողջ պատմության ընթացքին ճշմարտված է կյանքի փորձով, թե մարտիրոսներու արյունը քրիստոնյաներու սերմը հանդիսացած է, այսինքն՝ ամեն անգամ, երբ առաջին երեք դարերուն հալածանքներ եղած են քրիստոնյաներու դէմ, և քրիստոնյաներ իրենց արյունը հեղած են, այդ ողբերգությունը դարձած է նոր սերմ քրիստոնեության տարածման և վարճացման ճամփուն վրա: Այդ ճշմարտված է մանավանդ 2-րդ և 3-րդ դարերու շրջանին, Հռոմեական կայսրության տարածքի վրա, ուր հալածանքները մերթ Ընդ մերթ բավական սաստիկ եղած են, մանավանդ 3-րդ դարուն:

Հայաստանի մեջ նույն երևույթը կհաստատենք մանավանդ 3-րդ դարու վերջերուն, Տրդատ թագավորի շրջանին, երբ Հայաստանը քաղաքականորեն դաշնակից էր Հռոմեական կայսրության. բարեկամական հարաբերություններ կային, և Հայաստանի քաղաքականությունը քրիստոնյաներու նկատմամբ նույնն էր, ինչպէս Հռոմի քաղաքականությունը: Այդ շրջանին է, որ մեր ժողովուրդն ալ բազմաթիվ մարտիրոսներ տվավ: Դուք լսած եք նաև Հռիփսիմյանց և Գայանյանց կոչներու նահատակության մասին: Սակայն նոր պայմաններու բերումով և նաև քաղաքական շահերու որոշ դասավորումով, Հայաստանի մեջ հաղթանակեց քրիստոնեությունը: Նույն Տրդատ թագավորը, որ հա-

լածողն էր քրիստոնյաներու, Ս. Լուսավորչի ձեռքով քրիստոնյա մկրտվեցաւ, և Հայաստանը դարձաւ առաջին քրիստոնյա պետութիւնը: Հիմնվեցաւ առաջին Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ Ս. Էջմիածինը, և ահա այդ երանելի օրերէն մինչև այսօր մեր ժողովուրդը հաճատարիմ մնաց Քրիստոսի Ավետարանին:

Սիրելի ժողովուրդ, ես այս շատ համառոտ պատմական ակնարկը կատարեցի, որովհետև այսօր մեր Եկեղեցին կոզեկոչն հիշատակը այդ դարաշրջանի քրիստոնյաներու դէմ եղած հալածանքներու: Ուրեմն, հայ ժողովուրդի պատմութեամբ ևս կհաստատվի Հայրապետի դատողությունը, թե՝ «Աշին մարտի-

Նորին Սրբությունը հաղորդություն է տալիս ուրուգվահայ հավատացյալներին

րուսաց սերմն քրիստոնէից»: Այդ ժամանակներէն մինչև այսօր, մեր ազգը բազում դժվարություններու կործք տալով, երբեմն նույնիսկ իր կյանքի գնով պաշտպանեց իր կրօնական հավատքը, իր խղճի ապատությունը, իր հայրենիքի ապատության հետ միասին: Մենք գրեթե չենք կրնար պատրուշել հայ քրիստոնյա հասկացությունը հայության գաղափարէն: Մեր Եկեղեցին ազգային Եկեղեցի է, և ամեն մեկ հայ զավակ այս Եկեղեցիին զավակն է: Հայաստանի մեջ, սիրելիներ, մեր պարզ ժողովուրդի հասկացողության մեջ մինչև հիմա ամուր դրոշմված է այս գիտակցությունը: Մկրտության ժամանակ, երբ հայ երեխան քրիստոնյա կմկրտվի, մեր գյուղացիները կըսեն՝ հայ մկրտվեցաւ:

Ամբողջ աշխարհի մեջ փոխված են կյանքի պայմանները, ըմբռնումները, գիտությունը աճած և զարգացած է հրաշալի արդյունքներով: Մեր ժողովուրդի կյանքի պայմաններն ալ հիմնովին փոփոխված են ամեն տեսակետով և՛ Հայաստանի մեջ, և՛ սփյուռքի տարածքի վրա: Բայց այդ բոլորէն վեր կա մեծ հիմնական սրբություն մը, ճշմարտություն մը, որ կմնա անփոփոխ. այդ մեր քրիստոնեական հավատքն է, որովհետև թեև Քրիստոսի Ավետարանը գրի առնվեցաւ, Քրիստոսի Հարությունէն հետո, սակայն այս Ավետարանը ուղղված է ոչ միայն 2-րդ կամ 3-րդ դարերու ազգություններուն, այլ համայն մարդկո-

թյան և բոլոր ժամանակներու համար: Քրիստոսի Ավետարանի ճշմարտությունները հավիտենական ճշմարտություններ են, որոնք կհազեցնեն մարդու հոգիին ծարավը: Քրիստոս ըստվ. «Ես կենդանի եմ և դուք կենդանի լինելոց էք»: Քրիստոս այսօր ալ կենդանի է իր սուրբ Ավետարանով, և կենդանի են ու կենդանի պիտի մնան բոլոր անոնք, որոնք կդավանին սուրբ հավատքը և հավատարիմ կմնան աստվածային ճշմարտություններուն: Մեր ամբողջ պատմությունը, վերջին 1700 տարիներու ընթացքին, կվկայե նույն ճշմարտությունը: Բազում անգամներ մեր ազգը նահատակվեցավ, բայց իր հավատքով փրկվեցավ, պահպանեց իր ինքնությունը, իր մեծ իդեալները, իր մշակույթի լույսը:

Սիրելի ժողովուրդ, ես հեռավոր Հայաստանեն, Ս. Էջմիածեն գալով և այս վկայությունը բերելով ձեզի այսօր, կուզեմ վկայել նաև, որ տարբեր պայմաններու մեջ այնտեղ ալ քրիստոնեական հավատքը կենդանի է, կպարգանա ու կաճի մեր ժողովուրդի հոգիին ու կյանքին մեջ: Սքանչելի փորձառություն մըն է, որ ունիք մենք այնտեղ, և բազում դրվագներ կրնայի պատմել ձեզի նրա արտահայտությունները այս իրողության: Մարդը ամեն տեղ, ամեն բանե վեր իրապես ծարավ է հոգևոր գերագույն ճշմարտություններու: Մենք կզգանք այդ ճշմարտությանց պորությունը այնտեղ մեր հայրենի երկրին մեջ: Եվ ես հիմա կուզեմ պատգամ ուղղել նաև ձեզի, որպեսզի դուք ևս մնաք հավատարիմ մեր նախնաց սուրբ հավատքին, մեր քրիստոնեական լույս հավատքին, մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցիին և Ավետարանի բարոյական սկզբունքներուն, պահեք պահպանեք ընտանեկան սրբությունը, եղբայրսիրությունը ձեր համայնքեն ներս, մեկդ մյուսի հանդեպ ըլլալով սիրալիր, մեկդ մյուսին օգնական և ներողամիտ, մեկդ մյուսին հանդեպ հարգալից ու գործակից և սուրբ պահեք հայ անունը այս հյուրընկալ երկրի մեջ, պայծառ պահեք ձեր Մայր Եկեղեցին, հետպիտե ավելի ամուր հիմքերու վրա դնեք ձեր եկեղեցական համայնքը և արժանի դառնաք Աստուծո օրհնության: Ուր որ ներքին համերաշխություն ու եղբայրական գործակցություն կա, այնտեղ կիջնե իսկապես Աստուծո օրհնությունը: Ես Ս. Էջմիածնի սուրբ խորաններուն առջև կադոթեմ ձեր բոլորի քաջառողջության, արևշատության և ձեր առաքինի գործերու հաջողության համար: Մխիթարություն է ինձի համար երբեմն անձնապես այցելել ձեզի՝ բերելու ամենքիդ Ս. Էջմիածնի և մայր հայրենիքի ողջույնները: Դուք կապրիք հյուրընկալ երկրի մը մեջ, դուք կապրիք հայասեր ու հայապաշտպան երկրի մը մեջ, մնացեք հավատարիմ քաղաքացիները այս հայրենիքին՝ Ուրուզվային:

Իմ խոսքը ավարտելե առաջ կուզեմ իմ գոհունակությունը հայտնել և իմ գնահատանքը այս եկեղեցվո վարչական մարմիններուն, համայնքային բոլոր կազմակերպություններուն, որոնք շեն և պայծառ կպահեն այս աղոթքի Տունը: Իմ գնահատանքը և օրհնությունը նաև ձեզի բոլորիդ, սիրելի հավատացյալներ, որ նույն ոգիով կապրիք այստեղ, միշտ ձեր հոգատարության տակ պահելով ձեր աղոթքի Տունը, ձեր դպրոցները և մյուս հաստատությունները: Իմ գնահատանքի խոսքը կուզեմ ուղղել նաև ձեր հոգևոր հովվին՝ հոգեշնորհ Ս. Հակոբ վարդապետին, որ արդեն քանի մը ամիս է այստեղ կապաշտոնավարե: Հավատավոր, լուսամիտ և եռանդաշատ երիտասարդ հոգևորական մըն է, որ կսիրե աշխատիլ, գործել, որպեսզի հետպիտե ավելի պորանա այստեղի եկեղեցին և հոգևոր կյանքը այս համայնքեն ներս:

Իբրև հիշատակ Ս. Էջմիածեն, նախ փոքրիկ նվեր մը կուզեմ մատուցել հայր սուրբին: Սուրբ պատարագի այս սուրբ սկիհը Էջմիածնի մեջ մեր արծաթագործներու ձեռքով պատրաստված է, որուն վրա կան խորհրդանիշերը

մեր հավատքին և մեր Մայր Աթոռին: Բարի վայելում, սիրելի հայր սուրբ: Իսկ Ձեպի անձնապես ձեռաց խաչ մը Էջմիածնեն, որպեսզի միշտ օրհնեք այս ժողովուրդը և հիշեք Ս. Էջմիածինը:

«Շնորհք, սեր և խաղաղություն Փրկչին մերոջ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ». ամեն:

Հավարտ և պատարագի, եկեղեցուն կից հայ նահատակաց հոշարձանի մոտ տեղի է ունենում հոգեհանգիստ «Վասն բիւրաւոր նահատակաց մերոց, որք կատարեցան յընթացս համաշխարհային առաջին պատերազմի, յԱրևմտեան Հայաստան»:

Այնուհետև եկեղեցու վարչության ատենապետ պրն. Գիլավյանը իր ընտանեկան հյուրընկալ հարկի տակ ճաշկերույթով պատվում է Վեհափառ Հայրապետին:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՆՏԵՎԻԴԵՆՅՈՒՄ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԴԵՄՊԱՆԱՏՈՒՆ

Նույն օրը, ժամը 14-ին, Հայոց Հայրապետը քաղաքավարական այցելություն է տալիս Ուրուգվայում Սովետական Միության արտակարգ և լիազոր դեսպան Յուրի Լեբեդենին:

Նորին Սրբության և մեծարգո դեսպանի միջև տեղի է ունենում ջերմ կրույց:

Այս առթիվ Հայոց Հայրապետին ուղեկցում էին Ս. Ներսես և Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Ս. Հակոբ վարդապետը, Ս. Ասողիկ աբեղան, ինչպես նաև եկեղեցական վարչության մի քանի ներկայացուցիչներ:

*
*
*

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Նորին Սրբությանը իր հյուրընկալ տան մեջ ճաշով հյուրասիրում է ազգային իշխանության կենտրոնական վարչության նախագահ պրն. Կարապետ Փիլավճյանը:

ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, «Պարկե» հյուրանոցի ճաշասրահում ազգային իշխանության կենտրոնական վարչությունը և Ընդունելության Պատվո Հանձնախումբը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, կապմակերպում են համագաղութային ճաշկերույթ:

Ճաշկերույթին ներկա էին՝ Ս. Ներսես եպս. Պոպալայանը, Ս. Նորվար եպս. Ջաքարյանը, Ս. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը, Ս. Հակոբ վրդ. Գլինճյանը, Ս. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանը, Մոնտեվիդեոյի ազգային իշխանության կենտրոնական վարչության և Ընդունելության Հանձնախմբի անդամները, քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչներ, պաշտոնական բարձրատիճան հյուրեր և բազմաթիվ հրավիրյալներ՝ շուրջ 500 հոգի:

Հանուն ուրոգվահայ գաղութի, ողջույնի խոսքով հանդես է գալիս գաղութի հոգևոր հովիվ Ս. Հակոբ վրդ. Գլինճյանը:

«Վեհափառ Տեր,

Մեր սրբազան շարականագիրներեն մեկը, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին

ակնարկելով, զայն կբնութագրեն որպես «Շտեմարան անսպառելի շնորհաց աստուածայնոյ»: Իսկապես այլ Ս. Էջմիածինը ավելի քան տասնվեց դարերն ի վեր անսպառելի շնորհներ բաշխած է ու կբաշխե ամբողջ հայ ժողովուրդին՝ ըլլալով կերտիչը անոր ոգեկան հպոր ուժին, զոր ոչ մեկ կործանարար հարձակում ի վիճակի եղած է խորտակելու: Ս. Էջմիածինը մեզի համար խորհուրդ մըն է, ավելին՝ ան հայ ժողովուրդի հոգեկան տոկունությունը կխորհրդանշե:

Շուրջ 130 լուսամիտ հայրապետներ, որպես անձնոյի հովվապետներ հայոց, հսկած են շարունակ, որպեսզի ոչ ոք թշնամաբար չփորձե նսեմացնել Ս. Էջմիածնի հմայքը հայ ժողովուրդի մեջ՝ պատճառ չդառնալու համար ապագային ոգիի և արժեքներու տկարացման:

Այսօր, ահավասիկ այդ սրբազան հայրապետներու հույլեն մեր մեջ ունինք Ս. Գրիգոր Լուսավորչի Աթոռի այժմու լուսամիտ և առաքելատիպ Գա. հակալը՝ Ն. Ս. Օծություն Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետը: Ան ելած է այցելելու մայր հայրենիքեն դուրս ապլուղ իր հոտին՝ խրախուսելու ու հոգեպէս մխիթարելու համար զայն այնպես, ինչպես մեր Տեր Հիսուս Քրիստոս 1600 տարիներ առաջ իր ամբողջ փառքով ու վարույթով այցելեց հայ ժողովուրդին՝ տալով անոր Ս. Էջմիածինը որպես ավանդ:

Վեհափառ Տեր, այժմ բոլորս Ձեզմով կզգանք մերձավորությունը մեր հայրենիքին ու մեր հավատքի կեդրոն Ս. Էջմիածնին: Ամրապնդեցեք մեռ հոգիները Ձեր հայրաշունչ խոսքերով, օրհնեցեք բոլորս, որպեսզի անջնջեի մնան այս օրերու քաղցր տպավորությունները մեր հոգիներեն ներս ու փոխանցվին սերունդե-սերունդ:

Հանուն ուրուգվահայ թեմի կեդրոնական վարչության, թույլ տվեք բարր գալուստ մաղթել Ձեզ և համբուրել Ձեր սրբած Աջը»:

Ուրուգվահայ թեմի ազգային կենտրոնական վարչության անունից Վեհափառ Հայրապետին ուղղված բարիգալստյան խոսք է ասում նաև վարչության նախագահ արն. Կարապետ Փիլավճյանը:

Ճաշկերույթի ընթացքում սրտահույզ խոսքերով հանդես են գալիս Ս. Ներսես եպս. Պոպապայանը և Ս. Նորվան եպս. Ջաքարյանը: Ս. Ասողիկ արքեպ. Արիստակեսյանը հուզումով արտասանում է Հովհաննես Թումանյանի «Լուսավորչի կանթեղը» բանաստեղծությունը:

Վերջում խոսք է առնում Վեհափառ Հայրապետը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹՈՒՄ

«Արի՛ն մարտիրոսաց սերմն քրիստոնեից»:

Այս բնաբանով սկսա ես իմ քարոզը եկեղեցիին մեջ, սուրբ պատարագի ընթացքին և հիշեցի պատմական այն իրողությունը, որ քրիստոնեությունը համայն Հռոմեական կայսրության տարածքի վրա հալածանքներ ապրեցավ և Աստուծո օգնականությամբ հաղթանակեց գրեթե ամեն տեղ: Այսպես եղավ նաև Հայաստանի մեջ, երբ հիմնվեցավ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին, իբրև ինքնուրույն ազգային եկեղեցի և իր առաքելությունը շարունակեց դարերու մեջեն ու հասավ մինչև այսօր որպես ամենասուրբ ժառանգությունը մեր նախնյաց: Սակայն այսօր կուզեմ ավելցնել, թե մեր ազգի մարտիրոսությունը չվերջացավ քրիստոնեության հաղթանակով: Մեր դժբախտ ճակատագրի բերումով՝ այդ մարտիրոսությունը շարունակվեցավ պատմական Հայաստանի հողի վրա, և բազում անգամներ մեր ժողովուրդը իր կյանքի գնով հաճախ

պաշտպանեց իր հավատքը և իր ազատ ապրելու կամքը: Եվ այդ մարտիրոսության ամենաողբերգականը տեղի ունեցավ այն սև տարին, 1915-ին, երբ հայ ժողովուրդի կեսը նահատակվեցավ: Փրկվեցավ միայն Արևելյան Հայաստանը, փրկվեցավ մանավանդ Սարգսրապատի ճակատամարտի հաղթանակով: Հիմնվեցավ հայկական նոր պետականությունը, որ կշարունակե իր գոյությունը պատմական բարենպաստ պայմաններու մեջ՝ զարգանալով տնտեսապես և ծաղկեցնելով իր ազգային մշակույթը: Եվ այսպիսով, ապահովության պայմաններու մեջ, այսօր մեր հայրենիքը կապրի նոր վերածնունդի և վերաշինության շրջան մը:

Այս հույժ նպաստավոր իրադրության մեջ բարեշրջումի նոր շրջան մը կապրի նաև մեր Մայր Եկեղեցին: Անոնք, որ Հայաստան այցելած են, անոնք, որ գտնված են Ս. Էջմիածին կամ այցելած են Երևանի Եկեղեցիները, անշուշտ տեսած են հոգևոր պարթոնքի իրողությունը: Իսկապես, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինն այսօր կազմակերպված հաստատություն մըն է ոչ միայն հոգևոր իմաստով, այլ նաև իր տնտեսական կառույցով, իր ներքին վարչական կազմակերպվածությամբ և իր առաքելությամբ հայրենիքի սահմաններեն ներս և ի սփյուռս աշխարհի: Սուրբ Էջմիածինը անկասկած այսօր կգտնվի իր պատմական առաքելության ուղիղ ճամփուն վրա:

Մեր Եկեղեցին նաև հեռու չի մնար համաքրիստոնեական կյանքեն՝ հատկապես գործոն կերպով մասնակցելով Էկումենիկ շարժումին: Մեր Եկեղեցին, ավելի քան քսան տարիներն ի վեր, անդամ է Եկեղեցիներու Համաշխարհային խորհուրդին և իր մնայուն ներկայացուցիչներն ունի ժնկի կեդրոնական վարչության մեջ:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը նաև ուղղակի սիրալիր հարաբերություններ կմշակե քույր Եկեղեցիներու հետ: Առաջին հերթին օրթոդոքս Եկեղեցիներու հետ, Անգլիկան Եկեղեցվո հետ, Կաթոլիկե Հռոմեական Եկեղեցվո և այլ Եկեղեցիներու հետ:

Այսպիսով, Հայաստանյայց Եկեղեցին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի գլխավորությամբ, իր սիրտը բացած, կմոտենա քրիստոնեական քույր Եկեղեցիներուն այն համուլումով, որ ամրապնդվի համաշխարհային քրիստոնեական եղբայրությունը, և գլխավոր արտահայտություններն մեկը դառնա աղոթքը վասն խաղաղության աշխարհի, որովհետև մենք՝ հոգևորականներս, պժրիստոս դավանողներս, առանձնապես ոգեշնչված ենք խաղաղության և սիրո աստվածային պատգամներով և կուպենք, որ Եկեղեցիներու բեմերեն տարածվի շունչը Քրիստոսի խաղաղության: Խաղաղությունը կենսական է նաև մեր փոքրիկ ազգին համար, մեր Եկեղեցիին համար, մեր հայրենիքին համար, որ բազում փոթորիկներն հապիվ փրկվեցավ: Եվ մենք երբեք չպիտի կամենանք, որ նոր փորձություններու ենթարկվինք, նորեն ոտքի կոխան ըլլանք:

Սիրելի ժողովուրդ, ուրախ եմ հաստատելու, որ մեր հայրենիքեն ներս, մեր հոգևոր կյանքի պարթոնքին պուզընթաց, կզարգանա նաև արտասահմանի հայ համայնքներու հոգևոր մշակութային կյանքը:

Ես այցելեցի Բեյրութ 1956-ին և փառք տվի Աստուծուն, որ մեր հայ համայնքն այդ երկրին մեջ կապրի եկեղեցական ու մշակութային բարգավաճ կյանքով: Անշուշտ ցավ է բոլորիս համար, որ վերջին տասը տարվան ընթացքին ներքին փոթորկում մը այնքան դժբախտություն բերավ այնտեղ ապրող համայնքներուն: Իմ աղոթքն է առ Աստված, որ Լիբանանը հասնի խաղաղության և համերաշխության ափին, վերագտնե իր երբեմնի խաղաղությունը և միշտ մնա մարգարիտը Միջերկրականի:

Երջանիկ եմ, որ այս իրողությունը հաստատեցի այստեղ ևս ձեր համայնքին ներս: Հաստատեցի, այո՛, ձեր եկեղեցական համայնքի բարեկարգ կյանքը: Դուք բոլորդ մեկ նպատակի կծառայեք՝ պահպանել Քրիստոսի լույս հավատքը և ձեր ազգային ինքնությունը՝ ձեր ավանդություններով, մայրենի լեզվով և մշակութային արժեքներով, միշտ հավատարիմ մնալով այս երկրին իբրև պարկեշտ քաղաքացիներ:

Կրկին անգամ կբերեմ բոլորիդ իմ մաղթանքները ձեր բոլոր հոգեշեն և ազգանվեր ծրագիրներու իրագործման համար:

Աղոթքի այս պահուն ես կողջունեմ նաև ներկայությունը Սովետական Միության դեսպանության հարգարժան ներկայացուցիչներուն, որոնք կպատվեն մեր աղոթքի այս Տունը և հայ համայնքը: Կխնդրեմ, որ իմ հարգալից ողջույնները փոխանցեն Նորին Գերազանցություն պարոն դեսպանին:

Ձերմ սիրով կողջունեմ այստեղ նաև ներկայությունը բոլորիս սիրելի Լիբանանի մեծարգո դեսպանին:

Կրկին անգամ իմ շնորհակալությունը եկեղեցվո վարչության և Ընդունելության Հանձնաժողովի բոլոր անդամներուն այս սքանչելի ճաշկերույթի համար: Թող բարին Աստված օրհնե բոլորդ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹՅԱՆ «ՆՈՒՊԱՐՅԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՍԱՆԵՐԻ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ

Մայիսի 14-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Մոնտեվիդեոյի «Նուպարյան» վարժարան՝ ներկա լինելու Իր պատվին կապակերպված հանդիսությանը:

Հանդիսության ժամանակ բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս դպրոցի ուսուցչուհի տիկին Ազնիվ Գրաճյանը՝ նշելով.

«Վեհափառ Տեր,

Այսօր մեծ ուրախություն և բախտավորություն ունինք Հ. Բ. Ը. Միության այս պայծառ հարկին տակ ընդունելու Ձեզ՝ մեր օրերու Հայոց մեծաշնորհ Հայրապետը, որ Իր երրորդ շնորհաբեր այցելությունը կուտա Ուրուգվայի հայության: Տոնական անմոռանալի օրեր կապրին Հարավային Ամերիկայի հայկական բոլոր գաղթօջախները՝ իրենց մեջ ունենալով Լուսավորչի Աթոռի շնորհավարդ Գահակալը:

Վեհափառ Տեր, «Նուպարյան» վարժարանի տնօրենությունը և ուսուցչական կազմը, վարիչ հանձնախումբերով, նվիրյալ և անշահախնդիր ոգիով մը կջանան այս կրթական հաստատությունն ներս իրենց առավելագույնը ընել՝ այս խոստումնալից հայրդիներուն տալու համար հայեցի դաստիարակություն: Մեր ազնիվ աշխատանքի մեջ մենք կներշնչենք Ձեր նվիրյալ և բեղուն կյանքի օրինակով՝ խոստանալով մեր կարելին ի գործ դնել այդ ոգին փոխանցելու համար նոր սերունդին, որպեսզի ամուր մնա սուրբ Մեսրոպի վառած ջահը որպես դարերեն եկող լուսավոր փարոս:

Մենք՝ այս հաստատության պաշտոնյաներս, մեծապես կգնահատենք Հայկական Բարեգործական Միության նախախնամական դերը այս հյուրընկալ երկիրներուն մեջ ապրող հայության համար՝ կրթական, բարեսիրական, մշակութային ասպարեզներու մեջ:

Այս պահուս բոլորս միասին կհայցենք երկնային Հորմեն ավելի և ավելի լույս այս կրթական օջախի պայծառության և բարգավաճման համար:

Վեհափառ Տեր, Ձեր սրբազան ներկայության անգամ մը ևս կխոստանանք

պատվով կատարել հայ ուսուցչի ու դաստիարակի մեր վեհ առաքելությունը՝ անոր մեջ տեսնելով մեր մատաղ սերունդի ապագա փառքի և մեծության գրավականը:

Հնորհակալություն Ձեր ալևմաբեր այցելության համար:

Հարգանք բազմադարյան Սուրբ Էջմիածնա Աթոռին»:

Այնուհետև գեղարվեստական ձոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի աշակերտներն ու աշակերտուհիները՝ կատարելով ազգային-հայրենասիրական երգեր և արտասանելով հայ բանաստեղծների քերթվածներ:

Հանդիսության ավարտին Իր օրհնության խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը:

**ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
«ՆՈՐԱՐՅԱՆ» ՎԱՐՇԱՐԱՆՈՒՄ**

Շատ ուրախ եմ, որ կրկին կգտնվիմ Մոնտեվիդեայի Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության հարկի տակ: Երջանիկ եմ իմ ողջույնը բերելու մայր հայրենիքն և իմ օրհնությունը Ս. Էջմիածնեն ձեզի բոլորիդ, որ այս մեծ Միության հովանիին ներքև կազմակերպված կանք ստեղծած եք ձեր կրթական հաստատությամբ՝ դաստիարակելու համար մեր նոր սերունդները հայկական շունչով, ազգային-հայրենասիրական ոգիով:

Ես երեկ այցելեցի ձեր շենքերու մեկ մասը և դասարանները, բայց այս պահուն, երբ կգտնվիմ ձեր առջև, սիրելի աշակերտներ և աշակերտուհիներ, կմտածեմ, որ այս փառավոր շենքերուն շունչ տվողը դուք եք, այդպես այս շենքերը ինչքան ալ շքեղ ըլլաին, առանց ձեզի անոնք պիտի մնային անկենդան: Ես, իբրև Հայոց Հայրապետ, առավելագույն չափով կգնահատեմ բոլոր կրթական հաստատությունները, որոնք կգործեն հայ սփյուռքի նորարածքի վրա:

Եկած եմ, սիրելի աշակերտներ, այսօր հատկապես բերելու ձեզի իմ օրհնությունը և իմ խոսքը: Հաճույքով լսեցի քաղերգը Արտիգասի հիշատակին նվիրված, քաղերգը Ուրուգվայի Հանրապետության, որու քաղաքացիներն եք դուք: Շատ հավնեցա այս քաղերգը, որ Երախտագիտության խոսք մըն է՝ ուղղված Արտիգասին, հիմնադիրը այս երկրին, ազատարարը այս հայրենիքին: Այդ քաղերգին մեջ Արտիգաս և ազատության գաղափարները կնույնանան: Ազատության, լայնախոհության, մարդասիրության այդ գաղափարներու շնորհիվ է, որ դուք՝ հայերդ, այստեղ կազմած եք ձեր եկեղեցական համայնքը, կառուցած եք ձեր սուրբ եկեղեցին, հիմնած եք ձեր կրթական հաստատությունները և սնունդային միությունները: Իմ առաջին պատգամն է, որ արժանի կերպով գնահատեք այդ ազատությունները, զորս կվայելեք այստեղ, և մնալով բարի քաղաքացիները այս երկրին՝ մնաք նաև հավատարիմ զավակները մեր եկեղեցիին և մեր մայր հայրենիքին:

Ես գիտեմ, որ դուք այս կրթական հարկի տակ կտորվիք նախ կաստերեն լեզուն, որ շատ երաժշտական կինչե իմ ականջներուն: Լավ սորվեցեք այս գեղեցիկ լեզուն և հարստացուցեք ձեր միտքն ու հոգին այն բոլոր արվեստի գործերով, որոնք գրված են այդ լեզվով: Սպաներեն լեզուն լատինական լեզուներու շարքին ամենագեղեցիկներեն մեկն է: Դուք գիտեք, որ հնդեվրոպական լեզուներու ընտանիքը բազմաթիվ ճյուղավորումներ ունի: Լատիններենը այդ գլխավոր ճյուղերեն մեկն է: Անկե սերած են բոլոր լատինական լեզուները, ինչպիսիք են՝ ֆրանսերենը, իտալերենը, սպաներենը և այլն: Բայց կան նաև ուրիշ հնդեվրոպական բարձրարժեք լեզուներ, ինչպես՝ հունարենը, գեր-

մանական լեզուները, սլավոնական լեզուները և այլն: Այդ հնդեվրոպական լեզուներու ընտանիքին մեկ ճյուղը կկազմեն նաև մեր մայրենի լեզուն, հայերեն լեզուն, որ ազգական լեզու է սպաներենին իր խորունկ արմատներով: Հայերեն լեզուն աշխարհի գեղեցիկ և ամենակատարյալ լեզուներեն մեկն է: Շատ օտար գիտնականներ հատուկ հայերեն լեզու կսորվին, որպեսզի ամբողջացնեն իրենց գիտելիքները հնդեվրոպական լեզուներու վերաբերյալ: Եվ գիտեք, հայերեն լեզվի կատարելության ամենապայծառ ապացույցը այն է, որ տակավին Ե դարու սկզբին հայերեն լեզվով Ս. Մեսրոպ և Ս. Սահակ կարողացան Սուրբ Գիրքը թարգմանել: Այն լեզուները, որոնց միջոցով կատարյալ կերպով կարելի է Սուրբ Գիրքը թարգմանել, այդ լեզուները կատարյալ լեզուներ կհամարվին: Եվ հայերեն լեզուն այդպիսի լեզու եղած է տակավին Ե դարեն սկսյալ: Հետևաբար, սիրելի աշակերտներ, ես կուզամ ձեզի այս պատգամը բերելու, որ սորվիք, լավ սորվիք մեր մայրենի լեզուն, հայերեն լեզուն, մեր այսօրվա Հայաստանի լեզուն, ձեր հայաստանցի եղբայրներու և քույրերու լեզուն կամ՝ ինչպես բունաստեղծը կըսե՝ «Հերոսական լեզուների հերոս եղբայր հայոց լեզուն»:

Կշնորհավորեմ այս վարժարանի հիմնադիրները, կազմակերպիչները, տնօրենությունը և դասախոսական կազմը: Կմաղթեմ ձեզի ուժ, եռանդ, անըսպառ ոգեշնչում, որպեսզի դուք կարողանաք այստեղ հասցնել սերունդներ, որոնք հայերեն գիտնան կարգալ, խոսիլ և հետևաբար հայերեն մտածել, զգալ: Առանց հայերեն լեզվի, դժվար թե երիտասարդ մը հայու պես մտածե և մանավանդ հայու պես զգա: Լեզուն պարզապես մեքենական միջոց մը չէ հաղորդակցության: Մայրենի լեզուն ժողովուրդի մը հոգվո պատկերն է: Ահա այս պատգամը կուզեմ բերել ձեզի, ինչպես նաև բոլոր այն վարժարաններուն, որոնք կգործեն սփյուռքի տարածքի վրա:

Իմ օրհնությունը այս կրթական հաստատության և ձեզի, սիրելի աշակերտներ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ «ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ» ՎԱՐՃԱՐԱՆԻ ՍԱՆԵՐԻ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը հրաժեշտ առնելով «Նուպարյան» վարժարանի սաներից և ուսուցիչներից, այցելում է Մոնտեմիդեոյի «Ներսեսյան» վարժարան և կատարում նորակառույց մանկապարտեզի բացումը:

Այդ առթիվ բացման խոսքով հանդես է գալիս ուսուցչուհի տիկին Զապել Գեթսամանյանը:

«Վեհափառ Տեր,

Հոգեկան մեծ հրճվանքով հավաքված ենք այսօր «Ներսեսյան» կրթական հաստատությանս հարկին տակ և պատիվը ունինք ընդունելու բոլորիս շատ սիրելի Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը:

Իբրև համեստ մեկ ներկայացուցիչը կրթական այս տաճարին, կողջունեմ Ձեր ներկայությունը և բարի գալուստ կմաղթեմ Ձեզի հաստատությանս տնօրենության և ուսուցչական կազմին անունով:

Գաղութիս հսկայապատկանման և ազգային գոյատևման ամրոցներեն մեկն է «Ներսեսյան» այս վարժարանը, որուն հիմը դրված է երկար տարիներ առաջ կարգ մը ազգայիններու կողմե ու կանգուն կմնա մինչև օրս ի գին մեծ զոհողությանց:

Այսօր կիրականանա մեր փափագը. Ձերդ Սրբության ձեռքով կկատարվի

հանդիսավոր բացումը հարմարություններով օժտված հայկական մանկապարտեզի մը:

Վեհափառ Տեր, այստեղ մեր վարժարանի լաններուն, տեղական պետական ծրագրի կողքին, կշարժենք հայեցի դաստիարակություն՝ դասավանդելով հայ լեզուն, հայոց պատմությունն ու մշակույթը: Սրաի գոհունակությամբ կրնանք ըսել, թե վերջին տասներկու տարիներու ընթացքին հասցուցած ենք հայախոս, հայրենասեր և իր ազգային պարտականությանը զիտակից սերունդ մը՝ մոտ 60 ավարտականներ, որոնց մեկ մասը արդեն նվիրված է ազգային և ընկերային գործունեության. օրինակ՝ մեր ուսուցչական կազմեն և ուսումնական խորհուրդեն շատեր մեր դպրոցի նախկին շրջանավարտ սաներն են:

Օտար ափերու վրա, հայրենի հողի պոռութենեն կտրված ազգ մը կտկտրանա, որովհետև անոր կապակսի անհրաժեշտ սնունդը, ինչպես Արշակ Բ թագավորի պարագան: Այստեղ մասամբ հայ դպրոցն է, որ կզգացնե մեր մագալորի պարագան: Այստեղ հողի հարապատությունն ու պոռությունը: Իբրև կրթական մշակներ, կոլիմենք Ձերդ Սրբության, որ Ձեր հայրական օրհնության հետ նաև հասցնենք մեզի Ձեր բարոյական օգնությունը՝ հաստատելու և ամրաշինելու մշակութային կապը հայրենիքի և մեր գաղութի միջև, որպեսզի հայրենիքը հաճախակի թարմ ավիշ ներարկե մեր նոր սերունդներու հոգիներեն ներս և հոգեպես պորացնե վանոնք»:

Այնուհետև վարժարանի սաների կողմից գործադրության է դրվում գաղարվեստական մի ճոխ ծրագիր:

Վերջում օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ «ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ» ՎԱՐՎԱՐԱՆՈՒՄ :

Բարեգործականի «Նուպարյան» վարժարանեն գալով այստեղ, նոր ուրախություն կապրիմ և նոր ոգևորություն, որովհետև այս նույնպես ազգային կրթական հաստատություն մըն է, «Ներսեսյան» այս վարժարանը, որ իմ սրտին մոտ է, ինչպես ամեն հայկական դպրոց:

Կբերեմ ձեզի բոլորիդ և այս վարժարանի հոգաբարձության, տնօրենության, կրթական մշակներուն և այս սիրառուն աշակերտներուն Աստուծո օրհնությունը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնեն և ամենաբարի մաղթանքներ իմ սրտեն բխած, որ այս հաստատությունը գոյատևե, պրահա, ամրանա, իր աշակերտության թիվը հետզհետե ավելցնե և քայլ առ քայլ հառաջդիմելով՝ իր նպատակները իրագործե, ի մխթարություն բոլորիդ և ի մխթարություն ինձ:

Ես այս վարժարանը տյեղած եմ նաև իմ նախորդ ուղևորությանց առիթով: Այս գեղեցիկ նորակառույց շենքերը չկային այն ատեն, մեկ վարժարան կար: Այսօր երկու վարժարան ունիք որոշ կացություններու հետևանքով: Ես մեկ բաղձանք ունիմ, որ օր մը այս երկու վարժարաններու միջև դուռը բացվի, և մեկ միասնական, ամբողջական հայկական վարժարան գործե, համերաշխ մրնոլորտի մեջ:

Ես մասնավոր տկարություն մը ունիմ մանկապարտեզի նկատմամբ և ինձի հոգեկան առանձին գոհունակություն պատճառեց, որ մանկապարտեզի բացումը ես կատարեցի ու լսեցի այս փոքրիկներու երգերը: Մանավանդ ես հուզվեցա այս սիրուն երեխաներու հրեշտակային երգերեն: Գիտեք, որ ես երկար տարիներ, հոգևորական կոչում ստանալե առաջ, ուսուցիչ եղած եմ Բուխարեստ, ուր մենք հայաշունչ գաղութ մը ունեինք ավելի քան տասը հազար հայերով և

շուրջ չորս հարյուր աշակերտներով և մանկապարտեզով: Մանկապարտեզը իմ ամենասիրած վայրն էր, ուր հաճախ կայցելեի ազատ եղած ժամանակ և հոգեպես կիրճվեի փոքրիկներու ներկայութենեն և անոնց անմեղ ժպիտներեն: Այս պահուս ես հիշեցի անցյալի իմ այս ուրախ փորձառությունը:

Ուրախ սրտով ձեպի կբաշխեմ իմ հայրական սերը և իմ օրինությունը:

*
* *

Ժամը 17.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով, ուղեկցությամբ ազգային կենտրոնական վարչության անդամների, այցելում է Ուրուգվայի ազգային հերոս պորավոր Արտիգասի հուշարձանին և ծաղկեայսակ լետեղում՝ այնտեղ:

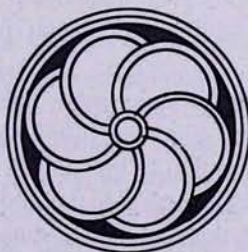
ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՐՈՒԳՎԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊՐԵԶԻԴԵՆՏԻՆ

Նույն օրը, ժամը 18-ին, Վեհափառ Հայրապետը պաշտոնական այցելություն է տալիս Ուրուգվայի Հանրապետության պրեզիդենտ Գրեգորիու Ալվարեսին: Հայոց Հայրապետի և մեծարգո պրեզիդենտի միջև տեղի է ունենում պրուպ: Նորին Սրբությունը աղոթում է Ուրուգվայի ժողովրդի խաղաղության, բարգավաճման և երջանկության համար: Հարգելի պրեզիդենտը ջերմորեն ողջունում է Հայոց Հայրապետի ներկայությունը Ուրուգվայի հողի վրա և ցանկանում ամենայն հաջողություններ:

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՒ Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Ավելի ուշ, երեկոյան ժամը 21-ին, Մոնտեվիդեոյի ազգային կենտրոնական վարչությունը կապմակերպում է գրական-գեղարվեստական երեկո՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի: Երեկոյին ներկա էին շուրջ 1000 հրավիրյալներ:

Երեկոյի ընթացքում գրական-գեղարվեստական ձևավորումով, լուսապատկերների ցուցադրմամբ ներկայացվում է Գևորգ Էմինի «Հավերժի ճամփորդը» պոեմը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԿՈՐԴՈՒՅՈՒՄ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ԿՈՐԴՈՒՅԱ

Մայիսի 15-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը ուղեկցությամբ Տ. Ներսես և Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Տ. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանի և այլ ուղեկիցների, Մոնտեվիդեոյից մեկնում է Կորդոբա:

Կորդոբան համանուն նահանգի վարչական կենտրոնն է, որը հիմնադրվել է 1573 թ.: Քաղաքի համալսարանը գործում է 1613 թվականից սկսած: Քաղաքի բնակչության քանակը շուրջ 800 հազար է:

Կորդոբայում ապրում և գործում են շուրջ վեց հազար հայեր, որոնք պաշտոնապես գլխավորապես առևտրով, արհեստներով և ծառայում են ազատ ասպարեզներում: Այստեղ հայերն ունեն եկեղեցի և դպրոց, ինչպես նաև բարեգործական, մշակութային և հայրենակցական միությունների մասնաճյուղեր:

Կորդոբայի օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու էին եկել Կորդոբայի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցու հոգևոր հովիվ Տ. Ավետիս քահանա Թորոսյանը, Կորդոբայի գաղութային միության վարչության անդամները՝ ղեկավարությամբ նախագահ պրն. Սարգիս Չաքյանի, տեղի հայկական մի շարք կապակերպությունների ներկայացուցիչներ, ինչպես նաև բազմաթիվ պետական պաշտոնական անձնավորություններ, այդ թվում՝ Կորդոբայի նահանգապետի ներկայացուցիչ մինիստր Լոնչարիչ ճրանիչը, Կորդոբայի քաղաքապետի ներկայացուցիչ դոկտ. Ալբերտո Կառուսինյան, Քաղաքապետական խորհրդի խորհրդական Ալեքսանդրո Պալլանը, Սիրիայի կոնսուլ դոկտ. Խորխե Աբդուլ Մուլեքը, Լիբանանի կոնսուլ Էմիլիո Ռեսպեն, արաբական օրթոդոքս եկեղեցու ներկայացուցիչ Դանիել քին. Բեդրան և այլն:

Օդանավակայանը լցված էր հարյուրավոր հավատացյալ հայերով:

Օդանավակայանից Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է Կորդոբայի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցի, որտեղ բարիգալստյան և ողջույնի հետևյալ խոսքն է արտասանում տեղի հոգևոր հովիվ Տ. Ավետիս քահանա Թորոսյանը:

«Վեհափառ Տեք,

Բացառիկ ուրախության, գոհունակության պահեր է, որ կապրինք առ օրերուն հայտնի պատճառով մը. մեր մեջ ունինք Հայոց Հայրապետը, որ Իր անձին մեջ կխտացնե մեր ազգային և կրոնական արժեքներուն, սրբություններուն ամբողջությունը, և մենք իր մեջ կտեսնենք մեծ Հովվապետը, ազգային արժեքներու պահպանիչը և համայնական Հայրը, որ Իր սրտին մեջ ունի

վեց միլիոնն ավելի հայության մտահոգությունները, ձգտումները և փափափները: Ահա այս պատճառով է, որ ամեն տեղ գրկաբաց կընդունի մեր ժողովուրդը իր հոգևոր Հայրը:

Ես կաքանչաճամ մեր ժողովուրդի ավանդապահության, կապվածության և սիրովն՝ հանդեպ Ս. Էջմիածնին և անոր արժանավոր Գահակալին: Ձանապան առիթներով, երբ կայցելեմ Կորդոբայի հայ ընտանիքներ, կտեսնեմ, որ իրենց տան ամենագեղեցիկ սենյակին մեջ, պատին վրա, 24 տարիներ առաջ Վեհափառին կողմե իր մակագրությամբ տրված Ս. Էջմիածնի մեկ նկարը, Վեհափառ Հոր նկարը կամ մեր խաչքարերու նկարներեն մեկը, գեղեցիկ շրջափակով երկված, ապակի անցված, կպահպանվին խնամքով և հպարտությամբ կկապեն այդ ընտանիքներուն: Այդ նկարները հիշատակ մը, մասունք մըն են մեր հայրենիքեն, որ մեր կարոտակեզ ժողովուրդի հայրենաբաղձության զգացումները կարտահայտեն, անոր կապվածությունը և սերը հանդեպ մեր դարավոր և հրաշալի Էջմիածնին:

Այս երկրին ամենն փոքր հայ գաղութը, որու ներկայացուցիչները այսօր մեր մեջն են, Ռոսարիո հայ գաղութը, հազիվ 200 հոգի հաշվող, ամուր կերպով կապված է Ս. Էջմիածնին: Ես այս իրողության իրավեկ եղա, երբ ականա հոն գտնվեցա տխուր առիթով մը և գացի գերեզմանատուն ու տեսա, որ մահացած հայու մը գերեզմանաքարին վրա Ս. Էջմիածնի պղինձե ձուլված քանդակը կա դրված: Ու ականա խորհրդածեցի՝ ըսելով. ո՛վ ռոսարիո-հայ, ճակատագրի ի՛նչ անողոք հարված քեզ հեռավոր այս նահանգին մեջ նետած է, և ի՛նչ խորհրդավոր, անմեկնելի ուժ մղած է քեզ, դուն, որ հազիվ քանի մը բառ հայերեն գիտես, որպեսզի ձգես քու քաղաքը և գաս մինչև մայրաքաղաք, գտնես պղնձագործը, հայերեն տառերով Ս. Էջմիածնի պատկերը ձուլես և բերես քու մահացած, չարչարված հորդ գերեզմանին դես:

Վեհափառ Տեր, հրաշքի համազոր երևույթ մըն է այս, որ ուրիշ գաղութներու մեջ ալ կշարունակվի այսպես: Կհիջեմ հիմա 17-րդ դարու նշանավոր մեր պատմիչը՝ Առաքել Դավրիժեցին, որ կսահմանե Էջմիածնի դերը և կըսե. «Ամենայն ազգն հայոց ի վերայ սրբոյն աշոյն Գրիգորիսի և Ս. Էջմիածնի կապեալ կայ»: Այո՛, ամբողջ հայ ազգը Ս. Գրիգոր Լուսավորչի և Ս. Էջմիածնի հետ կապված է: Այս կապվածությունը մինչև այսօր կշարունակվի, և ես համոզմով կկրկնեմ այսօր, թե ի վերա հիշյալ սրբությանց կապյալ կա այսօր կորդոբահայությունը, ռոսարիահայությունը և ամբողջ մեր ժողովուրդը ամեն տեղ աշխարհի վրա հաստատապես և հավիտյան:

Թող հավետ ապրի Ս. Էջմիածինը և մեր հավիտենական ժողովուրդը:

Այնուհետև օրհնության հետևյալ խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Յանուն Հոր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

Ողջոյն ձեզի բոլորիդ, սիրելի հավատացյալներ:

Ես կուգամ Հայաստանեն, Ս. Էջմիածնեն և՛ ձեզի ամենուդ կըբերեմ Աստուծո օրհնությունը: Ս. Էջմիածինը ամենայն հայոց հոգևոր կենտրոնն է: Տասնը-յոթ դարերէ ի վեր կանգուն է և միշտ կենդանի ու այսօր ալ իր հոգևոր ու ազգային առաքելության ճամփուն վրա կգտնվի՝ շրջապատված մեր հայաստանցի ժողովուրդի սիրովը և գուրգուրանքովը: Ս. Էջմիածինը կպատկանի

բոլոր հայերուն հավասարապես, և բոլոր հայերը հարազատ զավակներն են Սուրբ Էջմիածնի: Հայրական սիրով և կարոտով կուգամ ձեր քաղաքը, քսանչորս տարի հետո ձեզի հանդիպելու, ձեզի հետ աղոթելու առ Աստված, որ Տերը միշտ անշարժ և անսասան պահե մեր Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին իր Մայր Աթոռով, իր նվիրապետական Աթոռներով, իր ամբողջ ժողովուրդով ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի: Մենք՝ հայերս, պիտի մնանք միշտ անբաժան մեր Մայր Եկեղեցիով և մայր հայրենիքով: Աստուծո օգնությամբ եր Եկեղեցին պիտի շարունակե կատարել լիությամբ իր հոգևոր առաքելությունը, իր դաստիարակչական առաքելությունը հայ ժողովուրդի կյանքին մեջ, պիտի շարունակե կատարել նաև ի րեհայրենանվեր առաքելությունը, այն գիտակցությամբ, որ այսօր մենք վերածնած ազգ ենք ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի:

Հայրենիքի վերածնունդը և վերելքը մեր օրերուն օրե օր ավելի կպարգանա, և մենք համոզված ենք, որ մեր ժողովուրդը պիտի կարդանա նվաճել ապագա նոր հաջողություններ՝ իրականացումովը մեր ազգային արդար երազանքներուն:

Այս զգացումները, այս համոզումները կենդանի կապրին այսօր մեր հայրենաբնակ ժողովուրդի հոգիին մեջ և՛ հոգևոր, և՛ ազգային խմաստով: Վստահ եմ, որ դուք, որ հավատարիմ զավակներն եք մեր Մայր Եկեղեցիին, ձեր սրբուհիները լայն կբանաք այս ավետիսին, այս ճշմարտություններուն:

Ուրախ եմ, որ կգտնվիմ այս Ս. Գևորգ Եկեղեցիին մեջ: Շատ հստակ կտեսնեմ, որ քսանչորս տարի հետո ձեր աղոթքի Տունը ավելի բարեկարգ և ավելի բարեպարզ է թե՛ դուրսեն և թե՛ այստեղ՝ ներսը: Կշնորհավորեմ և կգնահատեմ եկեղեցական իշխանությանց մարմինները, հոգևոր հովիվը, տիկնանց և այլ հանձնաժողովները, որոնք ձեռք-ձեռքի տված՝ շեն, պայծառ և լուսառատ կպահպանեն այս եկեղեցին: Կգնահատեմ նաև այս սրբանկարները, որոնք հայկական մանրանկարչության ոճով արատբերված են և կիիշեցնեն մեզի մեր հին մագաղաթները, մեր հին եկեղեցական արժեքները, որոնք կպահպանվին այսօր դարերեն մեզի մնացած գիրքերու մեջ, մանավանդ Երևանի Մատենադարանին մեջ: Մեր Երևանի Մատենադարանը, ինչպես գիտեք, 12 հազար հին հայկական ձեռագիրներ ունի: Ես մասնավոր ուրախություն կզգամ այստեղ՝ տեսնելով հայկական հին մանրանկարներու վերապատկերումը ձեր եկեղեցվո պատերուն վրա:

Ես արդեն տասնհինգ օր է կգտնվիմ Հարավային Ամերիկայի այս շրջանը, սիրտս լեցուն է բազում ուրախություններով, սքանչելի տպավորություններով իմ այցելած երկիրներու հայ եկեղեցական կյանքեն, կրթական, մշակութային կյանքեն:

Ձեր երկրին մեջ մեծ գոհունակությունը ունեցա մոտեն ճանչնալու ձեր Հանրապետության նոր նախագահը նախ կոնգրեսի բացման օրը, ապա նաև անձնական տեսակցության ժամանակ: Այդ առթիվ հոգեկան մխիթարությամբ լսեցի ձեր նախագահի գնահատանքի խոսքերը Արգենտինայի մեջ ապրող հայերու նկատմամբ: Մեր պատգամն է, որ մեր Եկեղեցվո զավակները աշխարհի ճամփաներու վրա ուր որ ալ գտնվին, ամեն տեղ օրինապահ քաղաքացիներն ըլլան իրենց բնակած երկրին և որևէ դժվարություն չպատճառեն երկրի իշխանություններուն՝ կարենան պահել իրենց ավանդությունները, իրենց կրոնական հավատքը, եկեղեցին, իրենց կրթական հաստատությունները և հայրենաբաղձ ոգին Մայր Հայաստանի նկատմամբ:

Այսպիսի ցանկություններով և մաղթանքներով վերստին ձեզի կբերեմ իմ հայրական սերը և օրհնությունները:

«Ողջ լերուք պորացեալ Սուրբ Հոգով և յաւետ օրինեալ ի Տեառնէ և ի Մէնջ». ամեն:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը մեքենաների շարայունով առաջնորդվում է «Կրիլոն» հյուրանոց:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԿՈՐԴՈՐԱԶԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԻՆ

Նույն օրը, ժամը 19-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ իր ջքախմբի, այցելում է Կորդոբա նահանգի նահանգապետ դոկտ. Էդվարդո Անջելոսին: Նորին Սրբության և հարգարժան նահանգապետի միջև տեղի է ունենում պրոյց, որն անցնում է բարեկամական և սիրալիր մթնոլորտում:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԹՐԻՔ Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Ավելի ուշ, երեկոյան ժամը 21-ին, Կորդոբայի գաղութային վարչության կողմից «Կրիլոն» հյուրանոցի ճաշարահում մատուցվում է բարիգալստյան ընթրիք՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Հանուն գաղութային վարչության, ողջույնի և բարիգալստյան ջերմ խոսքով հանդես է գալիս վարչության նախագահ պրն. Սարգիս Չաքյանը՝ նշելով.

«Վեհափառ Տեր,

Ուրախության այս պահուն ինձ բաժին կիյնա հայտնել Ձեր Սրբության ամբողջ կորդոբահայ գաղութի պգացած ցնծությունը Ձեզ մեր մեջ ունենալու առթիվ:

Անսահման գոհունակությամբ է, որ կողջունենք Ձեր այցելությունը այս փոքրաթիվ գաղութի մեջ, որ, հակառակ իր աշխարհագրական հեռավոր դիրքին ինչպես մեր հայրենիքեն, այնպես ալ արտասահմանի այլ գաղթավայրերե. միշտ մոտեն կապրի ազգային այն բոլոր հարցերով, որոնք կիռւկեն մեր ժողովուրդը ամեն տեղ:

Վեհափառ Տեր, Ձեր այցելությունը կուգա մեզի պարգևելու նոր ուժ և նոր ոգի՝ վառ պահելու համար մեր հավատքը դեպի մեր ժողովուրդի ապագան, շարունակելու մեր պայքարը մեր ազգային նվիրական արժեքներու, մեր ավանդություններու, մեր լեզվի, մեր Եկեղեցվո և ազգային այլ հաստատություններու պահպանման համար:

Առիթը կօգտագործեմ Ձեզ հաղորդակից դարձնելու համար, թե Կորդոբահայ գաղութը, որ իր մեջ կհաշվե մշակութային, բարեսիրական, մարզական և այլ ազգային հաստատություններ, իր գոյությունը կպահե միասնական և համերաշխ մթնոլորտի մը մեջ, պարագա մը, որ օրինակելի ազդակ մը հանդիսանալու կոչված է այլ գաղութներու մոտ՝ մեր ազգային նպատակներու իրագործման ճամփուն վրա կատարվող աշխատանքներու հաջողության համար:

Բարիգալստյան մեր այս խոսքերուն հետ կուպենք հայտնել Ձեզ կորդոբահայության համոզումը երկնային արդարության նկատմամբ, որու իբր գերագույն ներկայացուցիչը Ձեր մեջ կտեսնենք այն անձը, որ իր աղոթքով կդիմե առ բարձրալն Աստված՝ հայ ժողովուրդի վերջնական համախմբման հիւսմար իր հայրենի հարապատ հողին վրա:

Հանդիպում Կորդոբայի նահանգապետ Էդուարդո Անջելուսի հետ

Վեհափառ Տեր, բոլորիս անունեն կուգամ Ձեզի մաղթել քաջամողջություն և երջանիկ կյանք և խնդրել Աստուծան, որ Ձեր իմաստությամբ և փոշառությամբ դեռ երկար տարիներ շարունակեք առաջնորդել Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին և Ձեր հավատացյալ ժողովուրդը»:

Բարիգալստյան և ողջույնի խոսքեր են արտասանում նաև տեղի հոգևոր հովիվ Ս. Ավետիս քահանա Թորոսյանը, պրն. պրն. Խուան Նուրիհանը, Գևորգ Այվապյանը (Ռոսարիո հայության կողմից) և ուրիշներ:

Վերջում օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ԸՆԹՐԻՔԻ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ

«Ես կենդանի եմ և դուք կենդանի լինելոց էք:

Մեր Տիրոջ՝ Հիսուսի խոսքերն են: «Ես կենդանի եմ և դուք կենդանի պիտի մնաք»:

Սիրելի ժողովուրդ, մենք նոր տոնախմբեցինք Քրիստոսի հրաշափառ Հարության ավետիսը, որով կճշմարտվին այս խոսքերը, զոր Քրիստոս արտասանեց իր կյանքի ընթացքին: Հիսուս խաչավայրի վրա իր հոգին ավանդեց, թաղվեցավ, բայց մահվամբ մահը հաղթեց և հարություն առավ ու ապրեցավ և միշտ պիտի ապրի: Բայց Հիսուս ոչ միայն իր անձին համար այս վկայությունը կրեր, այլ նաև բոլոր անոնց համար, որ պիտի հավատան անոր աստվածային առաքելության և պիտի ապրին անոր պատգամներով: Մեր ժողովուրդը, աշխարհի ամենահին քրիստոնյա ազգերեն մեկը, Քրիստոսին ամենահավատարիմ ազգերեն մեկը, իր ամբողջ պատմությամբ, ապացույցը տված է այս ճշմարտության, այսինքն՝ հավատալով Հիսուսին, թեև հաճախ նահատակված, սակայն միշտ իր մահվան գնով մահը հաղթած է, հարություն առած է և վերածննդ: Գուցե այս քանի մը վկայություններով կարելի է բնորոշել ամբողջ մեր պատմությունը վերջին մոտ երկու հազար տարվա ընթացքին:

Հիսուս իր գերեզմանեն երեք օր հետո Հարություն առավ, մեր ժողովուրդն ալ 1915-ի նահատակությունեն ուղիղ երեք տարի հետո՝ վերածնունդի նոր ճամփա մը բացավ իր քաջ որդվոց սուրբ արյունով, Սարգարսպատի հաղթանակով: Եվ ճակատագիրը հայ ժողովուրդի հիմնովին շրջվեցավ, նոր առավոտ բացվեցավ դարավոր ստրկության շրջանն մը հետո: Վերածնավ մեր ժողովուրդը, նոր հայկական պետություն մը կազմավորվեցավ, որ նոր պայմաններու տակ կգոյատևե ուղիղ ճանապարհով: Հայրենի վերածնունդով վերակենդանացավ նաև սփյուռքի հայությունը՝ թոթափած իր վրայեն անցյալի ողբի, հուսահատության և շփոթություններու շրջանը: Սփյուռքի հայությունը ավելի նպատակալաց կերպով կկազմակերպե այսօր իր եկեղեցական, կրթական, մշակութային և ազգային կյանքը՝ իր հայացքը հառած դեպի մայր հայրենիք և Սուրբ Էջմիածին, առավել լավատես դեպի մեր ազգի ապագան:

Քիչ առաջ լսեցի տիար Չաքյանի կարդացած ճառը և անգամ մը ևս համոզվեցաւ, որ իրոք մինչև այս հեռավոր ափերը հայ վերապարթոնքի շունչը կենդանի է և հետզհետե կկարգանա:

Այս վերածնունդի ճանապարհի վրա կվերանորոգվի նաև մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցին, որ արտասահմանի մեջ մեր ազգի գոյատևման ամենամեղ պատվանդանն է, վեմն է և ոգեշնչող ապոհիլը: Երկու հազար տարիներն ի վեր, մոտավորապես այն օրերեն, երբ Հայ Եկեղեցին կազմավորվեցավ, ան գրեթե մեր ազգային ամբողջ պատմությունն իր ուսերուն վրա առած՝ բարձր

ու անվտանգ պահեց: Մանավանդ այն շրջաններուն, երբ դարեր շարունակ մեր ժողովուրդը կորսնցուցած էր իր պետականությունը: Բայց այսօր այլ մեր ազգային պետության առկայության պայմաններու մեջ, Հայ Եկեղեցին նորեն իր պատմական, հոգևոր և ազգային առաքելությունը կշարունակե և պետք է շարունակե թե՛ Հայաստանէն ներս և թե՛ արտասահմանի տարածքի վրա: Աստուծոյ պարգևով մեծ շնորհ մըն է մեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը՝ իր նվիրատուական Աթոռներով, որ հոգեպես կմիավորե մեր ժողովուրդը, մանավանդ այսօրվա ցիրուցան պայմաններու մեջ և կդարձնե ամբողջ մեր ազգը միաձուլ պահպանող մը անբաժանելի ու միասնական, նույն հիմնական նպատակը հետապնդող:

Մեր Եկեղեցիին հիմնական առաքելությունը անշուշտ կրոնական է. մեր ժողովուրդի զավակներու կյանքին հոգևոր շինությունը կենսական նշանակություն ունի ոչ միայն կրոնական իմաստով, այլ նաև բարոյական ու ազգային: Մեր ազգի բարոյական ըմբռնումները, առաքնությունները, ընտանեկան սրբությունը, հոգեբանությունը, ազգային դիմագիծը պայմանավորված են մեր քրիստոնեական հավատքով: Ես, իբրև առաջին սպասավորը մեր Եկեղեցւոյ, այս գիտակցությամբ կգործեմ:

Այսօր Ս. Էջմիածինը կգտնվի իր հոգևոր և ազգային առաքելության ուղիղ ճամփուն վրա: Այս վերջին 28 տարիներու ընթացքին, իմ գահակալության շրջանին, շնորհիվ ստեղծված բարենպաստ պայմաններուն, շնորհիվ Հայաստանի պետական իշխանությանը բարյացակամ վերաբերմունքին, շնորհիվ նաև իմ գործակիցներուն և մեր ժողովուրդի սիրուն ու հոգատարության դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը թե՛ Հայաստանէն ներս և թե՛ Հայաստանէն դուրս, Էջմիածինը և ընդհանրապես Հայաստանի շատ եկեղեցիներ, վանքեր վերանորոգվեցան, վերաշինվեցան, բարեկարգվեցան ի մխիթարություն բոլորիս:

Կրնամ վկայել ձեզի, որ կրոնական վերանորոգման շրջան մը կապրի հայաստանցի ժողովուրդը: Իրողություն է, որ մեր ժողովուրդի սրտին մեջ արթնցավ հոգեկան մղումը դեպի Ավետարանի հավիտենական ճշմարտությունները: Անգամ մը ևս կապացուցվի մեր կյանքի փորձով, որ մարդ ոչ միայն հացով կապրի, այլ նաև խոսքովը Աստուծո:

Մեր ժողովուրդը քրիստոնյա եղած է և պիտի մնա: Կմնա, որ նաև արտասահմանի տարածքի վրա մենք հետզհետե ավելի ամուր հիմքերու վրա կապմակերպենք մեր հոգևոր, ազգային կյանքը իբրև քրիստոնյա ժողովուրդ, իբրև եկեղեցական, կրոնական համայնք: Այս վերջին քանի մը տարիներուն, երջանիկ եմ հաստատելու, որ այդ տեսակետէն շատ ավելի բարելավվեցավ եկեղեցական կյանքը Հարավային Ամերիկայի այս երկիրներուն մեջ, հատկապես Արգենտինայի, որ նոր ժրաշան թեմակալ առաջնորդ մը ունի, որ այդ ոգիով դաստիարակված է և որ իր շուրջը ունի արժանավոր հոգևոր ծառայողներ: Դուք այստեղ արժանավոր հոգևոր հովիվ մը ունիք՝ հայր Ավետիսը: Իր խոսքերէն քիչ առաջ հաստատեցի, որ նույն ոգեշնչումով կաշխատի, նվիրումով ու լավատեսությամբ: Անշուշտ ես մեծապես կգնահատեմ նաև այն բարենպաստ պայմանները, որոնց մեջ դուք կապրիք իբրև հայ համայնք, իբրև եկեղեցական, կրթական, մշակութային, բարեսիրական միություններ, շնորհիվ արգենտինյան պետական իշխանության անվերապահ, հայասեր վերաբերմունքին:

Իմ կողմէ կրկին անգամ իմ երախտագիտությունը կհայտնեմ արգենտինյան իշխանությանը հանուն Հայաստանյայց Եկեղեցւոյ: Նաև շնորհակալական իմ խոսքը բոլորիդ, որ այնքան սիրով և շերմությամբ վերստին ընդունեցիք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Մասնավոր շնորհակալություն ձեր Եկեղեցական

Համայնքային Վարչության, Ընդունելության Հանձնաժողովին, Տիկնանց Միության և բոլոր այն հանձնաժողովներուն, միություններուն, որոնք կգտնվին այստեղ և կշրջապատեն զիս սիրով և հարգանքով:

Թող Աստված ձեզ պահե պահպանե քաջառողջ, անվտանգ, երջանիկ ձեր ընտանեկան հարկերու տակ, բարի գործոց հաջողություններով:

Կեցցե՛ աստվածասեր այս երկիրը՝ Արգենտինան և համայն արգենտինյան ժողովուրդը:

Ճաշկերույթը վերջանում է Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով և խմբովին արտասանված «Հայր մեր»-ով:

ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ՁԵՏԵՂՈՒՄ ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐՏԻԿ ՍԱՆ ՄԱՐՏԻՆԻ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ

Մայիսի 16-ին, չորեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Իր շքախմբի և գաղութային վարչության անդամների, այցելում է Արգենտինայի ազատարար և ազգային հերոս Սան Մարտինի հուշարձանին և ծաղկեպսակ զետեղում այնտեղ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԽՈՐԴՈՒՄՅԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՌԱՌԻԼ ՊՐԻՄԱՏԵՍՏԱՅԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 10.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելություն է տալիս Կորդոբայի արքեպիսկոպոս կարդինալ Ռաուլ Պրիմատեստային: Նորին Սրբության և կարդինալ Ռաուլ Պրիմատեստայի միջև տեղի է ունենում ջերմ և սրտագին զրույց՝ էկումենիկ ոգով:

ԱՅՑ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Կորդոբայի քաղաքապետարան և հանդիպում ունենում քաղաքագլուխ դոկտ. Մեստրեյի հետ: Հանդիպումն անցնում է բարեկամական սիրալիր մթնոլորտում:

Այնուհետև Նորին Սրբությունը ընդունում է քաղաքապետական խորհրդի նախագահ Ֆերնանդո Մոնտոնային:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ ԿԻՑ «Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍԱՆԵՐԻ ԵՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով այցելում է Ս. Գևորգ եկեղեցուն կից «Ս. Սահակ-Մեսրոպ» վարժարան և հանդիպում ունենում վարժարանի սաների և ուսուցիչների հետ:

Գեղարվեստական ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի սաները՝ արտասանելով և երգելով ազգային-հայրենասիրական բանաստեղծություններ ու երգեր:

Հանդիսության ավարտին Իր օրհնության խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը:

Կորդոբայի Սան Մարտինի արձանի առջև

Վեհափառ Հայրապետը Կորդոբայի քաղաքապետարանի խորհրդականների հետ

Վեհափառ Հայրապետը՝ շրջապատված Կորդոբայի «Ս. Սահակ-Մեսրոպ» վարժարանի աշակերտ-աշակերտուհիներով

Նորին Սրբությունը, ինչպես ամեն անգամ արտասահմանում կրթական հաստատություններ և վարժարաններ այցելելիս, այս անգամ ևս շեշտում է հայկական դպրոցների կարևորությունը սփյուռքի պայմաններում՝ նշելով, որ հայկական դպրոցներում է, որ վառ են պահվում հայոց լեզվի սերն ու հայրենի հավատքը հայ մանկանց հոգիներում: Վեհափառ Հայրապետը նշում է նաև, որ առանց հայերեն լեզվի իմացության և հայրենի հավատքի պահպանման՝ սփյուռքի հայությունը կօտարանա և կձուլվի:

Այս առթիվ Նորին Սրբությունը դպրոցի աշակերտությանը բաշխում է Ս. Էջմիածնի նշաններ և դպրոցի տնօրենությանն է հանձնում Արարատի ու Ս. Էջմիածնի գունավոր մեծադիր նկարները:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԱԿՈՒՄԲ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բարեգործականի ակումբ և կատարում Հ. Բ. Ը. Միության նոր կառուցվելիք շենքի հիմնարկեքը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԶՈՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԱՆՎԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Նույն օրը, ժամը 17-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Վորավար Անդրանիկի անվան ակումբ:

Ակումբում բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս պրն. Մելքոն Պոլաճյանը: Հ. Օ. Մ.-ի անունից ելույթ է ունենում տիկին Գեղանուշ Ասատուրյանը:

Վերջում Նորին Սրբությունը կատարում է հոգեհանգիստ՝ Վորավար Անդրանիկի անվան ակումբում թաղված ազգային հերոս Արամ Երկանյանի հոգու խաղաղության համար:

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ «ԿՐԻԼՈՆ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՅՈՒՄ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 19-ին, «Կրիլոն» հյուրանոցում տեղի է ունենում մամուլի ասուլիս Վեհափառ Հայրապետի հետ: Ասուլիսին մասնակցում էին տեղական բազմաթիվ թերթերի թղթակիցներ, ինչպես նաև ռադիոյի և հեռուստատեսության աշխատակիցներ:

Նորին Սրբությունը սիրով և անձանձրույթ պատասխանում է թղթակիցների բոլոր հարցերին և վեր հանում Ս. Էջմիածնի դերը հայ ժողովրդի դարավոր պատմության ընթացքում:

ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՆ ԿԻՑ «ՊԱՔՐՃՅԱՆ» ՍՐԱՀՈՒՄ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Ս. Գևորգ Եկեղեցուն կից «Պաքրճյան» սրահում գաղութային վարչության կողմից տրվում է ճոխ ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթին մասնակցում էին շուրջ 400 հրավիրյալներ: Ներկա էին՝ Ս. Ներսես, Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Ս. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանը, Ս. Ավետիս քահանա Թորոսյանը, գաղութային վարչության անդամները՝ գլխավորությամբ վարչության նախագահ պրն. Սարգիս Զաքյանի, ինչպես նաև գաղութի հայկական պանապան կապակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Բացման խոսքով հանդես է գալիս տեղի հոգևոր հովիվ Ս. Ավետիս քահանա Թորոսյանը:

Հ. Բ. Ը. Միության անունից ելույթ է ունենում պրն. Արթին Պըլըքյանը՝ ողջունելով Հայոց Հայրապետի ներկայությունը հետևյալ սրտագին խոսքով.

«Վեհափառ Տեր,

Կորդոբահայ գաղութը այսօր կապրի հավաքական խանդավառության և ուրախության պատմական անմոռանալի օր մը: Մեզ այցելելու Ձեր այս երջանիկ որոշումը ոչ միայն աննախընթաց առիթ մը կհանդիսանա բոլորիս համար անխտիր հարգելու, մեծարելու և հայտնելու Ձեզ մեր շնորհակալությունները որպես Հայաստանյայց Եկեղեցու մեծարժան հոգևոր պետի, այլև, անտարակույս, իր կորավոր ազդեցությունը պիտի ունենա վերարժարժելու մեր հայրենասիրական զգացումները և բարձրացնելու մեր ազգային գիտակցությունը:

Հ. Բ. Ը. Միության Կորդոբայի մասնաճյուղի անունով Ձեզ կներկայացնեմ վարչությանն անդամներուն և մեր բոլորին հարգալից ողջույնները՝ բարի գալուստ մաղթելով Ձերդ Սրբության: Կորդոբայի այս փոքրաթիվ գաղութին տված Ձեր այցելությանը Դուք թանկագին առիթ մը կպարզենք մեզի, որպեսզի ոգևորվինք և հուզվինք հեռավոր մեր հայրենիքին հանդեպ կարոտի և սիրո զգացումներով, որպեսզի վերանորոգվի մեր սերը դեպի մեր մշակույթը, մեր լեզուն, մեր կրոնը, մեր ազգային անգնահատելի արժեքները և, վերջապես, որպեսզի ամրապնդվի բոլորիս մտքերուն մեջ մեկզմեկու հարապատ եղբայրներ ըլլալու գիտակցությունը և մեր վճռականությունը միասնաբար և համաբաշխ կերպով շարունակելու մեր պնդիվ պայքարը՝ պանել-պահպանելու համար մեր Եկեղեցին, մեր դպրոցը, կրթական, բարեսիրական և ընկերային մեր պանապան հաստատությունները ու մանավանդ մեր ազգային ոգին:

Ընդունեցեք, Վեհափառ Տեր, մեր բոլորի խորազգաց շնորհակալությունները: Միշտ պիտի հիշենք Ձեզ երկյուղած հարգանքով և երախտագիտությամբ, պիտի ներշնչվինք Ձեր հորդորներով և բարի խորհուրդներով, որպեսզի, ինչպես անմար կրակ, մեր սրտերուն մեջ միշտ վառ մնա և փոխանցվի մեր հաջորդ սերունդներուն մեր սերը դեպի մեր մայր հայրենիքը՝ մեր անմահ և անմոռանալի Հայաստանը»:

Այնուհետև Թեքեյան Մշակութային Միության անունից Վեհափառ Հայրապետի օրհնաբեր այցը Կորդոբայի հայությանը հետևյալ սրտագին խոսքով ողջունում է պրն. Կայծակ Տեր-Հակոբյանը.

«Վեհափառ Տեր,

Հանուն Թեքեյան Մշակութային Միության սիրով ու հարգանքով կուշտունենք Ձերդ Սրբության օրհնաբեր ներկայությունը մեր մեջ:

Ձեր գալուստը հեռավոր այս ափերը անսահման ուրախությամբ ու խանդավառությամբ կհամակե հայոց սրտերը: Դուք կբերեք մեզի մեր հայրենի հարապատ ժողովուրդին սերն ու կարոտը ու մանավանդ Ս. Էջմիածնի անսահման հավատքը:

Հայ ժողովուրդը իր պատմության ամենամոռայլ օրերուն իր միակ ապավենը նկատեց Հայաստանյայց Առաքելական սուրբ Եկեղեցին, որուն շնորհիվ ան ապահովեց իր գոյությունը մինչև այսօր: Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին եղավ ամրակուռ բերդը հայ մշակույթի ու ավանդությանը և անխորտակելի հավատքն ու ապրելու կամքը հայ ժողովուրդին:

Վեհափառ Տեր, Ձեր շնորհաբեր այս այցելությամբ Դուք ավելի կամրա-

պնդեք սփյուռքի և հայրենի ժողովուրդի միջև հոգեկան կապը, որ մեզ կմզնանմացորդ նվիրումով ծառայելու հայ ժողովուրդի վեհ նպատակներուն:

Աստուծմե կհայցենք, որ անսառան պահե հայոց հավատքի բազմադարյան կեդրոն Ա. Էջմիածինը և երկար քառասունչ կյանք պարգևե Չերդ Սրբություն, որպեսզի կարենաք դեռ երկար տարիներ գահակալել Լուսավորչի Աթոռին վրա»:

Հաշկերույթի ընթացքում խոսք է անում նաև սյրն. Ռուբեն Առաքելյանը՝ նշելով.

«Վեհափառ Տեր,

Կորդոքահայությունը այսօր ուրախության և ցնծության օրեր կայրի՝ իր մեջ ունենալով Չերդ Սրբությունը, որուն բարի գալուստ կմաղթենք սրբությանը:

Հայ ժողովուրդը իր պատմության ընթացքին ունեցած է քաղաքական բազում ելևէջներ և փորձություններ: Երբ ան կորսնցուցած է իր թագավորությունն ու անկախությունը, Հայ Եկեղեցին է պաշտպան կանգնած հայ ժողովուրդին:

Հայ Եկեղեցվո պատմությունը հարուստ է նշանավոր դեմքերով՝ Ա. Սահակ, Ա. Մեսրոպ, Ա. Մովսես Խորենացի, Ա. Գրիգոր Նարեկացի, Խրիմյան Հայրիկ և շատ այլ հոգևորականներ, որոնք անձնվիրաբար ծառայած են հայ դպրության և հայ ժողովուրդի ապաստաբության: Այսօր հպարտանքով կրնանք ըսել, որ Լուսավորչի գահին վրա ունինք մեր Վեհափառ Վազգեն Առաջինը, որ արժանավոր հաջորդն է մեր եռամեծ հայրապետներուն և Իր գործունեությամբ կհանդիսանա մարմնացումը խաղաղության և շինարարության: Անցնող 28 տարիներու ընթացքին ան կրցավ դարերու հնություն ունեցող շատ վանքեր ու եկեղեցիներ վերանորոգել և վերականգնել: Կհայցենք Աստուծմե, որ ան երկար կյանք ունենա, որպեսզի շարունակե իր այս սրբական գործը:

Վեհափառ Տեր, այս առթիվ սրտանց կողջունենք նաև Հայաստանի հայությունը, որ վերջին 60 և ավելի տարիներու ընթացքին աշխարհ մը դժվարություններ և ծանր փորձություններ հաղթահարելով՝ գերմարդկային զոհողություններ հանձն առավ հայրենիքի պահպանման և վերաշինության համար, բազմապատկեց իր համրանքը, պատվաբեր նվաճումներ արձանագրեց գիտության և մշակույթի մարզերուն մեջ և հայոց պատմության ձայնին ուսկընդի՝ հնարավոր բոլոր միջոցներով կջանա ամրացնել մեր այսօրվա գոյության խարխիսները հայության լուսապայծառ ապագայի կերտման հեռանկարով:

Վեհափառ Տեր, մոտ ժամանակեն պիտի վերադառնաք մայր հայրենիք. մեր հայրենի ժողովուրդին մոտ թարգմանը հանդիսացեք սփյուռքի հայության սիրույն, կարոտին, հույզերուն և դարավոր երազանքներուն: Կմաղթենք Չեզի բարի ձանադարի, երկար կյանք, որպեսզի Լուսավորչի կանթեղը միշտ վառ մնա Սուրբ Էջմիածնա մեջ»:

Վերջում օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
ՀԱՇԿԵՐՈՒՅԹԻ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ

«Հոգի առուել է, քան զմարմին»: «Հոգին է կենդանության»:

Սուրբ Ավետարանի խոսքերն են: Հոգին ավելի է, քան մարմինը և հոգին է կենդանություն, կյանք տվողը: Ավետարանի այս ճշմարտությունը հավիտե-

նապես ի վորո է բոլոր ժամանակներուն համար: Այդ խոսքերը արտասանված են երկու հազար տարի առաջ, բայց այսօր ալ իրենց այժմեությունը կպահեն, քանի որ մարդ արարածը կբնորոշվի առավելապես իր հոգիով, իր հոգեկան ներաշխարհով, կրնանք ըսել՝ իր հոգեկան տիեզերքով: Հոգին ալ, իրոք, տիեզերքի անսահմանություն ունի, ինչպես նյութական տիեզերքը, որու մասին հիմա դուք շատ բան գիտեք, որովհետև գիտությունը շատ հառաջացած է, և գրեթե գաղտնիք չկա նյութական տիեզերքի մասին: Բայց այդ նյութական տիեզերքին մեջ հոգին ալ այլ տիեզերք մըն է՝ ուրիշ որակի, և մարդու հայացքով դիտված՝ նույնիսկ ամբողջ նյութական տիեզերքը՝ իմաստ, նշանակություն, նպատակ կստանա մարդկային հոգեկան տիեզերքի միջոցով: Մարդն է, որ իր հոգեկան, իմացական կարողություններով այսօր կհասնի մինչև տիեզերքի անհունները: Այնպես որ այս իմաստով սխալ չէ ըսել, որ ամբողջ տիեզերքի կեդրոնը նորեն մարդը կմնա իր հոգիով: Եվ մեր քրիստոնեական հավատքը հատկապես այդ հոգիի մասին է որ կխոսի, այդ հոգին մեզի ճանչցնել կուտա և այդ հոգիի միջոցով է, որ կարծևորե մարդկային կյանքը, աշխարհը, պատմությունը: Եվ ավելին, այդ հոգիի ճանապարհով է, որ կբացվի հույսի ճամփան հավիտենական կյանքի:

Սիրելի ժողովուրդ, դուք հայ քրիստոնյաներ եք և ձեր հոգեկան ներաշխարհի մղումով է, որ իրարու կմիանաք իբրև Հայ Եկեղեցվո զավակներ, միասին կապրիք իբրև համայնք և այս պահուն հավաքված եք ձեր Կաթողիկոսին շուրջ, որ ինքն ալ այդ հոգիի մղումով է, որ Էջմիածնեն ճամփա ելավ և եկավ մինչև ձեզի: Այդ հոգեկան հրաշքն է, որ կբնորոշե նաև մեր հայկական կյանքը: Անշուշտ գիտությունը մեր օրերուն շատ զարգացած է: Գիտությունը նյութական աշխարհի գիտելիքներու ամբողջությունն է, որ իրապես հոյակապ հառաջդիմության մեջ է: Բայց ատիկա նյութական տիեզերքին, նյութական աշխարհին կվերաբերի, որուն առարկություն չունինք: Երբեմն կան կրոնականներ, որոնք կըսեն. մարդկային գիտությունը, գիտելիքները մեկ կողմ, մենք չենք ընդունիր պանոնք, միայն Սուրբ Գիրքը կդավանինք: Ես այդ տեսակետը չունիմ: Ես գիտությունն ալ կընդունիմ, որովհետև նյութական աշխարհն ալ Աստված է ստեղծած: Հետևաբար բոլոր գիտականները, որոնք նյութական տիեզերքը կուսումնասիրեն, բնավ չեն հակադրվիր ո՛չ Աստուծո, ո՛չ ալ հոգեկան ճշմարտություններու: Իսկական գիտականները, իսկական գիտությունը պարզապես կհայտնաբերեն Աստուծո ստեղծած օրենքները, տիեզերքի օրինաչափությունները և հետևաբար կհաստատեն կրոնական ճշմարտությունները: Կվերադառնամ իմ առաջին մտքին, Ավետարանի խոսքին հոգիի մասին, որ կբնորոշե մարդկային կյանքը, իմաստ, արժեք, նպատակ կուտա մարդու կյանքին: Հոգին ալ նույնքան իրական է, ինչքան նյութական աշխարհը: Եվ հոգի ըսելով՝ չենք հասկնար միայն անհատական մարդու հոգին: Բնական է, ամեն մարդ անհատ ունի այդ հոգին, կկրե այդ հոգին իր մեջ: Բայց կարելի է խոսիլ նաև հավաքականության հոգիի մասին, որովհետև մարդիկ միմյան կհանդիպեն և հավաքականության հոգին: Ընկերային, հավաքական կյանքի մեջ, ազգային կյանքի մեջ նոր հոգի մըն ալ կստեղծվի՝ ինքնուրույն հատկանիշներով, նոր մակարդակով, նոր որակով, ուր անհատական հոգիները կմիանան և կկապմեն հավաքական հոգին: Գիտական իմաստով իսկ կարելի է խոսիլ՝ անգլիացի ժողովուրդի հոգեբանության, հոգիին մասին, սպանացի ժողովուրդի հոգիին մասին, հայ ժողովուրդի հոգիին մասին: Եվ հավաքական ազգային կյանքի մեջ հոգիները կմիանան ոչ թե լոկ թվաբանական գումարումով: Թվաբանության մեջ երկու առավել երկու՝ հավասար է չորսի, բայց հոգեկան մարդկային աշ-

խարհի մեջ երկու մարդ առավել երկու մարդ՝ հավասար չէ չորս մարդու, այլ՝ շատ ավելի: Երբ մարդիկ իրարու հետ կմիանան, անոնց հոգիներու գումարը շատ ավելի է, քան թե թվաբանական գումարը: Եվ այս իրողությունը կարծեք թե առավել կձգմարտվի մեր ազգի կյանքին մեջ: Մենք երևի ի վերուստ Աստուծոմե շնորհված կարողություն մը ունինք՝ այս ճշմարտությունը դրսևորելու մեր կյանքին մեջ, մեր պատմության մեջ: Շատ անգամ փոքր թվով կարողացած ենք իրագործել մեծ հաջողություններ, մեծ հաղթանակներ: Եվ այդ բոլորը հոգեկան ուժերու միացումով է, որ ստեղծված է:

Սկիզբեն ի վեր, քրիստոնեությունը ընդունելեն հետո մանավանդ, հայ ժողովուրդի հոգեկան ուժերը պայծառակերպվեցան, աճեցան, բազմապատկեցան և ստեղծարար հպոր ուժի մը վերածվեցան: Այդպես է, որ քրիստոնեությունը ընդունելեն ոչ շատ անց՝ մեր ժողովուրդը ստեղծեց իր գիրն ու գրականությունը, Ս. Գիրքը թարգմանեց: Ինչի՞ արդյունք էր Ս. Գրքի թարգմանությունը, եթե ոչ հայ հավաքական հոգիի հանձարի արտացոլման, Ս. Սահակի և Ս. Մեսրոպի գործի մեջ: Վարդանանց հերոսամարտը նույնպես հայոց հավաքական հոգիի արտահայտությունն էր:

Եվ այսպես կրնանք մեր ամբողջ պատմության ճանապարհին այս հայ հոգիի ստեղծագործության մասին խոսիլ: Սարգսրապատի ճակատամարտը, որ հիշվեցավ այսօր քանի մը անգամ ակումբներու մեջ, նույնպես հայոց ազգային հոգեկան սխրանքը կհանդիսանա: Հայ Կորքը ավելի տկար զինված էր, նվազ մասնագետ հրամանատարներ ուներ, բավարար սնունդ չուներ, զինվորներեն ոմանք նույնիսկ ռաբոբիկ էին: Մինչդեռ թշնամին շատ ավելի բազմամարդ, շատ ավելի զինված, շատ ավելի պատրաստված էր: Բայց հրաշք պատահեցավ: Հայերը հաղթեցին իրենց հավաքական հոգեկան ուժով: Հայաստանի մեջ առիթներ ունեցած եմ խոսելու Սարգսրապատի ճակատամարտին մասնակցած անձերու հետ: Անոնք կվկայեն՝ «Մենք ալ պարմացանք, թե ինչպես հաղթեցինք»: Բոլոր թվաբանական, ռազմագիտական հաշիվներով հայերը պետք է պարտվեին, սակայն հաղթանակը հայերը տարին, որովհետև հայոց ազգային հավաքական հոգին էր, որ գործեց խորհրդավոր կերպով, հրաշալի կերպով: Այդպես է, որ հայ ժողովուրդը իր ճակատագիրը շրջեց և դեպի մայիսյան լուսաբացը հառաչ ընթացավ:

Այսօրվա Հայաստանը մինչև 60 տարի առաջ ողբի և ուրբի հայրենիք էր: Նույնիսկ մինչև 1922—23 թվականները Երևանի մեջ անտուն-անտեր թափառող որբեր կային, և սակայն մեր ժողովուրդը քով-քովի գալով՝ նոր հավատքով, հերոսական ճիգերով կարողացավ իր վերքերը բուժել և իր նոր կյանքը ստեղծել: Այսօրվա Երևանը արշուն-քրտինքով ստեղծված է և սիրով կառուցված է: Այսօր մենք հպարտ ենք Երևանով, որովհետև Երևանը հայկական քաղաք մըն է ազգային ճարտարապետության շունչով: Հայաստանի վերաշինությունը և ծաղկումը նույնպես հրաշքի համապոր երևույթներ եղան, տեսակ մը Սարգսրապատի հաղթանակի շարունակությունը, խաղաղության պայմաններու մեջ, նույնպես հայոց հավաքական հոգիի դրսևորումներ: Մենք կհավատանք մեր ժողովուրդի հավաքական հոգիի Կորություն: Գաղտնիք մը կա մեր ժողովուրդի կյանքին ու պատմության մեջ՝ բոլոր դժվարությունները հաղթելու և գոյատևելու, ապրելու և ստեղծագործելու:

Ես այդ հոգին կտեսնեմ նաև ձեր մեջ, ինչպես Բուենոս Այրեսի մեջ այ տեսա: Դուք ևս ամբողջ հայ ժողովուրդի հոգիի արտահայտությունը կներկայացնեք ձեր պայմաններուն մեջ, ձեր եկեղեցիով, դպրոցով, միություններով, հավատավոր գործունեությամբ: Իրապես հրաշալի պատկերի մը առաջ գտնվե-

ցա ես՝ բաղդատելով այսօրվա վիճակը 1960-ի հետ: Խոստովանիմ մեղքս. Բունեսու Արեսի մեջ ըսի, որ Կորդոբա չեմ կրնար երթալ: Բայց ինձի ըսին՝ չէ՛, Վեհափառ, անհարմար է: Արդ՝ շատ գոհ եմ, որ եկա: Ընդունեցեք իմ անկեղծ գնահատանքը: Ձեզի բոլորիդ իմ գնահատանքը և սերը, հատկապես ձեր եկեղեցական ազգային մարմիններուն և ձեր միություններուն, որոնց ակումբները ես այցելեցի: Իմ սերն ու գնահատանքը ձեր հոգևոր առաջնորդ սրբապանին և ձեր հոգևոր հովիվ հայր Ավետիսին:

Կուլեմ ի մասնավորի ընդգծել և գնահատել միասնական այն ոգին, որ ստեղծված է այստեղ և որ արտահայտվեցավ առավելապես իմ այցելության առիթով: Այդ ալ հայկական հոգեբանության դրական կողմերեն մեկն է: Ակումբներու կամ միություններու թիվը կրնա շատ ըլլալ, բայց կարևոր առիթներով անոնք պետք է միանան, միասին ծրագրեն և միասնաբար աշխատին: Ես ուրիշ անգամ ալ ըսած եմ. ամբողջ մեր գաղթաշխարհի հայությունը պետք է հիմնական չորս տոներու շուրջ համախմբվի և զանոնք միասնաբար տոնախմբեն: Այդ չորս տոներն են՝ Վարդանանց պատերազմի հիշատակը, Ապրիլի 24-ր՝ Վերահասարակություն սուրբ հիշատակը, Սարգսրապատի ճակատամարտը և Թարգմանչաց՝ հայ մշակույթի տոնը: Մանավանդ այս չորս տարեթիվերը կմարմնացնեն ամբողջապես համայն հայ ժողովուրդի հավաքական գիտակցությունը և ոգին:

Պիտի բաժնվիմ ձեզմե սիրով և, վստահ եղեք, միշտ պիտի հիշեմ ձեզ: Մասնավոր շնորհակալություն ակնիվ տանտիկիներուն, որոնք այսօրվա համեղ կերակուրները պատրաստեցին: Այդ կերակուրներուն համն ալ չպիտի մոռնամ:

Մնացեք բարով, մնացեք խաղաղությամբ, և Աստված ձեզ օրհնե ու պարգևե բոլորիդ ուժ, եռանդ, կարողություն, որպեսզի բարձր հնչե «Արմենիա» անունը այս հյուրընկալ երկրին մեջ և բարձր շողա ու ճառագայթե միշտ ձեր եկեղեցվո գմբեթի դեպի երկինք բարձրացած հայկական խաչը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԿՐԿԻՆ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍՈՒՄ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍ

Մայիսի 17-ին, հինգշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Տ. Ներսես և Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսների, Տ. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանի, ինչպես նաև Նորին Սրբությանը ընկերակցած Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի Հայ Առաքելական Եկեղեցու վարչության մի շարք անդամների, Կորդոբայից կրկին մեկնում է Բուենոս Այրես:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նույն օրը, ժամը 18-ին, Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդարանի ընդունարանում Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Բուենոս Այրեսի հայ կաթողիկե համայնքի հովիվ հայր Կղեմես Մալճյանը:

•
• •

Ժամը 18.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդարանի ընդունարանում կրկին ընդունում է մի խումբ հայ համալսարանականների և շահեկան պրոպեգանդանոս նրանց հետ հայ մշակույթի հետ կապված մի շարք հարցերի շուրջ:

•
• •

Ժամը 19.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը ընդունում է Բուենոս Այրեսի «Թեմպո» թերթի թղթակցին և պատասխանում նրա հարցերին:

•
• •

Ժամը 21-ին Վեհափառ Հայրապետը այցելում է «Արմենիա» մշակութային կենտրոն: Ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի կենտրոնի ճաշասրահում տրվում է ընթրիք:

Վեհափառ Հայրապետը Արգենտինայի և Ուրուգվայի հայոց իռզկոր դասի հետ Բուենոս Այրեսի առաջնորդարանում

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ Ս. ՊՈՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայիսի 18-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով այցելում է Ս. Պողոս-Պետրոս եկեղեցի: Եկեղեցին լեցուն էր բազմաթիվ հայ հավատացյալներով:

Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոս Բունիաթյանը բարիգալստյան ջերմ խոսքով ողջունում է Նորին Սրբության ներկայությունը եկեղեցում և հրավիրում Նրան տալու Իր օրհնությունը ներկա հավատացյալներին:

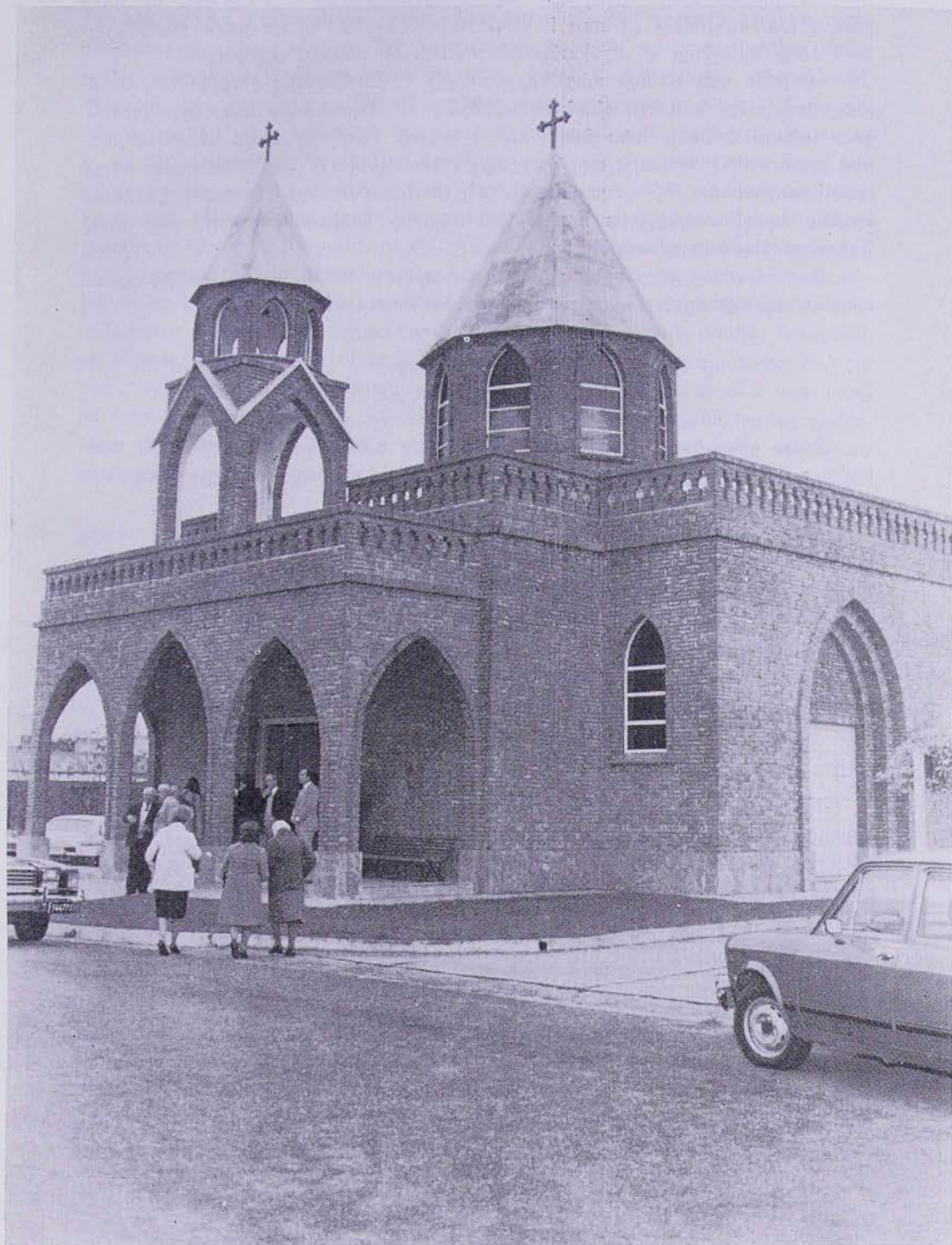
ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՅՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ
Ս. ՊՈՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Մեծ գոհունակություն կզգամ այս պահուս, որ կգտնվիմ ձեր մեջ, այս փոքրիկ եկեղեցվո կամարներուն տակ: Եվ ուրախ եմ, որ Բուենոս Այրեսի այս ծայրամասին մեջ գտնվող սույն փոքրաթիվ համայնքը իր աղոթքի Տունն ունի 1937-են ի վեր: Ես իմ օրհնությունը կբերեմ անոնց, որոնք նախաձեռնությունը ունեցան, ծրագիրը կազմեցին և իրագործեցին այս եկեղեցին կառուցելով: Իմ օրհնությունը մանավանդ բարերարներուն, որոնք բարեպաշտական զգացումներե մղված՝ կարողացան այս սիրուն եկեղեցին կյանքի կոչել, որպեսզի այս շրջանի մեջ ապրող մեր հայ հավատացյալները իրենց հոգեկան սնունդը, իրենց հոգեկան մխիթարությունը ստանան:

Ես գիտեմ, որ դուք մնայուն հոգևոր հովիվ չունիք, բայց ամիսը անգամ մը այստեղ ս. պատարագ կմատուցվի: Այդ լավ է, որովհետև կհավաքվին այս շրջանի հավատացյալները, որպեսզի չմոռնան մեր ավանդությունները, մեր սրբությունները, և որպեսզի այստեղ իրարու հանդիպելով՝ ավելի ջերմանա հայ համայնքային զգացումը, եղբայրական սերը հայերու միջև:

Մեր եկեղեցվո կամարներուն տակ հավատացյալը իր հոգիի ճանապարհներով հաղորդակցության մեջ կմանե Աստուծո հետ: Ամեն մեկը կուզա ուխտով մը, աղոթքով մը՝ խնդրելով Աստուծո օգնականությունը և ողորմությունը: Բայց Հայ եկեղեցին նաև այն հավաքատեղին է, ուր հայ հավատացյալները իրարու մոտ կուգան, ուր իրենց հոգիները իրարու կհաղորդակցին ու այսպիսով կամրապնդվի ազգային եղբայրական սերը անոնց միջև: Սերը, սիրելիներ, աստվածային շնորհի մըն է՝ պարզեցված մեզի բոլորիս: Այդ սերը պիտի գիտնանք պահպանել, աճեցնել և արժևորել մեր կյանքի ճանապարհին: Մեր Մայր եկեղեցին այդ ճանապարհը կբանա մեր առջև, որպեսզի այդ աստվածային սերը կենդանի իրականություն դառնա հայ հավատացյալներու կյանքին մեջ:

Այսօր ես կբերեմ ձեզի նաև ողջույնը մայր հայրենիքի և օրհնություններ Ս. Էջմիածնեն: Ս. Էջմիածինը մեր սուրբ հավատքի պատմական կեդրոնն է՝ կառուցված մոտ հազար յոթը հարյուր տարի առաջ, առաջին հայկական եկեղեցին, որ այսօր ալ կանգուն է և պայծառ վիճակի մեջ, վերաշինված և բարեկարգ: Այդ հավատքի կեդրոնեն կճառագայթե օրհնությունը աստվածային ոչ միայն Հայաստանի մեջ բնակող հայերուն վրա, այլ նաև՝ ամբողջ հայության: Այդ օրհնության ճառագայթը մեր մարմնական ռաջքերով չենք կրնար տեսնել բնականաբար, ոգեղեն իրականություն մըն է, բայց բոլոր այն հայերը, որոնք հավատք ունին մեր ազգի և մեր ապագայի վրա, կտեսնեն Լուսավորչի կանթեղը և կզգան, որ անոր ճառագայթները իրենց ալ կբաշխվի:

Քունոս Այրեսի հայոց Ս. Երրորդություն եկեղեցին

Ես կուզամ ձեզի հիշեցնելու այս ճշմարտությունը և մաղթելու, որ դուք բոլորդ ձեր հոգիները բանաք և ընդունեք Աստուծո օրհնության յուրը, որ նաև ձեզի կբաշխվի Ս. Էջմիածնեն, Լուսավորչի անմահ կանթեղեն:

Ես շատ գոհ մնացի տեղ հորը հույիչ և իմաստավից խոսքերեն: Հոգեշունչ խոսք էր՝ ավետարանական խոհերով ու հայրենասիրական պատգամներով: Կմաղթեմ Ձեզի, տեղ հայր, ուժ և կորով, որպեսզի նույն ներշնչանքներով շարունակեք ծառայել այս փոքրաթիվ համայնքին և Ձեր մատուցած սուրբ պատարագներով, Ձեր քարոզներով, Ձեր հովվական աշխատանքով կենդանի պահեք այս համայնքը իր հավատքին մեջ, իր հավատարմության մեջ դեպի Ս. Էջմիածինը և մայր հայրենիքը:

Թող Աստված միշտ շեն պահե այս աղոթքի Տունը և ձեզ բոլորդ պահե պահպանե քաջառողջ, ձեր բարի գործերու հաջողությամբ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, Բուենոս Այրեսի Հայ Մարմնասարգական Ընդհանուր Միությունը կազմակերպում է հանդիպում Վեհափառ Հայրապետի հետ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի սրահում:

Բացման խոսքով հանդես է գալիս Հ. Մ. Ը. Մ.-ի նախագահ պրն. Գևորգ Գարամանուկյանը: Ողջունի և բարիգալստյան խոսք են ասում նաև Տ. Շավարշ ավագ քին. Մեհրաբյանը, պրն. Պարզև Պաբսամյանը և ուրիշներ:

Վերջում օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը՝ ուժ և եռանդ մաղթելով երիտասարդ մարպիկներին և գեղեցիկ հուշեր պատմելով Ռուսինիայում երիտասարդության ջրջանում Իր սկստական տարիներից:

Նույն օրը, ժամը 14-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բուենոս Այրեսի հայկական գերեզմանատուն: Գերեզմանատանը ցանկող Ս. Երրորդություն մատուան մեջ Նորին Սրբության բարձր նախագահությամբ կատարվում է հոգեհանգստյան պաշտոն «վասն ննջեցելոց հայոց»:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 18-ին, Վեհափառ Հայրապետը հայոց սուռճնորդարանի ընդունելությունների դահլիճում ընդունում է Բուենոս Այրեսի հայկական վարժարանների ուսուցիչներին և տալիս Իր հայրական խորհուրդներն ու հայրապետական պատգամը՝ վեր հանելով հայ ուսուցչին վերապահված պատասխանատու դերը սփյուռքում հայապահպանման կարևոր գործում:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ

Կրթական բոլոր մշակները դժվարին պայմաններում մեջ կաշխատին, մեր նոր սերունդներուն հայեցի կրթություն տալու ի խնդիր: Ես ինքս ուսուցիչ եղած եմ, նույնպես սփյուռքի պայմաններում մեջ, որով կհասկնամ դժվարությունները,

որոնց կհանդիպի հայ դաստիարակը և՛ նյութական, և՛ բարոյական իմաստով: Ես կհիշեմ, որ Բուխարեստի հայոց վարժարանին մեջ դպրոցի բյուջեն միշտ դժվարությանց կհանդիպեր: Եվ կպատահեր երբեմն, որ ուսուցիչները երկու ամիս ամսական չկարողանային ստանալ: Բայց և բարոյական տեսակետով՝ ուսուցիչները միշտ չէ՝ որ կգնահատվեին ըստ արժանվույն: Կկարծեմ, որ հիմա, տարիներ անց, սփյուռքի կրթական մշակներու գործը ավելի դժվարացած է, ո՛չ ֆինանսական տեսակետով հավանաբար և ո՛չ ալ բարոյապես: Բայց այս անգամ ուրիշ դժվարություններ կան՝ հալ լեզուն կենդանի պահելու առումով, որովհետև սերունդները իրար հաջորդելով՝ երիտասարդները ավելի տեղական լեզուները կխոսին: Մայրենի լեզվի կենդանի պահպանումը բնական հոսանքի դեմ պայքարի բնույթ կստանա: Այդ պայքարը, ձեր պայքարը հերոսական աշխատանք է՝ վեր ամեն գնահատանքե: Արտասահմանի կյանքի մեջ գուցե ամենակարևոր աշխատանքը իր ուսերուն վրա կտանի կրթական մշակը: Կխորհիմ, թե բոլորդ, հայու տոկուն գիտակցությամբ կշարունակեք այդ պայքարը հանուն հայ լեզվի և հայ գիտակցության պահպանման: Շատ դժվար գործ է այդ, բայց իմ կարծիքով անկարելի չէ, հետևաբար ձեզի բոլորիդ կմաղթեմ հաջողություններ: Միշտ լավատես մնացեք, սիրեցեք ձեր գործը, աշխատեցեք անսասան հավատքով, պաշտեցեք մեր մայրենի քաղցր լեզուն, մեր հերոսական լեզուն:

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈ «ԱՐՍԼԱՆՅԱՆ»
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 50-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր ջքախմբով ներկա է լինում «Արսլանյան» վարժարանի (այժմ՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ) հիմնադրման 50-ամյակին նվիրված գրական-գեղարվեստական հանդիսությա-
նը՝ դպրոցի սրահում:

Հոբելյանական հանդիսությունը բաց է անում վարժարանի տնօրեն պրն. Պետրոս Հաճյանը հետևյալ խոսքով.

«Նորին Սրբություն Վեհափառ Տեր,

Այսօր կրկնակիորեն հուպիչ և նշանակալից օր մըն է մեզի համար, ապ-
րումներով հարուստ և մեծապես սրտապնդիչ օր մը:

Նախ՝ որովհետև Դուք, Ամենայն Հայոց Հայրապետ, եկած եք Բուենոս Այրես ձեր ժողովուրդի զավակները տեսնելու և անոնց բերելու պարզ, բայց դարերու կշիռ ունեցող և դարերու տառապանք պարունակող պատվեր մը՝ Քրիստոնյա ըլլալ ու մնալ, ինչպես հայու համառությամբ գիտցան ըլլալ մեր սուրբ հայրերը, մեր հեզ ու համեստ, մեր նահատակ հայրերը մինչև իրենյ շունչին ու արյան վերջին կաթիլը. և հայ ըլլալ ու մնալ այնպես, ինչպես Քրիս-
տոս պատկերացուցած է իր իսկ խաչելությամբ, այսինքն՝ հոգիի հպորությամբ, կյանքի ու մահվան գնով:

Երկրորդ՝ որովհետև մենք այսօր կնշենք հիմնադրության հիմնամյակը լույսի, ուսման ու կրթության տաճարի մը՝ Արսլանյան վարժարանի, որ դարձյալ հիսուն տարի առաջ, ժամանակի չափազանց համեստ պայմաննե-
րուն մեջ, քար առ քար կբարձրանար պարզ, բայց հաստատուն կամքով մը, պարզ, բայց մնայուն նպատակի մը համար՝ հայ մնալ, դիմանալ ժամանակին, պահպանել լեզու և նկարագիր, մշակույթ և ավանդություն, պաշտպանել մեր ցեղային դիմագծությունն ու բարոյական արժեքները, պաշտպանվիլ օտար, ալյասերիչ ուժերու ներխուժումեն ու մնալ հայ, պահել Հայկեն, Մեսրոպեն և

Արսլանյան վարժարանի երգչախումբը և «Կոմիտաս» երգչախումբը համերգի ժամանակ

Հայոց պատմության բոլոր սուրբերեն ու հերոսներեն մեզի փոխանցված հպոր ոգին:

Խորհուրդ մը կա, Վեհափառ Տեր, ոգեկան և գաղափարական միասնություն մը Ձեր Սրբության կեցուցիչ այցելության և հոբելինական ներկա հանդիսության տուն տվող շարժառիթին միջև: Դուք եկաք, որովհետև հայրենիքեն հեռու այս ամերուն, իրենց ազգային ինքնության գիտակից հայ վանգվածներ կան, Հայաստանյայց Եկեղեցվո ղողանջներուն ունկնդիր հավատացյալ հայեր. վերջապես՝ ազգային ապրումներու հարուստ դրամագլուխով օժտված և իր ենթակառույցներով կազմակերպված գաղութ մը, իր ժրջան ու գործունյա առօրյայով, իր երիտասարդությամբ, հայ մնալու իր մնայուն պայքարով:

Իսկ այս բոլորը կան, այս բոլորը եղան, որովհետև հիսուն կամ ավելի տարիներ առաջ, սոսկալի ցեղասպանությունեն վերապրող հայ մարդիկ երբեք չհանձնվեցան ինքնալքումի, իուսահատության և դասալքության սպաննիչ հոսանքին, այլ հերոսական թափով, հիանալի անձնագոհությամբ և վարմանալի կամքով հայկականության առաջին սերմերը նետեցին այս բարի հողերուն վրա: Անոնք, ծանր պայմաններու մեջ, գրեթե միմակ և անօգնական, բայց օժտված ցեղի ստեղծագործ տաղանդով, լծվեցան արժանթինահայ գաղութի կազմավորման դժվարին, տքնաջան աշխատանքին և իրենց մաքուր քրտինքով բարձրացուցին հայապահպանումի առաջին բերդերը:

Այսպես բարձրացավ նաև «Արսլանյան» վարժարանը:

Անցնող հիսնամյակին, հայակերտումի այս օջախը, ի հեճուկս բոլոր դժվարություններու և ժխտական երևույթներու, տվավ հայկական ապրումներով տոգորված և հայեցի դիմագծությամբ օժտված իրերահաջորդ սերունդներ, որոնք ապահովեցին մեր ժողովուրդի շարունակականությունը և հարաճուն կենսունակությունը, «Արսլանյան» վարժարանի հիսնամյա վաստակին մեջ իրենց ծառայության բաժինը ունեցան ավնիվ ազգայիններ և նվիրյալ ուսուցիչներ ու դաստիարակներ, որոնց բոլորին հարգանք ընծայելու համար է, որ կազմակերպված է այս հանդիսությունը, իբրև սրտի արդար պարտք և երախտագիտություն:

Խոսիլ «Արսլանյան» վարժարանի մասին, կնշանակե խոսիլ հայ դպրոցի կարևորության և փրկարար դերակատարության մասին:

Մարդ էակի գոյությունը հիմնավորելու համար, եթե կրնանք գործածել «կմտածեմ, ուրեմն կամ» փիլիսոփայական հղացքը, ուրեմն հայ մարդու կամ հայ հավաքականության գոյությունը պայմանավորելու համար կարելի է գործածել «կդիմադրեմ, ուրեմն կապրիմ» նշանախոսքը:

Հայ ժողովուրդը պետք է դիմադրե, որպեսզի ապրի: Պետք է դիմադրե, որպեսզի կուլ չերթա բավաթիվ մշակույթներու և քաղաքակրթություններու հորձանքին, պետք է դիմադրե, որպեսզի կենդանի պահե հինեն եկող դարավոր մշակույթ մը, արյամբ մկրտված իր հավատքը, հայոց պատմության դյուցազնական և ողբերգական շեշտերով դարբնված մեր նկարագիրը, ապրելու մեր ոճը:

Ներկա հայության, և մասնավորաբար սփյուռքի հայության գոյատևումը պայմանավորված է ազգային մեր դիմադրականության ամրապնդումով: Իսկ դիմադրականություն՝ կնշանակե փարիլ մեր ցեղային ինքնության և արմատներուն, անխնա պայքար մղել ազգային բարքերու ալլասերումին դեմ, հավաքական ուժի կազմալուծումին դեմ և մեզ հոգեպես, նկարագիրով տկարացնող վտանգներուն դեմ:

Մեր ազգային դիմադրականության գործոններն են՝

ա. Եկեղեցին.

բ. Մշակութային կազմակերպությունները և մտավորականությունը.

գ. Մեր քաղաքական կազմակերպությունները.

դ. Մեր վարժարանները:

Այս բոլոր գործոններու պայծառ ու կայտառ պահպանումը, անոնց ուժեղացումը և ներդաշնակ գործունեությունը մնայուն կերպով կերաջխավորեն հայության դիմագիծի ու բարոյական արժեքներու ապահովությունը: Սակայն թող ներվի մեզի այս բոլոր գործոններուն մեջ առաջնահերթությունը տալ հայ դպրոցին: Դպրոցն է օրորանը հայկականության և հայ մշակույթի, զրպրոցն է հայակերտումի դարբնոցը, ազգային ոգի և գիտակցություն կազմավորելու վառարանը: Եթե Եկեղեցին կապժառանգ հավատացյալ մարդոց փարումով, եթե մշակույթը կհարստանա նոր սարքերով և ուժերով, և եթե մեզ քաղաքական կազմակերպությունները պիտի որակավորվին անհատականություն ունեցող գործիչներով, ապա այս բոլոր մարդկային ուժերը կդարբնվին ու կպատրաստվին նախ և առաջ դպրոցի մեջ, նախ և առաջ դպրոցի շուենշով:

Միայլ չլլար մտածել, որ 5-րդ դարու ոսկեդարյան սերունդը այս համուպումով շրջեցավ Հայաստանի խավար անկյունները և դպրոցներու ցանցով օժտեց մեր հայրենիքը, որովհետև քաղաքական անկայության կորուստն ետք, մեզի կմնար պահպանել ու պաշտպանել մեր մշակութային անկախությունը, որուն գաղափարական սերմերը առաջին հերթին կնետվին դպրոցի մեջ: Ահա թե ինչու մեր ժողովուրդը նույնքան պաշտամունք ունեցավ զդպրոցին հանդեպ, որքան եկեղեցիին, և եկեղեցվի կողքին կանգնեցուց դպրոցը:

Այս դարուն ևս, 20-րդ դարուն, նույնանման վտանգներ կսպառնան մեր ժողովուրդին, հետևաբար հայ դպրոցը կմնա փրկության լաստ մը աշխարհացրիվ հայության:

Վստահ ենք, որ 50 տարի առաջ այս համուպումով և հիմնական այս առաջադրանքով ճամփա ելան արժանթինահայ գաղութի առաջին դպրոցաշենները, շատ անգամ անանուն, շատ անգամ նույնիսկ դպրոց չտեսած համեստ մարդիկ:

Այսօր արժաթինահայ գաղութը օժտված է դպրոցներու կազմակերպված ցանցով, և հայեցի դաստիարակությունը, թեև դարձյալ դժվարին պայմաններու մեջ, բայց կտարվի հարատևությամբ և օրինակելի նվիրումով: Շնորհիվ մեզ կրթական հաստատություններուն, հայ լեզվի ծանոթությունը և ազգային պատկանելիության պզգցումը տարվե տարի կամրապնդվին սեր նոր սերունդներուն մոտ:

Ասիկա անուրանալի նվաճումներեն մեկն է արժանթինահայ գաղութին և հատկապես մեր դպրոցներուն:

Կարևոր է ընդգծել նաև հայ դպրոցի այլ մեկ առաքելությունը, որն է՝ **հայակերտումը**: Հայ դպրոցի դերը չի սահմանափակվիր լեզուն սորվեցնելու մեքենական աշխատանքով, այլ մայրենի լեզվի կուլքին և իբրև լրացուցիչ **լեզու** հասկացողություն, հայ դպրոցը կպատրաստե ու կկազմավորե նաև հայ մարդը, հայ քաղաքացին, որ կապրի իր ժողովուրդին տազնապներով և ցավերով, որ հաղորդակից է հայության անցյալին, ներկային ու ապագային կապված հարցերուն և որ անհատական իր էության մեջ ամրորեն փարած է իր սրբություններուն, հանձնառու է հանուն հայ ժողովուրդի գոյատևումին և արդար իրավունքներուն:

Պետք է նկատի ունենալ նաև հետևյալ կարևոր իրողությունը, որ բավարիվ հայ ընտանիքներ հայ դպրոցի միջոցավ կապված են մեր ազգային իրա-

կանության, հետևաբար հայ դպրոցը եղած է մեր կյանքի գլխավոր առաջնություններն մեկը, որ, բացի հայեցի դաստիարակության իր գործեն, շարունակական ներգործություն ունի շատ մը հայ ընտանիքներին ներս, շարժման կմղե՛ պանոնք, հանդիսանալով հաղորդակցության կարևոր միջոց մը ընդմեջ հայ ընտանիքին և հայ հավաքականության:

Հիսուն տարի առաջ կամ այսօր, արտասահմանի հայ ժողովուրդը կզբտնրվի նույն հարցերուն, նույն վտանգներուն և նույն տագնապներուն առջև՝ **հայապահպանում և հայ դատ:**

Արդ, առանց դպրոցի չկա հայապահպանում, և առաջն հայապահպանումի չկա հայ դատ. ավելորդ է հայ դատ հետապնդելը: Հայ դատը խարսխված է՝ հայ մշակույթը, հայ հոգին և հայ միտքը իրենց ամբողջական արտահայտություններով հասցնել իրենց վախճանական հանգրվանին և մայր հողին:

Իսկ հայ մշակույթը, հայ հոգին և միտքը կպահպանվին հայ դպրոցի մեջ: «Արսլանյան» վարժարանի հիսնամյակը թող կոչ մը ըլլայ արժանթիւնահայ մեր գաղութին, որ դպրոցի ճամփով տեր կանգնի իր սեփական մշակույթին: Պետք է ընենք այնպես, որ Նարեկացին շարունակե խոսիլ մեր երկյուղած հոգիներուն, Շնորհալին սարսռացնե մեր սիրտը, Կոմիտասը իր սիրո, կարոտի և տառապանքի մեղեդիներով ցնցե մեզ ու մեր զավակները:

Ըլլալ տեր մշակույթին՝ կնշանակե գիտակցիլ անոր արժեքին և ըմբռնել զայն: Ըլլալ պահապան մշակույթին՝ կնշանակե ոչ միայն լիանալ ազգային մշակույթի գանձերով, այլև գուրգուրալ անոնց վրա, վերաբժնորել զանոնք: Նյութեղէն բոլոր գանձերը փոշի կդառնան, բայց ինչ որ մշակույթ է՝ կմնա հավիտյան: Բայց կմնա, եթե անոր տերը իր գոյության իմաստը շարունակե տեսնել իր մշակույթի ճառագայթող ջերմության ու գեղեցկության մեջ:

Մեր մշակույթի առաջին արտահայտությունը լեզուն է, որով խոսեցան Մեսրոպեն մինչև Դավիթ Անհաղթ, Նարեկացին մինչև Նաղաշ Հովնաթան, Աբովյան, Րաֆֆի, Եղիշե Չարենց, Ահարոնյան և մեր նահատակ գրագետներու հոյակապ փաղանգը: Իսկ լեզուն կպահպանվի դպրոցով, առանց որուն չիք փրկություն:

Ես ինծի իրավունք կուտամ հոբելիական ներկա հանդիսությունը ընծայելու բոլոր անոնց, որոնք հյուսեցին, ծաղկեցուցին, գեղեցկացուցին մեր լեզուն՝ բանաստեղծությամբ, հանճարով ու շատ անգամ արյունով: Նան՝ բոլոր անոնց, որոնք աշխարհի որևէ տեղ հայ դպրոց կառուցեցին, որպեսպի աշխարհի բոլոր լեզուներու շարքին ապրի մեր լեզուն, մեծաքանչ մեր լեզուն»:

Այնուհետև գրական-գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի սաները՝ երգելով ազգային-հայրենասիրական երգեր և արտասանելով հայ բանաստեղծներից գեղեցիկ քերթվածներ:

Երեկոն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնության խոսքով և «Պահպանիչ»-ով:

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓՈՂՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Մայիսի 19-ին, շաբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ Բուենոս Այրեսի քաղաքագլուխ դոկտ. Խոսիո Սալիերի, կատարում է «Արմենիա» փողոցի հանդիսավոր բացումը: Ինչպես նշվեց, մայիսի 10-ին, Բուենոս Այրեսի Քաղաքային Խորհրդի նիստում, որին ներկա էր եղել նաև Վեհափառ Հայրապետը, պաշտոնապես որոշվեց Ասեվեդո փողոցի մեկ մասը անվանել «Արմենիա»:

Բազմաթիվ Կրթական «Ազգային» ինստիտուտ

Բացման հանդիսավոր արարողությունից հետո տեղի է ունենում միտինգ: Նախագահական ամբիոնում տեղ են գրավում Նորին Սրբությունը, Բուենոս Այրեսի հարգարժան քաղաքագլուխը, քույր եկեղեցիների բարձրաստիճան հոգևորականներ, ինչպես նաև պետական և քաղաքային իշխանությանց ներկայացուցիչներ:

Բացման խոսքով հանդես է գալիս Հայկական Ուսումնասիրությունների Կենտրոնի տնօրեն պրն. Գևորգ Արծիվյանը:

Այնուհետև խոսք է առնում Բուենոս Այրեսի քաղաքագլուխ դոկտ. Խուլիո Սալիերը՝ բարձր գնահատելով արգենտինահայ գաղութի բերած նպաստը Արգենտինայի պետության զարգացման և բարգավաճման գործում:

Հանդիսավոր արարողությունը փակվում է Վեհափառ Հայրապետի խոսքով:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 18-ին, հայոց առաջնորդարանում Վեհափառ Հայրապետը ընդունում է Բուենոս Այրեսի Տիկնանց Միության անդամներին և հաճելի վրույց ունենում նրանց հետ՝ վեր հանելով հայ կանանց դերի կարևորությունը հայ ազգային եկեղեցական կյանքում:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շնորհաբեր այցելությամբ պատվում է Մարաշի Հայրենակցական Միությունը:

Հանդիսության ընթացքում Մարաշի Հայրենակցական Միության անունից բարիգալստյան անկեղծ խոսքով հանդես է գալիս միության անդամ պրն. Հայկ Լույսնյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր,

Արժանօրինակ գաղութը և ի մասնավորի արժանօրինակ մարաշցիներս մեծ հրճվանքով և երախտագիտությամբ կընդունինք Ձերդ Սրբության հայրական այս երրորդ այցելությունը Իր հեռավոր այս հոտին, որու համայն կհայտնենք մեր խորին շնորհակալությունները:

Ես կուզեի շեշտել մարաշցիներուս մասնավոր ուրախությունը, քանի որ 1968 թ. Նորին Սուրբ Օծության ներկայությամբ և օրհնությամբ կատարեցինք պաշտոնական բացումը մեր այս «Նոր Մարաշ» տան: Եվ ահա տասնվեց տարիներ վերջ կրկին կընդունինք Ձեզ և կվերապրինք հիշարժան այդ օրերը: Երախտապարտ ենք Բուենոս Այրեսի մարաշցիներս Ձեր այցելության համար և վայն կհամարենք Աստուծո կողմե վարձատրություն մը մեր եկեղեցասեր, կրթասեր և հայրենասեր զգացումներուն և աշխատանքներուն: Պիտի ջանանք այդ զգացումները միշտ վառ պահել մեր սրտերուն և գործունեության մեջ, պիտի աշխատինք զանոնք փոխանցել նոր սերունդներուն՝ մեր աչքերը միշտ հառած դեպի Ս. Էջմիածին և վերածնած մեր հայրենիքի կենդանի իրականությունը:

Մեր միությունը այս տարի կբոլորե իր հիմնադրության 60-ամյակը: Բուռ մը մարաշցիներ, որոնք վերապրողներն էին Ապրիլյան մեծ Եղեռնի և մասնակիցներն ու վկաները 1920 թ. Մարաշի հերոսական ինքնապաշտպանության, եկան այս հյուրընկալ փերը իրենց հարապատներուն կտոր մը հաց և խաղաղ օրեր տալու: Բայց անոնք չմոռցան իլլենց ծննդավայր Մարաշը, իրենց

հերոս նահատակները, որոշեցին անմիջապես իրարու մոտ գալ և 1924-ին հիմնեցին այս միությունը և ապա կառուցեցին այս տունը, որպեսզի անոր երդիկներուն տակ հայ պահեն իրենց զավակները, անոնց ներշնչեն մեր պապենական մաքուր զգացումներն ու սովորությունները:

Անցեր են վաթսուն տարիներ, անոնցմե շատեր անդարձ հեռացեր են մեզմե: Այսօր մեր միությունը զարգացած ու մեծցած է, ան կիսամախմբե հապարավոր մարաշցիներ, որոնք սերտ կապեր ստեղծած են իրարու միջև և կգործակցին միասնական ոգիով՝ բոլորն ալ նվիրված ազգապահպանման նվիրական գործին:

Այսօր, Վեհափառ Տեր, Դուք կտեսնեք մեր երրորդ նոր սերունդը, որոնք կողք-կողքի իրենց ծնողաց և պապերուն հետ, կիրճվին Ձեր ներկայությամբ իրենց հոգիներն ու աչքերը հառած Ս. Էջմիածնին և մայր հայրենիքին:

Կոաղթեմ Ձեզի արևշատություն: Թող անսասան մնա Ս. Էջմիածինը և անոր արժանավոր Գահակալը:

Հանդիսության ավարտին Վեհափառ Հայրապետը տալիս է Իր հայրական հորդորներն ու հայրապետական պատգամները՝ հույս հայտնելով, որ միությունը միշտ իր կարելին կանի ազգապահպանման և հայ մշակույթի տարածման համար Արգենտինայի հայ գաղութում:

Հանդիսությունն ավարտվում է Հայոց Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով և «Հայր մեր» աղոթքով:

*
*
*

Նույն օրը Վեհափառ Հայրապետին իրենց հյուրընկալ ընտանեկան հարկի տակ ճաշկերույթով պատվում են Գևորգ և Հակոբ Գարակյուպանները:

**ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍԻ ՀԱՅՈՑ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԱՃԱՐՈՒՄ**

Մայիսի 20-ին, կիրակի.—Տոն Երևանի Ս. Խաչի:

Այսօր, առավոտյան ժամը 10-ին, Բուենոս Այրեսի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր տաճարում սուրբ պատարագ է մատուցում Մայր Աթոռի դիվանապետ Տ. Ներսես եպս. Պոպապայանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում վեր հանելով Երևանի սուրբ Խաչի տոնի խորհուրդը:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

Հավարտ սրբական արարողության, Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահությամբ տեղի է ունենում «Արսլանյան» մանկապարտեզի հիմնարկեքը:

**ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՈՂՋԵՐԹԻ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ
Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ**

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Բուենոս Այրեսի «Իյոստալ Դել Լագո» հյուրանոցի ճաշասրահում Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի կենտրոնական վարչությունը կազմակերպում է համագաղութային ողջերթի ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ընդունելությանը ներկա էին Տ. Ներսես և Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Ս. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանը, Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի կենտրոնական վարչության անդամները, ազգային բոլոր կուսակցությունների և միու-

թյունների ներկայացուցիչները, ինչպես նաև քույր Եկեղեցիների բարձրատիճան ներկայացուցիչներ:

Ընդունելությանը ներկա էր նաև Արգենտինայի խորհրդարանի նախագահ պրն. Խուան Կառլոս Պուկլիենես:

Վեհափառ Հայրապետին ուղղյալ ողջերթի հակիրճ խոսքով առաջինը հասնեա է գալիս հանդիսության հաղորդավար պրն. Ռուբեն Քեշիշյանը:

Հանուն Բունոս Այրեսի թեմի կենտրոնական վարչության, խոսք է առնում վարչության անդամ պրն. Ջորջ Փուշիճյանը՝ ասելով.

«Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վապգեն Ա Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց.

Անհուն գոհունակությամբ եկած ենք արժանթինահայ գաղութը ներկայայնող Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո Կեդրոնական Վարչության պաշտոնական խոսքը բերելու այսօրվա ողջերթի սեղանին՝ նվիրված մեր թանկագին Վեհափառ Հոր և Իր շքախումբին:

Անկարելի պիտի ըլլա այս պահուս բառերով նկարագրել մեր հոգեկան բոլոր ապրումները, կոր վայելեցինք մոտ երեք շաբթվա ընթացքին: Չանոնք արտահայտելու համար պետք է պատկերացնեք մեր բոլոր հանդիպումները՝ մեր Մայր տաճարեն սկսելով մինչև հայ վարժարաններն ու ծերանոցները, մշակութային և մարզական սրահներեն մինչև պետական և նախագահական պալատները և Ձերդ Վեհափառության բոլոր այցելություններու առիթով արտասանված պատգամներն ու հայ և օտար ունկնդիրներու զգացումները:

Վեհափառ Տեր, Ձեր այս պատմական երրորդ այցելությամբ Հարավային Ամերիկա, Դուք եռապատկեցիք մեր հավատքը դեպի Ս. Էջմիածին, մեր սերը դեպի մայր հայրենիք և Արարտի նման զորացուցիք որպես հայ գոյատևելու մեր կամքը:

Կհուզվինք, երբ կստածենք, որ կստանա բաժանման պահը, բայց կոզկորվինք, երբ բոլորս, մեծ ու փոքր անխտիր, կզգանք, որ այս Ձեր շնորհաբեր այցելությամբ Դուք միշտ ներկա պիտի մնաք մեր մեջ, և Ձեր օրհնությունները մեզ պիտի առաջնորդեն՝ շարունակելու համար մեր աշխատանքը այս գաղութին մեջ համերաշխորեն, մեկ անձի նման, բոլորս ձեռք-ձեռքի տված և աչքերնիս սևեռած միշտ դեպի մայր հայրենիք և Ս. Էջմիածին:

Ձեր իմաստուն և խրախուսիչ պատգամները, արտասանված ամեն տեղ անխտիր, քանդակված պիտի մնան մեր հիշողության մեջ: Դուք սփռեցիք սեր, հարգանք, համերաշխություն, խաղաղություն, զորացուցիք մեր հավատքը դեպի մեր ազգային և մարդկային արդար իրավունքները: Դուք ոսկի գիրերով գրեցիք մեր սրտերուն մեջ բոլորանվեր ծառայել Հայաստանին՝ մտքով, հոգիով, խոսքով, և եթե պետք ըլլա, նաև բազուկներով:

Վեհափառ Տեր, մենք բոլորս վստահ ենք, որ Ձեր Սրբությունը լավագույն ձևով պիտի կարողանա հաղորդել մեր այս զգացումները հայրենի մեր եղբայրներուն, և կխնդրենք, որ վստահեցնեք զանոնք, որ հայրենիք և սփյուռք օտարներ չեն իրարու, այլ մեկ ազգ են՝ զիրար լրացնող, նույն նպատակներով ապրող: Պիտի ապրինք իբրև հայ և մեր բոլոր ուժերով պիտի ջանանք պահել ու պաշտպանել մեր լեզուն, մեր Եկեղեցին և մեր ազգային արդար իրավունքները մինչև ավելի լուսաշող օրեր:

Բարի ճանապարհ մաղթելով Ձեզի, Վեհափառ Տեր, Աստուծոմե կխնդրենք առողջ և երկար կյանք Ձեր Սրբության, որպեսզի ավելի երկար տարիներ գահակալեք Սբ. Գրիգոր Լուսավորչի հավիտենական Աթոռին»:

Ճաշկերույթի ընթացքում խոսք են առնում նաև խորհրդարանի նախագահ

պրն. Խուան Կառլոս Պուլլիեսեն, Տ. Գրիգորիա եպս. Բունիայանը և Տ. Ասողկյանը Լուսավորչի համար Կառլոս Պուլլիեսենի համար Վեհափառ Հայրապետը Ս. Գրիգոր Լուսավորչի նվիրատվությունների համար պարգևատրում է տիկին Արփինե Սեֆերյան-Վարդ-Ա կարգի շքանշանով պարգևատրում է տիկին Արփինե Սեֆերյանին, պարոնյանին, պրն. պրն. Եղվարդ Սեֆերյանին, Հակոբ Գարակեոյանին, Գևորգ Գարակեոյանին և Գրիգոր Դերձակյանին:

Ի գնահատումն Մայր Աթոռի պայծառության համար իրենց կատարած նվիրատվությունների, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի շքանշանով պարգևատրվում են նաև պրն. պրն. Խուսեֆ Ֆուսուֆյանը, Արմեն Մեծատուրյանը և Վահրամ Պոյաճյանը:

Իրենց ազգագույն մշակութային և եկեղեցական ծառայությունների համար Վեհափառ Հայրապետը տիարք Ժան Արմուխյանին և Պետրոս Նաճարյանին պարգևատրում է «Ս. Սահակ—Ս. Մեսրոպ» շքանշանով, իսկ տիարք Հովհաննես Ռազուպյանին և Անդրանիկ Արսլանյանին՝ «Ս. Ներսես Շնորհալի» շքանշանով:

Նույն առթիվ Հայոց Հայրապետը օրհնության կոնդակներ է շնորհում բարեշնորհ սարկավազներ Նուպար Տիշչեքեյանին, Վարդգես Կեռոյանին, ինչպես նաև ազգայիններ Մաքրուհի Էդմեսեքյանին, Հելսինե Մալխասյանին, Հայկուհի Քեմալյանին, Տիգրանուհի Սյուրեքյանին, Ռոսա Շահինյանին, Հրանտ Պալանյանին, Պարգև Տեր-Վարապետյանին, Օհան Քորոտքին, Սամվել Մարկոսյանին և Էմիրյան եղբայրներին:

Ճաշկերույթն ավարտվում է Վեհափառ Հայրապետի օրհնության խոսքով:

ՎԵՀՄԵՐՈՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՈՂՋԵՐԹԻ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹՈՒՄ

Ինձ կրթի, թե երեկ եկա: Մեր այցելության ծրագիրը բավական ծանրաբեռնված էր, և ես իրապես հոգնեցա, բայց երեկ հոգնություններ կան, որոնք կկապուցվեն մարդը, կվերանորոգեն մարդու հոգին և նույնիսկ մարմինը: Ինձ կրթի, թե պիտի վերադառնամ քիչ մը ավելի երիտասարդացած: Աքանջելի տավորություններով գոտեպնդված, ավելի պորացած ու լավատես դեպի մեր Եկեղեցիի ու ազգի ապագան, կվերադառնամ մեր տունը՝ Հայաստան:

Իմ առաջին մտածումը այս պահուն կուղղվի դեպի այս քրիստոնյա, հյուրընկալ երկիրը՝ Արգենտինան և անոր ժողովուրդը՝ այնքան հոգատար դեպի հայ համայնքը: Տասնամյակներ առաջ Արգենտինան իր դռները բացավ հայ գաղթականներու առջև և անոնց շնորհեց ամեն նպաստավոր պայման, որ պետքի անոնք իրենք պիտենք պահել իրենց իսկական տունին մեջ: Եվ այսպես, մեր Եկեղեցվու զավակները ապրեցան՝ պահպանելով իրենց կրոնական հավատքը, եկեղեցիները, կրթական հաստատությունները, մշակութային կազմակերպությունները և մնալով հավատարիմ, շինաբար, օրինապահ քաղաքացիները այս հայրենիքին: Գիտեմ, որ կսիրեք Արգենտինան, գիտեմ, որ կգնահատեք պայն և երախտապարտ եք, բայց թույլ տվեք ձեզի բերել նաև վկայությունը այն բանի, որ մենք ես, թեև հեռու ձեզմե, նույնքան երախտապարտ ենք արգենտինյան պետության և ժողովուրդին:

Ես երբեք չպիտի մոռնամ այն բարձր պատիվները, որ ընծայվեցան ինձի պաշտոնական ամենաբարձր մակարդակի վրա՝ սկսելով Հանրապետության նախագահեն մինչև մեր հարգելի կրոնից նախագահը, որ այստեղ կգտնվի:

Իմ կյանքի ամենահանդիսավոր օրերը պիտի մնան կոնգրեսի հանդիսավոր բացման նիստը և քաղաքային երեսփոխաններու ժողովը, ուր որոշումը տրվեցավ «Արմենիա» փողոցին: Կրկին անգամ իմ շնորհակալությունները մեծահարգ պրն. Նախագահին, մեծահարգ կրթնից Նախագահ դոկտ. Բռավոյին և բոլոր պետական բարձր անձնավորություններուն:

Այս պահուն պարտիմ շնորհակալություն հայտնել Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցական համայնքի Կեդրոնական Վարչությանը, Ընդունելության Հանձնաժողովի և Պատվո Հանձնաժողովի բոլոր անդամներուն, որոնք սրբազան առաջնորդի հետ միասնաբար, տիվ և գիշեր աշխատեցան և հնարավոր դարձուցին այս սքանչելի ընդունելությունները՝ ծրագրված իրենց կողմն: Ես գոհունակությամբ հաստատեցի, որ այս հանձնաժողովները իմաստությունը ունեցան հրավիրելու նաև տարբեր կազմակերպությանց ներկայացուցիչները, որպեսպի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդունվի ամբողջ համայնքի կողմն, միասնաբար, ինչ որ ինձ համար հոգեկան մխիթարություն եղավ: Ինչպես շատերը ցանկություն արտահայտեցին, ես ալ կմիանամ անոնց՝ ըսելով, որ իմ մեկնեղեն հետո շատ ըզձալի է, որ այդ միության ոգին պահպանվի գոնե կարևոր առիթներով: Եկեղեցին է առավելապես, որ իր բոլոր զավակները կհամախմբե նույն հարկի տակ, հետևաբար միասնության և համագործակցության հիմնական վեմը, առաջնորդող ոգին մեր Ս. Եկեղեցին է և անոր սրբազան առաքելությունը: Վստահ եմ, որ եկեղեցական, վարչական մարմինները այստեղ ուղիղ կհասկնան այս միտքը և միշտ պիտի աշխատին այդ ըմբռնումով ղեկավարել Եկեղեցին:

Անշուշտ այս ճանապարհի վրա վճռական դեր ունի ձեր հոգևոր առաջնորդը՝ գերաշնորհ Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոսը, որ այդ ոգիով է ներշնչված: Առանց իր համեստությունը վիրավորելու, անկեղծորեն պետք է վկայեմ, որ Ս. Գրիգորիս եպիսկոպոս ուղիղ ճանապարհի վրա կգտնվի: Կշնորհավորեմ զինք և կմաղթեմ, որ այդ ճանապարհով հետզհետե առավել գործունեություն ծավալե, որպեսպի Եկեղեցիի շուրջ հավաքվի ամբողջ համայնքը, մանավանդ երիտասարդությունը:

Այս առիթով կուզեմ իմ գնահատանքի խոսքն ուղղել մյուս հոգևոր հայրերուն՝ Մուշյան ծայրագույն վարդապետին, Գիսակ վարդապետին և քահանա հայրերուն, որոնք հոգատարությամբ իրենց պարտականությունները կկատարեն ի հոգևոր շինություն այս ժողովուրդին:

Կուզեմ շարունակել խոսքս միասնականության մասին և ավելցնել նաև, որ, արտահայտելու համար կենդանի կերպով համայնքային կյանքի մեջ այդ միասնության ոգին, ես կփափագեի, որ գոնե չորս հիշարժան տարեթիվեր ամբողջ գաղութը միասնաբար տոնախմբե.

ա. Վարդանանց պատերազմի հիշատակը. բ. Ապրիլի 24-ը. գ. Սարդարապատի ճակատամարտը. և դ. Թարգմանչաց տոնը որպես հայ մշակույթի տոն:

Այս չորս տոնախմբումները գրեթե ամբողջապես կխտացնեն մեր ժողովուրդի և Եկեղեցիի հոգևոր-ազգային գիտակցությունը:

Կուզեի ավելցնել նաև իմ հորդորը, որ այստեղի եկեղեցական կազմակերպությունը առավել ամուր և տևական հիմերու վրա դնե եկեղեցական կյանքը կանոնագրի որոշ բարեփոխումներով՝ համաձայն մեր Եկեղեցվո ավանդական կանոններուն, համաձայն ժողովրդավարական սահմանադրական սկզբունքներուն և նաև այս երկրի օրենքներուն: Այս մասին ես առանձին տեսակցություն ունեցա Կեդրոնական Վարչության հետ և ինչ որ հարկ էր

կարողացա արտահայտել: Հույս ունիմ, որ մոտ ապագային իմաստությամբ և հեռատեսությամբ այս ծրագիրը կլանքի կկոչվի:

Մերելի ժողովուրդ, ես ամեն ինչ պիտի հիշեմ սիրով և կարոտով. դուք շատ ջերմությամբ ինձ ընդունեցիք, կրկին իմ շնորհակալությունները:

Կաղոթեմ, որ Աստված պարգևե աշխարհին կայուն խաղաղություն, որ-պեսզի ապգությունները փոխադարձ գործակցությամբ շարունակեն երկրագունդի մարդկության կյանքը պահպանել Միացյալ Ազգերու Կազմակերպության սկզբունքներով, և մեր տանջված ժողովուրդը այլևս չտեսնե սուգի, ողբի և որբի օրեր և շարունակե իր վերածնունդը հասցնել ավելի բարձր կատարներու՝ հասնելու համար իր արդար իղձերու իրականացման:

Գիտեմ, որ արտասահմանի հայությունը հերոսական պայքար կմղե՝ պահպանելու իր ինքնությունը, իր արժանապատվությունը, որպեսզի հետապնդե հայ ազգի իրավունքներու պաշտպանությունը: Դժվար է օտարության մեջ իբրև հայ ապրիլ, բայց կիսորհիմ, թե մեր ժողովուրդի ճակտին վրա գրված է՝ «հավատք, պայքար և հաղթանակ». ամեն:

«ԳԵՎՈՐԳ ՉՆՆՈՉՅԱՆ» ՎԵՐԺԱՐԱՆԻ ԱՆՎԱՆԱԿՈՉՈՒՄԸ

Մայիսի 21-ին, երկուշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր տաճարում նախագահում է ազգային գործիչ հանգուցյալ Գևորգ Չննույանի և նրա գերդաստանի ննջեցյալների հիշատակին կատարված հոգեհանգստյան արարողությանը:

Հավարտ արարողության, Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ վարժարանի երկրորդական բաժինը Բուենոս Այրեսի Կենտրոնական Վարչության որոշումով կոչվում է Գևորգ Չննույանի անվամբ:

Այս առթիվ, հանուն Կենտրոնական Վարչության, խոսք է առնում դոկտ. Անդրանիկ Արսլանյանը՝ վեր հանելով հանգուցյալի և նրա որդի պրն. Վահե Չննույանի կրթանվեր, ազգաշեն ու եկեղեցաշեն գործունեությունը:

Այնուհետև դպրոցի ճաշասրահում մատուցվում է սիրտ ճաշ: Այն անցնում է խանդավառ և հուզիչ մթնոլորտում և ավարտվում Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ և «Պահպանիչ»-ով:

ՈՂՋԵՐԹԻ ՀԱՄԵՐԳ Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 22-ին, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, կազմակերպվում է ողջերթի համերգ: Երջայթ է ունենում Արգենտինայի հայկական երգչախումբը՝ խմբավար պրն. Ամուխյանի ղեկավարությամբ: Հայտագրում տեղ էին գտել հայկական ժողովրդական երգեր՝ Կոմիտաս վարդապետի և Մակար Եկմալյանի մշակումներով:

Ողջերթի համերգից հետո Արգենտինայի Հայ Առաքելական Եկեղեցու կենտրոնական վարչության քարտուղար պրն. Հովհաննես Ռազուպյանը հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետին ուղղված հետևյալ ողջերթի խոսքով.

«Նորին Սրբություն Ս. Ս. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Հարգելի ներկաներ,

Ընդառաջելով Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվու կենտրոնական վարչության հրավերին, Բուենոս Այրես ժամանեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Ս. Ս. Վազգեն Առաջինը՝ հայրապետական Իր օրհնաբեր այցելությամբ

ծանոթանալու համար այս ավերու հայ վանգվածներու հոգևոր և ազգային կյանքին:

Այսօր արդեն անցած են Վեհափառի այցելության 21 օրերը, և Նորին Սրբությունը չորեքշաբթի օր կբաժնվի արժանթինահայ գաղութեն:

Վարչությունը և ընդունելության հանձնաժողովը պատրաստած էին հանդիսություններու, այցելություններու, տեսակցություններու և հանդիպումներու բավական խճողված ծրագիր մը, որ գործադրվեցավ գրեթե տառացիորեն, կարգապահ մթնոլորտի մեջ, սիրո և խանդավառության ջերմ պայմաններով:

Հակառակ այս հոգևեցուցիչ ծրագրին, ծերունավարդ Հայրապետը ընդառաջ գնաց կապակերպված բոլոր հանդիսություններուն, այցելեց բոլոր դեպքերն ու հաստատությունները, եկեղեցվո խորաններն թե սրահներու բեմերն խոսեցավ մեր ժողովուրդին, ներկա եղավ ի պատիվ Իրեն կապակերպված հանդիսություններու և ճաշկերույթներու և ամեն տեղ Իր խոսքով, Իր սրտաբուխ և անկեղծ շունչով, օրհնություններով և պատգամներով հույսեր ու խանդավառեց մեզ, վերանորոգեց ազգասիրական մեր վգացումները, վերահաստատեց մեր ծառայելու կամքը, ամրապնդեց ազգային նկատմամբ մեր հույսը և մեր մեջ պորացուց քրիստոնեական հավատքը:

Վեհափառ Հայրը երբեք չգանգատեցավ ճամփայություններն, տեղափոխություններն և իրարու հաջորդող այցելություններն և հանդեսներն, չմերժեց որևէ հրավեր, եղավ բոլորին հետ, լսեց բոլորը և հասավ ու խոսեցավ բոլորին:

Մեր ժողովուրդը իր կարգին սիրով ու խանդավառությամբ շրջապատեց իր Հայրապետը՝ անոր անձին ու վեհության մեջ տեսնելով խորհրդանիշը մեր դարավոր հավատքին ու եկեղեցիին: Կարծես հայոց պատմության ձայնը կլսվեր Վեհափառ Հոր բերնեն, կարծես Իրմով կխոսեին հայոց հուժկու հերոսները և մաքրամաքուր սուրբերը: Ուր որ գնաց Վեհափառը, ուր որ խոսեցավ, խոսեցավ մեր ամենն մաքուր վգացումներուն և արժեքներուն մասին: Իրեն հետ սրահ մտցուց հայոց հին Հայրապետներու սրբական հավատքը, դարերու շունչը և ոգին:

Վեհը թելադրեց մեզի՝

— Ամուր պահել մեր ազգային դիմագիծը:

— Պահպանել մեր քրիստոնեական հավատքը և բարոյական նկարագիրը:

— Փարիլ Հայաստանյայց եկեղեցիին, սիրել վայն ու ծառայել անոր:

— Սփյուռքի դժվարին պայմաններու մեջ չհուսահատիլ երբեք և պայքարիլ հայապահպանումի համար:

— Ներշնչվիլ մեր հերոսներն և Սարդարապատի ոգին վառ պահել հոգիներու մեջ:

— Պայքարիլ մեր բռնագրաված Արարատին համար:

— Սիրել հայրենիքը, Ս. Էջմիածինը, մեր դարավոր արժեքներն ու փառքերը՝ ժամանակավոր բոլոր երևույթներն վեր:

— Հայ մնալ, քրիստոնյա մնալ, լավ քաղաքացի մնալ արժանթինյան հայրենիքին:

Վեհափառ Հոր այս այցելությունը պատմական ու անմոռանալի պիտի մնա մեր գաղութին մեջ, որովհետև ուժի, հավատքի, հայրենասիրության և համերաշխության աղբյուր եղավ մեզի համար, ազգային խանդավառության և հոգևոր մխիթարության պատեհություն մը, և վստահ ենք, որ Իր խոսքերն ու պատգամները երկար ժամանակ պիտի հնչեն մեր ականջներուն մեջ, մեզի առաջնորդ պիտի ըլլան մեր հանրային գործունեության թե անհատական

կյանքին մեջ, պիտի ուղղեն մեր քայլերը, մեր աչքերը տևաբար հառած պիտի պահեն Ս. Էջմիածինին՝ հավատք ներշնչելով մեզի, որ հոն կա մեր ցավերու, մեր տառապանքներու, մեր հաղթանակներու և ուրախություններու հաղորդակից Հայրապետ մը, գուրգուրանքով, մտահոգությամբ պեղուն Հայր մը:

Ըլլա մեր սրահներուն մեջ, ըլլա մեր եկեղեցիներու կամարներուն տակ, Վեհափառ Հայրը մեզի պատճառեց հպարտության, հուզումի, ուրախության և արցունքի պահեր, որոնք երբեք պիտի չսրբվին մեր հիշողութենէն:

Դպրոցներու մեջ մեր Հայրապետը խոսեցավ մեր նորահաս սերունդներուն, անոնց շունչ փոխանցեց, անոց խոսեցավ հայրենիքէն ու հայոց պատմութենէն, խոսեցավ մեր տաղանդավոր ժողովուրդի իրագործումներու և նվաճումներու մասին, հայու հպարտութիւն և կամք փոխանցեց անոնց և նաև ցոյց տվավ բռնագրավված Արարատը, որպէս կյանքի նպատակ:

Հպարտության անմոռանալի պահեր ունեցանք, երբ Վեհափառ Հայրապետը դուրս ելավ հայկական շրջանակէն և տեսնվեցավ պետական բարձրաստիճան անձնավորություններու հետ:

Իր այցելության առիթով, արժանթինյան կառավարությունը և Քաղաքապետական խորհուրդը Նորին Սրբությունը հոչակեցին պետության և մայրաքաղաքի պատվո հյուրը:

Իր այցելությունը առիթ մը եղավ, որ արժանթինյան իշխանությունները, կրօնական, պետական, քաղաքական ու մտավորական անձնավորություններ, արտահայտեն իրենց համակրանքը հանդէպ մեր ժողովուրդին, որ ցեղասպանութենէն փրկվելով՝ այս հայրենիքի մեջ գտավ ապաստան և ամեն կարելիութիւն, պահպանելու համար իր ավանդությունները և արժեքները:

Իր տեսակցություններու ըթացքին Վեհափառ Հայրը թարգմանը եղավ հայ ժողովուրդի երախտագիտական պաշտոններուն հաղեպ Արժանթինի և ալ՝ երկրի ավնիվ ժողովուրդին:

Իր բոլոր տեսակցություններու ընթացքին Վեհափառը ընդգծեց արժանթինյան և ուրուկվայյան հայրենիքներու ավնիվ վերաբերումը հանդէպ մեր ժողովուրդին, արտահայտեց Հայաստանյայց Մայր Եկեղեցվո անհուն շնորհակալությունը:

Արտահայտելու համար իր համակարանքը հանդէպ մեր ժողովուրդին՝ նախագահ Ռաուլ Ալֆոնսին ըսավ. «Դուք սքանչելի գաղութ մը ունիք, կըրնաք հպարտ ըլլալ»:

Վիկտոր Մարտինես ըսավ. «Ձեր օրհնությունները և մաղթանքները ավելի հանձնառու կգարձնեն մեզ հանդէպ հայ ժողովուրդին»:

Դոկտոր Պուկիտես ըսավ. «Ես կփափագիմ, որ իմ կառավարությունս անգամ մը ևս ձանչնա ձեր երկիրն ու պետությունը»:

Վեհափառ Տեր,

Ձեր այցելության օրերը բավարար չափով երկար թվեցան մեզի, որովհետև այնքան կարճ օրերու մեջ մեզի փոխանցեցիք այնքան շատ ապրում և հուզում: Նաև կարճ թվեցան, որովհետև այնքան լսելիքներ ունեինք տակավին Ձեր Սրբութենէն:

Հանուն Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո Կեդրոնական Վարչության, հանուն Ընդունելության Հանձնախումբին, հանուն արժանթինաւայ գաղութին, Ձեզի կմաղթեմ բարի ճանապարհ, Վեհափառ Տեր, Ձեզի կմաղթեմ երկար կյանք և արևշատություն, որպէսզի Ձեր խոսքն ու շունչը շարունակեն տակավին երկար ժամանակ առաջնորդ ըլլալ մեզի:

Գացեք հանգիստ սրտով, Վեհափառ Տեր, գացեք ուրախ ու խաղաղ հոգիով. մենք պիտի շարունակենք հավատարիմ մնալ մեր ազգային ինքնության, պիտի պահենք մեր դպրոցները և Եկեղեցին, պիտի պահենք մեր ավարդությունները և լեզուն ու պիտի պայքարինք մինչև որ Մասիսը դարձյալ հայերեն խոսի:

Շնորհակալ ենք, Վեհափառ Տեր, բարի ճանապարհ Ձեզի:

Այնուհետև հրաժեշտի խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԽՈՍՔԸ ՈՂՋԵՐԹԻ ՀԱՄԵՐԳԻՅ ՀԵՏՈ

Աստուծո ողորմությամբ մոտ մեկ ամիս առաջ իմ շքախումբի անդամներուն հետ միասին ես եկա ձեր երկիրը: Էջմիածնի Մայր տաճարի Իջման Ս. Սեդակի առաջ աղոթք արտասանելե հետո ուղևորվեցա «Ձվարթնոց» օդակայանը, այնտեղ դեմքս դարձուցի դեպի մեր Արարատը վեհանիստ, որ կարծեք լուռ խոսեցավ հետս: Եկա այստեղ՝ գիտնալով անշուշտ, թե ուր կուգամ և վստահ, թե դուք պիտի ընդունեք վիս ջերմությամբ, սիրով, կարոտով: Եվ այդպես ալ եղավ. նույնիսկ ավելին. գերազանցվեցան իմ բոլոր սպասումները:

Քիչ առաջ հարգելի պարոն Ռաֆուայան իր խոսքին մեջ քանի մը անգամ կրկնեց, թե ես գալով այստեղ՝ իմ մաղթանքներով, իմ օրհնություններով նոր կյանք բերի, նոր ոգեշնչում, նոր լավատեսություն: Գուցե այդ ճիշտ է, բայց կուգեմ վկայել ձեզի անկեղծորեն, որ դուք ալ ինձի ավելի կյանք տվիք և ավելի պորացուցիք իմ հավատքը իմ առաքելության նկատմամբ: Այս հավաքույթը կոչվեցավ «ողջերթի», այսինքն՝ «երթաք բարով»-ի: Ես այս պահուն այն զգացումը ունիմ, որ երանի ժամանակը կանգ առներ և տակավին վայելի ձեզ: Ամեն ինչով ես գոհ մնացած եմ և կվերադառնամ իսկապես ավելի խանդավառ, ավելի լավատես դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի առաքելությունը: Վերադարձիս, երբ օդանավեն իջնեմ «Ձվարթնոց» օդակայան, Երևան, նորեն Արարատին պիտի նայիմ և պիտի հարցնեմ, թե ի՞նչ կարծիք ունի իմ առաքելության և ձեր մասին: Պատասխան չպիտի ստանամ անշուշտ, բայց վստահ եմ, որ այդ պատասխանը ձեր հոգիներու մեջ կծաղկի այդ պահուն:

Իմ առաջին երախտագիտության խոսքը կրկին անգամ կուգեմ հայտնել նախ այս երկրին՝ Արգենտինային, ուր ես ընդունվեցա ամենաբարձր պատիվներով պետական ամենահեղինակավոր անձնավորություններու կողմե՝ ի գլուխ ձեր Հանրապետության մեծահարգ նախագահին: Անոնք ընդունեցին Հայոց Կաթողիկոսին բացառիկ պատիվներով, հարգանքով և սրտաբուխ բարեմաղթություններով: Այդ հարգանքը, անշուշտ, իմ միջոցով կտարածվեր նաև ձեր բոլորի վրա, այստեղ գործող ձեր եկեղեցական ու ազգային միություններուն վրա, ամբողջ հայ համայնքին վրա: Իմ մաղթանքն է, որ դուք միշտ մնաք օրինապահ քաղաքացիները ու միշտ վայելեք հարգանքը և գնահատանքը արգենտինյան ժողովուրդին: Իմ երկրորդ մաղթանքն է, որ հետպիետե առավել ամուր հիմքերու վրա դնեք այստեղ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին, ձեր կրթական հաստատությունները և մշակութային միությունները, որոնք այսպիսով և՛ ձերով և՛ մեծ ծավալ ստացած են: Շատ արտասահմանյան համայնքներ կրնան օրինակ առնել ձեզմե:

Ես շատ տպավորված եմ նաև այսօրվա համերգեն, ուր այնքան հաջող կերպով, ճաշակով և հայկական ոգեշնչումով ելույթ ունեցան պարախումբեր, երգչախումբեր և արտասանողներ: Ինչպե՞ս կարելի է մոռնալ Ալմուխա-

նի երգչախումբը: Հնորեակայություն հեռաբար նաև այս ապրումներուն համար, զոր ես քաղեցի այս հանդեսէն:

Իմ գնահատանքի խոսքը կողդեմ նաև հարգելի Տիար Հովհաննես Ռազապանին, որ ողջերթի խոսք արտասանեց հանուն Հայաստանյայց Եկեղեցւոյ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցական կեդրոնական վարչության: Անոր խոսքը բովանդակալից էր և հագեցած մտածումի և պատգամի հավասարակշռությամբ ու ջերմությամբ:

Երեկ ես ձեզի հետ մեկտեղ սուրբ պատարագի ավարտին աղոթեցի Սարգսրապատի ճակատամարտի հերոսներու հոգիներուն խաղաղության համար, հերոսներ, որոնք իրենց կրանքը պոհեցին մեր հայրենիքի փրկության և հայ պետականության վերականգնման ի խնդիր: Ես չեմ կրնար ձեզմէ բաժնվիլ առանց քանի մը խոսք ալ իմ կողմէ ավելցնելու՝ ոգեկոչելու համար Սարգսրապատի, Բաշ Ապարանի և Ղարաքիլիսայի հաղթանակները: Սարգսրապատի ճակատամարտը առանձնացած երևույթ մը չէ հայոց պատմության ճամփուն վրա, ընդհակառակն, այդ ճակատամարտը ողիդ գծով պատկավորումն է հայ ազատագրական շարժումին, որ երկու հարյուր տարիներ առաջ սկսավ սաղմնավորվիլ, ինչպէս գիտէք, և տարբեր փուլերէ անցնելով ու բազում ողբերգություններ ապրելէ հետո, վերջապէս հասավ իր սրբապան նպատակի իրագործման, իր քաջ որդվոց սուրբ արյունով:

Հայ ազատագրական շարժումը պատահական երևույթ չէր, այլ պատմականորեն բնական երևույթ էր, արդար և անհրաժեշտ: Այդպէս է, որ 1918 թ. մայիսի վերջերուն, հայաստանցի ժողովուրդը ճակատ առ ճակատ կանգնեցավ դարավոր թշնամիին դէմ: Մահու և կենաց ժամը հասած էր, և հակառակ այն առեւն Հայաստանի ճողովուրդի շատ ծանր պայմաններուն, շատ ավելի փոքրաթիվ բանակով, գրեթէ առանց բավարար պինամթերքի, առանց սնունդի, առանց ռազմական մասնագետներու, ամբողջ ժողովուրդը իր բոլոր խավերով ոտքի կանգնեցավ, նաև հոգևորականներու առաջնորդությամբ կրցավ հուժկու հարված հասցնիլ մայիսի 22-ի, 23-ի օրերուն: Առաջին անգամն էր, որ վեց հարյուր տարի ատրկութենէ հետո յաթաղանք գետին ինկավ և կիսալուսնի դրոշակը հալ պինվորին առջև խնամրկեցավ:

Տարիներ առաջ, իմ կաթողիկոսության առաջին շրջանին, հաճախ առիթը ունեցած եմ հանդիպելու և խոսելու հայերու հետ, որոնք մասնակցած են Սարգսրապատի, Բաշ Ապարանի և Ղարաքիլիսայի կռիվներուն: Բոլորն ալ կվկայէին, թէ իսկապէս հայոց հաղթանակը հրաշքի համագոր իրողություն եղավ: Այդ հրաշքը տեղի ունեցավ հավանաբար ոչ շնորհիվ հայոց ռազմական ուժին, այլ՝ հոգեկան ուժին, հաղթելու վճռականության: Այդպէս է, որ մայիսյան վերջին օրերուն նոր հորիզոն բացվեցավ հայոց պատմության ճանապարհի վրա, և հիմնվեցավ հայկական պետությունը: Աշխարհի վրա մենք ալ անուն մը ունեցանք իբրև ազգություն, որ Սևրի պաշտպանով նվիրագործվեցավ բոլոր պետություններու ստորագրությամբ:

Հայ ազատագրական շարժումի ճանապարհին, այս հաղթանակէն հետո, անհրաժեշտ էր երկիրը վերականգնել, վերաշինել, որովհետև դուք գիտէք, թէ ինչպիսի ողբերգական վիճակի մէջ կգտնվէր այդ տարիներուն Հայաստանը, մանավանդ Վասպուրականի ժողովուրդի գաղթէն հետո: Հայաստանցի ծերունիներէ լսած եմ այնպիսի սրտաճմիկ պատմություններ այդ տարիներուն Հայաստանի հայերու վիճակի մասին: Բնէքա՛ն պոհեր եղած են հիվանդություններու, քաղցի, տուն-տեղ չունենալու հետեանքով: Երևանի փողոցները լեցուն էին անտեր, անտիրական, թափառող որբերով և ամեն առավոտ

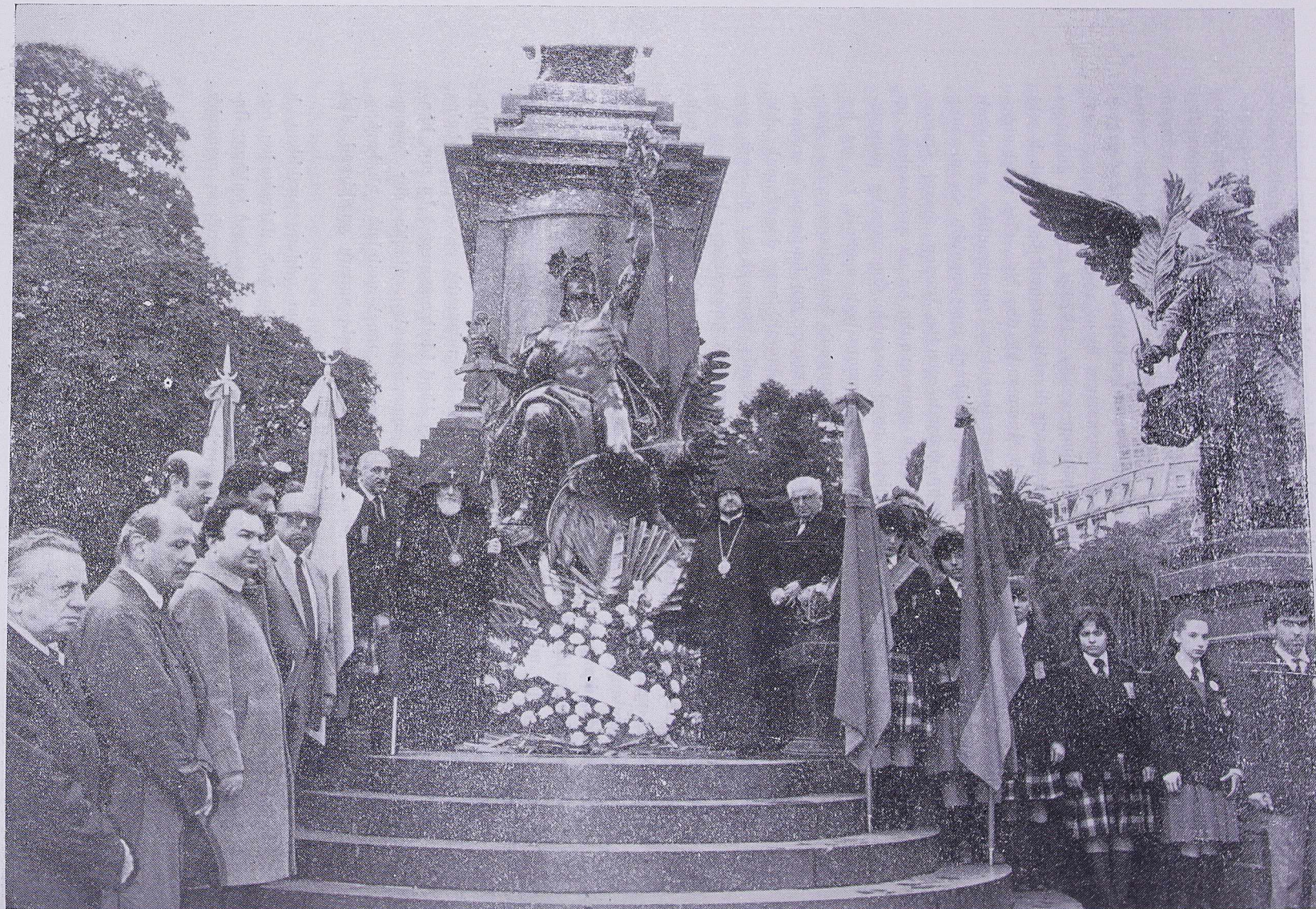
կանոնի սև կառքեր կատարեն, որպեսզի մահացածներու դիակները հավաքեն և հավաքական գերեզմաններու մեջ թաղեն: Ահա այսպիսի ողբերգական պայմաններու մեջ էր, որ հայ ժողովուրդը կարողացավ այդ հաղթանակը ձեռք բերել և ապա սկսիլ հայրենիքի վերաշինության գործին: Եվ Հայաստանի Հանրապետության շրջանին նույնպես հայ ժողովուրդը ծանր կացություններու մեջ գտնվեցավ: Այդ երկու տարիներու ընթացքին մեր դրացիները չորս անգամ հարձակում գործեցին Հայաստանի վրա, որովհետև չէին հանդուրժեր գոյությունը հայ պետականության մը: Երեք հարձակումներուն հայերը կարողացան դիմադրել և ետ մղել թշնամիները, բայց չորրորդ հարվածը, այս անգամ Արևմուտքեն, Կարաբեքիր փաշայի ղեկավարությամբ, 1920-ի աշնան, մահացու եղավ Հայաստանի համար: Հայ ժողովուրդը նորեն մնացած էր միևնաչև և անօգնական: Անգիացիները այդ օրերուն Վրաստանի մեջ էին, մեր դաշնակիցներն էին, Սևրի դաշնագրի տակ ստորագրողները, խոստումներ տվողներն էին, բայց իրենց մատը մատին չպարկին, որպեսզի պաշտպանեն Հայաստանը այդ ահավոր վտանգեն: Կարաբեքիր փաշան գրավեց Կարսը, մտավ Հայաստան, նստավ Ալեքսանդրապոլ քաղաքը և պարտադրեց իր սև դաշնագիրը, որ կկոչվի «Ալեքսանդրապոլի դաշնագիր», որով փոքրիկ Հայաստանը թուրքական ողորմածության կիսնձևվեր: Այդ ճակատագրական պահուն էր, որ իշխանության փոփոխություն եղավ: Հանրապետության կառավարությունը պաշտոնապես իշխանությունը հանձնեց ուրիշ նոր վարգաճող հայկական ուժերու, որոնք Հյուսիսի մեր դարավոր բարեկամ ժողովուրդի՝ ռուս ժողովուրդի պիվորական օգնությամբ կարողացան դուրս շարտել Կարաբեքիր փաշայի բանակները և պատռո-պատռո ընել Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը: Եթե այդ հեղաշրջումը չկատարվեր, Հայաստանը, հայ ժողովուրդը պիտի կորսնցներ այն, ինչ որ շահած էր Սարդարապատով: Փրկված Հայաստանի առջև բացվեցան նոր կյանքի պայմանները, խաղաղ վերաշինության, լարված աշխատանքի տարիները, որպեսզի կամաց-կամաց մեր երկիրը վերակառուցվեր, և մեր ժողովուրդը բուժեր իր խորունկ վերքերը:

Մարիետտա Շահինյանի «Հիդրոկայան» կոչված վեպը կա: Այդ վեպը գեղարվեստական տեսակետեն բացառիկ արժեք մը չի ներկայացներ, բայց կներկայացնե իրական պատկերը այդ տարիներու Հայաստանի կյանքին, հայ ժողովուրդի կյանքին: Վեպը գրված է 1924—25-ին, երբ Մարիետտա Շահինյան հատուկ եկած էր Հայաստան առաջին հիդրոկայանի շինության ներկա գտնվելու իբրև թղթակից և հետո վեպի մը ձևով ներկայացուցած էր այդ հիդրոկայանի շինության գեղարվեստական ուսումնությունը: Վեպին մեջ կպատկերվին այն ահավոր դժվարությունները, որոնց առջև գտնված են հայերը, մինչև որ կրցած են առաջին հիդրոկայանը կառուցել արյուն քրտինքով, մեծ զրկանքներով, գրեթե կիսաքաղց վիճակի մեջ:

Տակավ հաղթահարվեցան սկզբնական տարիներու դժվարությունները, և շնորհիվ խորհրդային Միության նյութական և թեքնիկական մեծածավալ օգնության, մեր ժողովուրդը հաջողեցավ վերաշինել իր քայքայված երկիրը: Ողբի և որբի հայրենիքը վերածվեցավ աշխատանքի, կառուցումի ու ազգային մշակույթի ծաղկումի հայրենիքի:

Վերաշինված ու հզորացած արդի Հայաստանը նաև մեր ամուր պատվանդանն է մեր ազգի ապագա երազանքներու իրականացման:

Այսօր մեզմե ոչ ոք չի կրնար ստուգությամբ կանխատեսել մեր արդար երազանքներու կենսագործման ժամանակը, սակայն լավատեսությամբ պետք է ամուր պահպանենք մեր հույսն ու հավատքը:

Այս դարու սկզբին, եթե չեմ սխալիր՝ 1901 թվականին, ցարական Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարարը այցելած է Վենետիկ՝ Ս. Ղապար կղզին։ Մխիթարյան հայրերը այդ մեծ երկրի արտաքին գործոց նախարարին ընդունած են մեծ պատիվներով, հարգանքներով, մանավանդ որ այդ անձնավորությունը ճանչցված էր իբրև հայասեր դիվանագետ։ Նախարարը ամեն ինչ տեսնելն հետո, մեկնելն առաջ կըսե. «Հոգևոր հայրեր, ամեն ինչ հիանալի է, կգնահատեմ ձեր գործը։ Բայց գիտեք, ցավով պիտի ըսեմ ձեզի, որ ձեր ազգը ապագա չունի այս աշխարհի վրա։ Նախ՝ օր մը չէ օր մը թուրքերը ձեզ պիտի բնաջնջեն, և ափսոս պիտի ըլլա ձեր ազգին, կցավիմ»։

Այդ հռետեսական արտահայտություններուն ի պատասխան ծերունի միաբան մը կպատասխանե. «Տեր նախարար, այնուամենայնիվ մենք մեր աշխատանքը պիտի շարունակենք, որովհետև նախ մեր հույսը դրած ենք Աստուծո վրա, երկրորդ՝ մեր հույսը դրած ենք ժամանակներու հարափոփոխ ընթացքի վրա և երրորդ՝ մեր հույսը դրած ենք մեր ուժերուն վրա...»։ Այդ պատասխանը տվող ծերունին եղած է հայր Ալիշան։ Կխորհիմ թե այժմեական է, ուղեցույց է մեզի համար նաև այսօր Ալիշանի մարգարեությունը։ Մանավանդ որ մենք այսօր, իբրև ժողովուրդ, ավելի ամուր պատվանդանի վրա կգտնվինք մեր ներկա վերաշինված մայր հայրենիքով։

Ա Յ Ց Ե Լ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Մայիսի 22-ին, երեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Բուենոս Այրեսի քաղաքագլուխ Խուլիո Սալիերին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ։

•
• •

Նույն օրը, ժամը 12-ին, Նորին Սրբությունը Բուենոս Այրեսի հայոց թեմի կենտրոնական վարչության անդամների ուղեկցությամբ այցելում է Արգենտինայի ազգային հերոս Վորալար Սան Մարտինի հուշարձանին և ծաղկեպսակ պետեղում այնտեղ։

•
• •

Նույն օրը, ժամը 18-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Արգենտինայի ներքին գործերի մինիստր պրն. Անտոնիո Տրոպոլին։ Մեծարգո մինիստրի և Հայոց Հայրապետի միջև տեղի է ունենում կրույց՝ բարեկամական հարգալից մթնոլորտում։

•
• •

Նույն օրը, ժամը 19-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է արտաքին գործերի մինիստր պրն. Դանտե Կապուտոյին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԲՐԱԶԻԼԻԱՅՈՒՄ

Բրազիլիան Հարավային Ամերիկայի ամենամեծ երկիրն է, որն իր տարածությամբ գրավում է այդ երկրամասի գրեթե կեսը: Երկիրն ունի 8.511.965 քառ. կիլոմետր տարածություն և շուրջ 120 միլիոն բնակիչ: Ժողովուրդը պատկանում է Հոմեական Կաթոլիկ եկեղեցուն: Բրազիլիայում պետական և ազգային լեզուն պորտուգալերենն է, սակայն տարածված է նաև իսպաներենն ու անգլերենը: Երկիրն ունի ընդարձակածավալ անտառներ ու դաշտավայրեր և հարուստ է բնական ռեսուրսներով:

1882 թ. Բրազիլիան հռչակվեց Հանրապետություն և դարձավ անկախ երկիր:

Վերջին հարյուրամյակում երկրի բնակչությունն աճել է տասն անգամ, և այսօր Բրազիլիան ավելի բազմամարդ երկիր է, քան Հարավային Ամերիկայի մյուս բոլոր երկրները միասին վերցրած:

1500-ական թվականներից սկսած Բրազիլիան Պորտուգալիայի միակ գաղութն էր Նոր Աշխարհում: Դարերի ընթացքում տասնյակ հազարավոր սևամորթներ բռնի բերված են այստեղ Աֆրիկայից՝ աշխատելու դաշտերում և հանքերում: Շատերը գաղթել են նաև Իտալիայից, Գերմանիայից և Ճապոնիայից:

Բրազիլահայ գաղութի թիվն այսօր հասնում է շուրջ 23 հազարի:

ՄԵԿՆՈՒՄ ՍԱՆ ՊԱՌԻՆՈ

Սան Պաուլոն Բրազիլիայի խոշորագույն քաղաքներից մեկն է: Մինչև 1955 թ. այն եղել է երկրի մայրաքաղաքը, որից հետո մայրաքաղաք է հատարարվել Բրազիլ քաղաքը, որը գտնվում է երկրի ներսում, Սան Պաուլոյից շուրջ հազար կիլոմետր դեպի հյուսիս:

Սան Պաուլոն հիմնադրվել է 1554 թ. եզվիտների կողմից: Գտնվում է Տիետե գետի ափին: Այժմ ունի շուրջ չորս միլիոն բնակչություն: Քաղաքում կան համալսարան, բազմաթիվ առևտրական և մշակութային տներ ու գործարաններ:

Հայերն այստեղ սկսել են հաստատվել 19-րդ դարի վերջերից: Ավելի սովոր քանակությամբ հայեր գաղթել են համաշխարհային առաջին պատերազմից հետո: Նրանք մեծ մասամբ կիլիկեցիներ են: Սան Պաուլոյում կա կազմակերպված հայկական համայնք՝ բաղկացած շուրջ 20 հազար հոգուց: Քաղաքում հայերն ունեն եկեղեցի, դպրոց, ուսանողական, մարզական և հայրենակցական միություններ, հիվանդանոց, երգչախումբ և երկու ռադիո ժամ:

Մայիսի 23-ին, չորեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Տ. Ներսես եպս. Պոպապայանի, Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանի և Տ. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանի, Բուենոս Այրեսից մեկնում է Սան Պաուլո:

Բուենոս Այրեսի «Էսեյա» օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին բարի ձանապարհ մաղթելու էին եկել Արգենտինայի Հանրապետության կրոնից նախարար դոկտ. Բրավոն, Բուենոս Այրեսի Հայ Առաքելական Եկեղեցու Կենտրոնական Վարչության անդամները, Ընդունելության Պատվո Հանձնախմբի անդամները և ժողովրդի հոծ բազմություն:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՍԱՆ ՊԱՌԻՆՅՈՒՄ

Մոտ երեք ժամ տևող թոխքից հետո Վեհափառ Հայրապետին փոխադրույ օդանավը վայրէջք է կատարում Սան Պաուլոյի «Գոնկոնիաս» օդանավակայանում, որտեղ Նորին Սրբությանը դիմավորելու էին եկել Բրազիլիայի հայոց թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Տաթև ծ. վրդ. Ղարիբյանը, Բրազիլիայի հայոց թեմի կենտրոնական վարչության անդամները, Սան Պաուլոյի կարդինալի ներկայացուցիչ Դոն Դեսիոն Եպիսկոպոսը, օրթոդոքս Եկեղեցու միտրոպոլիտ Տ. Իգնատիոսը, հայ հարանվանությունների ներկայացուցիչները, ինչպես նաև Սան Պաուլոյի նահանգապետի ներկայացուցիչ դոկտ. Ֆերնանդոն և հավատացյալ ժողովրդի հոծ բազմություն:

Օդանավակայանում պատվո հյուրերին հատկացված սրահում ողջունի և բարիգալստյան խոսքերի փոխանակումից հետո, Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է Սան Պաուլոյի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցի:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՍԱՆ ՊԱՌԻՆՅՈՒՄ

ՀԱՅՈՑ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Հրաշափառ»-ի երգակցությամբ Նորին Սրբությունը թափորով հանդիսավորապես մուտք է գործում Սան Պաուլոյի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցի:

Եկեղեցին լեփ-լեցուն էր հավատացյալների հոծ բազմությամբ, որոնք երկյուղածությամբ եկել էին ստանալու Հայոց Հայրապետի օրհնությունը:

Եկեղեցում բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս Բրազիլիայի հայոց թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Տաթև ծայր. վրդ. Ղարիբյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր, երջանիկ և ծանր պարտականություն է ինձ համար արտահայտել պգացումները բրազիլահայ զաղութի ամեն մեկ հավատացյալի այս պատմական պահուն: Երրորդ անգամ ըլլալով շնորհ կընծայվի այս զաղութին ընդունիլ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնեն Հայոց Ընդհանրական Հայրապետի այ-

ցելությունը, այցելություն մը, որ առիթ կուտայ վերանորոգելու մեր լզացումը: Ներք, մեր ազգային և եկեղեցական գործունեությունը այս գաղութին մեջ: Բրազիլահայ գաղութը ստեղծված է համաշխարհային առաջին պատերազմին ետք, երբ այս ժողովուրդին հայրերը հաստատվեցան այստեղ գրեթե մերկ վիճակի մեջ, ասպնջական տուն մը գտան օրինյալ և քրիստոնյա այս երկրին մեջ: Եվ ասկայն, ինչպես ամենուրեք, շնորհիվ հայ ժողովուրդի աշխատունակ ոգիին, այստեղ ևս գաղութն ունեցավ իր բարգավաճ վիճակը, և գաղթական հայերը, իբրև բարի քաղաքացիներ, սիրվեցան և գնահատվեցան բրազիլացի ժողովուրդի կողմն և իրենց աշխատասեր ոգիի շնորհիվ առաջ գնացին, շինեցին իրենց եկեղեցին, իրենց կրթական հաստատությունները, որպեսպի ամուր հիմներու վրա հաստատ մնա հայ ժողովուրդի գոյատևելու և ապրելու կամքը:

Մեծ Եղեռենն հրաշքով փրկված և այս հյուրընկալ ավերույն վրա ապաստան գտած տարագիր հայերու զավակներն են այսօր, որոնք սիրով և լզաշունչով կը շնորհակատեն Ձեզ և իրենց սրտի և հոգիի խորքեն հուզումով և ուրախությամբ կը նղունին Ձեր ներկայությունը, որպեսպի ոգեշնչվին հայ ժողովուրդի դարավոր սրբություն սրբոց Սուրբ Էջմիածնի վորությամբ, որպեսպի ներշնչվին հայրենիքի իրականությամբ, որովհետև վստահ ենք, որ Ձեզի հետ կը բերեք մեզի հայրենիքի և Ս. Էջմիածնի ողջույններն ու օրհնությունները, որոնցմով պիտի գորանան մեր հոգիները, և մենք առավել հավատքով և հուզումով կառչած պիտի մնանք մեր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինին, մեր մայր հայրենիքին, մեր մշակութին և որպեսպի պիտի շարունակենք ապրիլ այս հեռավոր ավերույն վրա, որպեսպի օր մը, երբ իրականանան մեր բոլոր երազները և հույսերը, չկորսնցնենք մեր ինքնությունը և ոգեկան ուժերը:

Այսօր, Վեհափառ Տեր, մենք հոգեպես ուրախ ենք և մանավանդ երախտապարտ այն բարձր ուշադրության համար, որ, ընդառաջելով մեր թեմի եկեղեցական-ազգային կեդրոնական վարչության համեստ հրավերին, եկաք բերելու համար մեզի Ձեր մշտական ներկայությամբ այն ներշնչումը, որուն անքան պետք ունենիք մենք: Այն խոսքերը և օրհնությունները, զոր պիտի բաշխեք մեզի, պիտի գոտեպնդեն մեզ, որ մենք մեզ լզանք քիչ մը ավելի հայ, քիչ մը ավելի քրիստոնյա ու Հայ եկեղեցվո հովանիին տակ փառք տաք Աստուծո ու հավատարիմ մնանք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին և հայոց հայրապետության:

Արդ, Վեհափառ Տեր, շնորհակալությամբ և երախտագիտությամբ կողջունենք Ձեր գալուստը և կյանդրենք, ուղղեք Ձեր հայրապետական խոսքը, օրհնությունը և պատգամը մեր հավատացյալ ժողովուրդին:

Տ. Տաթև ծայր. վարդապետի բարիգալստյան և ողջույնի խոսքերից հետո, եկեղեցում հավաքված բազմությունը ունկնդրում է Հայոց Հայրապետի օրհնության խոսքին:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Սիրելի հավատացյալներ, այս բառերով կրկին անգամ ես ձեզ կողջունեմ՝ Քրիստոսի Հարության ավետիար բերելով մեր հավատքի բազմադարյան կեդրոն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին: Քրիստոսի Հարության խորհուրդը և շնորհները կտարածվին տարվա բոլոր օրերուն վրա: Ս. Չաակի առնը կեդրոնն է

Սան Պատուկի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցին

քրիստոնեական կյանքին, որովհետև Քրիստոսի Հարության շնորհները մենք կրթված, որ տարածվին մեր բոլորիս վրա տարվա բոլոր օրերուն:

Սիրելի հավատացյալներ, բացեք ձեր սրտերը Քրիստոսի Հարության ավետիսին առջև և հաղորդվեցեք անոր խորհուրդով, աղոթքով և մաղթանքով, որ դուք կարողանաք վայելել շնորհները այդ ավետիսին և ըստ այնմ վարել ձեր անհատական կյանքը ընտանեկան հարկի տակ և համայնական կյանքի մեջ: Այս է քրիստոնյայի կյանքի հիմնական հատկանիշը: Այս ավետիսով և այս շնորհներով է, որ կմխիթարվին, կգորանան, կուսավորվին մեր հոգիները իբրև քրիստոնյաներ և կդառնան, հնարավոր չափով գոնե, ավելի կատարյալ և բարոյական իմաստով: Եվ ահավասիկ այս ավետիսով է, որ ես ձեզի կուզամ Ս. Էջմիածնեն սիրով ու կարոտով և խանդավառ հոգիով:

Տեսա օղակայանեն սկսյալ մինչև այստեղ ձեր հույունը և ձեր սրտերու աղեկոծումը: Եվ ահավասիկ ձեզի կբերեմ իմ սիրո և կարոտի զգացումներուն հետ մեկտեղ նաև Աստուծո օրհնությունը Ս. Էջմիածնեն և ողջույնը հայաստանցի ձեր հավատացյալ եղբայրներուն և քույրերուն:

Ես Ս. Չատուկի տունեն անմիջապես հետո ճամփա ելա Ս. Էջմիածնեն՝ սիրտըս լեցուն սուրբ Հարության շնորհներու լույսով, աչքս հագեցած հայրենի աշխարհի տեսարաններով: Վերջին պահուն «Զվարթնոց» օղակայանին մեջ տեսա փառավոր և վեհավառ Արարատը մեր, որ կարծեք խորհրդավոր անլսելի ձայնով ինքն ալ ողջույն կուղարկեր իմ միջոցավ ձեզի՝ հայորդիներուդ, որովհետև մենք կհավատանք, որ դուք հարազատ զավակներն եք Հայաստանայց Առաքելական մեր Մայր Եկեղեցվո և մեր ժողովուրդի:

Կուզամ ձեզի՝ նաև ծանոթանալու համար ձեր հոգևոր համայնքային կյանքին, ձեր կրթական և մշակութային հաստատություններուն, հույս ունենալով, որ իմ խորհուրդներով, իմ խոսքերով կրնամ բանով մը ավելի եռանդ, ներշնչանք բաշխել բոլորիդ, որպեսզի ավելի լուսավոր և պայծառ մնա ձեր եկեղեցին, ավելի ամուր հիմքերու վրա զարգանան ձեր կրթական և մշակութային հաստատություններն ու միությունները:

Դուք կապրիք այս երկրին մեջ՝ վայելելով ամեն ազատություն և նպատավոր պայմաններ, պահպանելու ձեր նախահայրերու սուրբ հավատքը, ավանդությունները, ձեր մայրենի լեզուն և հայ մշակույթի արժեքները, մնալով կարգապահ և նվիրյալ քաղաքացիները այս հյուրընկալ մեծ երկրին, որ Բրավոյն է: Կբերեմ իմ հայրական սիրո ողջույնը թեմիդ առաջնորդ հոգեշնորհ հայր Տաթև ծայր, վարդապետին, եկեղեցական-ազգային իշխանությանց բոլոր անդամներուն, բոլոր հայկական կազմակերպություններուն, բոլորին, որոնք այս կամ այն չափով եկեղեցվո շուրջ համախմբված՝ շեն և պայծառ կպահեն այս աղոթքի Տունը և հայ համայնքը:

Ինչքան լույսով առատ է ձեր այս փառավոր եկեղեցին: Իմ սիրտն ալ լույսով լեցվեցավ մուտք գործելով այս տաճարեն ներս: Կմաղթեմ, որ այս նյութական լույսի ճառագայթներուն տակ ձեր հոգիներեն ներս ճառագայթե նաև հոգևոր լույսը, և դուք անարատ քրիստոնեական ոգիով ներշնչված, հայկական զգացումներով գոտեպինդ՝ շարունակեք ձեր կյանքի ճանապարհը:

Ս. Էջմիածնի հոգևոր բարձունքեն կմնամ միշտ աղոթող ձեր բոլորի արևշատության, ձեր ամենքի քաջատոգության, ձեր գործոց հաջողության և ընտանեկան երջանկության համար:

Վեհափառ Հայրապետը օրհնություններ է բաշխում Սան Պաուլոյի Ս. Գևորգ եկեղեցում հավաքված հավատացյալներին

«Ողջ լերուք պորացեալ Սուրբ Հոգով և յառեա օրհնեալ ի Տառնէ և ի Մէնջ». ամեն:

Եկեղեցում տեղի ունեցած բարիգալստյան հանդիսավոր արարողութիւնից հետո, Հայոց Հայրապետը Իր շքախմբով առաջնորդվում է Սան Պաուլոյի «Մակաուտ» հյուրանոցը, որտեղ բնակվում է Սան Պաուլոյում Իր կեցութեան բոլոր օրերին:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ԲՐԱԶԻԼՈՒՄ

Մայիսի 24-ին, հինգշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 9-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով, ուղեկցությամբ Տ. Տաթև ծայր. վարդապետ Ղարիբյանի և Սան Պաուլոյի Ընդունելության Հանձնախմբի անդամների, ուղևորվում է Հանրապետության մայրաքաղաք Բրազիլ:

Բրազիլի օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին դիմավորում և բարի գալուստ են մաղթում ծովային մինիստրության վրնվորական հրամանատար Ալվես Կորրեան, քաղաքի կառավարչի ներկայացուցիչ Կորունյու Գալուստն և այլ պետական պաշտոնական անձինք:

Վեհափառ Հայրապետը Բրազիլիայում նույնպես հաշտվում է պետության և մայրաքաղաքի պատվո հյուր:

Հանրապետության մայրաքաղաքում Նորին Սրբությունը պաշտոնական հաղիպումներ է ունենում Երեսփոխանական Ժողովի նախագահ Պալմիրա Մարսիլիայի, Ծերակուտական Ժողովի նախագահ Մոսայր Դալլայի և Արտաքին Գործերի Հանձնախմբի առենապետ Ռաջիլ Սալգանա Դերձիի հետ:

Ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, Կոնգրեսի սրահում տրվում է ճաշ-կերույթ, որին ներկա էին սենատոր Ալիսիո Շոբեսը, պապական նվիրակ դոն Կառլո Ֆուրնոն և Բրազիլի արքեպիսկոպոս դոն Ֆալկան:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԲՐԱԶԻԼԻԱՅԻ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԴԵՄՊԱՆԱՏՈՒՆ

Նույն օրը, ժամը 13-ին, Վեհափառ Հայրապետը քաղաքավարական այցելություն է տալիս Բրազիլիայում Սովետական Միության արտակարգ և լիազոր դեսպան Վլադիմիր Չերնիշևին:

Նորին Սրբության և մեծարգո պարոն դեսպանի միջև տեղի է ունենում ջերմ կրույց:

Այս առթիվ Հայոց Հայրապետին ուղեկցում էին Տ. Ներսես և Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսները, Տ. Տաթև ծայր. վարդապետը և Տ. Ասողիկ արքեպ Արիստակեսյանը:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀԻ, ԲՐԱԶԻԼԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԻ ԵՎ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 13.30-ին, Հայոց Հայրապետը այցելում է Բրազիլի նախագապետ Ջոզե Օնեյլասին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ:

Ժամը 14-ին Նորին Սրբությունը այցելում է Հանրապետության փոխնախագահ Սուրելիանո Շավես դե Մենդոսային, որը խոր հարգանքով և պատվով ընդունում է Հայոց Հայրապետին և սրտագին կրույց ունենում նրա հետ:

Վեհափառ Հայրապետը և Բրազիլիայի հանրապետության փոխնախագահ
Աուրելիանո Շավես դե Մենդոսան

Հանդիպում Բրազիլիայի արդարադատության մինիստրի հետ

Անուհետև, հրաժեշտ առնելով մեծարգո փոխ-նախագահից, Նորին Սրբությունը այցելում է արդարադատության մինիստր Իբրահիմ Աբի Ասկելին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ:

Նույն օրը, ժամը 18-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով Բրազիլից վերադառնում է Սան Պաուլո:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մայիսի 25-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 9-ին, հյուրանոցի Իր հարկաբաժնում Նորին Սրբությունը ընդունում է այցելությունը Սան Պաուլոյի հայ ավետարանական եկեղեցու ներկայացուցիչներին՝ գլխավորությամբ վերապատվելի Անտոնիո Դոմինիոյի:

*
* *

Նույն օրը, ժամը 10-ին, Հայոց Հայրապետին են այցելում Սան Պաուլոյի հայ կաթողիկե եկեղեցու ներկայացուցիչները՝ գլխավորությամբ վերապատվելի Վարդան Եպիսկոպոս Պողոսյանի:

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ «ՄԱՔՍՈՒՏ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՅԻ ՍՐԱՀՈՒՄ

Նույն օրը, ժամը 11-ին, «Մաքսուտ» հյուրանոցի սրահում տեղի է ունենում մամուլի ասուլիս Վեհափառ Հայրապետի և Սան Պաուլոյի թերթերի թղթակիցների միջև:

Նորին Սրբությունը հանգամանորեն պատասխանում է թղթակիցների կողմից տրված բոլոր հարցերին՝ վեր հանելով Հայ եկեղեցու պատմակա՝ դերը անցյալում և այսօր հայ ժողովրդի կյանքի մեջ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՍԱՆ ՊԱՌԵԼՈՅԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 17-ին, Հայոց Հայրապետը այցելում է Սան Պաուլոյի նահանգապետ Անդրե ֆրանկո Մոնդոլոյին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՍԱՆ ՊԱՌԵԼՈՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԵ

Ավելի ուշ, ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով այցելում է Սան Պաուլոյի հայկական ակումբ: Նորին Սրբությունը հանդիսավոր իրադրության մեջ կատարում է նոր կառուցվելիք մարզարանի հիմնարկեքը:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մայիսի 26-ին, շաբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը «Մաքսուտ» հյուրանոցի Իր հարկաբաժնում ընդունում է այցելությունը Սան Պաուլոյի Թեքեյան Մշակութային Միության անդամներին:

Ժամը 12-ին Նորին Սրբությանն են այցելում Սան Պաուլոյի հայկական ակումբի ներկայացուցիչները՝ գլխավորությամբ պրն. Սանտյանի:

Ժամը 13-ին Վեհափառ Հայրապետին են այցելում «Արմենիա» Մշակութային Միության անդամները՝ գլխավորությամբ պրն. Արշավիր Տոնեյանի:

Ընդունելություն Սան Պաուլոյի նահանգապետի մոտ

ՄԵԿՆՈՒՄ ՕԶԱՍԿՈ

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Հայոց Հայրապետը Իր շքախմբով, ուղեկցությամբ Տ. Տաթև ծայր. վարդապետ Դարիբյանի և Բրազիլիայի հայոց թեմի եկեղեցական վարչության մի շարք անդամների, մեկնում է Սան Պաուլոյի մոտ գտնվող Օզասկո քաղաքը:

Օզասկոն Բրազիլիայի երկրորդական քաղաքներից է: Այստեղ ապրում և գործում են շուրջ հինգ հարյուր հայեր: Քաղաքում կա հայկական եկեղեցի և դպրոց:

Քաղաքի մատույցների մոտ Նորին Սրբությանը դիմավորում և բարի գալուստ է մաղթում քաղաքագլուխ Ումբերտո Պատրոն՝ Հայոց Հայրապետին հանձնելով քաղաքի խորհրդանշական բանալին:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է տեղի հայոց Ս. Հովհաննես Մկրտիչ եկեղեցի, որտեղ հավաքվել էին բազմաթիվ հայ հավատացյալներ:

Տ. Տաթև ծայր. վարդապետի բարիգալստյան խոսքից հետո Նորին Սրբությունը օրհնում է եկեղեցում հավաքված հավատացյալներին՝ պառգամելով միշտ հավատարիմ մնալ Հայ Եկեղեցուն և հայրենի սովորություններին:

Այնուհետև, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, տեղի ազգային վարչության կողմից տրվում է ճաշկերույթ վարչության ատենապետ Հրանդ Հարությունյանի բնակարանում:

Երեկոյան ժամը 20-ին Հայոց Հայրապետը Իր շքախմբով վերադառնում է Սան Պաուլո:

**ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ
ՔԱՐՈՋ ՍԱՆ ՊԱՌԻՆՈՅԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ԳԵՎՈՐԳ
ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ**

Մայիսի 27, կիրակի:

Այսօր, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սան Պաուլոսի հայոց Ս. Գևորգ եկեղեցում մատուցում է հանդիսավոր սուրբ պատարագ:

Եկեղեցին և նրա շրջակայքը լցված է հայ հավատացյալների խուռներամ բազմությամբ:

«Հայր մեր»-ից առաջ Վեհափառ Հայրապետը արտասանում է ոգեշունչ մի քարոզ՝ ոգեկոչելով Սարգսրապատի ճակատամարտում զոհված հայ մարտիկների հիշատակը:

ՎԵՀՍՓԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈՋԸ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն»:

«Արիւն մարտիրոսաց սերմն քրիստոնէից»:

«Մարտիրոսներու արյունը սերմը եղած է քրիստոնէության»:

Այս ճշմարտությունը հայտնաւորւած է 3-րդ դարու հայտնի եկեղեցական հայր մը:

Մեր Փրկչի՝ Հիսուս Քրիստոսի հրաշալի Հարութենէն հետո, պետք եղաւ, որ երեք դարեր անցնին, բազում քրիստոնյաներ նահատակվին ու մեծ հալածւեալներ և վարդապետներ աննահանջ գործեն ու քարոզեն, որպէսզի քրիստոնէությունը ի վերջո հաղթանակէ: Իրոք, 2-րդ և 3-րդ դարերուն քրիստոնէությունը սաստիկ հալածվեցաւ ամբողջ Հռոմեական կայսրության տարածքի վրա՝ Երուսաղէմէն մինչև Դամասկոս, Փոքր Ասիա, Հունաստան, Հռոմ և մինչև այսօրվա քրիստոնյա երկիրները: Այդ ամբողջ տարածքի վրա հաղածանքները երբեմն սաստիկ կերպով կատարվեցան, սակայն, ինչքան հալածվեցաւ քրիստոնէությունը, այնքան տարածվեցաւ: Սեւ թե ինչու ճշմարիտ է Եկեղեցու հոր խոսքը, թե՝ «Արիւն մարտիրոսաց սերմն քրիստոնէից»:

Այդպէս վարձացաւ և հաստատվեցաւ նաև քրիստոնէությունը մեր երկրի՝ Հայաստան աշխարհի մէջ: Դուք կիիշեք, անշուշտ, Հովսիսիմյանց և Գալանյանց կույսերը, որոնք 3-րդ դարու վերջերուն Տրդատ թագավորի ձեռքով նահատակվեցան, որովհետև խոստովանեցան իրենց քրիստոնէական հավատքը: Բայց հրաշալի պայմաններու մէջ և պատմական դեպքերու աղետալ նպաստավոր ընթացքով, նույն Տրդատ թագավորը, որ քրիստոնյաներ կհալածէր, ինքը դարձի եկաւ ու Ս. Գրիգոր Լուսավորչի ձեռքով մկրտություն ստացաւ իր ընտանիքով, և չորրորդ դարու յոսաբացին Հայաստանը դարձաւ քրիստոնյա երկիր, առաջին քրիստոնյա պետությունը: Եվ այսպէս, դարերու ընթանքին մեր ժողովուրդը ապրեցաւ և կապրի մինչև այսօր իբրև քրիստոնյա: Սակայն մեր ճակատագիրը բոլորովին ուրիշ եղաւ, քան մյուս քրիստոնյա ազգերինը: Քրիստոնյա դառնալով՝ չվերջացաւ մեր ժողովուրդի մարտիրոսությունը: Հապիվ քրիստոնյա դարձած՝ Հայաստանը 451 թ., ինչպէս գիտէք, մեծ հարձակում մը կրեց դրացի Պարսկաստանէն, որու նպատակն էր ջնջել քրիստոնէական հավատքը և պարտադրել իրենց կրակապաշտությունը, մապդեական կրոնը: Վարդան Մամիկոնյանը և իր քաջերը իրենց արյունը թափեցին Ավարայրի դաշտին վրա: Պարսիկները կարծեցին հաղթանակը տարած ըլլալ, բայց իրենց այդ հաղթանակ կարծածը խաբուսիկ եղաւ, որովհետև ավելի քան

Վեհափառ Հայրապետը քարոզում է Սան Պաուլոյի Ս. Գևորգ եկեղեցում

երեսուն տարի հայերը իրենց դիմադրությունը շարունակեցին մինչև վերջնական հաղթանակ, և նույն պարսիկ շահերը ստիպվեցան ձանչնալ քրիստոնեական ազատ զարգացումը Հայաստանի մեջ:

Սակայն Վարդանանց նահատակությունով այլ չվերջացավ մեր ժողովուրդի մարտիրոսությունը: Դարեր շարունակ ծանր օրեր ապրեցան մեր ազգն ու մեր եկեղեցին՝ շատ անգամներ հալածվելով և նահատակվելով: Մեր ամբողջ պատմությունը, մանավանդ 11-րդ դարեն մինչև 20-րդ դարը, դյուցապետներություն մը եղած է հանուն Քրիստոսի և հանուն ազատության: Սակայն ինչքան մեր ազգը գոհմեցավ, ինչքան մարտիրոսները իրենց արյունը թափեցին, այդ արյունը նոր սերմ հանդիսացավ ու նոր կյանք պարգևեց մեր ժողովուրդին: Նույնպես Մեծ Եղեռնեն հետո, երբ կարծես թե այլևս այս աշխարհի վրա հնարավոր չէր իբրև հայ ապրիլ, ինչպես Ֆրանց Վերֆեյի հայտնի վեպին մեջ հերոսներեն մեկը կրտսեր: Բայց ահավասիկ այդ ահավոր ողբերգությունեն հետո այլ հայ ժողովուրդը իր ուժերը մեկտեղեց և գոնե մեր պատմական հայրենիքի մեկ մասին վրա՝ Արևելյան Հայաստանի վրա, իր նոր կյանքը կարողացավ ստեղծել Սարգարապատի ձակատամարտով, որու տարեդարձն է այս օրերուն:

Այսօր մայիսի 27-ն է: Սարգարապատի ձակատամարտը սկսավ մայիսի 22-ին և տևեց մինչև մայիսի վերջը և հունիսի առաջին օրերը: Դարավոր թըշնամին հարձակվեցավ Արևելյան Հայաստանի վրա՝ ամբողջացնելու իր հայաջինջ ծրագիրը: Հայ ժողովուրդը մնացած էր մենակ, առանց օգնության և ջարդված վիճակով: Հայաստանը ողբի և որբի հայրենիք էր: Վասպուրականի գաղթականությունը, մոտ երեք հարյուր հազար, եկած էր ապաստան գտնելու, ո՛չ տուն ուներ, ո՛չ բավարար սնունդ, հետին թշվառության մեջ: Գրեթե ամեն օր կմեռնեին երեխաներ, ծերեր սնոթությունե, իրվանդություններե կամ ցուրտեն: Այսօր, Ս. Էջմիածնի շրջակա բոլոր հողամասերը եթե փորեք, ամեն տեղ դիակներ կգտնեք թաղված, հարյուրավոր, հազարավոր դիակներ: Ընդհանուր փոսերու մեջ կբաղվեին այդ օրերուն մահացած հայերը: Այսպիսի վիճակի մեջ էր հայությունը, երբ արևմուտքեն հարձակվեցավ թշնամին, որպեսպի Թալեաթ փաշայի ծրագիրը իր լրումին հասնի, և այլևս հայ ժողովուրդի անունը աշխարհի վրա չիլիշվի: Ահա այդ պահուն, հակառակ այս ծանր կացության և անօգնական վիճակին, հայ ժողովուրդը մեկ հոգի, մեկ սիրտ դարձած, ոտքի կանգնեցավ և բռավ՝ ո՛չ: Սկսավ ինքնապաշտպանության կռիվը մայիսի 22-ին՝ զըլխավորությամբ հայտնի քաջարի գորավոր Փիրումյանի: Հայ եկեղեցին ևս մասնակցեցավ այդ կռիվին իր աղոթքներով և իր միջոցներով: Էջմիածինը իր աշխարհագրական դիրքով շատ մոտիկ էր ձակափն, կռվի գիծերուն: Չորսմար Փիրումյան ներկայացուցիչ ուղարկած է Գևորգ Ե կաթողիկոսին՝ հայտնելու համար, թե՝ «վտանգի տակ էք, Վեհափառ, որպեսպի ապահովվի Վեհափառությանդ և միաբանության կյանքը, լավ է Էջմիածինեն հեռանաք դեպի Սևանա լիճ»: Հայոց կաթողիկոսը պատասխանած է. «Այստեղեն չենք շարժիր, բոլորով կհավաքվինք տաճարին մեջ և կաղոթենք հաղթանակի համար»: Կաթողիկոսը հրաման կուղարկե, որ Հայաստանի եկեղեցիներու զանգակները տևապես ղողանջեն մինչև հաղթանակի ժամը հնչե: Բազմաթիվ հոգևորականներ՝ Գարեգին եպս. Հովսեփյանց, Զավեն եպիսկոպոս, բազմաթիվ վարդապետներ և հարյուրավոր քահանաներ կռվի դաշտ փութացին, դեպի Սարգարապատ, ուր տեղի ունեցավ պատմական նշանակություն ունեցող ձակատամարտը: Եվ փոքրաթիվ հայ զորքը կրցավ ետ քաշել, փախուստի մատնել տասնապատիկ ավելի զորավոր թուրքական բանակները: Փայլուն հաղթանակ՝ ար-

Սան Պաուլոյի Ապրիլյան եղեռնի հուշարձանի առջև

ձանագրվեցավ մանավանդ Սարգսրապատի և Բաշ Ապարանի ճակատներուն վրա: Հայաստանը փրկված էր: Հայ ազատագրական շարժումը հասած էր իր նպատակին, հասած էր իր վարձագման ճանապարհի վրա առաջին հաղթանակուն հանգրվանին: Այսպես է, որ հիմնվեցավ առաջին հայկական պետությունը, և Սևրի դաշնագրով միջազգային ճանաչում ստացավ Հայաստանը: Սակայն նորեն ծանր և դժվարին օրեր ապրեցավ հայ ժողովուրդը երկու տարիներու ընթացքին՝ թշնամական երեք հարձակումներ կրելով իր դրացիներեն: Չորրորդ հարձակումը տեղի ունեցավ 1920-ի նոյեմբերի սկիզբներուն արևմուտքեն, Գլադիմ Կարաբեքի փաշայի հրամանատարության ներքև: Այս անգամ հայ զորքը չկրցավ դիմադրել: Կարաբեքի փաշան Կարսը գրավեց և ստավ Ալեքսանդրապոլ՝ այսօրվա Հայաստանի երկրորդ բաղաձր, ուր պարտադրեց իր կամքը և ստորագրել տվավ այսպես կոչված Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը, որով Հայաստանը ամբողջապես անձնատուր կըլլար Թուրքիային: Ահա այդ ճակատագրական պահուն էր, որ Հայաստանի մեջ նոր վարձացող ուժեր ըմբռնության դրոշակ բարձրացուցին և ռուսական զորքերու օգնությամբ կրցան դուրս քշել Կարաբեքի փաշայի զորքերը և պատռել Ալեքսանդրապոլի սև դաշնագիրը: Եթե 1920 թ. նոյեմբերին չկատարվեր այդ փրկարար հեղաշրջումը, Հայաստանը պիտի կորսնցներ այն, ինչ որ շահած էր Սարգսրապատի հաղթանակով: Այսպես է, որ նոյեմբեր 29-ով նոր ճանապարհ բացվեցավ հայ ժողովուրդի առջև կյանքի վերաշինության և ծաղկումի համար նոր պայմաններու մեջ:

Ժողովուրդներու կյանքին մեջ պատմության ընթացքը միշտ չէ, որ ուղիղ ճամփով կընթանա, այլ նաև երբեմն հակասություններով և հակադրություններով հանուն հայրենիքի փրկության: Այսպես եղավ նաև մեր ժողովուրդի պարագային, երբ նոյեմբերյան հեղաշրջումով հայ ժողովուրդը գտավ իր կյանքի նոր ճանապարհը, իր վերածնունդի ճանապարհը, հայրենաշինության ու ազգային մշակույթի ազատ ծաղկումով: Ահավասիկ այս պարագային մեկ անգամ ես հաստատվեցավ հին ճշմարտությունը. «Արիւն մաղլոիրոսաց սերմն քրիստոնէից»: Մեր ժողովուրդի կյանքի մեջ ալ, մեր հերոս պավակներու արյան գնով, մեր ժողովուրդը պահեց իր ինքնությունը, գոյատևեց և այսօր աննախընթաց վերելքի ճամփու վրա կգտնվի՝ ամուր պահած իր սրտին մեջ նաև երապանքը ապագա հաղթանակներու: Որովհետև Սարգսրապատի ճակատամարտը տակավին կշարունակվի և պիտի շարունակվի:

Ներկա վերածնունդի շունչով կապրի ու կգործե հայաստանցի ժողովուրդը՝ ձեր քույրերն ու եղբայրները: Չեպի համար թող ուղեցույց ըլլա այս, որպեսպի լավատես մնաք դեպի ներկան, դեպի մեր արդի վերածնած և վերաշինված մայր հայրենիքը, նաև լավատես մնաք դեպի մեր առավել պայծառ ապագան:

Այս իրադրության մեջ ես փառք կուտամ Աստուծո, որ մեր Եկեղեցին ալ ծաղկումի շրջան մը կապրի այսօր մեր մայր հայրենիքին մեջ՝ իր գլուխ ունենալով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը: Կապրի վերածնունդի շրջան մը՝ Մայր Հայաստանի մեջ վայելելով անսահման սերը մեր հավատացյալ ժողովուրդի և հարգանքը մեր պետական իշխանությանը: Կերավիրեմ ձեզ բոլորդ, որ պատարագեն հետո ներկա գտնվիք հոգեհանգստյան արարողության՝ միասին աղոթելու համար Սարգսրապատի հերոսներու հոգիներուն խաղաղության համար:

Թող Աստված միշտ պահպան և օգնական մնա մեր սուրբ Եկեղեցին

և մեր հայրենիքին, որպեսզի խաղաղությամբ մեր ժողովուրդը քայլ առ քայլ մոտենա իր բոլոր արդար իդեալներուն իրականացման:

Ես կաղոթեմ նաև, որ Աստված պահապան և օգնական մնա նաև ի սփյուռքս աշխարհի տարածված մեր հոգևոր պավակներուն, որպեսզի Ս. Էջմիածնով, սուրբ Եկեղեցիով պահեն իրենց ներքին միությունը, պորությունը, եղբայրորեն գործեն, ձեռք-ձեռքի տված, իբրև հայ քրիստոնյաներ:

Մարդասեր Աստված, «Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն, ազգիս հայոց սէր, միութիւն»: Ամեն:

Հավարտ սուրբ պատարագի, կատարվում է հոգեհաւգիստ՝ Սարգսրապատի ճակատամարտում զոհված հերոսների հիշատակին:

Հոգեհանգստյան արարողությունից հետո Հայոց Հայրապետը ծաղկեպսակ է պետեղում Սան Պաուլոյի հաւ նահատակաց հուշարձանին:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԲՐԱԶԻԼԻԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Վեհափառ Հայրապետը հյուրանոցի Իր հարկաբաժնում հանդիպում է ունենում Բրազիլիայի հայոց թեմի ազգային կենտրոնական վարչության անդամների հետ:

Հանդիպման ընթացքում քննարկվում են Բրազիլիայի նորաստեղծ թեմի հետ կապված մի շարք հարցեր: Նորին Սրբությունը վարչության հարգարժան անդամներին տալիս է Իր հայրապետական խորհուրդները և նրանց մաղթում հաջողություններ իրենց ազգանվեր և եկեղեցաշեն գործունեության մեջ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետը հյուրանոցի Իր հարկաբաժնում ընդունում է Մարաշի հայրենակցական միության անդամներին և նրանց հետ անցկացնում հաճելի երեկո:

Նորին Սրբությունը Իր գնահատանքի խոսքն է ասում Մարաշի հայրենակցական միության ազգանպաստ գործունեության համար և մաղթում հաջողություններ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՍԱՆ ՊԱՈՒԼՈՅԻ ՔԱՂԱՔԱԳԼԽԻ ՀԵՏ

Մայիսի 28-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Սան Պաուլոյի քաղաքապետարան և հանդիպում ունենում քաղաքագլուխ Մայո Կովասի հետ:

Նորին Սրբության և մեծարգո քաղաքագլխի միջև տեղի է ունենում ջերմ պրոպ:

ԱՅՑ ԱԶԳԱՅԻՆ «ԴՈՒՐՅԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Նույն օրը, ժամը 11.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Սան Պաուլոյի հայկական ազգային «Դուրյան» վարժարան՝ ներկա լինելու Իր պատվին կապակերպված հանդիսությանը:

Վեհափառ Հայրապետը Բրազիլիայի թեմի կենտրոնական վարչության անդամների հետ

Բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս վարժարանի տնօրեն Տ. Եզնիկ քահանա Կյուլեյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր,

Այսօր ազգային «Դուրյան» վարժարանի ավելի քան հիսուն տարիներու պատմության էջերուն վրա ոսկյա էջ մը ևս կավելնա Ձերդ Սրբության այցելությամբ:

Վարժարանիս տնօրենությունը, ուսուցչական կազմը և աշակերտությունը ուրախությամբ ու խանդավառությամբ կսպասեր Ձեր ժամանման:

Վեհափառ Տեր, կուզեինք այս առթիվ հակիրճ տեղեկություններ տալ Ձեզի մեր դպրոցի անցյալին և ներկային մասին:

Ազգային «Դուրյան» վարժարանը հիմնված է 1928-ին երկհարկանի փոքրիկ տան մը մեջ, ուր ոչ օրինական կերպով դասավանդություններ եղած են մինչև 1935: Այդ թվականեն սկսյալ Բրազիլի բարեխնամ կառավարությունը ընդունած է վարժարանիս գոյությունը, որ մինչև այսօր կշարունակվի: Վարժարանս ունի ութ դասարաններ և երկու մանկապարտեզ: Այս տարի տնօրենությունս, կարիքը զգալով ավելի փոքրիկներու դասարանի մը, դասարան մը ևս ավելցուց երկուքուկես-երեք տարեկան մանուկներու համար:

Վեհափառ Տեր, ազգային «Դուրյան» վարժարանը հեռավոր այս աշխարհամասին մեջ հայ ժողովուրդի զավակներուն առջև կբանա իր դռները անոնց տալու համար հայկական ոգի, ինչպես նաև գրականությունը և պատմությունը ժողովուրդի մը, որ դարեր շարունակ կոցած է պահել իր հավատքը, իր գիրն ու գրականությունը:

Այժմ վարժարանս ունի 130 աշակերտներ: Թեև ներկայիս չունինք մեծ հարմարություններ օտար վարժարաններու նման, սակայն մեր փոքրիկ դասարաններուն մեջ կպատրաստենք գիտակից, աշխատասեր ու ազգասեր հայ զավակներ: Մեր շրջանավարտները ուսման մեջ իրենց հաջողությամբ առաջնակարգ վարժարաններու շրջանավարտներու կ'արգին դասված են Սան Պաուլոյի մեջ, և ամեն մեկ աշակերտի հաջողությունը ոսկյա մեդալ մըն է վարժարանիս կուրծքին:

Վեհափառ Տեր, մենք՝ հարապատ զավակները Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, մեր սրտերուն մեջ միշտ կզգանք Ս. Էջմիածնի շունչն ու ջերմությունը և կխնդրենք Ձերդ Սրբութենեն, որ Ձեր աղոթքներուն մեջ հիշեք նաև մեր դպրոցը:

Վարժարանիս տնօրենությունը, ուսուցչական կազմը և աշակերտությունը կաղոթեն Նախախնամության, որ Ձերդ Սրբության պարգևե արևշատ, քաջառողջ և հաջողությամբ լի օրեր»:

Այնուհետև գեղարվեստական ճոխ ծրագրով հանդես են գալիս վարժարանի սաները՝ երգելով և արտասանելով հայկական ազգային-հայրենասիրական երգեր և քերթվածներ:

Սրտի անկեղծ թրթռումով հետևյալ հուպիչ ուղերձն է կարդում վարժարանի ութերորդ դասարանի աշակերտուհի Աննա Լուսյա Քեորքիանեն.

«Վեհափառ Տեր,

Բարի եկած եք մեր ծննդավայր Բրազիլը: Մենք ծնած ենք այս հողին վրա օտարության մեջ, հեռու մեր մայր հայրենիք Հայաստանեն: Մենք՝ բրազիլահայ մանուկներս, պատիվ կզգանք Ձեր ներկայությունը վայելելու այս թուպեիս, երբ մեզի բախտ պիտի վիճակվի Ձեր սուրբ Աջը համբուրելու և Ձեր օրհնությունը ստանալու:

Մենք՝ սան-սանուհիներս ազգային «Դուրյան» վարժարանի, մեծապես

ուրախ ենք և հպարտ մեզի ընծայված այս եզակի պատեհության համար: Հիշատակելի և անմոռանալի օր մը պիտի ըլլա այս օրը անկասկած, Վեհափառ Տեր:

Դուք եկած էք մեր շատ սիրելի Սուրբ Էջմիածնէն: Ձեր այս հովվապետական այցելությունը ըլլա բարի և օրինաբեր, իսկ մեր սիրելի վարժարանին համար՝ արդյունաբեր, որպեսզի սա պահուս Ձեր աչքերուն պարզվող աշակերտներու սակավ թիվը գալիքին բազմապատկի:

Մենք ուրախ և հպարտ ենք, որ հայկական վարժարանի կաշակերտները: Մեր ուսուցիչները սորվեցուցած են մեզի սիրելի Հայաստանայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին, մեր հայրենիքը և մեր մայրենի լեզուն: Հույսով կապրինք, որ օր մը մենք ալ բախտավորությունը պիտի ունենանք մոտեն ճանչնալու մեր շատ սիրելի հայրենիքը, Սուրբ Էջմիածինը և շնչելու մեր հարապատ երկրի մաքուր օդը ու խեմլու անուշ ջուրը:

Կաղորենք, որ ըլլանք մեր նախահայրերուն նման ազգասեր, հայրենասեր՝ հավատարիմ մնալով մեր Եկեղեցին, հայրենիքին և մշակույթին:

Կիսնորենք, որ Ձեր հայրապետական օրհնությունը տաք մեզի և Ձեր վերադարձին տանիք Ձեր հետ մեր բոլորի սրտագին բարենները մեր հայրենիքին: մեջ ապրող մեզի տարեկից մեր քույրերուն և եղբայրներուն»:

Հանդիսության ավարտին Իր օրհնության խոսքն է ասում Նորին Սրբությունը:

Հանդիսության ավարտից հետո Հ. Օ. Մ.-ի և Տիկնանց Միության կողմից Ս. Գևորգ եկեղեցուն կից սրահում տրվում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ընդունելության ընթացքում արտասանվում են մի շարք ողջույնի և բարի-գալտյան խոսքեր Հ. Օ. Մ.-ի նախագահ Վիկտորյա Քանջարյանի, Հ. Օ. Մ.-ի շրջանային վարչության ներկայացուցիչ Սիրաբի Չալքչյանի և ուրիշների կողմից:

Ողջույնի ջերմ խոսքով հանդես է գալիս նաև Հ. Օ. Մ.-ի պատվո նախագահուհի տիկին Լույսյա Մխիթարյանը, որն իր խոսքից հետո կարդում է 1959 թ. գրված Վեհամոր հետևյալ գեղեցկահյուս նամակը՝ ուղղված սփյուռքի հայ մայրերին.

«Սիրելի հայ մայրեր,

Իմ համեստ կոչը կողդեմ Ձեզի: Կուզեմ որ ըլլաք ձեր տան մեջ մեկ-մեկ դաստիարակներ: Եվ գիտեք, որ մեծ հաջողությամբ կայսակվին ձեր թափած ջանքերը:

Մայրերը պարտավոր են ամեն գնով պոհվի իրենց պավակներուն, ամեն ինչ ընել անոնց դաստիարակության համար: Ես ալ օտար հողի վրա, օտար դպրոցներու մեջ, աննպաստ և տնտեսապես անհաջող պայմաններու ներքև, չեմ հուսահատած, և ամուսնուս հետ մեկտեղ, պավկիս կրթության գործին նվիրված, աշխատած եմ հայեցի դաստիարակությունով մեծցնել, հայ լեզվի ուսուցման սկզբնական շրջանին ստանձնելով Մեսրոպյան տառերու ուսուցումը:

Սիրելի հայ մայրեր, սիրեցեք և սիրցուցեք Հայ Եկեղեցին, Հայաստանը և հայ լեզուն: Սիրցուցեք և ծանոթացուցեք ձեր պավակներուն հայ գրականությունը, հայ մշակույթը և հայ ավանդությունները, որոնք վարդը կկապմեն և կամբողջացնեն հայ ազգին պատմությունը:

Ես այժմ թոթափած պանդխտության փոշիները, եկած եմ հայրենիք, քաղաքացին եմ հայ պետության, կբնակիմ Էջմիածնի վանքին մեջ, որդվույս մոտ, Հայոց Հայրապետին կողքին: Ազատ ժամերուս կսիրեմ կարգալ: Կկարդամ

Հանդիպում հայ մայրերի հետ «Հայ կեդրոն»-ի սրահում

Վեհափառ Հայրապետը Սան Պաուլոյի Դուրյան վարժարանի աշակերտության հետ

վանապան գիրքեր Ռաֆֆին, Ահարոնյանեն, Չոհրապեն, Թեոդիկեն, Դեմիրճյանեն, Չորյանեն և այլն: Գեղեցիկ, համով-հոտով պատմվածքներ, ո՛ր մեկը թվեմ, այնքան գոհարներ կան, որոնց շարանը երկայն է ու անվերջ:

Կմաղթեմ, որ դուք, սիրելի հայ մայրեր, բախտ ունենաք օր մը ուխտի գալու, ձեր վավակներուն հետ միասին, Ս. Էջմիածին և մայր հայրենիք, ուրախանալու համար մեր ժողովուրդի վերածնված կյանքով:

Ողջ մնաք բոլորդ ալ, բախտավոր և երջանիկ ըլլաք ձեր ընտանիքով, ձեր վավակներով: Թող ոգին և աստվածային օրհնությունը միշտ ձեզի հովանի ըլլան:

Ջերմ ողջունիվ և սիրով՝

ՍԻՐԱՆՈՒՅՇ ՊԱՃՅԱՆ

Տիրամայր

30 Մարտ 1959

Ս. Էջմիածին

Հանդիսության ավարտին օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Նորին Սըրբությունը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ

Շատ ազնիվ մայրեր և քույրեր, սիրով ձեզի կբերեմ ողջույն և օրհնություն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին և մեր մայր հայրենիքեն: Շատ երջանիկ եմ, որ այս պահուս, այս գեղեցիկ դահլիճին մեջ կհանդիպիմ ձեզի, Հայ Օգնության Միության անդամներ կամ բարեկամներ, որ հավաքված եք այստեղ:

Ամեն օր նոր ուրախություն կապրիմ ես իմ այս ուղևորության ճանապարհին: Ահավասիկ այսօր նոր ուրախություն մը կզգամ իմ սրտիս մեջ ձեզի հանդիպելով: Եվ ամեն ուրախություն, զոր կվայելեմ ես իմ ճամփուն վրա, նոր երանգ մը, նոր խորհուրդ մը ունի ինձի համար: Եվ իսկապես այսօրվա այս հանդիպումը ձեզի հետ չի նմանիր իմ նախկին հանդիպումներուն: Ես կհանդիպիմ հայ մայրերու և հայ քույրերու: Քիչ առաջ լսեցի մորս գրած նամակը:

Չէի գիտեր, թե մայրս մոտ քսան և ավելի տարիներ առաջ սպդախի նամակ մը ուղարկեր է ձեզի: Մայրս բացառիկ անձնավորություն մը չէր հայ կիներու շարքին, սովորական մայր մըն էր, ինչպես ամեն հայ մայր: Դժբախտությունը ունեցած էր տասներկու տարեկանին կորսնցնելու իր մայրը Էտիրնե քաղաքին մեջ (Ադրիանապոլիս): Եվ այդ տարիքին իր հայրը վերստին անուսնացած ըլլալով՝ ինքը տեղափոխվեր էր իր մորաքրոջ մոտ՝ Ռոդոստո, որ այն ժամանակ հայաշատ քաղաք եղած է: Մայրս յոթը տարիներ ուսուցչուհի եղած է Ռոդոստոյի հայկական վարժարաններուն մեջ, 1907-ին փոխադրված է Պուրթեշ՝ Ռումանիո մայրաքաղաքը, ու այնտեղ ամուսնացած: Հայրս արհեստավոր էր, ապրած ենք համեստ պայմաններու մեջ: Անցյալ դարու սկիզբներուն, Պուրթեշ նոր գաղթականություն մը հաստատվելով՝ պահանջք դրած են հայկական դպրոց բանալու, սակայն հանդիպած են հին ռումանահայ թաղականներու մերժումին, որոնք հայախոս չէին: Բայց հայ մայրերը ըմբոստացած են և Չատկի օրով եկեղեցիի բակը ցույց մը կազմակերպած են՝ բողոքելով և պահանջելով հայկական դպրոցի բացումը: Ի վերջո հաջողած են: Այդ ցույցերը կազմակերպողներեն մեկը եղած է նաև մայրս: Այս բոլորը պատմելով կուզեմ ձեզի ներկայացնել հայ մայրերու քաջակորով և նախանձախնդիր ոգին պա-

հելու պահպանելու երկու բան՝ նախ իրենց Առաքելական Մայր Եկեղեցին և երկրորդ՝ իրենց մայրենի լեզուն:

Մեծ գրող Խաչատուր Աբովյանը, տակավին երկու հարյուր տարի առաջ, իր նշանավոր գիրքին մեջ հայտնի դատողություն մը ունի, թե՝ «Ազգ մը պահպանողը հավատարմ է և լեզուն»: Այս պատգամը այժմեական է նաև մեր օրերուն համար:

Փառք Աստուծո, Հայաստանի մեջ ալօր թե՛ մեր եկեղեցիները կգործեն ազատորեն և թե՛ երկիրը լեզուն է դպրոցներու ցանցով պետության խնամքին ներքև: Հայաստանի մեջ քաղաք ու գյուղ չկա, ուր հայկական դպրոցներ չըլլան: Ուսումը պարտավորիչ է, և բոլոր երեխաները պարտին ավարտել գոնե միջնակարգ դպրոցը:

Հայ լեզուն կենդանի է Հայաստանի մեջ: Պետության սահմանադրության մեջ հատուկ հոգվածով հայտարարված է, որ Հայաստանի պետական լեզուն հայերենն է: Անշուշտ սփյուռքի տարածքի վրա, արտասահմանի մեջ կացությունը տարբեր է, շատ դժվար է հայկական դպրոցներ պահել, բայց մեր ժողովուրդը ամեն գոհողություն կընե դպրոցներ կառուցելու համար, ինչպես դուք այստեղ, ձեռք-ձեռքի տված, եկեղեցվո կողքին կառուցած էք հայ ազգային վարժարանը, որուն աշակերտներուն ես այս առավոտ հանդիպեցա: Անսց թիվը հարյուր երեսունի շուրջ է: Քիչ է այդ թիվը: Ես պիտի փափագեի, որ կրկնապատկվի, որովհետև այս գաղութը մեծ է, և հետևաբար աշակերտության թիվը կրնա բարձրանալ երկու հարյուրի և նույնիսկ ավելի:

Սիավասիկ պարտականություն մը, որ ձեր ամբողջ գաղութին կվերաբերի: Բայց թույլ տվեք ավելցնել, որ այս պարտականությունը գուցե մասնավորապես կվերաբերի ձեզի, հարգելի մայրեր և քույրեր, դուք վճռական դեր կըրնաք կատարել այս ճամփուն վրա, որպեսզի ձեր ազգային վարժարանը ավելի բարգավաճի, և հայ դպրոցեն դուքս հայ երեխաներ չման:

Հայերեն լեզուն աշխարհի ամենագեղեցիկ և կատարյալ լեզուներեն մեկն է: Մեղք է, որ չօգտագործենք այս աղվոր լեզուն: Տարիներ առաջ օտար լեզվաբան մը, որ հայերեն սորվեր է, ըսած է. «Եթե ինչ-որ սարսափելի դժբախտության մը հետևանքով աշխարհի բոլոր հայերը անհայտանան, պետք է ժողովուրդ մը ստեղծել, որ հայերեն սորվի ու հայերեն խոսի»:

Փառք Աստուծո, ազատ երկրի մեջ կապրիք, որևէ դժվարության առջև չեք գտնվիր պետության կողմե, եկեղեցիի գույները բաց են, դպրոցի գույները բաց են, և ամեն հնարավորություն ունիք, որպեսզի ձեր հայապահպանման գործը շարունակեք հետևողականությամբ, առանց հուսահատելու և միշտ լավատես:

Նաև պիտի ուզեի ավելցնել իմ հորդորը, որ դուք, հայ մայրեր և քույրեր, հաստատ կերպով, ամուր հավատքով մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցվո անդամները մնաք: Մեր Եկեղեցին երբեմն տկարության շրջաններ կարող է ապրած ըլլալ այս կամ այն պատճառով, բայց, փառք Աստուծո, հիմա Սան Պաուլոյի մեջ նոր թեմակալ առաջնորդ մը ունինք հանձին Տաթև հայր սուրբին, որ եռանդագին կաշխատի ամուր հավատքով: Օգնեցեք իրեն, երբեմն անհկա կարող է գործնական դժվարություններու հանդիպիլ:

Մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցին մեր ազգի ողնաշարն է, հիմնական վեմը, որու վրա կանգնած է մեր ազգը հազար յոթը հարյուր տարիներէ ի վեր: Հայ ժողովուրդը և Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցի գրեթե նույնացած են: Մենք տեսակ մը եկեղեցի-ժողովուրդ ենք սկիզբէն ի վեր և մինչև այսօր: Մենք ուրիշ Եկեղեցի չունինք, մեր ազգային Եկեղեցին Հայաստանյայց Առա-

քելական եկեղեցին է՝ անսասան կանգնած, ինչպես ինքը՝ հայ ժողովուրդը:

Ես, իբրև Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, հպարտ եմ, որ ծառան եմ Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցիին, հպարտ եմ, որ հայ եմ և կտեսնեմ մեր ժողովուրդի աճը, զարգացումը, ծաղկումը թե՛ Հայաստանի և թե՛ արտասահմանի մեջ: Ամուր կանգնած մեր այսօրվա վերածնած Հայաստանի հիմքերուն վրա՝ մենք երազանքը ունինք հետագա նորանոր հաղթանակներու: Այս հավատքով պետք է գործեք նաև դուք այստեղ, թեև Հայաստանեն հեռու, բայց հաշատանցիի սրտով, հայաստանցիի երազանքներով:

Մի՛ մոռնաք մեզ, մի՛ մոռնաք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, մի՛ մոռնաք մայր հայրենիքը: Բյուր օրհնություն ձեզի, ձեր գործին:

Մեր օրհնությունը Ս. Էջմիածնեն միշտ պիտի տարածվի ձեր վրա: Անձանձրույթ պիտի աղոթենք ձեր բոլորի քաջառողջության և արևշատության համար, պիտի աղոթենք ձեր ընտանեկան երջանկության համար, ձեր զավակներուն համար, ձեր եկեղեցիներու բարգավաճման համար և ձեր հայապատկանման բոլոր ծրագիրներու հաջողության համար:

«Ողջ լերուք զօրացեալ Ս. Հոգով և յաւէտ օրհնեալ ի Տեառնէ և ի Մէնջ».

ամեն:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆ ՊԱՌԻԼՈՅԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 20.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Հ. Բ. Ը. Միության ակումբ և կատարում նոր կառուցվելիք վարժարանի հիմնարկեքը:

Հավարտ հիմնարկեքի, Բարեգործականի սրահում տրվում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ողջունի և բարիգալստյան խոսքով հանդես է գալիս Հ. Բ. Ը. Միության Սան Պաուլոյի մասնաճյուղի ատենապետ պրն. Զավեն Տեր-Հարությունյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր,

Մեծ պատիվ է ինձի համար, հանուն Հ. Բ. Ը. Մ.-ի Սան Պաուլոյի մասնաճյուղի վարչության ու Բարեգործականի մեծ ընտանիքին, ողջունել Ձերդ Սրբության օրհնաբեր գալուստը:

Սուրբ Էջմիածինը դարավոր ներշնչարանը եղած է հայու հավատքին, և իր գահակալները եղած են շարունակ հույսի և հավատքի սլաուզամաբերներ և ներշնչողներ: Դուք ևս, սիրելի Վեհափառ, շարունակ հայության փառքի և հույսի, երկրպագի և կորովի պատգամողը եղաք:

Զեպմով հայրենիքը և Սուրբ Էջմիածինը սրտամոտիկ պաշտելի իրակա-նություններ դարձան օտար այս ամերուն վրա ապրող պանդուխտ հայերուս համար:

Բարի եկաք, Վեհափառ Տեր, Բարեգործականի այս համեստ, սակայն խոր հավատարմությամբ լեցուն ազգային տունը:

Բարի պիտի ըլլա Ձեր ներկայությունը կրկնակիորեն, քանի որ մայր հայրենիքեն կուգաք և անպայման Ձեզի հետ կբերեք հայրենիքի շունչը, խանդավառող լուրերը հայրենիքի արձանագրած հաջողություններուն, որոնք մեր ալ հպարտությունն են անկասկած:

Մենք սկսած ենք կառուցանել տիպար վարժարան մը ու ընկերա-պատա-նեկան համալիր մը, ուրկե կհավատանք, գաղութիս մեջ գործող այլ վարժարաններու հետ միասին, պիտի կարենանք ծնունդ տալ այնպիսի հոգիներու,

Վեհափառ Հայրապետը՝ շրջապատված Սան Պաուլոյի Հ. Բ. Ը. Միության երգչախմբի անդամներով

որոնք պիտի ըլլան հարապատ պալակաները մեր ժողովուրդին և ապագա պահանջատերերը մեր ազգային իրավունքներուն:

Չերդ Վեհության հայրական օրհնությունը, զոր ընծայեցիք մի քանի ընթացքներ առաջ, պիտի քաջալերե մեզ մեր աշխատանքներուն և նվիրումին մեջ:

Որքան ուրախ ենք, որ այս սիրո ճաշկերույթը կզուգադիպի մասնաճյուղիս հիմնադրության 20-ամյակին:

Այս գիշեր աներևակայելիորեն մեծ է: մեր բերկրանքը ու աննկարագրելիորեն խորունկ է մեր հուզմունքը՝ տեսնելով, որ Բրազիլէն հապարավոր մղոններ հեռու, մեր Հոգևոր Պետը կհետաքրքրվի մեր կյանքով, կուրախանա մեր նվաճումներով ու կքաջալերե մեր ազգային ծառայությունը իր հայրապետական սրբատառ կոնդակով, զոր որդիական համեստությամբ ու քրիստոնեական հավատքով ընդունեցինք այս պահուս:

Շնորհակալ ենք, Վեհափառ Տեր, այս բարձր պատիվին համար, զոր պարգևեցիք Սան Պաուլոյի Բարեգործականին:

Այս սիրո ճաշկերույթին ներկա են միությանս բարերարները, վարչական կազմը, Տիկնանց ու Երիտասարդաց Հանձնախումբերը և վարչությանս կողքին գործոն դեր կատարող անդամները: Հանուն Սան Պաուլոյի Բարեգործականի անդամներուն, պարտականություն տրվեցավ ինձի խնդրել Չերդ Վեհափառութենեն, որ ընդունիք 20-ամյակի հուշանվեր մը, մասնավորապես պատրաստված այս առթիվ, որը իր մեջ կխտացնե մեր որդիական սերն ու հավատարմությունը հանդէպ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին ու անոր արժանւոյնի Գահակալ, Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Առաջին Կաթողիկոսին:

Այս հավատքով տոգորված՝ պիտի ուզեի բաժակ բարձրացնել նախ՝ Սուրբ Էջմիածնի անսասանության, ապա՝ անոր հետապնդած իդէալին հաջողության և մեր ջատ սիրելի ու թանկագին Հոր, Ամենայն Հայոց Հայրապետի առողջության և արևշատության համար:

Ճաշկերույթի ընթացքում գործադրվում է նաև գեղարվեստական մի ամփոփ ծրագիր: Հ. Բ. Ը. Միության նորակազմ երգչախումբը կատարում է «Նուբար-Նուբար», «Հոյ Նապան իմ յարը» և «Երևան դարձած իմ Էրեբունի» երգերը:

Հանդիսությունն ավարտվում է Հայոց Հայրապետի օրհնության խոսքով և «Պահպանիչ»-ով:

Մայիսի 29-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սան Պաուլոյի «Մաքսուտ» հյուրանոցի իր հարկաբաժնում ընդունում է այցելությունը տեղական «Վեժա» ամսագրի թղթակիցների և պատասխանում նրանց տված բոլոր հարցերին:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՃՐՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

Նույն օրը, ժամը 12.30-ին, Հայոց Հայրապետը իր ջքախմբով այցելում է Հաճընի Հայրենակցական Միություն և հանդիպում ունենում միության անդամների հետ:

Հանդիպումն անցնում է ջերմ ու խանդավառ մթնոլորտում:

**ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՈՂՋԵՐԹԻ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ
Ի ՊԱՏԻՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ**

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Սան Պաուլոյի «Մաքսուտ» հյուրանոցի ճաշարահում Սան Պաուլոյի հայոց թեմի Ազգային Կենտրոնական Վարչության և Ընդունելության Պատվի Հանձնախմբի կողմից կազմակերպվում է համագաղութային ողջերթի ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ընդունելությանը ներկա էին՝ Տ. Ներսես և Տ. Գրիգորիա եպիսկոպոսները, Տ. Տաթև ծայր. վարդապետ Ղարիբյանը, Տ. Ասողիկ արեղա Արխատկեսյանը, բրազիլահայ թեմի Ազգային Վարչության և Ընդունելության Պատվի Հանձնախմբի անդամները, ազգային տարբեր կազմակերպությունների և հայ հարանվանությունների ներկայացուցիչներ և բազմաթիվ հրավիրյալներ՝ շուրջ 700 հոգի:

Հանուն բրազիլահայ թեմի, ողջերթի խոսքով հանդես է գալիս Ազգային Կենտրոնական Վարչության ատենապետ Արշավիր Տոնեյանը.

«Վեհափառ Տեր,

Հաբաբ մը առաջ, երբ հայրապետական Ձեր օրհնաբեր երրորդ այցելությանը Սան Պաուլո ժամանեցիք, Ձեր հետ միասին բերիք վերածնված հայրենիքի մեր եղբայրներուն և քույրերուն ողջույններն ու համբույրները, մեր սրբազան լեռան՝ Արարատի տխուր, բայց վեհ նալվածքը և մանավանդ սուրբ Զատիկի մեծ ամբիսը՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»:

Այսօր, այս ողջերթի ճաշկերույթին, հանուն բրազիլահայ թեմի ազգային իշխանությանը և հանուն համագաղութային Ընդունելության Հանձնախմբի, կրեսեմ՝ «Օրհնյալ է հարությունը հայ ժողովուրդի»:

Այո՛, Վեհափառ Տեր, այն ժողովուրդը, որ ասկէ յոթնասուն տարիներ առաջ, պանդխտության ցուպը ձեռքին, թշվառ ու թափառակյան, անտեր ու անտիրական, չէր գիտեր ո՛ր երթալ, չէր գիտեր որո՞ւ դիմել, այսօր, փառք Տիրոջ, կրնանք մեր ճակատները բաց հայտարարել՝ «Օրհնյալ է հարությունը հայ ժողովուրդի», որովհետև այսօր մենք ունինք վերածնված հայրենիք մը, որ աննախընթաց հաջողություններ կարձանագրե կյանքի բոլոր ասպարեզներու մեջ, այսօր երեկվան նույն հայ որբ մանուկները, աշխարհի չորս ծագերուն տարածված, կցիտակցին իրենց ազգային ինքնության և ամուր կապիտէ իրենց քրիստոնեական հավատքը, մայրենի լեզուն և մշակույթը: Այսօր սփյուռքի բոլոր գաղութներուն մեջ հայը ունի իր դպրոցն ու եկեղեցին: Ի՛նչ հրաշք, այո՛, հրաշք, որովհետև հայը իր հավատքովն ու կամքովը գիտցավ հաղթել խավարի ուժերուն, գիտցավ հաղթել չարին, գիտցավ հաղթել մահվան:

Վեհափառ Տեր, Ձեր կեցության այս կարճ օրերուն, բրազիլահայ թեմի ամեն մեկ հավատացյալի սրտի խորանին վրա Դուք ա՛լ ավելի պորացուցիք Լուսավորչի կանթեղին բոցը, ա՛լ ավելի պորացուցիք սերն ու հավատքը Աստուծո հանդեպ ու նաև Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցւոյ կեդրոն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հանդեպ: Բրազիլահայությունը երբեք պիտի չմոռնա Ձերոյ Սրբության այս շնորհաբեր այցելության պատճառած երջանիկ և ուրախ օրերը: Հանուն թեմիս Ազգային Կեդրոնական Վարչության մեր երախտագիտական խոր պգացումները կհայտնենք Ձեզի:

Բոլոր այն սրբազան պարտականություններն ու աշխատանքները, զոր մեր գաղութին վստահեցաք, մեր կարելի բոլոր միջոցներով պիտի ջանանք իրագործել: Ձերոյ Սրբության կարգադրությամբ բրազիլահայ թեմի հաստատումը մեծ գնահատանք մը եղավ մեր գաղութին: Այս առթիվ, ազգային իշխանու-

թյանց անունով, կոչ կուղենք գաղութիս բոլոր կազմակերպությանց ու հավատացյալ ժողովուրդին՝ ձեռք-ձեռքի տալով, համերաշխ գործակցությամբ ա՛լ ավելի պորացնել մեր ազգային ու եկեղեցական կյանքի կառույցը՝ նպատակ ունենալով բրավիլահայության համար ստեղծել վերապարթոնքի, խաղաղ ու շինարար աշխատանքի շրջան մը:

Վեհափառ Տեր, Ձերդ Սրբության գահակալության տարիները Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցվո ի մեր ժողովուրդին համար եղան անդուլ կառուցման, հոգևոր ծաղկումի և վերելքի փառավոր ժամանակաշրջան մը: Համայն բրավիլահայությունը Ձեր գահակալությունը կնկատե Աստուծոյ տրված նվեր մը հայ ժողովուրդին: Օրինյալ ըլլա այն ազգը, որ իր ծոցեն գիտե տալ Ձեր Սրբության նման հայրապետներ: Օրինյալ ըլլան բոլոր այն մայրերը, որ մեր ազգին կուտան Ձեզ նման զավակներ:

Ձերդ Սրբության կմաղթենք բարի ճամփորդություն, քաջառողջ և արևշատ տարիներ՝ հայցելով Ձեր սուրբ օրհնությունը»:

Ճաշկերույթի ընթացքում իրենց սրտի խոսքն են ասում նաև դոկտ. Հրանտ Սանասարը և դոկտ. Սիմոն Խրիմյանը:

Ապա հանդես է գալիս բրավիլահայ թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Տաթև ծայր. վարդապետ Ղարիբյանը՝ ասելով.

«Որքան ուրախ պարտականություն էր ինձի համար բարի գալուստ մաղթել Վեհափառ Հայրապետին, նույնքան տխուր և հուզիչ պարտականություն է հիմա հրաժեշտի այս խոսքերն արտասանել:

Վեհափառ Տեր, իսկապես ծանր պարտականություն է ոչ միայն այստեղ ներկա եղող բազմահարյուր Ձեր հոգևոր զավակներուն զգացումներուն թարգմանը հանդիսանալ այս պահուս, այլ նաև ընդհանրապես բրավիլահայ մեր բովանդակ հավատացյալներուն զգացումներն արտահայտել՝ ըսելու համար, թե որքան երջանիկ օրեր ապրեցանք այս մեկ շաբթվան ընթացքին:

Գաղութն ամբողջ ուրախության մեջ ապրեցավ, գաղութն ամբողջ հաշս մեր կառավարության և մեր քաղաքակից եղբայրներուն այստեղ, Բրավիլի մեջ, հպարտացավ Ձեր ներկայությամբ, որովհետև Դուք Ձեր ներկայությամբ մինչև նախագահական պալատ և մայրաքաղաքի նախարարություններուն դահլիճները տարիք բովանդակ հայ ժողովուրդի անցյալը և ներկան: Եվ անոնք, որոնք արդեն ծանոթ են մեր պատմության, հիացումով վերհիշեցին զայն ու տեսան Ձեր պայծառ անձին մեջեն հայ ժողովուրդի տխուր անցյալը և փառավոր ներկան: Ու մենք՝ բրավիլահայերս, հպարտության զգացումներով ճակատաբաց նայեցանք այս երկրին, որ ավելի քան հիսուն տարիներ առաջ մեր այս գաղութին հայերը գրկաբաց ընդունեց և ասպնջակոսություն շնորհեց անոնց:

Դուք, Վեհափառ Տեր, յոթը օրերու ընթացքին, ուր որ եղաք մեր գաղութի ազգային կյանքի շրջագիծեն ներս, ըլլա դպրոց, ակումբ թե եկեղեցի, Ձեր խոսքով, Ձեր պատգամներով անգամ մը ևս բերիք մեզի հայրենիքի շունչը, Արարատի տեսքը, որպեսզի մենք հպարտությամբ գիտակցինք այն խոր իրականության, թե հայ ժողովուրդը վերածաղկած իր հայրենիքով, անսասան իր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինով, հպարտ կնայի աշխարհին, լավատեսությամբ կնայի իր ապագային:

Վեհափառ Տեր, ինչպես աշխարհի չորս ծագերուն սփռված հայ ժողովուրդը, մենք ևս, իբրև մեկ մասնիկը բովանդակ հայ ժողովուրդին, հպարտ ենք մեր սրբազնագույն Կաթողիկոսով, հպարտ ենք մանավանդ անոր համար, որ Ձեր կաթողիկոսության շրջանին նոր վերելք մը արձանագրեց Մայր Աթոռը:

Գաղութիս տված Ձեր այցելությամբ, Ձեր օրհնաբեր ներկայությամբ մենք քիչ մը ավելի զորացուցինք մեր հավատքը, մեր ազգային գիտակցությունը, որուն համար Ձերոյ Վեհափառության կհայտնենք մեր խոր երախտագիտությունը, շնորհակալությունը, որդիական սերը և հավատարմությունը: Շնորհակալություն անոր համար, որ Դուք զորացուցիք մեզ և ցույց տվիք, թե Հայ Եկեղեցին մայրն է հայ ժողովուրդին, թե հայ ժողովուրդը միայն Հայ Եկեղեցվո հովանիին տակ, մանավանդ սփյուռքի պայմաններու մեջ, կրնա մնալ ու գոյատևել իբրև ազգ և ժողովուրդ: Դուք անգամ մը ևս Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածենն մեզի թերիք օրհնություն և յուս, որպեսզի մեր հոգիներու մեջ պլավացող բոցը առավել զորանա, ու մենք չհուսահատինք և լավատեսությամբ նայինք մեր Եկեղեցվո զորանա, ու մեր հայրենիքի ապագային: Ուր որ եղաք, բոլորին ներշնչեցիք այն հավատքը, որ երբեք չտկարանան, չթուլանան, որովհետև աշխարհագրական հեռավորությունները նշանակություն չունին ըսիք, անոնք ժամանակավոր պայմաններ են, որովհետև հայ ժողովուրդը մեկ է իր հայրենիքով, Հայաստանյայց Առաքելական իր Մայր Եկեղեցիով և իր պայծառ ապագայով:

Վեհափառ Տեր, մեր այս տկար խոսքերով կարտահայտվինք այսօր, պարպակեալ ընելու համար, թե որքան երախտապարտ ենք Ձեր անսասնան սիրուն համար, որ հապարավոր մղոններ ձամփորդել տվավ Ձեզի ու՛ բերավ դեպի Ձեր հարապատ զավակները, որոնք կապրին այս գաղութին մեջ Հայաստանյայց Եկեղեցվո հովանիին տակ, կապրին միշտ հիշելով և փափագելով տեսնել մայր հայրենիքը և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, միշտ աղոթելով Մայր Աթոռի անսասնության և անոր Գահակալին արևշատության համար:

Վեհափառ Տեր, տխուր է մեզի համար ըսել՝ բարի ձանապարհ: Թույլ տվեք ըսել, թե մենք պիտի աղոթենք, որ Դուք մնաք նույն կորովի, նույն առողջ Վեհափառը մեր, որպեսզի ուրիշ անգամներ ալ հնարավորություն ունենաք այցելելու ձեր պանդուխտ զավակներուն և բաշխելու Ձեր հայրական օրհնությունները»:

Հանդիսության ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը օրհնության կոնդակներ է շնորհում տիարք Հարություն Սանոսյանին, Հովսեփ Տիշչեքենյանին, Ստեփան և Արշավիր Տոնեյաններին և Մեկբեկյան ընտանիքին նրանց եկեղեցաշեն և ապօգուտ ծառայությունների համար:

Հանդիսության ավարտին օրհնության խոսքով հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՈՂՋԵՐԹԻ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹՈՒՄ

Աստուծո ողորմությամբ մեկ ամիս առաջ ես ձամփա ելա Հայաստանէն: Ս. Էջմիածնէն Աստուծո օրհնությունը իմ սրտիս մեջ առած և իմ աչքերուս մեջ Արարատի պատկերը՝ եկա դեպի Հարավային Ամերիկա սիրով ու կարոտով, եկա, որպեսզի այցելեմ այս շրջանի մեր եկեղեցիները, եկեղեցական համայնքները և հետաքրքրվիմ անոնց կյանքով: Այս առիթով թե՛ Արգենտինայի, թե՛ Մոնտեվիդեոյի և թե՛ Բրազիլի մեջ ես ոչ միայն դիմավորվեցա խանդավառ ուշախոյանքով մեր հավատացյալներու, այլ նաև հարգանքովը այս երկիրներու պետական իշխանությանց:

Խոսելով հատկապես Բրազիլի մասին՝ ինձ համար անմոռանալի պիտի մնա իմ այցելությունը Բրազիլիա, ձեր մայրաքաղաքը, ուր ընդունեցին ինձ Հանրապետության ձեր նախագահը, մեծահարգ նախարարներ, ձեր նահան-

գապետը, ինչպես նաև նահանգապետը Սան Պաուլոյի, բոլոր բարձր ներկայացուցիչները այս պետության, այս քրիստոնյա ժողովուրդին: Ես երախտապարտ եմ այս պետական ուշադրության և հարգանքին համար, որ իմ անձի միջոցով տարածվեցավ ձեր բոլորի վրա: Հետևաբար իմ առաջին խոսքն այս բաժանումի պահուն պիտի ըլլա աղոթք մը, որ Աստված բրավիլյան երկիրը միշտ պահե խաղաղության և անական վերելքի ու ծաղկումի մեջ:

Ես պետք է շնորհակալություն հայտնեմ նաև իմ հոգևոր եղբայրներուն, քոյր Եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն, որոնք ինձ դիմավորեցին և այսօր ալ կգտնվին այս սեղանի շուրջ:

Ես կուզեմ ողջունել այստեղ ներկայությունը նաև Ռ-վկալա ընտանիքի անդամներուն՝ այս գաղութի մեծ բարերարի զավակներուն, որոնք այս օրերուն միշտ մեզի հետ եղան: Կմաղթեմ իրենց քաջառողջություն և ընտանեկան երջանկություն:

Իմ ջերմ շնորհակալությունը կուզեմ ներկայացնել այստեղ պրն. Արշավիր Տոնեյանին և Կեդրոնական Վարչության բոլոր անդամներուն, նաև Ընդունելությանց Հանձնաժողովի անդամներուն, Տիկնանց Հանձնաժողովի մեր քույրերուն, ինչպես նաև բոլոր այն միություններուն և կազմակերպություններուն, որոնց հետ ես տարբեր առիթներով հանդիպումներ ունեցա: Ես անգամ մըն ալ հաստատեցի, որ իմ այցելության առիթով այստեղ ստեղծված է միության գեղեցիկ մթնոլորտ մը: Իրապես բոլոր կազմակերպությունները, ինչ անուն ալ կրեն, ձեռք-ձեռքի տված ընդունեցին Կաթողիկոսին: Ասկե ավելի մեծ նվեր չէր կրնար ըլլալ ինձի համար: Կմաղթեմ և կցանկամ, որ միասնության այս ոգին շարունակվի նաև իմ երթալես հետո, և դուք այսպիսով նորանոր հաջողություններ արձանագրեք ձեր եկեղեցական, մշակութային, կրթական աշխատանքներու ճանապարհին վրա: Միությունը պորություն է իսկապես, և միությանմբ հայերը կրնան հրաշքներ իրագործել:

Սիրելիներ, ես եկա Ս. Էջմիածնեն, որպեսզի մոտեն ծանոթանամ ձեր համայնքային կյանքին, ձեր եկեղեցական, կրթական կյանքին, որ իմ մշտական մտահոգության առարկան է, իբրև առաջին պատասխանատուն և սպասավորը մեր Եկեղեցիին: Երբեմն ինչպիսի ծանր մտահոգություններու տակ կգտնվիմ ես, երբ այստեղ կամ այլուր կնկատեմ ներքին անհամաձայնություններ և բաժանումներ: Ինձ համար տառապանք է այդ: Ես երկար տարիներ յուրջ մտահոգություններու տակ կգտնվեի Հարավային Ամերիկայի մեր եկեղեցիներու վիճակի պաշտոնառով: Եվ այս երեք երկիրներու հայերը բավական երկար տարիներ անորոշության շրջաններ ունեցան, սակայն արդեն մեկ-երկու տարի է, որ կացությունը սկսավ բարվոքիլ: Արգենտինայի թեմը և ձեր թեմը ունին արդեն արժանավոր առաջնորդներ:

Բավական անգամներ ընդգծված է Հայ Եկեղեցվո դերը հայ ազգի միասնության տեսակետեն: Իսկապես Աստուծո կողմե պարգևված հաստատություն մըն է մեր Ս. Եկեղեցին, որ մայր դաստիարակն է մեր ազգին և առաջնորդող ոգին, ուժը, մխիթարիչը, ճանապարհ բացողը դեպի մեր երապանքներու իրականացումը:

Այսօր մեր Եկեղեցին, ի գլուխ ունենալով Սուրբ Էջմիածինը, մասնավորապես առաքելություն մը ունի արտասահմանի հայ կյանքին մեջ: Կա մեկ միացնող և իրարու կապող սրբազան հաստատություն, այդ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին է՝ իր պատմական կեդրոն Ս. Էջմիածնով, հիմնաքարը արտասահմանի հայության կյանքի: Այդ հիմնաքարը ամուր պետք է պահպանել, մեկ ու անբաժան: Անոնք, որոնք կփափագին ապահովել գոյատևումը

հայ ժողովուրդին սփյուռքի պայմաններում մեջ, առաջին հերթին պետք է գործեն հիմքերը մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցիին, պետք է ամրապնդեն իրենց կանոնական կապը Ամենայն Հայոց Սուրբ Էջմիածնի Մայր Աթոռի հետ: Հետևաբար, ես կուզեի իմ վերջին կոչն ուղղել ձեզի, որ համախմբվիք բոլորդ ձեռնադրված թեմական առաջնորդի և եկեղեցական կազմակերպության շուրջ և օգնեք Տաթև վարդապետին, որպեսզի քաջ առ քաջ կարողանաք կենսագործել այդ առաջադրանքը:

Վեհափառ Հայրապետը տալիս է իր պատգամը Սան Պաուլոյում ողջերթի ճաշկերության

Երկրորդ հիմքը արտասահմանի մեր կյանքի՝ հայ վարժարաններն են: Արդեն ավանդություն է, երբ հայերը իրենց հայրենիքեն այս կամ այն դժբախտ դեպքերում հետևանքով ստիպված եղած են արտասահման գաղթել, իրենց ազգային Տունին կողքին կառուցած են հայ վարժարան: Այսօր դուք մեկ վարժարան ունիք՝ 130 աշակերտներով: Իմ փափագն է, որ այդ աշակերտներու թիվը կրկնապատկվի հառաջիկա տարիներում ընթացքին: Այդ դժվար գործ է, գիտեմ, բայց անկարելի չէ: Հայերը հասկություն մըն ալ ունին անկարելի գործերը կարելի դարձնելու, միայն հավատք ըլլա, գոհաբերության ոգի և միասնական աշխատանք: Այդ է, որ ձեզմե կապանեմ, սիրելիներ:

Գաղութահայության գոյատևման երրորդ անհրաժեշտությունն է մշակութային միություններու կապի ամրապնդումը մեր մայր հայրենիքի մշակութային կյանքին և արժեքներուն հետ: Հաղորդվիլ մեր հայրենիքի մշակութային կյանքին հետ՝ կնշանակե կենդանություն ստեղծել հայ գաղութներում մեջ, նոր շունչ և լույս բերել Արարատի աշխարհին:

Եվ վերջապես չորրորդ հրամայականը, որ կկարծեմ թե պետք է հետապնդվի առանց տկարանալու, այն հետևողական գործունեությունն է, որով

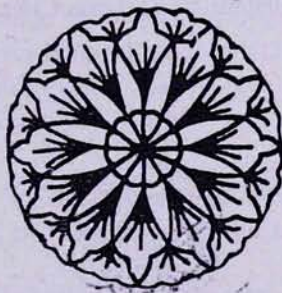
հայությունը պետք է հետապնդե միջազգային մակարդակի վրա ճանաչումը 1915-ի ցեղասպանության: Ես քաղաքական մարդ չեմ, ցեղասպանությունը ինձի համար քաղաքական հարց չէ, այլ քրիստոնեական խղճի և արդարության հարց: Մենք չենք կրնար մոռնալ մեր երկու միլիոն նահատակները, մենք չենք կրնար չաղոթել անոնց հոգիներու խաղաղության համար և չենք կրնար հաշտվիլ, որ աշխարհը մոռացության տա այդ մեծ ողբերգությունը:

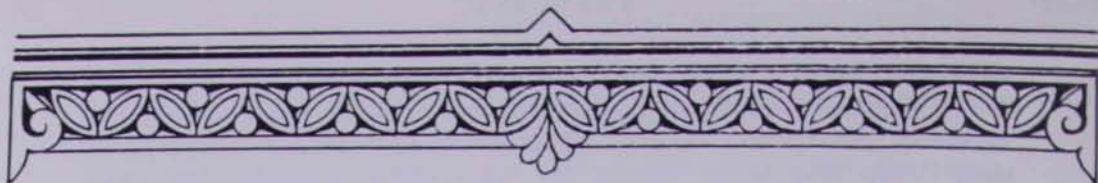
Մենք, իբրև քրիստոնյաներ, մեր եկեղեցիներու կամարներուն տակ, գրեթե ամեն օր, կաղոթենք «վասն խաղաղության ամենայն աշխարհի»: Քրիստոսի Ավետարանի մեջ, գրեթե առաջին էջեն մինչև վերջին էջը, ամենաշատ կրկնվող բաղձանքը խաղաղությունն է: Ահա թե ինչու Քրիստոս ճանչցված է բոլորի կողմե իբրև Իշխան խաղաղության և Արեգակ արդարության: Քրիստոնեական գաղափարախոսության մեջ այս երկու հրամայականները իրարու հետ միացած են: Այսօր, ավելի քան երբեք, աշխարհը պետք ունի այս հրամայականներու կենսագործման: Խաղաղության հրամայականը կենսական անհրաժեշտություն է նաև մեր ազգին համար: Մենք նահատակված ժողովուրդ եղած ենք: Հազիվ վաթսուն և ավելի տարի է, որ ապատ շունչ կքաջենք մեր խաղաղ ու ապահով երկրին մեջ: Երբեք պիտի չուզեինք, որ այս խաղաղ և ապահով կյանքը որևէ ձևով վտանգի ենթարկվեր՝ նկատի ունենալով մանավանդ Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը: Որևէ ժողովուրդի կյանքի ճակատագիրը մեծ չափով կախված է այդ երկրի աշխարհագրական դիրքեն:

Մեր չար բախտեն մեր երկրի աշխարհագրական դիրքը աննպաստ եղած է դարեր շարունակ: Վա՛յ մեզի, եթե կրկնվին անցյալի ողբերգությունները: Հետևաբար, թե՛ իբրև քրիստոնյաներ, թե՛ իբրև հայ ժողովուրդի և Եկեղեցվո վավակներ, մեր աղոթքն է առ Աստված, որպեսզի խաղաղությունը պահպանվի, և արդարության արեգակի տակ ժողովուրդները, պետությունները զենքերը մեկ կողմ նետեն և խաղաղ միջոցներով լուծեն իրենց հարցերը, համամարդկային միասնության գիտակցությամբ:

Ողջ լերուք և քաջառողջ՝ ընտանեկոսն երջանկությամբ և բարի գործոց հաջողությամբ:

Տեր Աստված, «Տուր աշխարհիս խաղաղություն, ազգիս հայոց սեր, միություն» ամեն:

ՄԵԿՆՈՒՄ ՌԻՈ ԴԵ ԺԱՆԵՅՐՈ

Մայիսի 31-ին, հինգշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Իր շքախմբի և ընկերակցությամբ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսի, Տ. Տաթև ծայր. վարդապետ Ղարիբյանի և Ազգային Կենտրոնական Վարչության մի շարք անդամների, Սան Պաուլոյից մեկնում է Ռիո դե Ժանեյրո:

Ռիո դե Ժանեյրոն կարևոր նավահանգիստ է Ատլանտյան օվկիանոսի ափին: Պորտուգալիայի առաջին ճանապարհորդները ժամանել են այստեղ 1502 թ.: Քաղաքն ունի շուրջ երեք միլիոն բնակչություն: Այստեղ կան համալսարան, բժշկական և պոլիտեխնիկական ինստիտուտներ, հիվանդանոցներ:

Քաղաքում հայերի քանակը փոքր է՝ հազիվ հազար հոգի:

Ռիո դե Ժանեյրոյում Վեհափառ Հայրապետին ջերմորեն դիմավորում են «Արարատ լեռ» ընկերակցության անդամները, բարի գալուստ մաղթում, ապա առաջնորդում Նրան քաղաքի «Կեսար պարկ» հյուրանոցը:

Նույն օրը, ժամը 21-ին, «Արարատ լեռ» ընկերակցությունը «Կլոբ Լիբանո» ճաշարահում կազմակերպում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթն ավարտվում է Հայոց Հայրապետի օրհնության խոսքով և «Պահպանիչ»-ով:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՌԻՈ ԴԵ ԺԱՆԵՅՐՈՅԻ ՓՈԽ-ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԻ ՀԵՏ

Հունիսի 1-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 10.20-ին, Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով այցելում է Ռիո դե Ժանեյրոյի փոխ-նահանգապետ Դարսի Աբերդոյին և ջերմ կրույց ունենում նրա հետ:

Նույն օրը, ժամը 12-ին, Նորին Սրբությանը Ռիո դե Ժանեյրոյի իր բնակարանում ճաշկերույթով պատվում է «Արարատ լեռ» ընկերակցության անդամ Գրիգոր Սարգսյանը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՓԱՐԻԶՈՒՄ

ՄԵԿՆՈՒՄ ՓԱՐԻԶ

Հունիսի 2-ին, շաբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Ս. Ներսես եպս. Պոպապայանի և գավապանակիր Ս. Ասողիկ արքեպ. Արխատակեայանի, Ռիո դե Ժանեյրոյից «Էր-Ֆրանս» օդանավով մեկնում է Փարիզ:

Օդանավակայանում Հայոց Հայրապետին բարի ճանապարհի մաղթելու էին եկել Ս. Գրիգորիս եպս. Բուխարյանը, Ս. Տաթև ծայր. վրդ. Ղարիբյանը, Սան Պաուլոյի Ազգային Կենտրոնական Վարչության անդամներ, Ռիո դե Ժանեյրոյի «Արարատ լեռ» ընկերակցության անդամներ և բազմաթիվ հայ հավատացյալներ:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՓԱՐԻԶՈՒՄ

12 ժամ տևող թռիչքից հետո Վեհափառ Հայրապետին փոխադրող օդանավը վայրէջք է կատարում Փարիզի «Շառլ Դը Գոլ» օդանավակայանում, որտեղ Նորին Սրբությանը դիմավորելու էին եկել Փարիզի նորընտիր առաջնորդ Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, Իսի լե Մուլինոյի հայոց հոգևոր հովիվ Ս. Մյուռոն վրդ. Գըվըքյանը, Փարիզի հայոց Ս. Հովհաննես Մկրտիչ եկեղեցու քահանայից դասը, Փարիզի հայոց Կրոնական Ընկերակցության ներկայացուցչական և վարչական ժողովների և Մայր եկեղեցու հոգաբարձության անդամները, ազգային պանապան մարմինների և բարեսիրական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, հայկական թերթերի ներկայացուցիչներ և բազմաթիվ հավատացյալներ:

Հայոց Հայրապետին ողջունելու էր եկել նաև Ֆրանսիայում սովետական դեսպանատան ներկայացուցիչ տիար Լ. Գասպարյանը:

Օդանավակայանում պատվո հյուրերին հատկացված սրահում ողջույնի և բարիգալստյան խոսքերի փոխանակումից հետո Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդվում է Փարիզի «Վեստմինստեր» հյուրանոցը, որտեղ բնակվում է Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում իր կեցության օրերին:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ ՓԱՐԻԶԻ
Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Հունիսի 3-ին, կիրակի: Երկրորդ ծաղկապարդ:

Այսօր, առավոտյան ժամը 11-ին, Փարիզի հայոց Ս. Հովհաննես Մկրտիչ

Մայր եկեղեցում իր առաջնորդական անդրանիկ ու պատարագն է մատուցում Փարիզի նորընտիր առաջնորդ Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը:

Ս. պատարագին ներկա էին Ամենայն Հայոց Հայրապետ Տ. Տ. Վապգեն Ա-ն, Փարիզի կարգինալ արքեպիսկոպոսի ներկայացուցիչ Դանիել եպս. Բեպրիլը, Փարիզի Ռումեն Օրթոդոքս Եկեղեցու առաջնորդ Ադրիան եպս. Ռիչան, Ան-տիոքի պատրիարքության Փարիզի հույն օրթոդոքս Եկեղեցու ներկայացուցիչ Գաբրիել եպս. Սալիբին, Ֆրանսիայի հայ կաթողիկե համայնքի էգվարի գերապայծառ Գրիգոր եպս. Կապրոյանը, Ֆրանսիայի ավետարանական Եկեղեցի-ների ընդհանուր քարտուղար վերապատվելի Նիկոլան, Մոսկվայի ռուս պատ-րիարքության ներկայացուցիչ իայր Նիկոնը, հայ ավետարանական Եկեղեցու Փարիզի հովիվ վերապատվելի Ռենե Լեոնյանը, ինչպես նաև բազմաթիվ հայ հավատացյալներ:

Ս. պատարագին ներկա էր նաև Աֆորվիլի քաղաքապետ, Ֆրանսիայի հանրային արաբիկության մինիստր Ժոզեֆ Ֆրանչեսկին:

«Հայր մեր»-ից առաջ քարոզ է խոսում պատարագից սրբապանը, այնու-հետև բեմ հրավիրում Վեհափառ Հայրապետին: Նորին Սրբությունը այս առ-թիվ ներկաներին հանկիրճ կերպով ներկայացնում է դեպի Լատինական Ամե-րիկա Իր ուղևորության տպավորությունները, իսկ վերջում շնորհավորում է Տ. Գյուտ եպս. Նազգաշյանին՝ նոր պաշտոնի կոչվելու առթիվ, իբրև առաջնորդ Փարիզի:

Հավարտ ու պատարագի, առաջնորդարանի ընդունարանում հավատաց-յալների բազմությունը մոտենում է Վեհափառ Հայրապետին և աջահամբույ-րով սասանում Նորին Սրբության օրհնությունը:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՓԱՐԻԶԻ ԲԱՆԴԱՔԱԳԼՈՒՄԻ ԺԱՆ ՀԻՐԱԿԻ ՀԵՏ

Հունիսի 4-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 12-ին, Նորին Ա. Օծու-թյուն Վեհափառ Հայրապետը Իր ջրախմբով այցելում է Փարիզի քաղաքապե-տաբան և հանդիպում ունենում Փարիզի քաղաքագլուխ Ժակ Շիրակի հետ:

Այս առթիվ Նորին Սրբությանը ողջեցում էին Փարիզի նորընտիր առաջ-նորդ Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, Փարիզի Ա. Հովհաննես Մկրտիչ Մայր եկե-ղեցու վարչության ատենապետ պրն. Արմեն Բարսեղյանը և Փարիզի հայոց Կոնական Ընկերակցության ներկայացուցչական ժողովի ատենապետ պրն. Նուրիան Ֆրենկյանը: Հանդիպմանը ներկա էին հայ կաթողիկե համայնքի Ֆրանսիայի էգվարի գերապայծառ Գրիգոր եպս. Կապրոյանը և հայ ավետա-րանական Եկեղեցու Փարիզի հովիվ վերապատվելի Ռենե Լեոնյանը:

Հանդիպմանը ներկա էին նաև Ֆրանսիայի միջապգային հարաբերություն-ների ընդհանուր տնօրեն Բեռնար Բիոն և ծերակուտական Ռոժե Ռոմանին:

Նորին Սրբության և մեծարգո քաղաքագլխի միջև տեղի է ունենում շուրջ 45 րոպե տևող բարեկամական ջերմ պրույց:

Այնուհետև, ի պատիվ Հայոց Հայրապետի, քաղաքապետարանի ընդար-ձակ սրահում տրվում է պաշտոնական ճաշկերույթ:

Ճաշկերույթի ընթացքում հետևյալ բովանդակային ճառով հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը:

Հանդիպում Փարիսի քաղաքապետարանում քաղաքագլուխ Ժակ Շիրակի հետ

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՓԱՐԻԶԻ
ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆՈՒՄ**

Մեծահարգ Տիար Ժակ Շիրակ,

Քաղաքապետ Փարիզի,

Վերստին խոր գոհունակությունը և պատիվը ունիմ մայրաքաղաքի քաղաքապետարանի այս պալատին մեջ վայելելու Ձեր բարեկամական ջերմ ընդունելությունը:

Խորապես պզգցված եմ Ձեր այս բարձր ուշադրության համար և կխորհիմ, թե իմ անձի միջոցով այս պատիվը կտարածվի Հայ Առաքելական մեր ամբողջ Եկեղեցվու վրա, որուն առաջին սպասավորն եմ ես Տիրոջ ողորմությամբ:

Ես կվերադառնամ Հարավային Ամերիկա իմ հովվապետական ուղևորությունն, ուր այցելեցի հայ Եկեղեցական համայնքները՝ Արժանքին, Ուրուգվայ և Բրազիլ, քրիստոսաւոր երկիրներ, ուր կրնակին ավելի քան հարյուր քսան հազար հավատացյալ գավակները Հայ Եկեղեցիի, որոնք այդ երկիրները հաստատված են առաջին համաշխարհային պատերազմեն հետո՝ 1915 թվականի ցեղասպանությունն ապատվածներու հաշորդ սերունդները:

Նաև այս ուղևորության առթիվ իմ գլխավոր նպատակը եղավ Աստուծո օրհնությունները բաշխել մեր Եկեղեցվու հավատացյալներուն աղոթքով ու մաղթանքով, որ անոնք բոլորը մնան հավատարիմ իրենց քրիստոնեական հավատքին և մեր Մայր Եկեղեցիին, սրբությամբ պահպանեն Քրիստոսի Ավետարանի հոգևոր ու բարոյական պատգամները իրենց ընտանեկան ու համայնական կյանքին մեջ, մնալով միաժամանակ հավատարիմ ու շինարար քաղաքացիները իրենց բնակած երկիրներու:

Վերադառնալով Հարավային Ամերիկայի այս երեք երկիրներն, վկայությունը կբերեմ, որ մեր Եկեղեցվու հավատացյալները կրոնական զորավոր համայնքներ կազմած, կշանան կենդանի պահել քրիստոնեական բարոյական արժեքները՝ հավատալով, որ Քրիստոս, նաև մեր օրերուն, կմնա՝ մարդկության ճանապարհը, ճշմարտությունը և կյանքը: Ինձ համար խորին մխիթարություն եղավ հասնատել այս իրողությունը աշխարհի մը մեջ, ուր երբեմն կմոռցվի հավիտենական ճշմարտությունը, թե՝ «Ոչ միայն հացի կեցցե մարդ, այլև բանի Աստուծո»:

Հարավային Ամերիկայեն կբերեմ նաև վկայությունը համայն Հայ Եկեղեցվու ու ժողովուրդի խորին երախտագիտության՝ հանդեպ մեծահոգի Ֆրանսիայի ու անոր քաղաքական բարձր անձնավորությանց, որոնք հավատարիմ ֆրանսիական ազգության ավանդական մարդասիրական և արդարության սկզբունքներու, այնքան ազնիվ եռանդով պաշտպան կհանդիսանան հայ ժողովուրդի արդար դատին, որպեսզի միջազգային ճանաչում ստանա մոտ երկու միլիոն հայ ազգաբնակչության ցեղասպանության ողբերգությունը, կատարված Օսմանյան կառավարության կողմե 1915—1916 թվականներուն Արևմտյան Հայաստանի մեջ:

Հայ Եկեղեցվու ու ժողովուրդի քրիստոնեական խիղճը կսպասե քաղաքակիրթ պետություններու և Միացյալ Ազգերու Կազմակերպության արդար վճիռը, որովհետև Փրկիչը մեր Քրիստոս, արեգակը արդարության, կմնա անոնց գերագույն ապավենը և հույսը:

Հայ Եկեղեցիին համար, հայ հավատացյալներուն համար 1915-ի ցեղաս-

պանության ճանաչումը մանավանդ բարոյական խղճի հարց է, ավետարանական արդարության հարց է:

Ճշմարտության և արդարության պատվանդանի վրա է, որ կարող է իրապես գոյանալ նաև համերաշխություն հայ և թուրք ժողովուրդներու միջև, ինչ որ ցանկալի կնկատեն ես՝ միշտ մնալով աղոթող վասն ապգություններու միջև խաղաղ գոյակցության և բարեկամության:

Ես կուզեմ հոնալ, որ պիտի գա օրը, երբ հայ և թուրք ժողովուրդները միատեղ պիտի աղոթեն 1915 թվականի մեր նահատակներու համար:

Ձերդ գերազանցություն, ընդունեցեք վերստին իմ ամենաջերմ երախտագիտությունը այս սքանչելի ընդունելության համար, որ պիտի մնա իմ կյանքի ամենաանմոռանալի օրերեն մին:

Խնդրեմ ընդունեցեք նաև իմ սրտաբուխ մաղթանքները և օրհնությունը Ձեր քաջառողջության և ընտանեկան երջանկության համար:

Թող բարին Աստված միշտ լուսավոր պահպանե Ֆրանսիական հայրենիքը՝ քաղաքակրթական առաքելության իր պատմական ճանապարհի վրա:

Թող ողորմածն Աստված օգնական դառնա Ֆրանսիային և մեր օրերու պետություններուն, որպեսզի անոնք փնտրեն ու գտնեն ճանապարհը աշխարհի խաղաղության և ապգություններու միջև համերաշխ գործակցության պահպանման:

Իմ և մեր բոլորիս սպասումը պետք է ըլլա, որ իրականանա Եսայի մարգարեի տեսիլքը, խորտակվին պատերազմի զենքերը և անոնցմով պատրաստվին աշխատանքի գործիքներ, և խաղաղությունն ու արդարությունը ողջագործվին:

Իբրև Հայրապետը եկեղեցվո մը և ժողովուրդի մը, որ 1915-ի ցեղասպանության զոհ եղած են, իմ մշտատև աղոթքն է, որ ո՛չ մեկ ապգություն, ո՛չ մեկ տեղ նման ողբերգություններ չապրի հետայսու:

Այս լույս քաղաք Փարիզին և համայն Ֆրանսիային կմաղթեմ հարաճուն վերելք ու ծաղկում՝ խաղաղության մեջ:

Իսկ Ձերդ Գերազանցության՝ տոկուն քաջառողջություն, լիակատար հաջողությամբ Ձեր հայրենաշեն առաքելության ճամփուն վրա:

Թող Աստված լուսավորե Ձեր կյանքը և առաջնորդե Ձեզ Սուրբ Հոգվով: Ամեն:

Այնուհետև պատասխան խոսքով հանդես է գալիս Փարիզի քաղաքապետի ժակ Շիրակը:

ՓԱՐԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒՆ ԺԱԿ ՇԻՐԱԿԻ ԽՈՍՔԸ
ՀԱՇՎԵՐՈՒՅԹՈՒՄ

Ձերդ Սրբություն,
Սրբական Հայրեր,
Պարոնայք,

Լատինական Ամերիկայի հայկական համայնքներին տված Իր երկարատև և արդյունավետ այցելությունից հետո, Ձերդ Սրբությունը մի անգամ ևս պատվում է Փարիզը Իր այցելությամբ: Փարիզի քաղաքապետարան Ձեր նախորդ այցելությունից ուղիղ հինգ տարի հետո, ինձ բախտ է վիճակվում նորից ընդունել Ձեզ այստեղ և վերանորոգված ջերմությամբ մատուցել Ձեզ Փարիզի ժողովրդի հարգանքը, որ աշխարհի չորս ծագերին սփռված հայ ժողովրդի

ծառայության համար Չերդ Սրբության ստանձնած պատասխանատու բարձր պաշտոնի մեջ տեսնում է մեկն այն հոգևոր առաքելություններից, որոնք էական են մարդկության բարօրության համար, մարդկություն, որ այսօր անքան կարիք ունի լույսի և հոգսի:

Չեր այցելությունը Ֆրանսիա առանձնահատուկ նշանակություն է ստանում, որովհետև իր հավատքի համար մարտիրոսացած, անելության պոի դարձած և հալածանքներից կոտորված ձեր համայնքը Ֆրանսիայում է հատկապես, որ գտավ եղբայրական ջերմ ապաստան ոչ հեռավոր անցյալում:

Դառնալով Արևմտյան Եվրոպայի կարևորագույն համայնքներից մեկը, ձեր համայնքը հիմնադրոթեն մերվեց մեր ապրի մեջ՝ պահպանելով հանդերձ իր ոգեկանությունը, իր մշակույթը, իր անցյալին կապված մնալու հպարտությունը: Ձեր հոգևոր առաջնորդները՝ մեծ դեր կատարեցին հայկական ինքնության պահպանման գործում, առաջնորդներ, որոնց առաջին շարքում ես կցանկանայի ողջունել գերաշնորհ Գյուտ եպս. Նազգաշանին՝ Փարիզի հայոց նոր առաջնորդին, որը հաջորդեց հանգուցյալ Սերովբե արք. Մանուկյանին, որի նախանձախնդրությունը, վեհաձևությունն ու անձնվիրությունը անջնջելի են մնում բոլորի հիշողության մեջ:

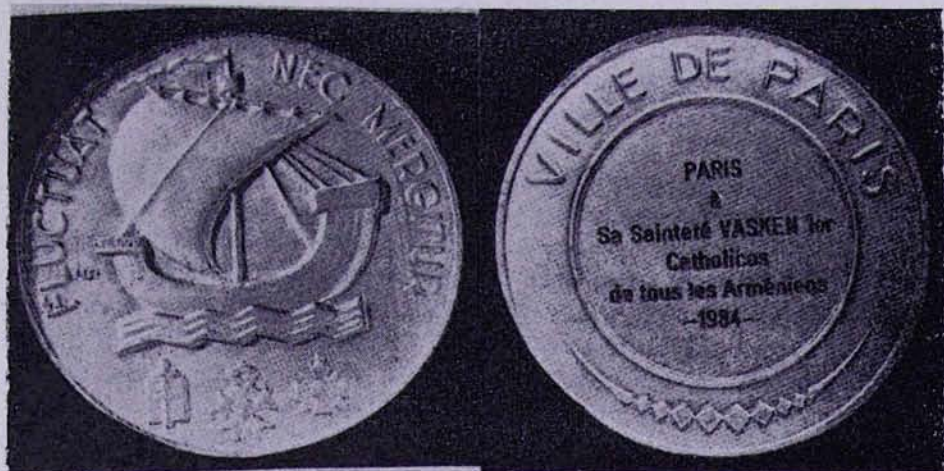
Ես կցանկանայի ողջունել նաև ներկայությունը հայ կաթողիկե եպարխ եպարքոս սրբապանի, որի հետ մենք կապված ենք թանկագին բարեկամությամբ և որի հոգեկան ճառագայթումը պատիվ է բերում իր համայնքին:

Ես ուզում եմ իմ շնորհակալությունը հայտնել նաև վերապատվելի Առնալանին, որը ներկայացնում է այստեղ ավետարանական հայ համայնքը:

Նրանց ներկայությունը Չերդ Սրբության կողքին, ինչպես նաև ներկայությունը Փարիզի հայոց եկեղեցական վարչական խորհրդի, որի նախագահն է պարոն Արմեն Բարսեղյանը, վկայում է այն միահամուռ ուրախությունը, որ Չեր այցելությունն առաջացրեց և որից օգտվում է այսօր Փարիզը անախի հանգամանքներում, որոնց թարգմանն եմ հանդիսանում ես փրով՝ վստահեցնելով Չեզ այն խոր և ակնածալից հարգանքի մասին, որ Չերդ Սրբությունը վայելում է մեր ժողովրդի մոտ անվերապահ կերպով: Քանզի Ֆրանսիան նույնպես, ինչպես ձեր ժողովուրդը, հիշողություն չունեցող մի ժողովուրդ չէ: Նա շատ լավ գիտի, որ ձեր համայնքը, անխախտ պահպանելով վառ հայրենասիրության առաքիներությունները, ամենաապնիվ նվիրվածություն հանդես բերեց՝ չխնայելով թափել անգամ իր այրյունը իր հյուրընկալ հայրենիքի համար, երբ մեր ապատությունները սպառնալիքի տակ էին գտնվում համաշխարհային երկու պատերազմների ժամանակ:

Շատ բնական էր ուրեմն, որ ես, իբրև Փարիզի քաղաքագլուխ, ընդառաջելով ֆրանսահայոց համայնքի բոլոր ներկայացուցիչների խնդրանքին, հնարավորություն տալի մեր մայրաքաղաքի հարմարագույն մի վայրում կառուցելու մի հուշակոթող, որը կխորհրդանշի ձեր հավատարմությունն ու բարեպաշտությունը, որոնք հավերժորեն արձանագրված կմնան քարի մեջ, փշրված մի խաչի ձևով: Որովհետև ձեր հեռավոր հայրենիքի գաղափարը—խաչված և բազմախորհուրդ մի հայրենիք—մնում է ձեզանից յուրաքանչյուրի հոգում: Այդ ցավագին գաղափարը, սակայն, ձեզ բնավ չի արգելում կառուցելու ձեր ապագան, ձեր բազմադարյան պատմությունից շատ տարբեր մի ապագա, որ դուք դարբնում եք սերնդե-սերունդ՝ ոգեշնչվելով ձեր պատմական լինելության արկունքներից:

Այսքան պայծառ մի խիպախության դեմ հանդիման, հանուն փարիզաբնակ ժողովրդի, ես ուզում եմ խանարիվել հավատքի այն մեծ վկայության ա-

Փարիզ քաղաքի ոսկեպոծ մեծ մեդալը

ռաջ, որ մարմնավորում է Ձերո՛ր Սրբությունը: Այս ոգով և այս հույսով է, որ, իբրև բարեկամության և հարգանքի առնավատչյա, հանձնում եմ Ձերո՛ր Սրբությանը Փարիզ քաղաքի ոսկեպոծ մեծ մեդալը:

ԱՅՑՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հունիսի 5-ին, երեքշաբթի օրը, Փարիզի հայոց առաջնորդարանում Նորին Սրբությանն են այցելում՝

— «Երկիր և մշակույթ» կապակերպության ներկայացուցիչները՝ գլխավորությամբ Գեղամ Գևորգյանի:

— «Հայ վավերագրական կենտրոնի» նախագահ Միշել Բաղամյանը:

— «Հայ աղքատախնամ ընկերության» և «Հայկական Ռադիո Ազգի» պատասխանատուներ Ժակ Բալջյանը, Անդրե Եդիքարտաշյանը, Սարգիս Սիմոնյանը և Տարոն Պողոսյանը:

— Հայ հասարակական գործիչներ Հանրի Փափապյանը, Կարայիս Հակոբյանը և Օննիկ Աթուռյանը:

— «Հայ ազգային շարժումի» անդամներ Արա Թորանյանը, Աբիկ Չաքըրյանը, Մարտիրոս Փափապյանը և Թորոս Ալաճաճյանը:

— Իսի լե Մուլինոյի քաղաքագլուխ Անդրե Սանդինին և իր օգնական Մարտիրոս Գարակյոսյանը:

— Հ. Բ. Ը. Միության ներկայացուցիչներ Եղվարդ Արամյանը, Խաչիկ Տարաքճյանը և Արթուր Համբարձումյանը:

*
*
*

Հունիսի 6-ին, չորեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետին են այցելում՝

— Ֆրանսիայի հեռուստատեսության երկրորդ կայանի և «Հայկական Ռադիո Ազգի» թղթակիցները:

— «Լա Կրուա» օրաթերթի թղթակիցը և հարցազրույց ունենում Նորին Սրբության հետ:

— Թեհրանի համալսարանի դասախոս, բնագետ Գազիկ Հովակիմյանը:

*
* * *

Նույն օրը, ժամը 14-ին, Փարիզի «Պլապա Աթենե» հյուրանոցի ճաշասրահում Վեհափառ Հայրապետին ճաշկերույթով պատվում է Մայր Աթոռի բարերար պրն. Վահրամ Դավիթխանյանը:

*
* * *

Նույն օրը, առաջնորդարանի սրահում, Հայոց Հայրապետը հանդիպում է ունենում Ֆրանսիայի հայոց թեմի կանոնադրության հանձնաժողովի անդամներ Տ. Գյուտ եպս. Նազգաշյանի, դոկտ. Կոնճյանի, իրավաբաններ Արա Բարսեղյանի և Էմիլ Ասլանյանի հետ:

Հանդիպման ընթացքում տեղի է ունենում խորհրդակցություն Ֆրանսիայի հայոց թեմի նոր կանոնադրության կազմության հարցի շուրջ:

Վեհափառ Հայրապետը հանձնաժողովի անդամներին տալիս է Իր ցուցումներն ու խորհուրդները:

*
* * *

Հունիսի 8-ին, ուրբաթ օրը, Փարիզի հայոց Մայր եկեղեցում Վեհափառ Հայրապետը հանդիպում է ունենում ֆրանսահայ գաղութի երեք շրջաններից (Փարիզի, Լիոնի, Մարսելի) եկած եկեղեցական մարմինների շուրջ վաթսուն ներկայացուցիչների հետ՝ ի գլուխ Տ. Գյուտ, Տ. Հակոբ և Տ. Նորվան եպիսկոպոսների:

Օրակարգում դրված էին մի շարք հարցեր Ֆրանսիայի հայոց թեմական կազմակերպության կառույցի մասին:

Նորին Սրբությունը այս առթիվ նույնպես տալիս է Իր հայրապետական ցուցումներն ու խորհուրդները:

Հավարտ հանդիպման, առաջնորդարանի ճաշասրահում տեղի է ունենում ճաշկերույթ, որը կազմակերպել էր Փարիզի Տիկնանց Հանձնախումբը:

Նույն օրը Վեհափառ Հայրապետին է այցելում ժնաբնակ ազգային գործիչ պրն. Մկրտիչ Շելեֆյանը:

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հունիսի 9-ին, շաբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետին են այցելում սփյուռքահայ ծանոթ գրող Անդրանիկ Ծառուկյանը և Փարիզի հայոց եկեղեցական վարչության անդամ Կարպիս Զրբաշյանը:

*
* * *

Նույն օրը, ժամը 12-ին, Հայոց Հայրապետին է այցելում երաժիշտ Արա Պարթևյանը՝ իր տիկնոջ հետ:

*
* * *

Նույն օրը, ժամը 13-ին, Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Ժնկի հոգևոր հովիվ Տ. Վիգեն վրդ. Ալբապյանը:

Նույն օրը Նորին Սրբությունն ընդունում է այցելությունը լիբանանահայ հասարակական գործիչ, իրավաբան Հրաչ Սեդրակյանի:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Վեհափառ Հայրապետին Փարիզի իրենց բնակարանում ընթրիքով պատվում են տեր և տիկին Համապասպ և Ալիս Մոմձյանները:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉ ԻՍԻ ԼԵ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՀԱՅՈՑ ԵՎԵՂԵՅՈՒՄ

Հունիսի 10-ին, կիրակի: Հոգեգալուստ:

Այսօր, առավոտյան ժամը 11-ին, Իսի Լե Մուլինոյի հայոց Ս. Աստվածածին եկեղեցում ս. պատարագ է մատուցում Մայր Աթոռի միաբան և Հայոց Հայրապետի գավապանակիր Տ. Ասողիկ աբեղա Արիստակեսյանը:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

«Հայր մեր»-ից առաջ հոգեչունչ քարոզ է խոսում Նորին Սրբությունը՝ վեր հանելով Հոգեգալուստյան տոնի նշանակությունը և նրա հոգևոր ներգործությունը մեր ժողովրդի վրա նրա պատմության ընթացքում:

Հավարտ պատարագի տեղի է ունենում մատաղի օրհնություն՝ նախագահությամբ Վեհափառ Հայրապետի:

Նույն օրը, ժամը 16-ին, Փարիզի «Վեստմինստեր» հյուրանոցի ճաշասրահում Վեհափառ Հայրապետին ճաշկերույթով պատվում է Մայր Աթոռի բարերար պրն. Արշամ Բաբայանը:

Ճաշկերույթի ընթացքում Հայոց Հայրապետը, ի գնահատումն պրն. Բաբայանի եկեղեցանվեր ծառայությանը, նրա կուրծքը վարդարում է Ս. Գրիգոր Լուսավորչի շքանշանով:

Այս առթիվ հարգարժան բարերարը հանդես է գալիս շնորհակալական հետևյալ խոսքով.

«Սրտագին շնորհակալությամբ և երախտագիտությամբ լսեցի Վեհափառ Հայրապետի խոսքերը, որոնց համար խորապես զգացված եմ: Անձին նկատմամբ եղած պատիվը, մանավանդ Ս. Գրիգոր Լուսավորչի շքանշանին հանձնումով և այդ ալ անձամբ Ամենայն Հայոց Հայրապետի ձեռքով, ինձի կպարգևե երջանկության կրկնակի առիթներ:

Առաջին հերթին՝ ուրախ կզգամ ինքսինքս այն համոզումով, թե իմ կատարած փոքր ծառայությունը Ս. Էջմիածնի դարավոր Մայր Աթոռին հանդեպ նկատված է օժանդակ ձեռնարկ, որ այս բարձրագույն շքանշանով կգնահատվի Վեհափառ Հայրապետին կողմե, ծառայություն մը, զոր քաղցր պարտականություն նկատած եմ միշտ հայոց Մայր Աթոռին հաստատ ու անսասան տնականացման ի նպաստ՝ նկատելով անոր պատմական ու դրական դերը Հայաստանի և սփյուռքի հայ ժողովուրդին համար:

Երկրորդ՝ այս առիթը իմ ուսերուն վրա կդնե հանրային պարտականություններու շարունակությունը, ինչ որ ես արդեն ստանձնած եմ մեր եկեղեցիեն ներս՝ շեշտը դնելով ի մասնավորի արվեստի և երաժշտական գործունեության վրա: Ի վերջո յուրաքանչյուր անհատ կընե այն, ինչ որ իր կարողություններուն մեջ կիյնա:

Ուրեմն, Վեհափառ Տեր, վստահ եղեք, որ չափազանց պատված ու քաջալերված կզգամ ինքսինքս, և առ այդ այսօր կբազմապատկվին իմ ուժերը, զորս պատրաստ եմ Ձեր, Ս. Էջմիածնի և իմ հայրենիքի տրամադրության տակ դնելու այնքան ատեն, Վեհափառ Տեր, որ հնարավոր է ինձի:

Չեր անձը տարիներն ի վեր քայլ առ քայլ փայլը ավելցուց Մայր Աթոռին, և անկե մեզի հասնող լուսափայլ ճառագայթները ջերմացուցին նաև մեզ և ամբողջ սփյուռքահայությունը:

Կեցցե՛ մայր հայրենիքը, կեցցե՛ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռը և անոր արժաննաբեր գահակալը՝ Տ. Տ. Վազգեն Առաջին Ամենայն Հայոց Հայրապետը»:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետը սիրով ներկա է գտնվում Մարտելից Փարիզ ժամանած Ս. Սահակ-Մեսրոպ երգչախմբի համերգին՝ ղեկավարությամբ երաժշտագետ խմբավար պրն. Խաչիկ Ելմալյանի:

Հայտագրում տեղ էին գտել հայկական ժողովրդական երգեր, ինչպես նաև արևմտաեվրոպական դասական երաժիշտների ստեղծագործություններ:

Համերգի վերջում երաժիշտ կատարողներին ուղղված գնահատանքի սրբապատիվ խոսք է ուղղում Վեհափառ Հայրապետը՝ շեշտելով կոմիտասյան երաժրտության ազգային ոգին անաղարտ պահպանելու կարևորությունը ժողովրդական երգերի կատարման մեջ և ապա ներկաներին տալիս է Իր հայրապետական օրհնությունը:

*
*
*

Հունիսի 11-ին, երկուշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Հ. Բ. Ը. Միության ցկյանս նախագահ մեծահարգ տիար Ալեք Մանուկյանը՝ իր դուստր Լուիզ Սիմոնի հետ:

Վեհափառ Հայրապետի և տիար Ալեք Մանուկյանի միջև տեղի է ունենում ջերմ պրուց և մտքերի փոխանակում Հայ Եկեղեցուն և ժողովրդին հույսով մի շարք հարցերի շուրջ:

Նույն օրը Նորին Սրբությանն են այցելում նաև Ալֆրեդիի հայոց եկեղեցու վարչության անդամները՝ գլխավորությամբ տեղի հոգևոր հովիվ Տ. Ներսէս ծայր. վարդապետ Փապուճյանի:

Այնլի ուշ, երեկոյան ժամը 21-ին, Վեհափառ Հայրապետին իր բնակարանում ընթրիքով պատվում է Իսի լե Մուլինոյի հայոց եկեղեցու վարչության ատենապետ պրն. Սարգիս Պետոյանը:

Ընթրիքին ներկա էին տիար Ալեք Մանուկյանը՝ իր դստեր հետ, ֆրանսահայ հանրահայտ բեմադրիչ Հանրի Վեռնետը (Աշոտ Մալաքյան) և իր տիկինը, տեր և տիկին Արմեն Բարսեղյանները և տեր և տիկին Գործունյանները:

*
*
*

Հունիսի 12-ին, երեքշաբթի օրը, Լոնդոնից Վեհափառ Հայրապետին է այցելում Մայր Աթոռի բարերար պրն. Ժորժ Բյուրքճյանը:

Նույն օրը Վեհափառ Հայրապետին են այցելում նաև տեր և տիկին Ժան Ապաճյանները՝ Բյուրաելից:

Վեհափառ Հայրապետի և պրն. Ապաճյանի միջև տեղի է ունենում պրուց Բյուրաելում հայկական եկեղեցու կառուցման հարցի շուրջ:

Նույն օրը Միլանոյից Վեհափառ Հայրապետին են այցելում Միլանոյի հայոց եկեղեցու վարչության անդամներ՝ դոկտ. Ալեքսանյանը, պրն. պրն. Հրանտ Բամբակյանը և Արտավազդ Սյուսյանը:

**ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵՐՈՒՅԹ ՓԱՐԻԶԻ «ԷՆՏԵՐԱԼԻԵ»
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՍՐԱՀՈՒՄ**

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Փարիզի «Էնտերալիե» միության սրահում տեղի է ունենում համագաղութային ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթին ներկա էին Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, գերապայծառ Գրիգոր եպս. Կապրոյանը, Հ. Բ. Ը. Միության ցկյանս նախագահ տիար Ալեք Սանուկյանը՝ իր դստեր հետ, Փարիզի հայոց եկեղեցու հոգևոր դասը, եկեղեցական վարչության անդամները, բազմաթիվ հրավիրյալներ՝ եկած Միլանոյից, Շվեյցարիայից, Արևմտյան Գերմանիայից և Ֆրանսիայի տարբեր շրջաններից՝ շուրջ 400 հոգի:

Ճաշկերույթի ընթացքում ողջունի սրտագին խոսքով առաջինը հանդես է գալիս Ս. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը և ներկաներին առաջարկում առաջին բաժակով հոտնկայա խմել Նորին Սրբություն Վեհափառ Հայրապետի կենացը՝ արևշատություն մաղթելով Նրան:

Հանուն Փարիզի հայոց եկեղեցու վարչության՝ խոսք է առնում վարչության նախագահ իրավաբան Արմեն Բարսեղյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր,

Նախ կուզեմ Ձերդ Սրբության հայտնել Փարիզի Մայր եկեղեցվու վարչության երախտագիտական զգացումները, որ հաճեցաք անգամ մը ևս այցելել մեր գաղութին:

Ամեն անգամ Ձերդ Վեհությունը կայցելե մեր գաղութին, նույնիսկ հոգ չէ թե կարճ ժամանակով, ան կվերագտնե իր ներդաշնակությունը և սրտակցությունը:

Հարավային Ամերիկայի մեր հայրենակիցները Ձեզ հայտնած են, թե Ձեր այցելության դրական արդյունքները իրենց համար տասը տարի կտնեն: Մենք սակայն այդքան տարիներու կարիքը չենք զգար, քանի որ բախտավորությունը կունենանք հաճախ Ձեզ այստեղ ընդունելու և ստանալու Ձեր շնորհաբեր օրհնությունը և պատգամը:

Կփափագիմ հիշել այստեղ, թե ինչ հայրական զգացումներով ընդունեցիք մեզ վերջերս Սուրբ Էջմիածնի մեջ, ուր երջանկությունն ունեցանք վայելելու Ձեզ և հարստանալու Ձեր ուժեղ և պայծառ անձնավորութենեն: Այդ առթիվ ավելի լավ հասկցանք, թե ինչու հայրենիքի մեջ թե արտասահմանի՝ ամբողջ հայությունը Ձեզ կպաշտե և կընդունի որպես ամենուս ոչ միայն հոգևոր Առաջնորդը, այլև ազգային Առաջնորդը: Այդ այցելության ընթացքին զգացինք, թե որքան մոտեն կհետաքրքրվիք Ֆրանսայի մեր եկեղեցիով, կսիրեք վայն և իր համեստ ծառայողները՝ հորդորելով վանոնք, որ միշտ հավատարիմ մնան մեր Մայր եկեղեցվոյն՝ Սուրբ Էջմիածնին:

Սուրբ Էջմիածնեն մենք վերադարձանք կրկնապատկված ուժերով՝ ավելի կորովով և կամքով մեր պարտականությունները կատարելու:

Ամենն կարևորն էր մեր նոր առաջնորդին ընտրությունը: Բախտը ունեցանք միացյալ կամքով ընտրելու Ս. Գյուտ եպիսկոպոս Նազգաշյանը:

Վեհափառ Տեր, մեր գաղութի ապագայի մասին լավատես ենք: Մեր առաջնորդի գործակցությամբ պիտի դիմագրավենք գաղութիս նոր հարցերը և պիտի ջանանք կորովով պահպանել գաղութիս միասնական ոգին, հատկապես ներկա փոթորկայից աշխարհին մեջ:

1965-են ի վեր Արևմտյան Եվրոպայի մեր հոգեւույս կաթողիկոսական

պատվիրակը՝ Տեր Սերովբե արքեպիսկոպոս, հաջողած էր միության ոգի մը ստեղծել Ապրիլյան Եղեռնի ոգեկոչումներու առթիվ: Այս տարի մեր երիտասարդության և բոլոր կապակերպության մասնակցությամբ հաջողեցանք նորեն միասնական կերպով ապրիլ 24-ը ոգեկոչել:

Կապրինք հյուրընկալ երկրի մը մեջ, որ մեզ կհարգե, կճանչնա մեր ինքնությունը, կճանչնա մեր ժողովուրդին արդար դատը: Պետք է ջանալ ֆրանսացի ժողովուրդին բարեկամությունը պահպանել՝ նոր հաջողություններու ակնկալությամբ:

Վեհափառ Տեր, հանուն ֆրանսահայ մեր ժողովուրդին՝ թույլ տվեք մաղթել Ձեպի երկար տարիներու հովվապետություն, որպեսպի Ձեր իմաստուն ղեկավարությամբ մենք զգանք զմեզ ապահով և շարունակենք պահպանել մեր ժողովուրդին միասնական սիրո գործակցությունը»:

Այնուհետև սրտառուջ խոսքով հանդես է գալիս Հ. Բ. Ը. Միության ցկանս նախագահ տիար Ալեք Մանուկյանը՝ ասելով.

«Վեհափառ Տեր,

Այսօր մեծ բացակա մը կա այս սրահին մեջ. ամեն անգամ, որ այցելեինք Ֆրանսա, մեր դիմաց կտեսնեինք միշտ մեր Եկեղեցվո իշխաններեն Սերովբե արք. Մանուկյանը: Այսօր մեր առաջին այցն է Ֆրանսա, ուր ալ բախտ չունինք հանդիպելու իրեն, տեսնելու իր խոհուն լեմբն ու խոսելու իր հետ մեր Եկեղեցվո ցավերուն և ապագային մասին:

Կուլենք մեր խոսքը սկսիլ մեր հարգանքն ու սերը արտահայտելով Սերովբե արքեպիսկոպոսի հիշատակին: Աստված լուսավորե հոգին:

Երկար և սպառիչ հովվական շրջապտույտն մը վերջ, դեպի Մայր Աթոռ իր վերադարձի ճամփուն վրա, Վեհափառը պահ մը կանգ կառնե՝ Եվրոպայի Իր հոտին մոտ՝ հոգեկան նոր ներշնչում, հավատք ու խանդավառություն ներշնչելու այս ափերուն վրա գտնվող Իր զավակներուն:

Բոլորս ալ բախտավոր կզգանք Վեհափառ Հայրապետի օրհնաբեր այցելությամբ: Անոր ներկայությունը, հայրապետական խոսքն ու օրհնությունները մեր կորովին, ուժին, հավատքին ու հաջողությանց անհրաժեշտ տարրերն են: Ան Իր առաքինապարզ անձին հետ մեզի կբերե դարավոր հաստատություն մը՝ Սուրբ Էջմիածինը, ինչպես ամբողջ Հայաստանը՝ իր երգերով, իր հույսերով, իր տեսիլքներով և իր ապագայով:

Մեր ներկա դարուն Վազգեն Առաջին Կաթողիկոսը անձ մը ըլլալէ ալեւի՝ երևույթ մը հանդիսացաւ ու նաև խորհրդանշիչ մը մեր դարավոր Եկեղեցիին վերածնունդին ու պայծառության: Հակառակ կարգ մը գաղութներու մեջ պարզված բազմաթիվ տխուր երևույթներու, Էջմիածինը կապրի իր նոր ոսկեդարը, շնորհիվ անոր Գահակալին իմաստության, նվիրումին և առաջնորդության:

Վստահաբար մեզի նման շատ մը ուխտավորներ իրենց աչքերով հաստատած են Սուրբ Էջմիածնի մերօրյա փառքը: Այնքան շինարարություն և այնքան լուսավորություն կտիրե Սուրբ Էջմիածնի շրջափակին մեջ, որ կարծեք մեր նախահայրերուն ոգիները իջած են այնտեղ ու մեր Հայրապետի բարի հայացքին տակ կկերտեն անդու՝ կուտակված վրեժը առնելու համար կորսված դարերու ավերներուն:

Ամեն հայ կարծեք ժամանակի զսպանակ մը ունի իր մեջ և ունի գիտակցությունը մեր մեծ կորուստներուն: Անոր համար ալ կույե շատ կերտել և շուտ կերտել: Այս երևույթը մասնավորաբար տեսանելի ու շոջափելի է Հայաստանի

մեջ, և այդ շինարարության ամենեն ներշնչող խորհրդանիշը նույնինքն մեր Վեհափառն է:

Ինչպիսի՜ հպարտություն էր մեզի տեսնել այն հարգանքն ու համակրանքը, Վորս մեր Վեհափառը կվայելե հայրենի պետության ու ժողովուրդին մոտ:

Միևնույն համատարած հարգանքը և հիացումը կտիրեն նաև արտասուհմանի մեջ, ուր պարբերաբար մեր Հայրապետը այցի կուգա՝ իջնելով սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի գահեն:

Որքան բարիք, լուսավորություն, հավատք, շինարարություն ու համերաշխություն բաշխեց մեր Հայրապետը Իր աշխարհացրիվ հոտին, կարծեք այնքան վիշտ, անհասկացողություն ու տագնապ տեսավ Ան Իր գահակալության տարիներուն: Սակայն Ան շարունակեց հավատալ մեր Եկեղեցվո միության և ապագային և շարունակեց հորդորել եղբայրություն և համերաշխություն:

Մեծերու հատուկ սրտառույց երևույթ է չընկրկիլ փոքրություններու ու ժամանակավոր ցնցումներու դիմաց և վանոնք դիմակալել պատմության ուժով: Այդպես ալ շարժեցավ ու գործեց Վեհափառ Հայրապետը՝ Իր ներշնչումը ստանալով անցյալեն և Իր պայծառ հայացքը ուղղելով վաղվան լուսավոր հորիզոններուն:

Այսօր ևս մեր ժողովուրդը իր Հայրապետին կնայի եկեղեցական տագնապներու լուծման համար: Գիտենք, թե անոնցմե շատերուն լուծումը կարծվածին չափ դյուրին չէ, սակայն միայն Ինք կրնա լուծել վանոնք. ատոր համար ալ իր հոտը կաղոթե իր Հայրապետին առողջության ու կորության համար, որպեսպի Ան Իր արդար խոսքն ըսե և տնօրինումը կատարե մեր հոգևոր կյանքը հույզող հարցերուն շուրջ:

Այդ հարցերեն մեկը մեր Եկեղեցվո բաժանման տխուր երևույթն էր, որ հազիվ մեղմացած՝ մեր ազգային կյանքը պղտորվեցավ նոր տագնապով մը, որ սկիզբ կառնե Երուսաղեմի մեջ և կալեկոծե ամբողջ հայությունը:

Գիտակից ենք, թե ինչպիսի՜ վիշտ կպատճառեն այս երևույթները մեր Վեհափառին. սակայն Ան ոչ միայն կդիմանա այդ վիշտին, այլ նաև հորդոր կըկարդա Իր հոտին՝ ամուր մնալու փորձության օրերուն: Ու մենք բոլորս, Իրմով գոտեպնդված, միշտ կցանկանք բարին, միշտ կհուսանք գտնել ճշմարիտը և անոնցմով առաջնորդել մեր կյանքը արտասահմանի մեջ:

Մեր հոգևոր կյանքի կարգ մը տխուր և անմխիթար երևույթներուն դիմաց՝ կան նաև դրական երևույթներ, նույնինքն այստեղ՝ Ֆրանսայի մեջ: Կփափագիմ այս առիթով մատնանջել Ֆրանսայի վսեմաշուք նախագահին՝ պրն. Ֆրանսուա Միթերանի և իր կառավարության մարդասիրական կեցվածքը մեր անիրավված և արյունոտած դատին նկատմամբ: Հակառակ քաղաքական փոթորիկներուն, Ֆրանսա ասպետորեն կողքին կեցավ հայության՝ արժանանալով բոլորիս հարգանքին ու երախտիքին: Եվ այսօր մեր ժողովուրդը, իր Հայրապետեն մինչև ամենեն խոնարհ անդամը, կուգա իր գոհունակությունն ու ջնդր-հակալությունը հայտնելու Ֆրանսայի ապնիվ ժողովուրդին և անոր արի նախագահին:

Մոտ առենեն պիտի վերադառնա մեր Հայրապետը հայրենիք, ու երբ առանձնանա Ան սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի գահուն վրա, նախ Անոր հայացքին դիմաց պիտի պարզվին ուրախ և տխուր դեմքերը սփյուռքի Իր վավակներուն, Անոր ականջներուն պիտի հասնին մեսրոպաձայն արտասահմանությունները հայ մանուկներուն, աղոթքները տառապյալ հայ մամիկներուն, ինչպես կորովի երգը հայ երիտասարդության. սակայն այդ բոլորին վրա տխուր մշուշի նման պիտի տարածվի տխրությունը մեր ազգային ու եկեղեցական կյանքի ցավերուն,

և Հայոց Հայրապետը, հին դարերեն Իրեն հասնող խմատությամբ, պիտի խորհի մի առ մի լուծում գտնել այն հարցերուն, որոնք պարզված են Իրեն վերջին քանի մը ամիսներուն, և դարմանել այն վերքերը, որոնց ականատեսը եղած է Ան Իր ներկա ողևորության ընթացքին: Ու մենք հեռուն պիտի տեսնենք Հայոց Հայրապետը Իր գահուն վրա, Իր վիշտին և հույզերուն մեջ առանձին:

Մեր սրբազան լեռը՝ Արարատն ալ առանձին կանգնած է իր դարերու տառապանքին հետ և հույս կնեղչնչե աշխարհի երեսին ցրված հայության: Արարատը՝ որ պատմությունն է մեր ժողովուրդին, ճակատագիրն է անոր:

Կույենք մեր խոսքը եզրափակել նույնինքն Վազգեն Հայրապետի մեկ հոգեպարար խոսքով, կոր Ինքն Իր ձեռքով արձանագրած է Արարատի քառասուն ջրեղ լուսանկարները բովանդակող հատորին սկիզբը.

«...Եվ թող քառասուն Արարատներն այս
խոսեն, բարբառեն քառասուն լեզվով
Հեռավոր պանդուխտ մեր զավակներին,
Դառնան ամենքի, ամենքի համար՝
Հրավեր հայրենյաց,
Կոչ արդարության!
Եվ ստուգություն գալիք հաղթությանց»:

Ճաշկերույթի ավարտին իր օրհնության խոսքն է ասում Նորին Արքու-
թյունը.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ՓԱՐՐՁԻ ՀԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹՈՒՄ

Սրբազան և Գերապայծառ եղբայրներ և հոգևոր հայրեր, մեծահարգ տի-
ար Ալեք Մանուկյան, ասիվ տիկին Մարթա Տիարալեքիրյան, մեծահարգ տիար
Առն Գասպարյան, հարգարժան ներկայացուցիչներ Ֆրանսայի շրջանի եկե-
ղեցական-ազգային մարմիններու և կազմակերպություններու, ներկայացուցիչ-
ներ մամուլի, հարգարժան ներկայացուցիչներ դրացի երկիրներեն եկած հայ
համայնքներու, շատ հարգելի տիկիններ և տիարք սեղանակիցներ:

Բարին Աստված անգամ մը ևս հանդիսացավ ինձ օգնական և նեցուկ,
որպեսզի ես կարողանամ իմ ողևորությունը Հարավային Ամերիկա կատարել
համաձայն նախատեսված ծրագրի: Այժմ կգտնվիմ վերադարձի ճամփուն վրա:
Այնտեղ՝ Էջմիածին, հայաստանցի ժողովուրդի ծոցին մեջ ես տևապես կզգամ,
որ իմ սիրտն ալ կիսված է, երկուքի բաժնված, ինչպես մեր ժողովուրդը այսօր,
մեր չար ճակատագրի բերումով: Հայաստանցի թե արտասահմանցի հայեր
գրեթե հավասար թիվ կկազմեն: Իբրև առաջին սպասավորը մեր ժողովուրդի,
հոգեկան անհրաժեշտությունը կզգամ, երբեմն գոնե, դուրս ելլել մեր հայրե-
նիքեն, հանդիպիլ սփյուռքի մեր հայության, որպեսզի իմ սիրտս ամբողջանա:
Ինձ համար այդ թե՛ հոգեկան մխիթարություն է և թե՛ դեպի լավատեսություն
մղող ուժ: Այսպիսով, ես կզգամ ոչ միայն ամբողջությունը մեր ժողովուրդի,
այլ նաև անոր միությունը, անբաժանելիությունը: Ճիշտ է, որ տարբերություն-
ներ շատ կան հայաստանցի ժողովուրդի կյանքի պայմաններուն և ձեր կյանքի
պայմաններուն միջև: Նիստուկացի, ապրելակերպի, մտածելակերպի և այլ
տարբերություններ: Բայց ասոնք ինձ համար երկրորդական, մակերեսային
հանգամանք կներկայացնեն: Ես մեկ բանի մեջ համոզված եմ և ամեն անգամ

կիսատատենմ թե՛ այնտեղ՝ Հայաստանի, և թե՛ սփյուռքի մեջ. այն, որ մենք բոլոր հայերս նույն աղոթքներով կոչմենք առ Աստված, նույն լեզուն կխոսինք, նույն երգերը կերգենք, նույն անցյալի հիշատակներով կապրինք, նույն մտահոգությունները ունինք, նույն ուրախությունը ունինք մեր այսօրվա հայրենիքի նվաճումներու համար և նույն երազանքները դեպի մեր առավել պայծառ ապագան:

Չե՞ք նկատեր, որ նահատակներու հիշատակը ևս, մանավանդ Եղեռնի 50-ամյակեն այս կողմ, դարձած է միարար հզոր գործոն, մեր ամբողջ ժողովուրդը ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի իրարու կապող ազգային գիտակցություն:

Մեր սուրբ նահատակներու հիշատակը դադրած է միայն սուգի և կոծի օր ըլլալէ: Անիկա այսօր, մանավանդ ուխտի օր է, արդարության դողանք է և ստուգություն մեր հույսերու ապագա կենսագործման:

Ես Հայաստանեն կուգամ: Այս անգամ, ավելի քան ուրիշ անգամներ, կուզեմ մտահոգությամբ ներկայանալ ձեզի այսօրվա միջազգային կացության առնչությամբ, ոչ քաղաքական իմաստով: Ես քաղաքական մարդ չեմ և այդ մոտեցումով չէ, որ պիտի արտահայտվիմ: Ես պարզապէս անդադար կադրթեմ Էջմիածնի սուրբ սեղաններու առաջ, որպէսզի աշխարհի խաղաղությունը պահպանվի և ամրապնդվի, որպէսզի մեր վերածնած փոքրիկ հայրենիքի սահմաններուն պատերազմի կրակ չմոտենա: Կբավե ինչ որ պատահեցավ մեր ազգի գլխուն:

Մենք իրավունք ունինք ապրելու, վերաշինելու մեր հայրենիքը, ավելի հզորացնելու վայն և դիմելու դեպի առավել պայծառ ապագա: Պատերազմի և խաղաղության հարցերը հուզող հարցեր են այսօր ամեն տեղ երկրագունդի վրա: Գուցէ ամեն ժողովուրդ, ամեն պետություն հասկնալի է, որ այդ հարցերուն մոտենա իր շահերու, իր նպատակներու տեսանկյունէն: Բայց մենք ալ, իբրև Եկեղեցի և ժողովուրդ, անհրաժեշտ է, որ մեր գիտակցված մոտեցումը ունենանք: Նախ, որպէս քրիստոնյաներ, պարտինք մշտապէս աղոթել վասն խաղաղության: Քրիստոսի Ավետարանը գրեթէ իր առաջին էջէն մինչև վերջին էջը սիրո, մարդասիրության և խաղաղության կոչ մըն է՝ ուղղված բոլորիս: Բայց խաղաղության հարցը մեզի՝ հայերուս պետք է ծանրորեն հուզե նաև մեր ազգի հրամայական շահերու տեսանկյունէն: Մեզի համար պատերազմի և խաղաղության հարցը լինել չլինելու հարց է: Մի՛ մոռնաք երբեք մեր անցյալի փորձառությունը և մեր երկրի աշխարհագրական դիրքը, որ վճռական նշանակություն ունի ընդահնարապէս որևէ ժողովուրդի ճակատագրի համար: Հետևաբար, անձանձրույթ պիտի աղոթենք «վասն խաղաղության ամենայն աշխարհի», վասն զինաթափության, վասն հսմերաշխ գործակցության բոլոր մեծ ու փոքր երկիրներու, Միացյալ Ազգերու Կազմակերպության արդար հովանիին ներքն:

Ես այս պահուս կհիշեմ մեր եկեղեցական մեծագույն դեմքերէն մեկուն՝ Մաղաքիա Օրմանյան պատրիարքի մեկ խորհրդածությունը իր նշանավոր «Խոհ և խոսք» գործին մեջ: Գիտեք բոլորդ, թե անոր պատրիարքության շրջանը ինչպիսի վտանգավոր շրջան եղած է սուլթան Համիդի օրոք: Մաղաքիա Օրմանյան պատրիարք, իր գործին մեջ կըսէ. «Մեր ազգի նավը ալեկոծ փոթորիկի մը վրա կգտնվեր: Իմ ուժերես վեր էր փոթորիկը դադրեցնել: Իմ միակ իղձը և ճիգը եղավ, որ այդ ալեկոծության մեջէն մեր ազգի նավը անխորտակ պահենք և հասցնենք խաղաղ նավահանգիստ»: Ես կխորհիմ, թե մենք այսօր

ալ նույն խորհրդածությունը կրնանք կատարել այսօրվա այս արեկոծ աշխարհի մեջ:

Առաքինավարդ Հովվապետը հայոց

Այսօր մեր Առաքելական ս. Եկեղեցին և մեր ամբողջ ժողովուրդը ի Հայաստան բարեբախտաբար խաղաղ ու ապահով վիճակի մեջ են, մշտապես վերելքի ճամփու վրա: Իսկ եթե պահ մը հաշվի չառնենք երկու հալածո՝ գաղութներու վիճակը վերջին տասը տարիներուն, գաղթաշխարհի եկեղեցական-ազգային կյանքը նույնպես խաղաղ ու բարվոք վիճակի մեջ կգտնվի: Այս վկայությունը ես կբերեմ նաև Հարավային Ամերիկայեն, ուրկէ կուգամ, ուր ես տեսա, թէ հերոսական ճիգեր ի գործ կդրվին, որպէսզի թե՛ եկեղեցական կյանքը պորանա և թե՛ կրթական գործը առավել ծավալ ստանա: Այնտեղ՝ Բուենոս Այրեսի մեջ, բացի քանի մը նախակրթարաններէ, կան չորս միջնակարգ դպրոցներ՝ շուրջ 2500 աշակերտներով: Ասիկա մեծ նվաճում մը պետք է նկատել գաղթաշխարհի համար: Մոտավորապես նույն դրությունը կտիրէ, ավելի քիչ աշակերտներով, Մոնտեվիդեոյի և Սան Պաուլոյի մեջ: Եվ իմ այցելության ժամանակ նոր մանկապարտեզներու և դպրոցներու հիմնարկեքներ կատարվեցան:

Կուզեի անգամ մը ևս ուշադրության հանձնել սյն իրողությունը, ինչքան

ալ ցավալի նկատենք, որ այլևս հայկական գաղութները մնայուն իրականություն են: Մասնակի հայրենադարձություն, անշուշտ, կրնա տեղի ունենալ և հույ՝ ցանկալի է այդ: Հայց ամբողջական, զանգվածային ներգաղթ Եվրոպային և Ամերիկային դժվար թե կարողանանք ակնկալել: Այս հաստատումը պետք է մեզ վիատեցնեն, հուսահատեցնեն: Նախ այն պատճառով, որ միակ ժողովուրդը չենք, որ գաղթաշխարհի ունինք: Ուրիշ շատ ժողովուրդներ կան, որոնք ավելի մեծ թվով, ծավալուն գաղթականություն ունին արտասահմանյան երկիրներում մեջ: Հետո մենք՝ հայերս, փորձառությունը ունինք այս ասպարեզին մեջ: Պատմաբանները կըսեն, թե նույնիսկ 7-րդ դարեն գաղութներ ունեցած ենք: Օրինակի համար՝ այն երկիրը, ուր ես ծնած եմ, Ռումանիան: Հայ գաղթականություն հաստատված է այնտեղ 14-րդ դարեն սկսյալ: Այդ գաղթահալությունը փայլուն կյանք մը ապրած է հինգ հարյուր տարիներ շարունակ: Մեր ժողովուրդը պատմական փորձառությունը ունի գաղթավայրեր ունենալու, տոկայու: և իր ինքնությունը պահպանելու և կապակերպելու դարեր շարունակ: Հետևաբար, պետք է իրատես ըլլալ ու ինքնավստահ և երբեք չհուսահատվիլ: Եվ այդ հնարավորությունները կան: Քիչ առաջ կխոսեի տիար Մանուկյանի հետ, որ կհայտներ ինձ, թե Միացյալ Նահանգներում մեջ հարյուրավոր բազմամիլիոնատեր հայեր կան, որոնք, սակայն, տակավին չեն մոտենար ազգային մտահոգություններուն: Ահավասիկ, պետք է կապակերպչական աշխատանք տանիլ, որպեսզի այդ հայորդիները քիչ մը արթնան, ճանչնան ինքզինքնին իբրև հայեր և կարողանան իրենց միջոցները տրամադրել, որպեսզի մեծ ծրագիրներ իրագործվին: Եվ այդ ծրագիրներեն մեկը պիտի ըլլար արտասահմանի մեջ հիմնել հայ դպրոցներու համար ուսուցիչներ պատրաստող կրթական հաստատություններ: Կուզեմ ձեզի հիշեցնել, որ ասկե հինգ տարի առաջ էր, երբ Լոնդոն կգտնվեի, սքանչելի պարսկահայ անձնավորություն մը՝ Թովմաս Թովմասյան անունով, Լոնդոնի մեջ ինձ ներկայացուց նման ծրագիր մը: «Արտասահմանի մեջ,—կըսեր ինք,—Անգլիո կամ ուրիշ երկրի մեջ անհրաժեշտ է հիմնել կրթական հաստատություն մը, որ արտասահմանի հայկական վարժարաններու համար ուսուցիչներ պատրաստեն: Այնտեղ ուսանելու գան միջնակարգ դպրոցները ավարտածներ: Այդ երկրին տեղական մանկավարժական համալսարանները ուսանին, որպեսզի մանկավարժական թեքնիքը յուրացնեն, իսկ միաժամանակ այդ հաստատության մեջ հետևին հատուկ դասընթացքներու՝ հայոց լեզվի, հայ գրականության, հայոց պատմության և հայ մշակույթի պատմության, այդ նպատակով Հայաստանեն հրավիրելով հայագետներ: Դրամը ունինք, տասը պարսկահայեր ենք՝ պատրաստ ծախսերը հոգալու: Հիմա անմիջապես ձեր տրամադրության տակ կարող ենք դնել մեկ միլիոն դոլար»: Տիար Թովմասյան խնդրեց, որ այդ մասին խոսիմ մեր հայրենի իշխանությանց, որպեսզի անոնք տրամադրեն հայագետ մասնագետներ: Իմ վերադարձին խոսեցա մեր վարչապետին հետ, որ սիրով ընդառաջեց: Եվ գործը շուտով գործնական ճամփու վրա պիտի դրվեր: Ես շատ ոգևորված էի: Սակայն Պարսկաստանի դեպքերը ամեն ինչ տակն ու վրա ըրին: Նման ծրագրի մը իրականացումը վճռական նշանակություն կրնար ունենալ արտասահմանի հայության ապագայի համար: Կխորհիմ, թե միայն Հ. Բ. Ը. Մ.-ը կրնա մտածել այսպիսի ծրագրի մը իրագործման համար: Կարծեմ դրամը պահելեն ավելի լավ է ծախսել և հայ կրթական մշակներ պատրաստել:

Արտասահմանի կյանքի գոյատևման հիմնական խարխալը ես կնկատեմ, անշուշտ, պատմականորեն նվիրագործված և հաստատված մեր Հայ Առաքելական ազգային Եկեղեցին: Այսօր ամենուրեք ան տարածած է իր թևերը: Ուր

հայ համայնք կա, այնտեղ եկեղեցի կա, հոգևորականներ կգործեն, թեմական կապակերպություններ կան: Սակայն եղածը ինձ չի բավարարել տակավին: Մեր հոգևոր եղբայրները կաշխատին իրենց պարտականությունը կատարել իրենց ուժերու ներած չափով, սակայն թիվով քիչ են և երբեմն ալ համապատասխան որակը կապակի: Հեռակաբար, մեր պարտքը կնկատենք մեր ուժերը լարել, պատրաստել հոգևոր նոր սերունդներ, ավելի մեծ թիվով և ավելի որակյալ, որպեսզի դիմագրավենք այն հարցերը, որոնք կծառանան մեր առջև՝ կարողանալ պահպանելու համար գոյատևումը, կենդանի գոյատևումը մեր Եկեղեցին: Մեր ժամանակներու մթնոլորտը ամբողջ աշխարհի մեջ երբեմն կնդեռնանց խորհելու, թե Եկեղեցին, կրոնը իր ժամանակը ապրած է և արդեն դեպի վայրէջք կընթանա: Մեր կարծիքով՝ սաոնք ժամանակավոր և անցողական տպավորություններ են: Պատմության ընթացքին քրիստոնեական Եկեղեցին տալիս էր կիրքներու մեջ, նույնիսկ Հռոմի մեջ ունեցած է տկարության շրջաններ: Բայց շուտով Եկեղեցին վերագտած է իր կենսունակությունը, իր առաքելությունը, որովհետև Քրիստոսի Ավետարանը հավիտենական ճշմարտություններ կպարունակե, առանց որոնց մարդիկ այս աշխարհի վրա չեն կրնար ապրել հանգիստ և խաղաղ սրտով:

Մեր մեջ ալ Եկեղեցին տկարության շրջան ապրած է անցյալի մեջ, բայց այսօր կարող ենք խոսիլ Հայաստանի մեջ կրոնական զգացումի վարժոնքի մասին: Հեռակաբար ձեզի և ձեր միջոցով բոլորին կոչ կուղղեմ, որ մնաք հավատավոր քրիստոնյաներ, հավատարիմ գավակները մեր Առաքելական Մայր Եկեղեցին, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին՝ պատմական կեղորոնք մեր քրիստոնեական հավատքին: Հարցին մոտենալով նաև հայկական տեսանկյունեն, Հայ Եկեղեցվո հիմքերը ամրացնել՝ կնշանակե ամրապնդել հայության գոյատևումը արտասահմանի պայմաններու մեջ:

Երկու խոսք ալ Ֆրանսայի մեր եկեղեցվո վերաբերյալ: Այդ հարցին քիչ առաջ անդրադարձավ նաև տիար Բարսեղյան: Ֆրանսահայ համայնքը կգտնվի նոր հանգրվանի մը առջև այս պահուն: Ժամանակն է, որ Ֆրանսահայ եկեղեցական կապակերպությունը հաստատվի ավելի ամուր հիմքերու վրա՝ եկեղեցական կանոնական ու ժողովրդավարական սկզբունքներու կիրառման տեսակետեն: Այս ծրագիրը նոր չէ: Չորս տարի է ես խորհրդակցած եմ այս մասին հանգուցյալ Սերովբե արքեպիսկոպոսի հետ: Ինձ համար մեծ ցավ է, որ կորսնցուցինք զինքը և իր կենդանության օրոք չկըրցանք իրագործել իր իսկ ցանկացած նպատակը: Բայց որոշ աշխատանք կատարված է և գրեթե իր լրումին հասած: Որոշ նախագիծ պատրաստված է արդեն, որուն ես ծանոթացա: Եկեղեցվո մեջ քանի մը օր առաջ ունեցանք խորհրդակցական ժողով մը, որուն մասնակցեցան ոչ միայն Փարիզի, այլև Լիոնի և Մարսելի եկեղեցական-վարչական մարմիններու բոլոր ներկայացուցիչները, նաև հոգևորականները՝ շուրջ 60 հոգի: Այնտեղ ես ուղղադեմի այն կառույցը, որ ապագային կխորհիմ, թե պետք է ունենա Ֆրանսահայ եկեղեցական թեմական կապակերպությունը *Organisation diocésaine de l'Eglise apostolique arménienne de France* անվան տակ: Կխորհիմ, թե սկսված այս աշխատանքը պիտի շարունակվի համերաշխ գործակցությամբ բոլորին և իր լրումին հասնի առավելագույն մեկ տարվան ընթացքին: Կանոնադրությունները պետք է կազմվին իրենց վերջնական ձևին մեջ ու Մայր Աթոռ ուղարկվին ի հայրապետական հաստատում:

Վերջացնելիս առաջ իմ խոսքը՝ Հարավային Ամերիկայի իմ տպավորու-

թյուններեն կհաստատեն, որ արտասահմանի հայության կյանքի և գոյատևման հիմքերը պետք է նկատել հետևյալները.

ա. Հայ Առաքելական Եկեղեցւո առավել պորացում, իբրև մեկ ազգ, մեկ Եկեղեցի և մեկ ամենայն հայոց հայրապետություն ի Ս. Էջմիածին:

բ. Կրթական գործի աստիճանաբար ծավալում՝ նոր սերունդներուն տալու համար հայկական դիմագիծ ու գիտակցություն:

գ. Ամրապնդում մշակութային կապի մայր հայրենիքի հետ, որ կենդանության և լավատեսության աղբյուր է համայն հայության համար: Արդի Հայաստանի ազգային մշակույթի պարգացումն ու ծաղկումը մեր հայրտությունն է: Հայ սփյուռքի տարածքը պետք է լեցնել հայրենի մշակույթի նոր արժեքներու լույսերով:

Եվ չորրորդ՝ անհրաժեշտ է արտասահմանի հայությունը, հատկապես երիտասարդությունը ոգեշնչել ազգային իդեալներով՝ առաջին հերթին ապահովելու համար 1915-ի ցեղասպանության ճանաչումը միջազգային մակարդակի վրա:

Ես ջերմապես իմ ջնորհակալությունը կհայտնեմ այս ճաշկերույթը կազմակերպողներուն, սիրելի՛ սրբապան, Ձեզի և իրավաբան Բարսեղյանին: Կվերադառնամ թեև քիչ մը հոգնած, բայց ոգևորված և ավելի լավատես: Կվերադառնամ ներքին այն զգացումով, որ մեր ժողովուրդը իր ամբողջությամբ մեկ և անբաժան է հիմնական հարցերու վերաբերյալ: Ե՛վ հայաստանցիները, և՛ սփյուռքահայերը նույն ոգեշնչումի ներքև կգտնվին, նույն համահայկական արդար իդեալներու հետապնդման իղձերով տոգորված: Երբեմն իրապաշտ մարդիկ կրնան առարկել, թե մեր ուժերով արդյոք հայկական դատը կրնա՞նք լուծել: Համենայն դեպս երիտասարդության պետք է տալ հայրենասիրական իդեալ մը: Եվ երբեմն իդեալի մը հասնելու ճանապարհը ավելի վեհ է և ավսիվ, քան թե իդեալին հասնելու իրողությունը: Այդ ճանապարհով մենք պետք է հառաջ ընթանանք լավատեսությամբ, ինքնավստահությամբ, արդի հայրենի պետության վերածնունդի գիտակցությամբ: Մարգարեաշունչ են Հովհաննես Թումանյանի տեսիլքը՝ «Եվ պիտի գա հանուր կյանքի արշալույսը վառ հագած» և վկայությունը Դանիել Վարուժանի՝ «Մենք՝ զավակներդ օգոստոսիառ, պիտի կերտենք նոր արշալույս»:

Այս հավատքով հառաջ ընթանանք, «զի Աստուած ընդ մեզ է»: Ամեն:

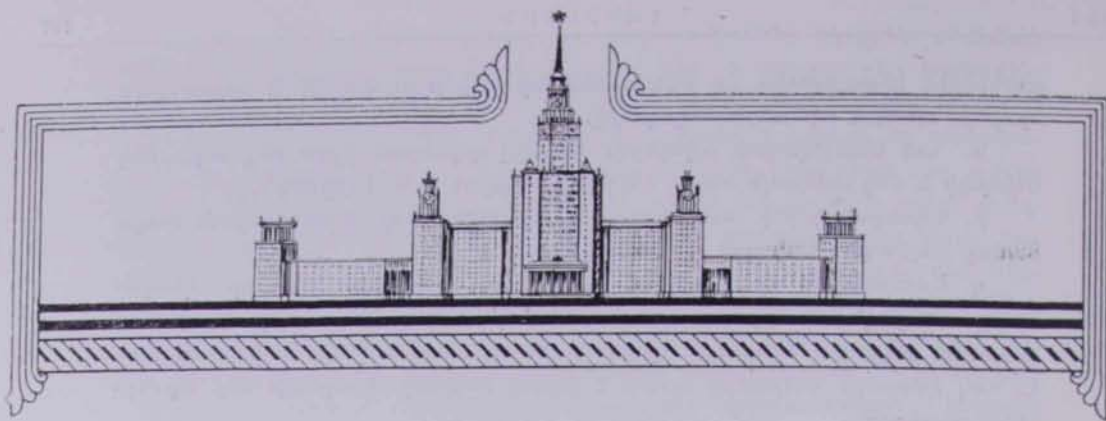
Հունիսի 14-ին, հինգշաբթի օրը, ժամը 14-ին, Հ. Բ. Ը. Միության նախագահ տիար Ալեք Մանուկյանը Փարիզի «Գրանդ» հյուրանոցի ճաշարահում կազմակերպում է ճաշկերույթ՝ ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթին ներկա էին Հ. Բ. Ը. Միության մի շարք մասնաճյուղերի անդամներ:

Ճաշկերույթն անցնում է ջերմ, սրտագին մթնոլորտում:

Արտասանվում են սրտառուչ բաժակաճառեր:

Փարիզում գտնվելու օրերին, հունիսի 13-ին, 14-ին և 15-ին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը անձնական հանդիպումներ ունեցավ Մեծի Տանն Կիլիկիո Ս. Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի հետ, որին ուղեկցում էին Ս. Անուշավան վրդ. Դանիելյանը՝ որպես գավապանակիր, և ազգային գործիչ իրավաբան տիար Խաչիկ Պապիկյանը: Հանդիպման ընթացքում Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետի և Գարեգին Բ Կաթողիկոսի միջև կարծիքներ փոխանակվեցին, Հայ Եկեղեցու ներքին միության վերականգնման և եկեղեցական ու ազգային մի շարք այլ հարցերի շուրջ: Այս առթիվ կազմվեց և հրապարակվեց համատեղ հաղորդագրություն (տես «Էջմիածին» ամսագիր, 1984, № 2, էջ 11):

ՄԵԿՆՈՒՄ ՄՈՍԿՎԱ

Հունիսի 16-ին, շաբաթ օրը, ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ գավազանակիր Տ. Ասողիկ աբեղա Արիւտակեայանի, Փարիզի «Հառլդը Գոլ—1» օդանավակայանից մեկնում է Մոսկվա:

Վեհափառ Հայրապետին բարի ճանապարհ մաղթելու համար օդանավակայան էին եկել Տ. Գյուտ եպս. Նազգաշյանը, Փարիզի հայոց եկեղեցական վարչության անդամները, փարիզահայ ծանոթ ազգայիններ և բազմաթիվ հավատացյալներ:

Նորին Սրբությանը բարի ճանապարհ մաղթելու համար օդանավակայան էր եկել նաև Ֆրանսիայում սովետական դեսպանատան ներկայացուցիչ պրն. Լևոն Գասպարյանը:

Շուրջ երեք ժամ տևող թոնչքից հետո օդանավը վայրէջք է կատարում Մոսկվայի «Շերեմետևո—2» օդանավակայանում, որտեղ Նորին Սրբությանը դիմավորելու և բարի գալուստ մաղթելու էին եկել Նոր-Նախիջևանի և Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդական տեղապահ Տ. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը և Խաչիկ սրկ. Մարտիրոսյանը:

Հայոց Հայրապետին բարի գալուստ մաղթելու համար օդանավակայան էին եկել նաև ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին արընթեր կրոնական պաշտամունքների խորհրդի ներկայացուցիչ Վիկտոր Վոլոդինը և Էդվարդ Գալստյանը:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉ
ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Հունիսի 17-ին, կիրակի: «Սկիպրն Յարութեան Կիրակէից: Յիշատակ Երիայի մարգարէին»:

Այսօր, առավոտյան ժամը 10.30-ին, Մոսկվայի հայոց Ս. Հարություն եկեղեցում հանդիսավոր ս. պատարագ է մատուցում Տ. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը:

Եկեղեցին լեցուն էր բազմաթիվ հայ հավատացյալներով: Ս. պատարագին ներկա էր Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը:

«Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում է Վեհափառ Հայրապետը և պատմում տպավորություններ Հարավային Ամերիկա կատարած հովվապետական իր ուղևորության մասին:

Հունիսի 18-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական պաշտամունքների գործերի խորհրդի նախագահ Վլադիմիր Կուրոյեդովին:

Ընդունելությունն անցնում է ջերմ մթնոլորտում:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ

Հունիսի 19-ին, երեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը Մոսկվայից վերադառնում է Մայր Աթոռ:

Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու և բարի գալուստ մաղթելու համար Երևանի «Զվարթնոց» օդանավակայան էին եկել Մայր Աթոռի միաբանությունը՝ գլխավորությամբ Տ. Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանի, Գերագույն Հոգևոր խորհրդի անդամները, մայրավանքի պաշտոնեությունը և բազմաթիվ հավատացյալներ:

Վեհափառ Հայրապետին բարի գալուստ մաղթելու համար օդանավակայան էին եկել նաև Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալներ Անդրանիկ Հասրաթյանը և Ռաֆիկ Զարգարյանը:

Ողջույնի և բարիգալստյան խոսքերի փոխանակումից հետո, Նորին Սրբությունը առաջնորդվում է Ս. Էջմիածին և «Հրաշափառ»-ով մուտք գործում Մայր տաճար:

Տաճարում Հայոց Հայրապետին, ի դիմաց Մայր Աթոռի միաբանության և հավատացյալ ժողովրդի, բարիգալստյան ջերմ խոսք է ասում Տ. Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանը:

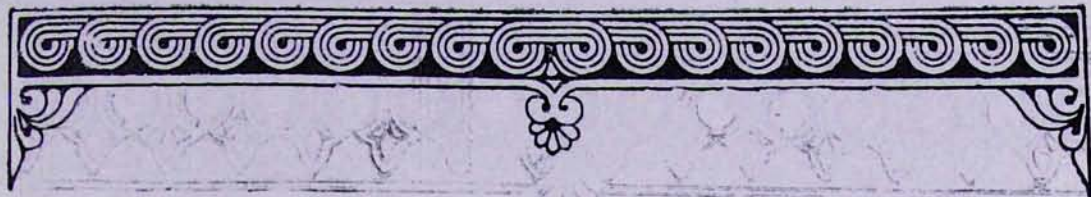
Հույսով և Նորին Սրբությունը ասում է Իր պատասխան խոսքը Ս. Էջմիածնի նվիրական կամարների ներքո:

Մոտ երկու ամիս է, ինչ Հայոց Հայրապետը բացակայել էր Մայր Աթոռից: Ետևում էին մնացել հոգնեցուցիչ, բայց արդյունավետ ուղևորության օրերը: Այժմ Հայոց Հայրապետը դարձյալ Ս. Էջմիածնում է, Իր նվիրական վարում:

Նորին Սրբությունը առաջնորդվում է Վեհադան, որտեղ Մայր Աթոռի միաբանությանը և մայրավանքի պաշտոնեությանը բաշխում է Իր հայրական օրհնությունները:

Բարի գալուստ Հայոց Հայրապետին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին:

ԱՍՈՂԻԿ ԱԲԵՂԱ ԱՐԻՍՏԱԿԵՍՅԱՆ
ՇՆՈՐՀԷ ԱԲԵՂԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ
ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ՀԱՅՑ. ԱՌԱՔ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ

Բուենոս Այրես

Աստուծո ողորմությամբ բարեհաջող վերադարձանք Սուրբ Էջմիածին ձեր երկրից, ուր Մեր օրհնությունը բաշխեցինք Մեր հավատացյալ վավակներին ի Բուենոս Այրես և ի Կորդոբա: Այս առթիվ անհուն եղավ Մեր ուրախությունը և երախտագիտությունը՝ հաստատելով, թե ձեր եկեղեցիները և կրթական ու մշակութային հաստատությունները վայելում են ամեն օրինական և գործնական դյուրություններ ու քաջալերանք՝ ընծայված ձեր հայասեր երկրի պետական բարձր իշխանությանց կողմից:

Հույժ երջանիկ եղանք նաև, որ պատեհությունը ունեցանք անձամբ Մեր երախտագիտությունը և օրհնությունը ներկայացնելու Նորին Գերազանցություն Արգենտինայի Հանրապետության նախագահին, մեծահարգ նախարարներին, նահանգապետներին և քաղաքագլուխներին, որոնք այնքան ավելի վզացումներով դիմավորեցին ու հյուրասիրեցին Ամենայն Հայոց Հայրապետին:

Ջերմապես խնդրում ենք, որ պատեհ առիթով բարի լինեք Մեր շնորհակալ վզացումները և Մեր աղոթքները ներկայացնել պետական այս բարձր անձնավորությանց, որոնք այնքան ավելի և ուշադիր եղան Մեր հանդեպ:

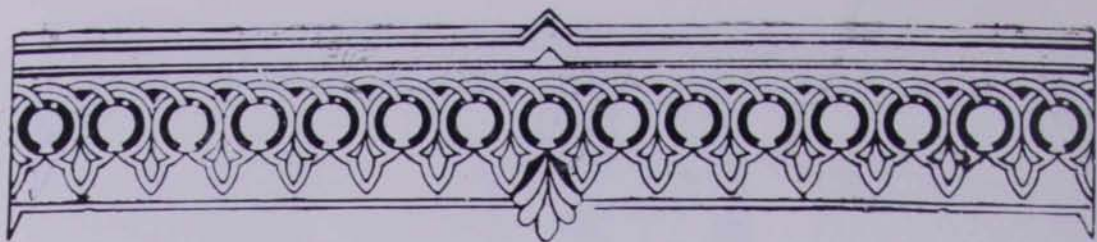
Թող Տերը հավետ լուսառատ, հավետ ծաղկյալ և հավետ փառավոր պահպանի մարդասեր ու խաղաղասեր արգենտինյան մեծ հայրենիքը:

Օրհնությամբ՝

Վ Ա Չ Գ Ե Ն Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. Էջմիածին,
22 հունիսի 1984 թ.

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎՈ ՀԱՆՁՆԱԽՄԲԻՆ

Բուենոս Այրես

Աստուծո ողորմությամբ Մեր ուղևորությունից բարեհաջող վերադարձանք Մայր Աթոռ անմոռանալի հուշերով ձեր ափերից, ուր մեր ժողովրդի ծոցում ապրեցինք հոգևոր խոր հուզումների, ներշնչանքների և ազգային հպարտության պահեր:

Հայրական սիրով հղում ենք ձեզ Մեր սրտագին գնահատանքը և շնորհակալությունը ձեր շատ ջերմ և ուշադիր ընդունելությանը համար՝ անթերի և բարձր մակարդակով կազմակերպված:

Ձեր միջոցով նույն սիրով Մեր խորապզաց գոհունակությունն ենք հայտնում համայնքիդ բոլոր եկեղեցիների հոգաբարձությանը, «Արալանյան», «Խրիմյան», «Բարեգործական» և «Մխիթարյան» կրթական հաստատությանը և բոլոր մշակութային և հայրենասիրական միությանը, որոնց անձամբ Մեր օրհնությունները բաշխելու երջանկությունը ունեցանք:

Թող Տերը միշտ հաստատ և ծաղկյալ պահպանի արգենտինահայ մեր հավատացյալ ժողովրդին՝ իր աղոթքի Տներով, իր կրթական և մշակութային հաստատություններով:

Սուրբ Էջմիածնից և Մեր սրտից վերստին բյուր օրոնություն բոլորիդ:

«Ողջ լերուք վորացեալ Սուրբ Հոգւով»:

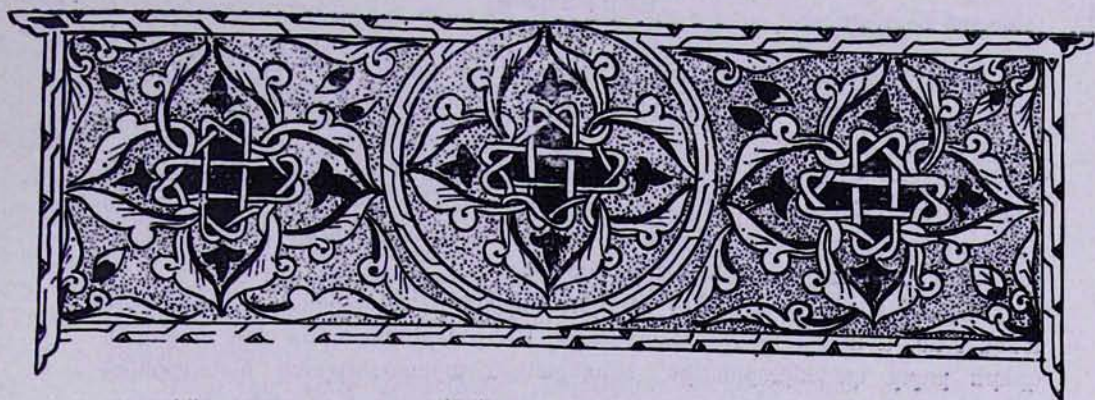
Վ Ա Ջ Գ Ե Ն Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. Էջմիածին,

22 հունիսի 1984 թ.

Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմից համանման բովանդակությամբ հեռագրեր են հղվել նաև Բրազիլիայի և Ուրուգվայի հայոց թեմերի եկեղեցական վարչություններին և ընդունելության հանձնախմբերին:

ՀԱՅԿ. ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԱԴԻՈԿՈՄԻՏԵԻ ԱՇԽԱՏԱԿՑԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՀԵՏ

Ամենայն Հայոց Հայրապետի՝ դեպի Հարավային Ամերիկայի հայաշատ գաղթօջախները և Ֆրանսիա կատարած ուղևորությունից հետո, որը տևեց ավելի քան մեկուկես ամիս, Հայկ. ՍՍՀ պետական ռադիոկոմիտեի աշխատակից Հայկ Կարապետյանը վերջերս Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում հանդիպեց Նորին Սրբությանը և հարցազրույց ունեցավ Նրա հետ:

Մեր ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում այդ հարցազրույցը:

ՀԱՐՑ.— Վեհափառ Տեր, շուրջ երկամսյա շրջագայությունից հետո Դուք կրկին մայր հայրենիքում եք, ամենայն հայոց հոգևոր կենտրոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում: Բարի գալուստ եմ մաղթում Ձեզ:

Վեհափառ Տեր, մեր ունկնդիրներին չէի՞ք պատմի արդյոք Հարավային Ամերիկա կատարած Ձեր իովապետական ուղևորության մասին:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏ.— Աստուծո օգնականությամբ Մենք վերստին այցելություն տվեցինք Հարավային Ամերիկայի մեր մեծ եկեղեցական համայնքներին՝ Արգենտինա, Ուրուգվայ և Բրազիլիա: Այցելեցինք հատկապես Արգենտինայի մայրաքաղաք Բուենոս Այրես, որտեղ ապրում են ավելի քան 70 հազար հայեր, ապա՝ Կորդոբա՝ երկրորդ հայ մեծ համայնքը Արգենտինայում, ինչպես նաև Ուրուգվայի մայրաքաղաք Մոնտեվիդեո, ուր ապրում են շուրջ 15 հազար հայեր: Այցելեցինք նաև Բրազիլիա, որտեղ կան մոտ 20 հազար հայեր՝ մեծավ մասամբ Սան Պաուլոյում, և փոքրաթիվ մի գաղութ էլ՝ Ռիո դե Ժանեյրոյում: Մեր այս այցելությունը Հարավային Ամերիկա երրորդն է: Առաջին անգամ եղել ենք այնտեղ 1960 թվականին, երկրորդ անգամ՝ 1968-ին:

Մենք շնորհակալ ենք Ձեզ, որ ողջունում և բարի գալուստ եք մաղթում Մեզ, և սիրով պիտի ուզեինք ընդառաջել Ձեր խնդրանքին և մի քիչ պատմել այդ մասին:

ՀԱՐՅ.— Վեհափառ Հայրապետ, պատմեցեք խնդրեմ, ի՞նչ վիճակում են Հարավային Ամերիկայի հայկական գաղութները, Ձեր այցելած գաղութներում ճակատագրի բերումով բնակություն հաստատած հայությունը ի՞նչ է անում իր ազգային դիմագիծը պահպանելու համար:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ.— Ինչպես նախորդ Մեր այցելություններին, այս անգամ ես, և ավելի լայն չափով գուցե, Մենք հանդիպեցինք մեր ժողովրդի գրեթե բոլոր զավակներին թե՛ եկեղեցական արարողությանց հանդիսավոր առիթներով և թե՛ այցելելով հայկական վարժարաններ և տարբեր հայրենասիրական ու մշակութային միությունների ակումբներ: Ամեն տեղ հաստատեցինք հայկական եռուն և կենդանի կյանք: Բոլորը ոգեշնչված են մեր Մայր Աթոռի՝ Սուրբ Էջմիածնի ծաղկումով և բարերար գործունեությամբ, բոլորը ոգեշնչված են մայր հայրենիքի՝ մեր վերածնված Սովետական Հայաստանի վերելքով և նորանոր նվաճումներով հայրենական կյանքի բուրքավառներում:

Ես պետք է ասեմ, որ սքանչելի տպավորություններով վերադարձն՝ ականատես լինելով այդ շրջանում ապրող հայ ժողովրդի կապակերպված, նպատակասլաց հայկական կյանքին: Հատկապես գնահատելի է կրթական գործունեությունը, որ լայն չափերով իրականացվում է: Բուենոս Այրեսում կան հինգ-վեց նախակրթարաններ, մանկապարտեզներ և չորս միջնակարգ վարժարաններ: Բուենոս Այրեսի դպրոցներում հայ աշակերտության ընդհանուր թիվը ավելի քան 2500 է, ինչ որ, անշուշտ, կարևոր թիվ է ներկայացնում գաղթաշխարհի կյանքում: Դպրոցները լավ շենքեր ունեն, նորերն են կառուցվել կամ հները վերափոխվել՝ բոլոր հարմարություններով: Հայկական դրպրոցներում մինչև կեսօր գործադրվում է պետական ծրագիրը տեղական՝ իսպաներեն լեզվով, իսկ կեսօրից հետո պարապմունքները շարունակվում են հայկական ծրագրով, ամեն օր 2—3 ժամ: Երեխաներն այդ ժամերին սովորում են հայոց լեզու, հայ գրականություն, հայոց պատմություն, կրոնագիտություն, հայկական երգ-պար: Խանդավառ մթնոլորտ կա, և մեր այնտեղի եկեղեցական-ազգային իշխանությունները և միությունները հերոսական ճիգեր են ի գործ դնում, որպեսզի այդ վարժարանները իրենց նպատակին ծառայեն, և հայ նոր սերունդները կարողանան իսպաներենի կողքին ազատ, համարձակ ու նաև գեղեցիկ խոսել մեր մայրենի լեզուն՝ հայոց լեզուն:

Ես լավ տպավորություններ եմ կրել նաև մշակութային կապակերպությունների գործունեությունից: Նրանք ես ունեն նոր, հարմարավետ շենքեր, Բուենոս Այրեսում հատկապես՝ «Արմենիա» մշակութային հաստատությունը, Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը և Թեքեյան մշակութային կապակերպությունը, որոնք բոլորն էլ իրենց ակումբները, հավաքատեղիներն ունեն, և որտեղ բավական լայն գործունեություն է ծավալվում:

Բուենոս Այրեսում լույս են տեսնում նաև չորս հայկական թերթեր. մեկը՝ օրաթերթ, երեքը՝ շաբաթաթերթ, որոնք ունեն նաև իսպաներեն բաժին՝ մեկ-երկու էջով: Նույն պատկերը, ավելի ամփոփ կերպով անշուշտ, սենք տեսանք նաև Մոնտեվիդեոյում (Ուրուգվայ) և Բրազիլիայում, որտեղ նույնպես կան հայկական եկեղեցիներ, վարժարաններ և մշակութային միություններ:

Մեր ժողովուրդը ապրում է Սուրբ Էջմիածնի օրինությամբ՝ մասնավորապես, և առավելապես՝ մայր հայրենիքի շնչով և նվաճումներով:

ՀԱՐՑ.— Վեհափառ Տեր, հետաքրքիր է իմանալ, Ձեր այցելած երկրներում հայերն աչքի ընկնո՞ւմ են արդյոք որպես տվյալ երկրների արժանավոր քաղաքացիներ, և ընդհանրապես ինչպե՞ս են վերաբերվում նրանց հանդեպ այդ երկրների ժողովուրդները և իշխանությունները:

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ.— Իրողությունը, որ ես հոգեկան մխիթարությամբ հաստատեցի, այն է, որ մեր ժողովուրդը այնտեղ՝ թե՛ Արգենտինայում, թե՛ Ուրուգվայում և թե՛ Բրազիլիայում վայելում է հարգանքը և անկեղծ բարեկամությունը տեղի ժողովուրդների և տեղի քաղաքային ու պետական իշխանությանց: Մեր հայրենակիցները կարողանում են և՛ իրենց ազգային դիմագիծը պահպանել, և՛ միաժամանակ մնալ տվյալ երկրների օրինապահ և կարգապահ քաղաքացիները:

Մենք այդ երեք երկրներում բավաթիվ այցելություններ տվեցինք պետական բարձր իշխանությանց: Մեզ սիրով, հարգալիր և ուշադիր վերաբերմունքով ընդունեցին երեք երկրների հանրապետությանց նախագահները, մինիստրներ, նահանգապետներ, քաղաքագլուխներ: Այդ մասին արձագանքեցին նաև տեղի մամուլը, հեռուստատեսությունը, ռադիոն՝ բազում դրվատալից արտահայտություններ ունենալով դեպի մեր մայր Եկեղեցին և դեպի մեր ժողովրդի հին ու նոր ազգային մշակույթը:

Բացառիկ ոգևորության մի օր ապրեցինք Բուենոս Այրեսում, երբ այն փողոցը՝ որի վրա գտնվում է հայոց եկեղեցին, քաղաքապետության հատուկ որոշումով վերանվանվեց «Արմենիա»: Մեծ հավաքույթ տեղի ունեցավ հենց սրողոցում, որ քաղաքի կենտրոնական փողոցներից մեկն է: Քաղաքապետը և ես միասին հուշատախտակի բացումը կատարեցինք, հետո տեղի ունեցավ հանդիսավոր միտինգ, ուր խոսք առավ նաև քաղաքապետը, հետո՝ ուրիշ անձնավորություններ և վերջում էլ, անշուշտ, ես իմ օրհնության խոսքով հանդես եկա՝ իմ ուրախությունը և երախտագիտությունը հայտնելու Բուենոս Այրեսի քաղաքապետական իշխանությանց այդ շատ հայանապաստ, հայասեր վերաբերմունքի համար: Բոլոր հեղերը, բնականաբար, ցնծության մեջ էին:

Ահա այսպիսի սքանչելի տպավորություններ ունեցանք նաև այլ առիթներով, երբ պետական իշխանությանց ներկայացուցիչներն ընդունեցին Մեզ: Բնականաբար, ամեն տեղ Մենք այցելություններ տվեցինք նաև մեր սովորական դեսպանությունները:

ՀԱՐՑ.— Այժմ Վեհափառ, մի քանի խոսք Ֆրանսիա կատարած Ձեր ուղևորության մասին:

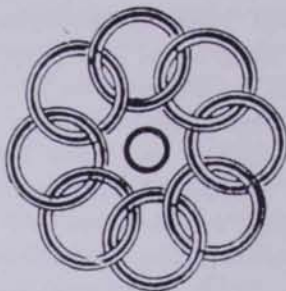
ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ.— Մեկնումի առիթով Մենք յոթ-ութ ժամ մնացինք Փարիզում՝ մինչև հաջորդ օդանավը դեպի Բուենոս Այրես: Այդ մի քանի ժամերը առիթ հանդիսացան, որ Ալֆորվիլ քաղաքի քաղաքագլուխ, մինիստր Ժոզեֆ Ֆրանչեսկին հրավիրի Մեզ, որ ներկա լինենք Ալֆորվիլ քաղաքում նոր կառուցված հայ նահատակաց հուշարձանի բացման հանդեսին: Հրավերը Մենք սիրով ընդունեցինք, բնականաբար: Բավաճառար ժողովուրդ կար հավաքված, երբ տեղի ունեցավ բացումը 1915-ի ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված հուշարձանի: Փառավոր և երկարաշունչ ճառով հասցես եկավ ինքը՝ քաղաքագլուխը, ապա Մենք ելույթ ունեցանք ֆրանսերեն լեզվով: Շատ խանդավառ մթնոլորտ էր, և հպարտ էին մեր հայերը:

Մի քանի ժամ հետո Մեր ճանապարհը շարունակեցինք դեպի Հարավային Ամերիկա, իսկ վերադարձին էլի ժամանեցինք Փարիզ և այնտեղ ևս որոշ գործունեություն ծավալեցինք. մասնակցեցինք եկեղեցական արարողությունների, նաև տարբեր բնույթ կրող հանդիսությունների՝ մշակութային և բարե-

գործական միության հովանու ներքո: Փարիզում Մենք ունեցանք բազմաթիվ հանդիպումներ տարբեր միությունների ներկայացուցիչների հետ: Առանձնապես զբաղվեցինք ֆրանսահայ ապագա եկեղեցական կյանքի կազմակերպչական հարցերով և, կարծում եմ, որ բարեհաջող կերպով մշակվեցին ֆրանսահայ եկեղեցական կյանքի կազմակերպման վերաբերյալ միջոցառումներ, որոնք պիտի ի գործ դրվեն առաջիկա մեկ տարվա ընթացքում՝ անշուշտ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի օրհնության ներքև:

Վերադառնալով Մայր Աթոռ՝ Մենք մտում ենք աղոթող նախ՝ աշխարհի խաղաղության համար, երկրորդ՝ այդ երկրների խաղաղ և առաջադեմ կյանքի համար և մասնավորապես աղոթող ենք մտում մեր այդ գաղթօջախների աւսասանության և գոյատևման համար, միշտ նույն եկեղեցաշեն և հայրենանվեր ոգով:

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ.— Շնորհակալություն, Վեհափառ Տեր, Ձեզ ցանկանում ենք քաջառողջություն, երկար տարիների կյանք՝ ի փառս Հայ Եկեղեցու և հայ ժողովրդի, ի շահ հայրենիք-սփյուռք կապերի էլ ավելի ամրապնդման:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԵՄ. ԼՈՒՐԵՐ

Հուլիսի 1-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում ուխտավորաբար Մայր Աթոռում գտնվող ԱՄՆ-ի հայոց արևելյան թեմի Ս. Աստվածածին եկեղեցու հոգևոր հովիվ Ս. Վրթանես քին. Գալայճյանը:

«Հայր մեր»-ից առաջ պատարագից տեր հայրը իր շնորհակալական խոսքն է ուղղում Վեհափառ Հայրապետին՝ նշելով, որ Նրա բարեհաճ կարգադրությամբ ամեն տարի ԱՄՆ-ից Մայր Աթոռ և մայր հայրենիք են գալիս, որպես ուխտավոր, Հայ Եկեղեցասեր Երիտասարդաց Կապմակերպության անդամներ:

Հուլիսի 8-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Հայկապոն վրդ. Նաջարյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում «Որ առաւել խորին խորհրդով խնդայ քան պարարտեանն բարձր Մասիս. քանզի ի նմա հանգեաւ սուրբն Գրիգորիոս տապանն ապրեցուցիչ ի հոսանաց մեղաց Հայաստան ականց» (շարական) բնաբանով:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

Հուլիսի 10-ին, երեքշաբթի.—Այսօր Բյուրականի հայրապետական ամառանոցում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տեղի է ունենում Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի հերթական նիստը:

Հուլիսի 12-ին, հինգշաբթի.—Սրբոց թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպբայ:

Այսօր Օշականի Ս. Մեսրոպ Մաշտոց եկեղեցում ս. պատարագ է մատուցում Ս. Բագրատ արեղա Գալստյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում «Երանի իցե ծառայիցն այնոցիկ Կորս եկեալ տէրն գտցե արթունս. ամեն ասեմ ձեզ, Կի գօտի ընդ մէջ ածցե եւ բազմեցուցե վնոսա, եւ անցեալ պաշտիցե վնոսա» (Ղուկաս ԺԲ 37) բնաբանով:

Հուլիսի 15-ին, կիրակի.—Գիտ տփոյ Սըր-բուխոյ Աստուածածնի:

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Տ. Ասողիկ արքեպ. Արիստակեսյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ հավուր պատշաճի քարոյ խոսում:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

Հուլիսի 19-ին, հինգշաբթի.—Այսօր Մայր Աթոռի միաբանությունը և մայրավանքի պաշտոնեությունը, ղեկավարությամբ Վեհափառ Հայրապետի, Երևանի կոմպոզիտորների տան համերգային դահլիճում ներկա են լինում սփյուռքահայ ձանաչված երգչուհի Արաքս Սվաճյանի և իր դուստր դաշնակահարուհի Սեդա Գարագաշյանի համերգին, որը նվիրված էր շնորհալի երգչուհու երաժշտական գործունեության 55-ամյակին:

Հուլիսի 22-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Տ. Շնորհք արքեպ. Բաղդասարյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոյում «Եւ հրամայեաց բազմեցուցանել զժողովորդս ի վերայ խոտոյ. եւ առեալ զհինգ նկանակն եւ զերկուս ձկունս հայեցաւ յերկինս, օրհնեաց եւ երեկ, եւ ետ ցաշակերտսն զնկանակսն, եւ աշակերտքն՝ ժողովրդոցն» (Մատթ. ԺԴ 19) բնաբանով:

Հուլիսի 24-ին, երեքշաբթի.—Այսօր Բյուրականի հայրապետական ամառանոցում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տեղի է ունենում Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի հերթական նիստը:

Հուլիսի 29-ին, կիրակի.—Վարդավառ: Պայծառակերպություն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում գերաշնորհ Տ. Արսեն եպ. Բերբերյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոյում «Դա է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ, դնա լուարուք» (Մատթ. ԺԷ 5) բնաբանով:

Օգոստոսի 1-ին, չորեքշաբթի.—Այսօր Վեհափառ Հայրապետը շուրջ մեկամյա ամառային հանգստի է մեկնում Կիսլովոդսկի «Կրասնիե կամնի» առողջարան:

Այս առթիվ Վեհափառ Հայրապետին ուղեկցում է Ս. Հռիփսիմե վանքի վանահայր Տ. Մասիս վրդ. Գալստյանը:

Օգոստոսի 5-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Տ. Հակոբ քին. Գյոքչյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոյում «Գնացէք այսուհետեւ, աշակերտեցէք զամենայն հեթանոսս, մկրտեցէք զնոսա յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ» (Մատթ. ԻԸ 19) բնաբանով:

Նույն օրը, Ս. Գայանե եկեղեցում, ի ժամ պատարագի, Տ. Հուսիկ արքեպ. Սանթրոյանի ձեռամբ սարկավագ է ձեռնադրվում Լևոն Քեսաբյանը:

Օգոստոսի 12-ին, կիրակի.—Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի:

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Մայր Աթոռի ղիվանապետ Տ. Ներսես եպ. Պոպպալյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ հավուր պատշաճի քարոյ խոսում:

Հավարտ ս. պատարագի կատարվում է «Օրհնութիւն խաղողոյ» կարգը՝ նախագահությամբ պատարագիչ սրբազանի:

Օգոստոսի 13-ին, երկուշաբթի.—Յիշատակ մեռելոց.

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, իր անդրանիկ պատարագն է մատուցում Տ. Սերովբե քին. Պետրոսյանը:

«Զկնի սրբոյ պատարագի կատարի հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց»:

Օգոստոսի 19-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Տ. Թորգոմ արքեպ. Խաբապյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոյում

«Աչք ամենեցուն ի քեզ յուսան, եւ դու տաս կերակոր նոցա ի ժամու, տաս դու նոցա եւ կերակրին» (Մաղ. ձևԴ 15) բնաբանով:

*
* *

Օգոստոսի 24-ին, ուրբաթ.—Այսօր Վեհափառ Հայրապետը, Կիսկովոյի «Կրասնիե կամնի» առողջարանում հանգստանալուց հետո, վերադառնում է Մայր Աթոռ:

Վեհափառ Հայրապետին ողջնկցում էր Ս. Մասիս վրդ. Գալստյանը:

*
* *

Օգոստոսի 26-ին, կիրակի.—Տօն գիտի գօտայ Սրբուհայ Աստուածածին:

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Նարեկ քին. Մատարյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում «Եթե ո՛չ գիտեի, զի մարմինք ձեր տաճար են հոգւոյն որ է ի ձեզ, զոր ունիքն յԱստուծոյ, եւ չէք անձանց տեր» (Ա Կորնթ. 2 19) բնաբանով:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

*
* *

Սեպտեմբերի 1-ին, շաբաթ.—Այսօր ուխտավորաբար Մայր Աթոռ է այցելում Արգենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը:

*
* *

Սեպտեմբերի 2-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Շնորհք աբեղա Բաղդասարյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում «Եթե սկիսւն սուրբ է, եւ զանգուածն, եւ եթե արմատն՝ ապա եւ ոստքն» (Հով. ԺԱ 16) բնաբանով:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

*
* *

Սեպտեմբերի 5-ին, չորեքշաբթի.—Այսօր, երեկոյան, Վեհարանի ընդունելության սրահում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տեղի է ունենում միաբանական հավաքույթ:

Քարոզաքննությունից հետո, Արգենտինայի հայ գաղթօջախի մասին խոսք է ասում Ս. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը:

*
* *

Նույն օրը ԱՄՆ կատարած ուղևորությունից Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին է վերադառնում Վրաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գևորգ եպս. Սերայդարյանը:

*
* *

Սեպտեմբերի 6-ին, հինգշաբթի.—Այսօր, առավոտյան ժամը 11-ին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին են այցելում Մոսկվայում Լյուքսեմբուրգի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիդը Մյուլիսերը և հասարակական գործիչ, Եվրոպական խնտեսական համագործակցության հաշվիչ պալատի անդամ Մարսել Մարտը իրենց հարգելի կանանց հետ:

Վեհարանում հարգարժան հյուրերին ընդունում է Հայոց Հայրապետը և ջերմ զրույց ունենում նրանց հետ:

Ընդունելության ավարտին Վեհափառ Հայրապետը և հարգելի հյուրերը փոխանակում են հուշանվերներ:

Այնուհետև հյուրերն այցելում են Մայր տաճար և նրան կից եկեղեցական արվեստի թանգարան, որտեղ նրանց տրվում է մանրամասն բացատրություն հայ եկեղեցական արվեստի հնագույն նմուշների մասին:

*
* *

Սեպտեմբերի 9-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Հայկապուն վրդ. Նաջարյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում հավոր պատշաճի:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

*
* *

Նույն օրը, առավոտյան, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին է այցելում եգիպտահայ ուխտավորների մի մեծ խումբ:

Վեհարանի ընդունելության սրահում Վեհափառ Հայրապետը ընդունում է հայ ուխտավորներին և զրույց ունենում նրանց հետ:

*
* *

Սեպտեմբերի 10-ին, երկուշաբթի.—Այսօր Վեհարանում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տեղի է ունենում Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի հերթական նիստը:

Նույն օրը, երեկոյան, ուխտավորաբար Մայր Աթոռ է այցելում Հունաստանի հայոց թեմի հայրապետական պատվիրակ, Դամասկոսի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Ոսկան եպս. Գալիաքյանը:

Սեպտեմբերի 14-ին, ուրբաթ.—Այսօր ուխտավորաբար Մայր Աթոռ է այցելում Բուլղարիայի և Ռումինիայի հայոց թեմերի առաջնորդ Ս. Տիրայր արքեպ. Մարտիրոսյանը:

Սեպտեմբերի 15-ին, շաբաթ.—Այսօր ուխտավորաբար Մայր Աթոռ է այցելում Կենտրոնական Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակ Ս. Մեսրոպ ծ. վրդ. Գրիգորյանը:

Սեպտեմբերի 16-ին, կիրակի.—Խաչվերաց:
Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, հանդիսավոր ս. պատարագ է մատուցում Արզենտինայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս եպս. Բունիաթյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ ոգեշունչ քարոզ խոսում «Իսկ որովհետեւ հրեայք նշան հայցեն, եւ հեթանոսք իմաստութիւն խնդրեն, մեք քարոզեսցուք յխաչեայն Քրիստոս, հրէից գայթակղութիւն եւ հեթանոսաց յիմարութիւն. բայց նոցին իսկ կոչեցելոցն հրէից եւ հեթանոսաց. զՔրիստոս՝ Աստուծոյ զօրութիւն եւ Աստուծոյ իմաստութիւն» (Ա Կորն. Ա 22) բնաբանով:

Հավարտ ս. պատարագի, ժամը 14.15-ին, Մայր Աթոռի սեղանատանը, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տրվում է սիրտ ճաշկերույթ:

Սույն ճաշկերույթին ներկա էին Մայր Աթոռի միաբանությունը և Մայր Աթոռի բարերարներ Ջորջ Քյուրքճյանը (Անգլիա), Վահե և Տորիս Չննուպյանները, Արմեն և Սիրանույշ Մեծատուրյանները (Արգենտինա):

Ճաշկերույթի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը ներկաներին ծանոթացնում է Մայր Աթոռի բարերարներին և տալիս իր հայրական օրհնությունները: Այնուհետև Հայոց Հայրապետը գնահատանքով նշում է Վահե Չննուպյանի ազգանվեր գործունեությունը և նրան պարգևատրում «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» շքանշանով:

Այս առթիվ իր սրտագին շնորհակալական խոսքն է ասում պարոն Վահե Չննուպյանը: Ճաշկերույթն ավարտվում է ջերմ և խանդավառ մթնոլորտում:

Սեպտեմբերի 18-ին, երեքշաբթի.—Այսօր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին են այցելում դիվանագիտական ներկայացուցչությունների Մոսկվայում հավատարմագրված ղեկավարները:

Վեհարանի ընդունելության սրահում նշանակալից ընդունում է Վեհափառ Հայրապետը և ջերմ կրոնյաց ունենում բարեկամական մրթնություն:

Այնուհետև հյուրերը այցելում են Մայր Աթոռի եկեղեցական արվեստի թանգարանները:

Սեպտեմբերի 19-ին, չորեքշաբթի.—Այսօր, երեկոյան, Վեհարանում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, տեղի է ունենում միաբանական հերթական հավաքույթ:

Հավաքույթը նվիրված էր Ս. Գրիգորիս սրբազանի «Խաչվերաց»-ի տոնի առթիվ Մայր տաճարում արտասանած քարոզի քննարկմանը:

Նույն օրը Բեյրութից ուխտավորաբար Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին է այցելում Ս. Գնել եպս. Ճերեճյանը:

Սեպտեմբերի 23-ին, կիրակի.—Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ս. Մեսրոպ ծ. վրդ. Գրիգորյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում հավուր պատշաճի:

Ս. պատարագին ներկա էր Վեհափառ Հայրապետը:

Հավարտ ս. պատարագի տեղի է ունենում հոգեհանգստյան պաշտոն՝ նվիրված Մայր Աթոռի բարերարներ նորոգ հանգուցյալ Սարգիս Քյուրքճյանի, Գեղամ Տանձիկյանի և Մայր տաճարի երգչախմբի մենեթգչուհի Լուսինե Չաքարյանի մայր Վերոնիկա Չաքարյանի հիշատակին:

Հանգուցյաների հարապատներին ուղղված ցավակցական խոսք է ասում Վեհափառ Հայրապետը:

*
*
*

Սեպտեմբերի 30-ին, կիրակի.—Տօն է Վարագայ Սրբոյ Խաչին.

Այսօր Մայր տաճարում, Ավագ խորանի վրա, ս. պատարագ է մատուցում Ամենապատիվ Տ. Շնորհք արքեպ. Գալուստյանը և «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում «Ի միասնգամ քո գալստեանն յերկիւ սուրբ նշանիս. արժանի արա զծառայս քո վերստին նորոգման» (շարական) բնաբանով:

Հավարտ ս. պատարագի կատարվում է մաղթանք՝ նվիրված Նորին Սուրբ Օծության գահակալության քսանիններորդ տարեդարձին:

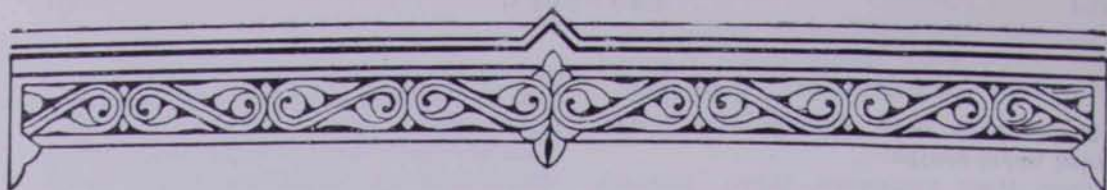
Այնուհետև Վեհարանի սեղանատանը, Վե-

հափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, տըրվում է ճաշկերույթ օրվա տոնակատարության առթիվ:

Ճաշկերույթին ներկա էին Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի և Մայր Աթոռին առընթեր ճարտարապետների հանձնաժողովի անդամները, ինչպես նաև Բեյրութի Եկեղեցասեր Տիկնանց Հանձնաժողովի ատենապետուհի տիկին Անգինե Տանձիկյանը և Հ.Բ.Ը.Մ.-ի նախագահ Ալեք Մանուկյանի դուստր Լուիզ Սիմոնը:

Սույն ճաշկերույթին ներկա էին նաև ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Ռուբեն Պարսամյանը և տեղակալ Անդրանիկ Հասրայանը:

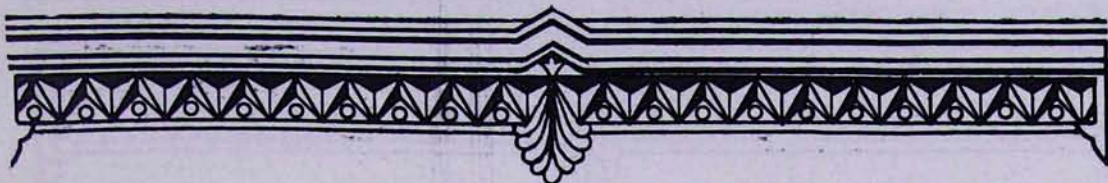

«ЭЧМИАДЗИН»
ОФИЦИАЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ ЭЧМИАДЗИНСКОГО КАТОЛИКОСАТА
(ИЮЛЬ-АВГУСТ-СЕНТЯБРЬ 1984 г.)

Иеромонах Асогик Аристакесян, Иеромонах Шнорк Багдасарян

**ПАСТОРСКОЕ ПОСЕЩЕНИЕ КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН
ВАЗГЕНА I В ЮЖНУЮ АМЕРИКУ И ФРАНЦИЮ**

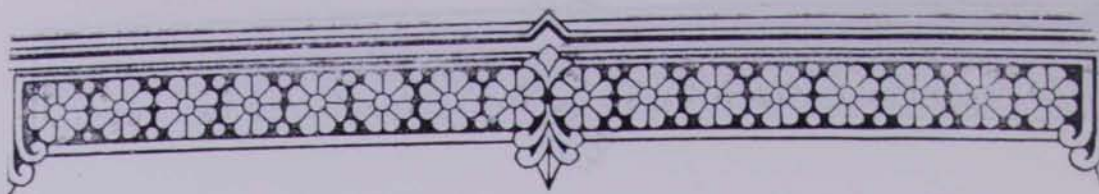
1. Отъезд Католикоса всех Армян Вазгена I из Первопрестольного Эчмиадзина, 25 апреля 1984 г. (стр. 3—4).
2. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Москве, с 25 по 29 апреля с. г. (стр. 5—6).
3. Пребывание Католикоса всех Армян в Франции, с 29 по 30 апреля с. г. (стр. 7—16).
4. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Буэнос-Айресе, с 30 апреля по 11 мая с. г. (стр. 17—88).
5. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Монтевидео, с 11 по 15 мая с. г. (стр. 89—105).
6. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Кордобе, с 15 по 17 мая с. г. (стр. 106—121).
7. Повторное пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Буэнос-Айресе, с 17 по 23 мая 1984 г. (стр. 122—145).
8. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Бразилии, с 23 мая по 2 июня с. г. (стр. 146—178).
9. Повторное пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Франции, с 2 по 16 июня с. г. (стр. 179—197).
10. Пребывание Католикоса всех Армян Вазгена I в Москве, с 16 по 19 июня с. г. (стр. 198—199).
11. Возвращение Католикоса всех Армян Вазгена I в Первопрестольный Эчмиадзин, 19 июня 1984 г. (стр. 200).
12. Телеграмма Католикоса всех Армян Вазгена I Центральному Управлению Армянской Апостольной Церкви в Аргентине, 22 июня 1984 г. (стр. 201).
13. Телеграмма Католикоса всех Армян Вазгена I Приемной Комиссии, 22 июня 1984 г. (стр. 202).
14. Интервью корреспондента государственного радио Арм. ССР с Католикосом всех Армян Вазгеном I по случаю посещения Его Святейшеством зарубежных епархий (стр. 203—206).
15. **Религиозная жизнь** (хроника): краткие сообщения о литургиях, проповедях и прочих событиях, имевших место в Первопрестольном Эчмиадзине в июле, августе, сентябре месяцев 1984 г. (стр. 207—211).

"ETCHMIADZIN"
OFFICIAL JOURNAL OF HOLY ETCHMIADZIN
(July—August—September 1984)

Rev. Assoghik Aristakessian, Rev. Shenorhk Baghdassarian
THE PASTORAL VOYAGE OF HIS HOLINESS VASKEN I IN
LATIN AMERICA AND FRANCE

1. The departure of His Holiness from Etchmiadzin (25th April 1984)—(pages 3—4).
2. His Holiness in Moscow (25—29th April 1984)—(pages 5—6).
3. His Holiness in France (29—30th April 1984)—(pages 7—16).
4. His Holiness in Buenos Aires (30th April—1st May 1984)—(pages 17—88).
5. His Holiness in Montevideo (11—15th May 1984)—(pages 89—105).
6. His Holiness in Cordoba (15—17th May 1984)—(pages 106—121).
7. His Holiness again in Buenos Aires (17—23rd May 1984)—(pages 122—145).
8. His Holiness in Brazil (23rd May—2nd June 1984)—(pages 146—178).
9. His Holiness again in France (2—16th June 1984)—(pages 179—197).
10. His Holiness in Moscow (16—19th June 1984)—(pages 198—199).
11. The return of His Holiness to the Holy See of Etchmiadzin (19th June 1984)—(page 200).
12. The cable of His Holiness to the Administrative Council of the Armenian Apostolic Church of Argentina (22nd June 1984)—(page 201).
13. The cable of His Holiness to the Reception Committee (22nd June 1984)—(page 202).
14. The interview of His Holiness given to the representative of the Armenian State Radio Committee, on the occasion of His voyage abroad (pages 203—206).
15. Divine liturgy services and sermons delivered in the Holy Cathedral and description of Church festivities in the Holy See during the months of July-August-September 1984 (pages 207—211).

„ETCHMIADZINE“
ORGANE OFFICIEL DU SAINT-SIEGE D'ETCHMIADZINE
(Juillet-Août-Septembre 1984)

Père Assoghik Aristakessian, Père Chenorhk Baghdassarian

LE VOYAGE PASTORAL DE SA SAINTE TE VASKEN Ier EN
AMERIQUE LATINE ET EN FRANCE

1. Départ de Sa Sainteté du Saint-Siège d'Etchmiadzine (25 avril 1984)—(pages 3—4).
2. Sa Sainteté à Moscou (du 25 au 29 avril 1984)—(pages 5—6).
3. Sa Sainteté en France (du 29 au 30 avril 1984)—(pages 7—16).
4. Sa Sainteté à Buenos Aires (du 30 avril au 11 mai 1984)—(pages 17—88).
5. Sa Sainteté à Montevideo (du 11 au 15 mai 1984)—(pages 89—105).
6. Sa Sainteté à Cordoba (du 15 au 17 mai 1984)—(pages 106—121).
7. Sa Sainteté de nouveau à Buenos Aires (du 17 au 23 mai 1984)—(pages 122—145).
8. Sa Sainteté au Brésil (du 23 mai au 2 juin 1984)—(pages 146—178).
9. Sa Sainteté de nouveau en France (du 2 au 16 juin 1984)—(pages 179—197).
10. Sa Sainteté à Moscou (du 16 au 19 juin 1984)—(pages 198—199).
11. Retour de Sainteté au Saint-Siège d'Etchmiadzine (19 juin 1984)—(page 200).
12. Télégramme du 22 juin 1984 de Sa Sainteté adressé au Conseil administratif de l'Eglise apostolique arménienne d'Argentine (page 201).
13. Télégramme du 22 juin de Sa Sainteté adressé au Comité de Réception (page 202).
14. Interview de Sa Sainteté accordée au représentant du Comité de la Radio d'Etat de la R. S. S. d'Arménie à l'occasion de son voyage à l'étranger (pages 203—206.)
15. Brèves informations concernant la célébration des saintes messes, les sermons prononcés à cette occasion et d'autres cérémonies religieuses qui ont eu lieu dans la cathédrale de Saint-Etchmiadzine au cours des mois juillet-août-septembre 1984 (pages 207—211).

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՍՈՐԻԿ ԱԲԵՂԱ ԱՐԻՍՏԱԿԵՍՅԱՆ, ՇՆՈՐՀՔ ԱԲԵՂԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ—Տ. Տ. Վալ-	
գեն Առաջին Վեհափառ Հայրապետի հովվապետական ուղևորությունը Հարա-	
վային Ամերիկա և Ֆրանսիա	3
Ժախնում Մոսկվա	5
Մեկնում Փարիզ	7
Վեհափառ Հայրապետը Հարավային Ամերիկայում	17
Վեհափառ Հայրապետը Ուրուգվայում	89
Վեհափառ Հայրապետը Կոլոմբայում	106
Վեհափառ Հայրապետը կրկին Բուենոս Այրեսում	122
Վեհափառ Հայրապետը Բրազիլիայում	146
Մեկնում Ռիո դե Ժանեյրո	178
Վեհափառ Հայրապետը Փարիզում	179
Մեկնում Մոսկվա	198
Վերադարձ Մայր Աթոռ	200
Ամենայն Հայոց Հայրապետի հեռագիրը Արգենտինայի Հայց. Առաք. Եկեղեցու Կենտ-	
րոնական Վարչության	201
Ամենայն Հայոց Հայրապետի հեռագիրը Ընդունելության Պատվո Հանձնախմբին	202
Հայկ. ՍՍՀ պետական ռադիոկոմիտեի աջնատակցի հարցազրույցը Վեհափառ Հայրա-	
պետի հետ	203
ՄԱՅՐ ԱԹՈՒՌՈՒՄ—Եկեղեցական բեմ. լուրեր	207
„Эчмиадзин“ официальный журнал Эчмиадзинского Католикосата	212
„Etchmiadzin“ official journal of Holy Etchmiadzin	213
„Etchmiadzine“ organe officiel du Saint-Siege d'Etchmiadzine	214

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՑԵՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ, ԷՉՄԻԱԾԻՆ

«ԷՉՄԻԱԾԻՆ» ԱՄՍԱԳՐԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Армянская ССР, Эчмиадзин, Редакция журнала «Эчмиадзин».

Rédaction de la revue «Etchmiadzine», Etchmiadzine. Arménie, URSS

Հանձնված է արտադրության 31.08.1984 թ.: Ստորագրված է տպագրության 23.11.1984 թ.:

Տպագրական 13,5 մամուլ + 1 ներդիր թուղթ 60×84¹/₈, պատվեր 681

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի տպարան, 1984 թ.